

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI VE
HALKBİLİMSEL İNCELEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
İlknur DEMİR**

**Niğde
Ağustos, 2015**

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI VE
HALKBİLİMSEL İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

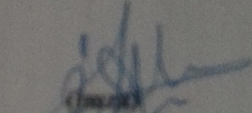
Hazırlayan
İlknur DEMİR

Danışman	: Doç. Dr. Faruk ÇOLAK
Üye	: Doç. Dr. Hatice İÇEL
Üye	: Doç. Dr. Cengiz GÖKŞEN

Niğde
Ağustos, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum 'NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI VE HALKBİLİMSEL İNCELEMESİ' Başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım
... (tarih)

İhsan DEMİR

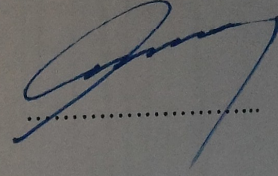
ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Faruk ÇOLAK'ın danışmanlığında İlknur DEMİR tarafından hazırlanan " Niğde Geleneksel Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

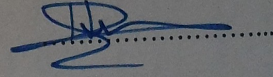
Tarih: 02/10/2015

JÜRİ :

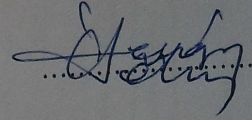
Danışman: Doç. Dr. Faruk ÇOLAK

Üye : Doç. Dr. Hatice İÇEL

Üye : Doç. Dr. Cengiz GÖKŞEN

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ömer İSKENDEROĞLU
Enstitü Müdürü

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI VE HALKBİLİMSEL
İNCELENMESİ**

DEMİR, İlknur

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışman: Doç. Dr. Faruk ÇOLAK

Haziran 2015, 283 sayfa

Çocuk oyunları kültürümüzün geçmişten günümüze gelen bir parçasıdır. Çocukların, yetişkinlerin hayatını taklit ettikleri bazen de hayal dünyalarıyla zenginleştirdikleri bu oyunların gelecek nesillere aktarılabilmesi ve geleneksel oyunların unutulmaması bu çalışmamızın asıl amacıdır. Bu amaçla Niğde ve yöresinde oynanan geleneksel çocuk oyunları bu çalışmada bir araya getirilmiştir. Oyunlarda katılım, mülakat, anket ve gözleme dayalı yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada oyun kavramı, çocuk oyunları hakkında genel bilgiler verilmiştir. Türk çocuk oyunlarının tarihi hakkında kısa bir bilgi, Türk çocuk oyunları ve Niğde çocuk oyunları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan derlemeler sonucunda tezin içindeki 266 oyun tarafımızdan tespit edilmiştir. Niğde yöresine ait oyunların yer aldığı yazılı kaynaklardan aldığımız oyunlarla birlikte tezin içinde 349 oyun vardır. Bu oyunlar; adlandırılmalarına, oyuncu çeşidine, araçlarına, sahasına, zamanına, rolüne, rol dağıtımına, sözlü oyun formüllerine, kurallarına, hareketlerine, cezalarına ve ödülleriine göre incelenmiştir. Niğde yöresine ait geleneksel oyunlarla ilgili sınıflandırma yapılarak metinler verilmiştir. Geleneksel oyuncak örnekleri de oyunların metinlerinde tanıtılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Geleneksel, çocuk, oyun, Niğde, halkbilim.

ABSTRACT
MASTER THESIS

NİĞDE TRADITIONAL CHILDREN’S GAMES AND FOKLORIC SURVEY

DEMİR, İlknur

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Supervisor: Doç. Dr. Faruk ÇOLAK

June 2015, 283 Pages

Children’s games are the part of our culture from past to present. The main aim of this study to make these children’s games, which children imitate the lives of adults and enrich their imagination, convey to the future generation and to provide these traditional games not to be forgotten. There fore the children’s games in Niğde and around were put together. The methods used in this study were participation in plays, interview, survey and observation . In the study , general information about children’s games and the concept of the game was given. In addition to this, general information about the studies on the history of Turkish children’s games and children’s games in Niğde.

As a result of this thesis, 266 plays were identified. There are 349 plays in thesis with the plays, belonging to Niğde area, researched in written sources. These games were examined according to their names, types of players, tools, areas, times, roles the distribution of roles, verbal formulas of the games rules, movements, rewards and punishments. Texts were given by classifying the traditional games in Niğde. In texts, traditional toys are also described.

Key Words: Traditional, children, games, Niğde, ethnology.

ÖN SÖZ

Oyun, çocuğun en önemli uğraşdır. Çocuk, oyun sayesinde hayata hazırlanır, insanları, doğayı, nesneleri, hayvanları kısaca yaşamı tanır. Oyunlar çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştiren en değerli araçlardır. Oyun çocuğun hem eğlenmesi hem de eğitilmesi için kullanılan en önemli vasıtaadır. Nitekim Mevlana “Oyun, görünüşte akla uymaz; ama çocuk oyunla akıllanır.” der (Mevlâna: 1991, 179).

Çalışmamızdaki oyunların büyük çoğunluğu Niğde’nin çeşitli okullarında görev yapan öğretmenlerden ve o okullarda okuyan öğrencilerden ayrıca Niğde’nin farklı yerleşim yerlerinde yaşayan kaynak kişilerden bizzat tarafımızca 2011-2012 eğitim- öğretim yılında derlenmiştir.

Çalışmamıza öncelikle oyun derleme formu hazırlanarak başlanmıştır. Derleme oyun formunda oyunun adı, oyuncu sayısı, oyuncuların yaşları, cinsiyetleri, oyunun oynandığı yer, oyunda kullanılan malzemeler, varsa oyun tekerlemesi, oyunun oynanış şekli gibi açık uçlu görüşme sorularına yer verilmiştir.

Veriler, Niğde’nin farklı yörelerinde yaşayan öğrencilerden ve kaynak kişilerden toplanmıştır. Niğde’nin farklı yörelerinde yaşayan kaynak kişilerle yüz yüze görüşmeler yapılarak kaynak kişilerden çocukken oynadıkları oyunları anlatmaları istenmiş anlatılanlar forma kaydedilmiştir. Elde edilen formlar değerlendirilirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Formlar üzerinde içerik analizi yapıldıktan sonra Niğde yöresine ait 266 geleneksel oyun çalışmaya alınmıştır. Bunun yanı sıra tespit edebildiğimiz kadarıyla basılı kaynaklardaki Niğde iline ait bizim çalışmamızda olmayan farklı oyunlar da kaynağı gösterilerek bu çalışmaya eklenmiştir.

Çalışmamızda Niğde il merkezi dahil farklı ilçe, kasaba ve köyleri yansıtmaları açısından farklı yerleşim yerlerinde yaşayan kaynak kişilerin görüşlerini almak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır.

Çalışmada araştırmanın önemi, yöntem, evren ve örneklem ve sınırlılıkların yer aldığı Giriş bölümü verildikten sonra çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde genel anlamda Oyun Kavramı ve Çocuk Oyunları hakkında bilgi verilmiş,

“Türk Çocuk Oyunlarının Tarihine Kısa Bir Bakış”, “Türk Çocuk Oyunları Üzerine Yapılan Çalışmalar”, “Niğde Çocuk Oyunları Üzerine Yapılan Çalışmalar”, “Niğde Çocuk Oyunlarının Sınıflandırılması” başlıkları oluşturulmuştur. Bu bölümler oluşturulurken elde edilebilen bütün kaynaklar taranmış ve yararlanılan kaynaklar kaynakçada verilmiştir.

İkinci bölümde “Niğde Çocuk Oyunlarının Halkbilimsel İncelemesi” yapılmıştır. Bu bölümün alt başlığına “Niğde Çocuk Oyunlarının Yapısı” adı verilmiştir. Niğde çocuk oyunlarının yapısı on farklı alt başlığa ayrılarak değerlendirilmiştir. Oyunların adlandırılmaları “Oyunların Adı” başlığıyla verilmiş ve oyun adlandırılmalarında oluşan kurallar çerçevesinde alt başlıklar şu şekilde oluşturulmuştur: Oyun Aracıyla İlgili Adlandırmalar, Oyun Sözlü Formuyla İlgili Adlandırmalar, Oyun Terimiyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Hareketiyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Sahasıyla İlgili Adlandırmalar, Oyun Rolüyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Aracı ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Rolü ve Oyunun Sözlü Formülüyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Sözü ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar, Oyun Sahası ve Aracıyla İlgili Adlandırmalar. İkinci alt başlıkta oyunun yaratıcısı olan “Oyuncu” hakkında bilgi verilmiştir. Oyuncu, oyunlardaki oyuncu sayısı, oyuncunun cinsiyeti, oyuncunun yaşı, oyuncunun oyundaki rolü açısından ele alınmıştır. Üçüncü alt başlıkta “Oyun Aracı” Temel Oyun Araçları ve Tali Oyun Araçları başlıklarıyla incelenmiştir. Dördüncü alt başlıkta “Oyun Sahası” değerlendirilmiştir. Oyun sahası açık, kapalı, hem açık hem kapalı mekânlar ele alınarak incelenmiştir. Beşinci alt başlıkta “Oyun Zamanı”, Kış Mevsiminde ve Diğer Mevsimlerde Oynanan Oyunlar başlıklarıyla verilmiştir. Altıncı alt başlıkta “Oyun Rolünün Dağıtım ve Atış Sırasını Belirlenmesi” başlığında ise sayışma, atışma, yazı tura ve kura, elde bir nesne saklama/taş tutma/çöp çekme, isteğe bağlı ve ayakta saydırma konuları ayrı ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Yedinci alt başlıkta “Sözlü Oyun Formülü” kısa ve uzun sözlü oyun formülleri olarak iki alt başlığa ayrılarak değerlendirilmiştir. Sekizinci alt başlıkta “Oyun Kuralı” ele alınmıştır. Oyun hareketi, oyun sözü, oyuncu, oyun aracı, oyun sahası ile ilgili kurallar ayrı ayrı başlıklar halinde bu bölümde ele alınmıştır. Dokuzuncu alt başlıkta oyunlar “Oyun Hareketi” açısından Söyleşme, Dokunma- Dövme, Tahmin Etme, Çevirme/Döndürme, Saplama, Saklama-Bulma, Yer Değiştirme, Çekme, Takla Atma, Basma, Çizme/Yazma, Patlatma, Kayma/Kaydırma, Yarışma, Çukura/Çizime Sokma, Kaçma-Kovalama,

Denge Sağlama, Sırta Binme, Atlama, Atma-Vurma, Sekme, Atma-Kapma, Ele Geçirme- Koruma başlıkları altında tek tek ele alınmıştır. Onuncu alt başlıkta oyunlardaki ceza ve ödüller “Oyun Cezası ve Ödülü” başlığı altında incelenmiştir. Bu bölümler oluşturulurken Faruk Çolak’ın “Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi” adlı kitabındaki içindekiler kısmındaki düzenden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Üçüncü bölüm “Niğde Geleneksel Çocuk Oyunlarının Metinleri”ne ayrılmıştır. Derlenen bütün oyunlar ve yazılı kaynaklardan alınan oyunlar, oynanış özelliklerine ve malzemelerine göre Ütmeli Oyunlar, Atlama, Sıçrama, Sekme Oyunları, Değnek Oyunları, Dilsiz, Şaşırtmaca, Şaka Oyunları, Dramatik Oyunlar, Ezgili Oyunlar, Koşma, Kovalama, Kapma Oyunları, Saklama, Saklanma Oyunları, Taş Oyunları, Top Oyunları, Bilgi, Beceri Oyunları, Sallama ve Sallanma Oyunları, Vurmalı Oyunlar, Tahtadan Yapılan Oyuncaklarla Oynanan Oyunlar, Malzemesi Toprak Olan Oyunlar, Suyla Oynanan Oyunlar şeklinde ayrı ayrı başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

Sonuç bölümünde Niğde geleneksel çocuk oyunları ile ilgili değerlendirmeler yapılarak geleneksel oyunlarımızın yaşatılması için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Çalışmaya Niğde geleneksel çocuk oyunlarında geçen kelimelerden oluşan “Sözlük” ilave edilmiştir.

Kaynakça bölümünde ise yararlanılan kaynaklar ve kaynak kişilere yer verilmiştir. Derleme yapılan kaynak kişilere ait bilgiler, derlemenin yapıldığı yıllara ait bilgileri içermektedir. Çalışmanın sonuna Niğde geleneksel çocuk oyunlarında geçen kelimelerin yer aldığı “Genel Dizin” eklenmiştir.

Çalışmayı yaparken benden yardımlarını, desteğini, sabrını ve bilgisini esirgemeyen saygı değer hocam Doç. Dr. Faruk ÇOLAK’a, desteklerinden dolayı aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2015

İlknur DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xxv
GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Önemi	1
B. Yöntem	1
C. Evren ve Örneklem	2
D. Sınırlılıklar.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

OYUN

A. OYUN KAVRAMI	5
B. ÇOCUK OYUNLARI	7
C. TÜRK ÇOCUK OYUNLARININ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ	8
D. TÜRK ÇOCUK OYUNLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	10
E. NİĞDE ÇOCUK OYUKLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	24
F. NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ SINIFLANDIRILMASI	25

İKİNCİ BÖLÜM

NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ HALKBİLİMSEL İNCELEMESİ

A. NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ YAPISI.....	27
1. Oyunların Adı	27
a. Oyun Aracılıyla İlgili Adlandırmalar	27
b. Oyunun Sözlü Formuyla İlgili Adlandırmalar	27
c. Oyun Terimiyle İlgili Adlandırmalar	28

d. Oyun Hareketiyle İlgili Adlandırmalar	28
e. Oyun Sahasıyla İlgili Adlandırmalar	28
f. Oyun Rolüyle İlgili Adlandırmalar.....	29
g. Oyun Aracı ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar	29
h. Oyun Rolü ve Oyunun Sözlü Formülüyle İlgili Adlandırmalar	29
i. Oyun Sözü ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar	29
i. Oyun Sahası ve Aracıyla İlgili Adlandırmalar	29
2. Oyuncu.....	30
a. Oyuncu Sayısı	30
b. Oyuncunun Cinsiyeti	30
c. Oyuncunun Yaşı.....	32
d. Oyun Rolü	32
3. Oyun Aracı	35
a. Temel Oyun Araçları.....	35
b. Tali Oyun Araçları	36
4. Oyun Sahası.....	37
a. Açık Mekânlar.....	37
b. Kapalı Mekânlar.....	38
c. Hem Açık Hem Kapalı Mekânlar	39
5. Oyun Zamanı	39
a. Kış Mevsiminde Oynanan Oyunlar.....	39
b. Diğer Mevsimlerde Oynanan Oyunlar.....	39
6. Oyun Rolünün Dağıtımı ve Atış Sırasının Belirlenmesi	40
a. Sayışma	40
b. Atışma	43
c. Yazı Tura ve Kura.....	43

d. Elde Bir Nesne Saklama/Taş Tutma/Çöp Çekme	43
e. İsteğe Bağlı.....	43
f. Ayakta Saydırma	43
7. Sözlü Oyun Formülü (Oyun Tekerlemesi)	44
1. Kısa Sözlü Oyun Formülleri	44
2. Uzun Sözlü Oyun Formülleri	49
8. Oyun Kuralı	59
a. Oyun Hareketi İle İlgili Kurallar	59
b. Oyun Sözü İle İlgili Kurallar	62
c. Oyuncu İle İlgili Kurallar	64
d. Oyun Aracı İle İlgili Kurallar	64
e. Oyun Sahası İle İlgili Kurallar	65
9. Oyun Hareketi.....	66
a. Söyleşme	66
b. Dokunma- Dövme.....	66
c. Tahmin Etme	67
d. Çevirme /Döndürme.....	67
e. Saplama	67
f. Saklama-Bulma	67
g. Yer Değiştirme.....	68
h. Çekme	68
ı. Takla Atma	68
i. Basma.....	68
j. Çizme/Yazma.....	68
k. Patlatma.....	69
l. Kayma, Kaydırma.....	69

m. Yarışma	69
n. Çukura/Çizime Sokma	69
o. Kaçma-Kovalama	70
ö. Denge Sağlama	70
p. Sırta Binme	70
r. Atlama	70
s. Atma-Vurma.....	71
ş. Sekme	71
t. Atma-Kapma.....	71
u. Ele Geçirme- Koruma	71
10. Oyun Cezası ve Ödülü.....	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ METİNLERİ

A. ÜTMELİ OYUNLAR	76
1. Aşık Oyunları	76
a. Çift – Tek Oyunu	76
b. Düşmeli Oyunu	77
c. Talak Oyunu.....	77
d. Çizgili Oyunu.....	77
e. Alay Oyunu	77
f. Zil Oyunu.....	78
g. Yıhılı Bamya Oyunu	78
h. Aşıklara Para Vurmak Oyunu	78
ı. Aşıkla Tura Oynamak Oyunu	78
2. Bacakaltı Oyunu	79
3. Kazaklı Oyunu.....	79

4. Para Oynama Oyunu.....	80
5. Gazoz Kapağı Oyunu.....	80
6. Ayakkabı Topuğu İle Erik Çekirdeği Vurma Oyunu	80
7. Enek Oyunu	81
8. Çir Oyunu	81
9. Kaynana Oyunu	82
10. Topaç Oyunu	82
11. Cimbiz Oyunu.....	82
12. Enek Cimbızı Oyunu	82
13. Andız Oyunu.....	83
14. Boncuk Oyunu.....	83
15. Çıtlık Oyunu	83
16. Dağ Oyunu.....	84
17. Misket Oyunu	84
a. Baş Oyunu	85
b. Miselles Oyunu	85
B. ATLAMA, SIÇRAMA, SEKME OYUNLARI	85
1. Birlim Birlik Oyunu.....	85
2. Birim Bilek Oyunu	86
3. Uzun Eşek Oyunu	87
4. Eşşekleme (Uzun Eşek) Oyunu	88
5. Emmeşşe Oyunu	89
6. Emmi Eşşeyinin Zanaatı Nedir? Oyunu	89
a. Emmeeşşegisanatine Oyunu.....	89
7. Zambur Zumbur Dayı Oyunu	90
8. Kara Tavuk Oyunu	91

9. 5 – 10 – 15 Oyunu	91
10. İp Atlama Oyunları	92
a. İp Atlama Oyunu I.....	92
b. İp Atlama Oyunu II.....	93
11. Üçgen Oyunu	94
12. Çöm Çöm Çömelek Oyunu	95
13. Sekkerge Oyunu	96
14. Terlik Oyunu.....	96
15. Tek Ayak Oyunu	97
16. Kelebek Oyunu	97
17. Kız Kız Çık Oyunu	97
18. Granta Oyunu	98
19. İflas Oyunu	99
20. Ambarcık Oyunu	99
21. Tıngır Tank Oyunu	99
22. Topal Tavuk Oyunu.....	100
23. Sicim Oyunu	100
24. Çuval Yarışması Oyunu.....	101
25. Yer Tabanı Oyunu	101
26. Ayak Oyunu.....	101
27. Güvercin Taklası Oyunu.....	101
28. Pabuç Çitmesi Oyunu	102
29. Ankara Tiyatrosu Oyunu	102
30. Ateş Çemberi Oyunu	103
C. DEĞNEK OYUNLARI.....	103
1. Kınnav Oyunu.....	103

2. Oyuklu Met Oyunu	103
3. Kındırma Oyunu	104
4. Büllü Değnek Oyunu	104
5. Yıldızlı Çelik Oyunu	105
6. Meti Gülüye Tıkmak Oyunu.....	105
7. Gomme Çelik Oyunu.....	106
8. Met Değneği Oyunu	106
a. Met Değneği I Oyunu	106
b. Met Değneği II Oyunu.....	106
9. Tutmalı Çelik Oyunu	107
a. Tutmalı Çelik Oyunu I.....	107
b. Tutmalı Çelik Oyunu II	107
10. Hümme (Taş Çelik) Oyunu	108
11. Pes Oyunu.....	108
12. Pös Oyunu.....	109
13. Değnek Dikme Oyunu	109
14. Hacı Oyunu.....	109
15. Buldu Bindi Oyunu.....	110
16. Hacı Yatmaz Oyunu	110
17. Kayanak Oyunu	111
18. Çellenbiş Oyunu	111
19. Dünya Oyunu.....	111
20. Lak Lak Oyunu	112
21. Cirid Oyunu	112
22. Kulik Oyunu	113
23. Süvaricilik Oyunu.....	113

24. Mort Oyunu	113
D. DİLSİZ, ŞAŞIRTMACA, ŞAKA OYUNLARI.....	114
1. Açıl Kilit Açıl Oyunu	114
2. Açıl Susam Açıl Oyunu.....	115
3. El Üstünde Kimin Eli Var Oyunu.....	115
4. Yumruk Yumruk Üstüne Oyunu	116
5. Dayakçı Oyunu	116
6. Ebem Sana Kim Dürttü Oyunu.....	116
7. Eşim Seni Kim Sürüyor Oyunu	117
8. Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak Oyunu	117
9. Pancar Yattı Turp Kalktı Oyunu.....	118
10. Tilki Saatin Kaç Oyunu	118
11. Mini Mini Oyunu.....	118
12. Şıngır Mıngır Oyunu	119
13. Kimin Dili Daha Hassas Oyunu	119
14. Öt Kuşum Öt Oyunu.....	120
15. Deve Cüce Oyunu.....	120
16. Gece-Gündüz Oyunu	120
17. Büyük Fener Oyunu.....	121
18. Çevrim Çiçek Oyunu	121
19. Güldürme Oyunu	121
20. Sessiz Film Oyunu.....	121
21. Kondum Kondum Oyunu	122
22. Eşin Kim Oyunu	122
23. Çürük Elma Oyunu.....	122
24. Dikkat Oyunu	123

25. Sen Söyle Oyunu	123
26. İşçi Oyunu.....	123
27. El Kaç Mel Kaç Oyunu	124
28. Kulaktan Kulağa Oyunu	124
E. DRAMATİK OYUNLAR	125
1. Eşeğe Ters Binme Oyunu	125
2. Eşek Arap Oyunu.....	125
3. İngecilik Oyunu	125
4. Kağnı Oyunu.....	126
5. Kurt Ve Çoban Oyunu	126
6. Yumurtacılık Oyunu	126
7. Ayşe Teyze Oyunu	127
8. Şimşek de Şimşek Kara Şimşek Oyunu	127
9. Eşşegi Nerden Suvardın Oyunu.....	129
10. Deli Doktor Oyunu	129
11. Kесе Oyunu	129
12. Çidem Donatması Oyunu	130
13. Mantufan Oyunu.....	130
14. Cirit Oyunu	131
15. Ayağımın Altı Otuz Altı Oyunu	131
F. EZGİLİ OYUNLAR	131
1. Aç Kapıyı Oyunu.....	131
2. Bezirgan Başı Oyunu.....	132
3. Yağ Satarım Bal Satarım Oyunu	133
4. Aliler Aliler Oyunu.....	133
5. Alaylar Oyunu	135

6. Mel Mereşe Melki Tutan Oyunu	135
7. Çingele Halile Oyunu	136
8. Ağdaylar Buğdaylar Oyunu.....	136
9. Top Top Kadife Oyunu.....	137
10. Elele Pamuk Oyunu	138
11. Tombiş Nine Oyunu	138
12. Sarı Yılan Oyunu	138
13. Kırmızı Balık Oyunu	139
14. Kabakçı Bacı Oyunu.....	140
15. Şarkı Söyleme Yarışması Oyunu.....	140
16. Kapankale Oyunu	141
17. Paketi Geçir Oyunu	141
18. Şarkılı Yerden Yüksek Oyunu.....	142
19. Üşüdüm Üşüdüm Şarkısı Oyunu	142
G. KOŞMA, KOVALAMA, KAPMA OYUNLARI.....	143
1. Yerden Yüksek Oyunu	143
2. Tutsak Almaca Oyunu	143
3. Tutsak Bulmaca Oyunu	143
4. Esir Almaca Oyunu	144
5. Yakalanbaç Oyunu	144
6. Kovalamaca Oyunu	144
7. El Sık Selam Ver Oyunu	145
8. Bostancılık Oyunu	145
9. Kör Ebe Oyunu	145
10. Simsim Oyunu	146
11. Mavi Oyunu.....	146

12. Yarasa Yağlı Basar, Kim Kimi Aşar Oyunu	147
13. İstanbul Köprüsü Oyunu.....	147
14. Köprü Altından Geçme Oyunu.....	147
15. Rinko Oyunu.....	148
16. On Bir Elli Oyunu.....	148
17. Mendil Kapmaca Oyunu.....	148
18. Simit Oyunu.....	149
19. Gölgeye Basma Oyunu.....	149
20. Gölge Kovalamacası Oyunu.....	150
21. Menekşe Oyunu.....	150
22. Eski Minder Oyunu	150
23. Eşdere Bağ Oyunu	151
24. Kara Camız Oyunu	151
25. Ateş Oyunu	152
26. Kartal Oyunu	152
27. Don Ateş Oyunu	152
28. Dondum Oyunu	153
29. Çömel Kurtul Oyunu	153
30. İskelet Oyunu.....	153
31. Kurtarmacı Oyunu	154
32. Kör Ebe Oyunu.....	154
33. Köşe Kapmaca Oyunu.....	154
34. Çiçek Oyunu	154
35. İskemle Oyunu.....	155
36. Sandalye Kapmaca Oyunu.....	155
37. Alay Turası Oyunu	155

38. Haftalar Oyunu	156
39. Davul Zurna Buz Gibi Dondurma Oyunu	156
40. Önden Tura Oyunu	157
41. Enden Tura Oyunu.....	157
42. Tımbırtıp Oyunu	157
43. Kaç Kurtul Oyunu	158
44. Ağaç Kapmaca - Köşe Kapmaca Oyunu	158
45. Demirci Kömürcü Oyunu	158
46. Malik Oyunu.....	158
47. Harar Oyunu	159
48. Akkoç-Karakoç Oyunu.....	159
49. Taştayım Topraktayım Oyunu.....	159
50. Elim Sende Oyunu.....	160
51. Oturmalı Harar Oyunu.....	160
52. Aspirin Oyunu	160
H. SAKLAMA, SAKLANMA OYUNLARI.....	160
1. Harar Göründü Oyunu	160
2. Planlı Saklambaç Oyunu	161
3. Eşli Sime Oyunu	161
4. Haritacılık Oyunu	162
5. Geldi Harar, Gitti Harar Oyunu	162
6. Harar Oyunu	163
7. Saklambaç Oyunu.....	163
8. Yüzük Oyunu.....	164
9. Fincan Oyunu	164
10. Kim Vurdu Kim Gördü Oyunu.....	165

11. Tura Oyunu.....	165
12. Arabistan Buğdayları Oyunu	165
13. Sinemeç Oyunu.....	166
14. Sinme Oyunu	166
15. Gaz Lambası Oyunu	166
16. Kayış Kızdı Oyunu	167
17. Ayakkabı Saklamaca Oyunu	167
18. Çim Çimenlik Oyunu.....	167
19. İşaret Oyunu	168
20. Sürmeci Oyunu	168
21. Yummalı Göz Oyunu.....	169
22. Tıngırtılı Saklambaç Oyunu	169
23. Kim Yok Oyunu	170
24. Eşleraba Oyunu.....	170
25. Tura Oyunu.....	170
I. TAŞ OYUNLARI	171
1. Beş Taş Oyunu.....	171
2. Ceben Taşı Oyunu	171
3. Kapmal Oyunu.....	172
4. Taş Oyunu.....	173
5. Copbaş Oyunu	173
6. Cırtçak Oyunu.....	174
7. Cıgıg Oyunu	174
8. Cız Oyunu.....	174
9. Gelik Oyunu	175
10. Sıçan Yedirtmece Oyunu.....	175

11. Dombiş Oyunu.....	175
12. Cıncık Oyunu.....	176
13. Dokuz Taş Oyunu.....	176
14. Üç Taş Oyunu.....	176
15. Palan Oyunu	176
16. Sası Kaymak Oyunu	177
17. Cibirik Oyunu	178
18. Horoz Oyunu	178
19. Dokuz Kiremit Oyunu	179
20. Kiremit Oyunu.....	179
21. Domino Oyunu	179
22. Çanak Çömlek Oyunu	180
23. Dalya Oyunu.....	180
24. Alamuç – Çinkola Oyunu	180
25. Cık Cık Cigirlik Oyunu	181
26. Copbaş Oyunu	181
27. Çoban Höbeği Oyunu	181
28. Saha Oyunu.....	182
29. Kaylak Oyunu.....	182
30. Kaptı-Kaçtı Oyunu	183
31. Mucuk Oyunu	183
32. Beklameli Mucuk Oyunu.....	184
33. Plakçılık Oyunu	184
34. Sapatla Taş Atma Oyunu.....	184
35. Zegkirdek Oyunu.....	185
36. Kaynak Oyunu.....	185

37. Sekkelleme Oyunu.....	186
38. Mıcı Oyunu.....	186
39. Yirmi Beş Taş Oyunu.....	187
40. Otuz Taş Oyunu.....	187
41. Yirmi Taş Oyunu.....	188
42. Taş Toplama Oyunu	188
43. Kuvvet Taşı (İkilik) Oyunu	188
44. Ecco Mecco Oyunu	189
45. Çar Çar Oyunu.....	189
46. Tot Oyunu.....	189
47. Kale Yıkma Oyunu.....	190
48. Hendek Oyunu.....	190
49. On Beş Taş Oyunu.....	191
50. Damalı Taş Oyunu.....	191
51. Mangala Oyunu	192
52. Kılağaç – Kırküç Oyunu.....	192
53. Lök Oyunu.....	193
54. Kav mı Güzel Mi Peynir mi Oyunu.....	193
55. Taş Yuvarlama Oyunu.....	193
İ. TOP OYUNLARI.....	194
1. Eşek Oyunu.....	194
2. Hedefleri Devirelim Oyunu	194
3. Vur Kaç Oyunu.....	195
4. Cülük Oyunu.....	195
5. Horoz Oyunu	195
6. Civrik Topu Oyunu.....	196

7. İnci Minare Oyunu.....	196
8. Lola Oyunu.....	197
9. Acımasız Oyunu	197
10. Çalmalı Top Oyunu	198
11. Beşte Çakma Oyunu	198
12. Limon Oyunu.....	199
13. On İki Can Oyunu.....	199
14. Eşekli Top Oyunu.....	199
15. Ekşili Top Oyunu.....	200
16. Top Saklambacı Oyunu	200
17. Renkli İstop Oyunu.....	201
18. Bu Gelen Bu Gelen Oyunu.....	201
19. Ortada Sıçan Oyunu.....	202
20. Köy Göçdü Oyunu.....	202
21. Top Yetiştirme Oyunu	202
22. On Pas Oyunu	203
23. El Oyunu.....	203
24. Dokuz Aylık Oyunu.....	203
J. BİLGİ VE BECERİ OYUNLARI	204
1. Kibrit Kabı Oyunu	204
2. Tren Oyunu.....	204
3. Alfabe Oyunu	204
4. Dedektif Oyunu	205
5. Hırsız Polis Oyunu.....	205
6. İl Adı Yazma Oyunu.....	206
7. İsim Şehir Oyunu.....	206

8. Eşya Türetmece Oyunu	206
9. İsim Bulmaca Oyunu	207
10. İsim Ebesi Oyunu	207
11. Teyzem Çarşıya Gitti Oyunu	207
12. Tura Oyunu	207
13. Peşkir Oyunu	208
14. Binnik Oyunu	208
15. Tığ Oyunu	209
16. Adam Asmaca Oyunu	209
17. Cicoz Oyunu	210
18. Yumurta Tokuşturma Oyunu	210
19. Fasulyeleri Yakala Oyunu	210
20. Kımbıl Kıp Oyunu	210
21. Hortlak Oyunu	211
22. Dikmecik Oyunu	211
23. Dikiş Nakış Oyunu	211
24. Telgraf Oyunu	212
25. El Oyunu	213
26. Amiral Battı Oyunu	213
27. Eşek Başı Oyunu	214
28. Heğbe Oyunu	214
29. Kadı Kafası Oyunu	214
30. XOX Oyunu	214
31. Kare Oyunu	215
32. Kim, Kiminle, Ne Zaman, Nere, Ne Yapıyorlar Oyunu	215
33. Nesi Var? Oyunu	215

K. SALLAMA VE SALLANMA OYUNLARI	216
1. Sen Çıkırık Ben Çıkırık Oyunu	216
2. Gıcır Oyunu	216
3. Çatal Ağaçta Takla Atma Oyunu.....	217
L. VURMALI OYUNLAR	217
1. Tribom Oyunu	217
2. Acı Tatlı Oyunu	217
3. Kim Vurdu Oyunu	218
4. Alay Turası Oyunu	218
M. TAHTADAN YAPILAN OYUNCAKLARLA OYNANAN OYUNLAR	218
1. Cazur Cuzur Oyunu	218
2. Bıcırğan Oyunu.....	219
3. Kayık Kaynak Oyunu	219
N. MALZEMESİ TOPRAK OLAN OYUNLAR	219
1. Boncuk Gömmesi Oyunu	219
2. Patlangaç Oyunu	220
3. Halam Bulam oyunu	220
O. SUYLA OYNANAN OYUNLAR.....	221
1. Sulu Balon Oyunu	221
SONUÇ.....	222
SÖZLÜK.....	229
KAYNAKÇA.....	231
DİZİN	254
ÖZ GEÇMİŞ.....	256

KISALTMALAR

is: İsim

sp: Spor

vs: Vesaire

KK: Kaynak Kişı

s: Sayfa

S: Sayı

GİRİŞ

Oyun, canlıların var olmasıyla başlayan nesilden nesle aktararak günümüze kadar gelen kültürel bir etkinliktir. Niğde ve yöresinde oynanan geleneksel çocuk oyunları bu çalışmada bir araya getirilmiştir. Bu çalışma Niğde çocuk oyunlarını kayıt altına alarak tarihin kalıcı sayfalarına emanet etmek, bu oyunların günümüz çocukları tarafından öğrenilmesini, oynanmasını sağlamak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla yapılmıştır. Gelişen ve yaygınlaşan şehir hayatı, çekirdek aile yapısı, insanlar arasındaki iletişimin azalması ve insanların evlerine kapanmaları geleneksel oyunlarımızın unutulmasına neden olmuştur. Bu etkenlerin yanı sıra gelişen teknolojiyle birlikte çocuklarımızın bilgisayar oyunlarına yönelmesi, geleneksel oyunlarımızın oynanmasını olumsuz yönde etkilemiştir. Birilerinin tasarlayarak çocuğun önüne koyduğu oyunlardan ziyade çocuğun bizzat kendisinin tasarladığı, hayal dünyasıyla zenginleştirdiği genellikle açık alanda oynanan, çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal yönden bizzat kendisini geliştirdiği geleneksel çocuk oyunlarımızın oynanması çocuklarımız açısından önemlidir.

A. Araştırmanın Önemi

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Niğde geleneksel çocuk oyunları üzerine yapılan detaylı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle Niğde ve yöresine ait geleneksel çocuk oyunlarının tespit edilmesi ve yazıya aktarılması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Bu çalışma Niğde geleneksel çocuk oyunlarının sınıflandırılması ve incelenmesinde halk biliminin kurallarına uyularak yapılan ilmi bir çalışma olması yönüyle önemlidir. Oyun sayısının fazlalığı açısından da dikkate değer ilk ciddi çalışmadır.

B. Yöntem

Niğde geleneksel çocuk oyunları derleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir. Oyunlarda katılım, gözlem, mülakat ve anket yöntemi kullanılmıştır. Niğde il merkezindeki orta öğretim öğretmen ve öğrencilerine oyun derleme formu verilmiştir. Bu oyun derleme formları doğrultusunda bazı oyun metinleri oluşturmuştur. Okulda teneffüs aralarında ve sokakta oyun oynayan çocuklar

gözlemlenmiş, oyun oynayan çocuklarla birebir iletişim kurularak oyun ve kuralları hakkında bilgi alınmıştır. Niğde'nin çeşitli yerleşim yerlerine bizzat gidilerek kaynak şahıslarla yüz yüze görüşme yoluyla derleme yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerden oyunlar yüz yüze görüşme yöntemiyle derlenmiştir. Derleme yapılırken değişik yaş grubundaki kişilerle görüşme yapılmıştır. Buradaki amaç oyunların değişik versiyonlarını gözlemleyerek çok daha orijinal metinler elde etmek ve oyunlarda meydana gelen değişimleri tespit edebilmektir. Yazılı kaynaklar taranmış çalışmamızda olmayan oyunlar bu çalışmaya eklenmiştir; ancak daha çok kendi derlediğimiz oyunlara yer verilmiştir. Oyunlar metin halinde verilirken bazı oyunların eş metin ve çeşitlemeleri de dikkate alınarak çalışmaya eklenmiştir.

C. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Niğde il merkezi ve çevresine ait geleneksel çocuk oyunları ve bu oyunların halk bilimsel incelemesi oluşturmaktadır. Sahada derleme yapılırken, sadece Niğde merkezi, ilçe ve köylerinde yaşayan kişiler kaynak şahıs olarak seçilmiştir. Niğdeli olmayan kişilerden derleme yapılmamıştır. Oyunlar, Niğde ili ve çevresinde oynanan oyunlardır.

Derlemenin yapıldığı Niğde merkezi başta olmak üzere Niğde iline bağlı ilçe, kasaba ve köyler aşağıda verilmiştir.

İlçeler: Ulukışla, Çiftlik, Çamardı, Bor, Altunhisar ilçesi.

Kasabalar: Orhanlı, Edikli, Konaklı, İçmeli, Bağlama, Kiledere, Elmalı, Değirmenli, Sazlıca, Karaatlı, Alay, Dünderli, Bahçeli, Aktaş, Uluğağaç, Azatlı, Fertek, Divarlı Kasabası.

Köyler: Güllüce, Kula, Şeyhler, Ağacaşar, Narköy, Yaylayolu, Postallı, Kocapınar, Ünlükaya, Demirkazık, Çınarlı, Mahmutlu, Çarıklı, Aşlama, Çukurbağ, Himmetli, Celaller, Yeşilburç, Güney, Hasaköy, Kırkpınar, Gümüş, Murtaza, Muradiye, Kızılca, Başmakçı köyü.

Geleneksel çocuk oyunları Niğde merkezi başta olmak üzere Niğde iline bağlı beş ilçeden, yirmi iki kasabadan, yirmi altı köyden derlenerek oluşturulmuştur. İki yüz sekiz kaynak şahıstan 266 oyun derlenmiştir.

Araştırma evreninin tamamına ulaşmak hem zaman hem de maddi imkânların sınırlılığından dolayı örneklem olarak araştırma evrenini temsil edecek nitelikte olacağı düşünülen ortaöğretimde okuyan öğrenciler arasından tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Verilerin bir kısmı derleme oyun formu hazırlanarak okullardaki öğrencilerden derlenmiştir. Niğde'nin farklı ilçe, kasaba ve köylerinde yaşayan öğrencilerin doldurduğu derleme oyun formları içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

D. Sınırlılıklar

Her çalışma üzerinde çalışılan konunun genişliği ve çalışmanın yapıldığı ortamın özellikleri ölçüsünde sınırlıdır. Bizim çalışmamızda da yapılan tespitler ve varılan sonuçlar bizim ulaşabildiğimiz oyun çeşitliliğiyle ve kaynak kişi sayısı ile sınırlıdır. Bu çalışmada Niğde il merkezi ilçe ve köylerinden derlenen geleneksel çocuk oyunları yer almaktadır. Oyunlar Niğde merkezi başta olmak üzere Niğde iline bağlı beş ilçeden, yirmi iki kasabadan, yirmi altı köyden derlenmiştir. Sahada derleme yapılırken, sadece Niğde merkezi, ilçe ve köylerinde yaşayan kişiler kaynak şahıs olarak seçilmiştir. Niğdeli olmayan kişilerden derleme yapılmamıştır. Oyunlar 2011-2012 yılları arasında derlenmiştir.

Geleneksel çocuk oyunlarının tespitinde gözlem ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Oyunlarla ilgili kaynak kişiden görüşme yöntemiyle bilgi alınmıştır. Kaynak kişinin derlemecinin oyunu bildiğini düşünerek oyunun bazı bölümlerini veya kurallarını anlatmadan geçtiği olmuştur. Kaynak kişinin anlattığı oyunlarda eksik kalan, anlatılırken unutilan yönleri tekrar sorularak not edilmiştir. Kaynak şahısların bir kısmı 13-18 yaş grubundaki ortaöğretim öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin ilçe, kasaba ve köylere göre dağılımı öğrencilerin yerleşim yerlerine bağlı olarak kendiliğinden sınırlanmıştır. Derleme oyun formu kullanılarak çok fazla oyuna ulaşılmış olmasına rağmen oyunlarla ilgili eksik bilgi verilmesi, bazı oyunların değişik öğrenciler tarafından tekrar tekrar yazılması, yazılan bazı oyunların anlaşılabilmesi gibi nedenlerden dolayı elde edilen oyunların bir kısmı çalışmaya alınmamıştır.

Çalışmamız açısından bir diğer önemli sınırlılık ise Niğde geleneksel çocuk oyunları ile ilgili yapılmış bir çalışmanın olmaması nedeniyle elde edilen oyunların

değerlendirilmesi ve analizlerinin yapılmasında yaşanan zorluklardır. Başka illere ait geleneksel çocuk oyunları ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek ve örnek alınarak eksiklik kısmen de olsa aşılma çalışılmıştır.

Çalışmamızda daha çok kendi derlediğimiz oyunlara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra bu güne kadar yapılan bazı çalışmaların içerisinde yer alan geleneksel çocuk oyunlarına da oyunun kaynağı gösterilerek yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OYUN

A. OYUN KAVRAMI

Oyun kelimesinin bir tek anlamı yoktur. Oyun kelimesine dilimizde birçok anlam yüklenmiş ve kelime çokanlamlılık kazanmıştır.

Türk Dil Kurumunun yayımladığı Türkçe Sözlük'te oyun kelimesi şu şekilde tanımlanmıştır:

Oyun: is. 1. Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence: Tenis, tavla, dama, çelik çomak, bale oyundur. 2. Kumar, 3. Şaşkınlık uyandırıcı hüner: Hokkabazın oyunu. Cambazın oyunu, 4. Tiyatro veya sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi, 5. Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü: Zeybek oyunu, 6. Sahne veya mikrofonda oynamak için hazırlanmış eser, temsil, piyes. 7. Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma. Olimpiyat oyunları, Akdeniz oyunları, 8. Düzen, hile, entrika, 9. sp. (Güreşte) Hasını yenmek için yapılan türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket. 10. sp. (Teniste) Taraflardan birinin dört sayı kazanmasıyla, elde edilen sonuç (Türkçe Sözlük, 1988: 1126).

Oyun çocuğun en önemli etkinliğidir. Çocuk çevresindeki olayları çoğu zaman oyun olarak algılar oyun sayesinde kendini ve çevresini tanır. Çocuk oyun sayesinde sosyalleşir ve toplumun bir bireyi olarak gerçek hayattaki davranışlarına oyundaki deneyimleriyle yol verir.

Oyun kelimesinin Türkçe olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Şamanın diğer bir adı da oyundur. “Orta Asya Şamanın türlü adları arasında, örneğin Yakutların kullandığı ad Türkçe bir ad olan oyundur. Oyun sözcüğü yalnız Şaman için değil fakat örneğin Türkistan'da Şaman töreninin tümüne de deniyordu.” (And 1985, Çolak 2009: 13). Bu bilgilerden de anlıyoruz ki oyun kelimesinin geçmişi Türk toplumunun geçmişi kadar eskidir.

Oyunun diğer bir tanımı ise şöyledir; “En geniş anlamıyla oyun, belli bir amaca yönelik olan ve olmayan, kurallı ya da kuralsız olarak gerçekleştirilen, her

durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci şeklinde tanımlanır (Aral vd. 2000: 9). Bu tanım oyunun birçok özelliğe sahip olduğunu belirtmekte ve oyunun çocuğun üzerindeki etkisinden söz eden çok yönlü bir tanımdır. Tanım oyunun bir amacının olup olmadığını, kurallı mı ya da kuralsız mı gerçekleştiğini, her durumda çocuğun oyunda isteyerek ve hoşlanarak yer aldığını belirtmiştir. Tanımda ayrıca oyunun çocuğu fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal açıdan geliştirdiğini, oyunun çocuğu hayata hazırladığını ve öğrenmede en etkili yöntemlerden biri olduğunu belirtmektedir.

Türkçede oyun kelimesinden türetilen birçok kelime vardır. Bunlar: Oynak, oynakça, oynaklık, oynama, oynamak, oynanış, oynanma, oynanmak, oynaş, oynasma, oynasmak, oynatılma, oynatılmak, oynatım, oynatımcı, oynatma, oynatmak, oynanış, oyunbaş, oyunbazlık, oyuncak, oyuncakçı, oyuncakçılık, oyuncu, oyunculuk, oyunlaştırma, oyunlaştırmak, oyunluk (Türkçe Sözlük, 1988: 1125-1127). Ayrıca oyunla ilgili deyimler de mevcuttur. Oyun almak, oyun çıkarmak oyun ebesi, oyun etmek, oyun vermek, oyuna gelmek, oyuna getirmek, oyuna almak (Türkçe Sözlük, 1988: 1126-1127). Niğde yöresindeki oyunla ilgili atasözleri de şunlardır: Oynadığın oyun batsın, kırdığın Konya kaşığı; oyun oldu, torba doldu (Beyhan, 1997: 417). “Oyununa oyun yetmez.” (Beyhan, 1997: 135) deyiimi de Niğde’de kullanılan bir deyimdir. Oyun kelimesinden bu kadar çok kelimenin türetilmesi, oyunla ilgili deyim ve atasözlerin oluşturulması da Türkçenin ne kadar işlek bir dil olduğunu ve dilimizin anlatım gücünü ve zenginliğini gösterir.

Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğünde Türkiye Türkçesi ve Türk şivelerinde oyun kelimesinin karşılığı şöyledir: Türkiye Türkçesi, Azerbaycan, Özbek, Kırgız, Türkmen ve Uygur Türkçesinde “oyun”, Başkurt ve Tatar Türkçesinde “uyn” uynav”, Kazak Türkçesinde “oym, oymşık” (Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, 1991: 669). Oyun sözcüğü Türkiye Türkçesinin yanı sıra Türkçenin diğer şivelerinde de aynı şekilde veya küçük ses farklılıklarıyla kullanılmış ve kelime kökü değişikliğe uğramamıştır.

Türkçede oyun kelimesinin çeşitli anlamlarda kullanılması ve bu kelimenin kökünden yeni sözcüklerin türetilmesi oyunun Türk kültüründeki önemini göstermektedir.

B. ÇOCUK OYUNLARI

Dünyanın her yerinde tüm çocuklar toplumsallaşmaya başladıkları andan itibaren oyun oynamaya başlamışlardır. Bu onların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal alanlarda gelişmelerini sağlar.

Oyunun çocuğun yaşamındaki yeri ve etkileri hakkındaki görüşler son yıllarda daha da önem kazanmıştır; çünkü şehir yaşamının oyun alanlarını daraltması ve çekirdek aile yapısının yaygınlaşması, zamanın büyük kısmının evlerde geçirilmesi gibi nedenlerden dolayı çocuk oyunlarının önemi daha da artmıştır.

Çocuk oyunları ile ilgili çalışmalarda çocuk oyunlarının çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu tanımlardan birkaçını burada vereceğiz.

Hilmi Seyrek ve Muammer Sun'un birlikte hazırladıkları Çocuk Oyunları Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı adlı eserde yazarlar çocuk oyunlarını, çocuğun us gücü yaratmalarına, bedensel devinimlerine ve bunların bileşiminden oluşan tüm etkinliklere oyun denir şeklinde tanımlamıştır (Seyrek ve Sun,1991: 3).

Çocuk oyun oynarken kurallarını kendisinin koyduğu yeni bir dünya kurar. Bu dünyada gerçek hayatın kurallarının yanı sıra çocuğun hayal dünyasının da izleri vardır. Çocuklar oyun oynarken kendilerini hem duygusal hem sosyal açıdan geliştirir hem de kurdukları dünyada yeni şeyler öğrenirler ve çevreleriyle etkileşime girerek deneyim kazanırlar.

Mevlüt Özhan Çocuk Oyunlarımız adlı kitabında oyunu bir veya birden fazla kişinin belli eğlence türü hareketlerdir şeklinde tanımlamıştır. (Özhan,1997, Özdemir, 2006: 31) Mevlüt Özhan'ın yaptığı tanımda oyunla ilgili dikkat çeken ilk özellik oyunun kurallarının olduğudur. Çocuğun birçok kavramı, olayı ve deneyimi oyun içinde öğrendiği bunun yanı sıra eğlendiği de belirtilmiştir.

Huizinga'nın tanımında oyunla ilgili dikkatimizi çeken özellik gerçek yaşamdaki kuralların oyunda geçerliliğinin olmadığıdır. Çocuklar oyunda kendi kurallarını kendileri koyarlar. Çocuklar oyun oynarken özgürlüklerinin tadını çıkarırlar.

“Huizinga ise oyunu aşağıdaki şekilde tanımlamıştır: Oyun, özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak, belirli zaman ve mekan sınırları içinde gerçekleştirilen, bizzatı bir amaca sahip olan, bir gerilim ve sevinç duygusu ilke alışılmış hayattan başka türlü olmak bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyettir.” (Özdemir, 2006: 31).

Çocuk oyunları nesilden nesle aktararak zenginleşerek günümüze kadar gelmiştir. Oyun kültürün taşıyıcısıdır ve içinde kültürel öğeleri barındırır. Kültür mirasımızın bir parçası olan çocuk oyunlarını gelecek nesillere aktarma görevi başta ailelere, eğitimcilere ve araştırmacılara düşmektedir.

“Alışar’a göre çocuk oyunları binlerce yıllık halk kültüründen süzüle süzüle gelmiş bir mirastır.” (Özdemir, 2006: 31).

C. TÜRK ÇOCUK OYUNLARININ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

Geleneksel oyunlarımızın geçmişten günümüze kadar değişerek ve gelişerek geldiğini düşünürsek çocuk oyunlarımızın kaynağını ilk yazılı belgelerimiz olan Orhun Abideleri’nden itibaren arayabiliriz. Ancak “Göktürk ve Uygur dönemine ait metinlerde çocuk oyunlarına ilişkin bir bilgiye rastlanmamaktadır. Bununla birlikte, H. Namık Orkun’un Prens Kalyanankara ve Papamkara Hikâyesinin Uygurcası adlı eserinde sadece “çmgartgu” (çingirak) kelimesine rastlanmıştır.” (Özdemir, 2006: 59).

Oğuz Kağan Destan’ında Oğuz’un doğumu ve büyümesi anlatılırken “oynadı” ifadesinin kullanılması da gösteriyor ki Türklerde bir oyun geleneği vardır.

Türk çocuk oyunlarının tarihi ile ilgili ilk bilgileri Kaşgarlı Mahmut’un ünlü eseri Divanü Lügati’t-Türk’te buluyoruz. Divanü Lügati’t-Türk’te yarış anlamında “oyun” kelimesi kullanılmıştır. Oyuncak kavramı olarak “oxşagu” kelimesi geçer. “Çik-tur-” kelimesi aşık oyunuyla ilgili olarak “çöğen” kelimesi çevgan (ucu eğri değnek) anlamında, “atıç” (çocukların ceviz oynadığı yer) anlamında kullanılmaktadır (Çolak, 2009: 23).

Türk Dünyasının temel kaynaklarından olan Dede Korkut Hikâyeleri’nden Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi’nde Bayındır Han ve Oğuz Beyleri boğa güreşi seyretmek için meydanda toplandıklarında Dirse Han’ın oğlu ile üç bey çocuğunun meydanda aşık oynadıkları belirtilir. “...Dirse Hanun oğlançuğı üç dahı ordu uşağı

meydanda aşuk oynarlar-idi.” (Ergin,1994: 81) Boğaç Han Hikayesi’nde geçen aşık oyunundan anladığımıza göre Dede Korkut Hikayeleri’nin olduğu dönemde aşık oyunu oynanmaktadır.

Ayrıca Dede Korkut Hikâyeleri’nde “aşık, sapan, çomak - çevgen, düdük, top” gibi oyun araçlarıyla ilgili bilgi verilmiştir (Özdemir, 2006: 66). Dede Korkut Hikâyeleri Oğuzların günlük yaşamları hakkında da bilgi verdiği için hikâyelerde hemen hemen her yörede oynanan aşık, çomak, sapan, top gibi çocuk oyunlarına rastlamak mümkündür.

Günümüzde birçok oyunun temelini oluşturduğu söylenen Gûy u Çevgân Oyunundan Evliya Çelebi, Seyahatname’de bahsetmektedir. Oyun çevgan veya kızcılık ağacından ucu eğri, topuz şeklinde olan gobal adı verilen değnek ve insan başı büyüklüğünde ağaç bir topla, at üstünde oynanan bir oyundur. (Karabey, 2012: 83)

Divan edebiyatı şairlerinden de çocuk oyunlarına temas edenler olmuştur. Fuzuli “Tahta At”, Nevi “Yumurta Oyunu”, Nazmi, “Kukla Oyunu”ndan, Zati Çevgan, Topaç, El ve Kar Topu Oyunlarından, Bursalı Cenani “Ağaç At”tan, Nabi “Yumurta ve Yüzük Oyunu”ndan, Tırsî “Kukla Oyunu”ndan ve oyunla ilgili bazı deyimlerden, Nedim “Köy Göçtü ve Tura Oyunu”dan, Sabit “Tura Oyunu”ndan, Seyyid Vehbi “Ağaç At”tan, Enderunlu Vasıf “Kukla Oyunu”ndan eserlerinde bahsetmektedirler. (Çolak, 2009: 25).

Yukarıdaki verdiğimiz bilgilerden de çıkardığımız sonuç şudur: Çocuğun olduğu her yerde oyun vardır.

D. TÜRK ÇOCUK OYUNLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Halkbilimi 19. yüzyılın başlarında bağımsız bir bilim olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ise halkbilimi çalışmaları 20. yüzyılın başlarında başlamıştır. 20. yüzyılın başından beri yapılan çalışmalarda, çocuk oyunlarının derlemeleri yapılmış, bu derlemeler zamanla müstakil eser haline getirilerek günümüzde çocuk oyunları ile ilgili dikkate değer eserler oluşturulmuştur.

Çocuk oyunları ile ilgili ilk derlemeler 1930’lu yıllarda Halk Bilgisi Haberleri’nde yayınlanır. Halk Bilgisi Haberleri’nde yayınlanan ilkyazı Abdülkadir

Müşfika'nın Maraş'ta Çocuk Oyunları adlı makalesidir. Daha sonraki yıllarda Halk Bilgisi Haberleri'nde çocuk oyunları ile ilgili pek çok derleme yayınlanmıştır (Çolak, 2009: 28-29).

Oyun üzerine çalışma yapan Metin And'ın 1974 yılında Oyun ve Büğü; Türk Kültüründe Oyun Kavramı adlı kitabı yayınlanmıştır. Eserde oyun kavramının tanımı üzerinde durulmuş, oyun büyü ilişkisi, oyunların eskiliği, yaygınlığı ve önemi, oyunlardaki sözler, fiiller ve bunların işlevleri, oyunların sınıflandırılması ve bunların yapısal tanımları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Metin And oyun kavramını ilk defa mitos, ritüel ve inançlar açısından değerlendirmiştir, eser bu yönüyle çok önemlidir.

1980 yılında Yurdanur Sakaoğlu'nun Çocuklara, Gençlere Oyunlar ve Eğlenceler adlı kitabı, özellikle oyun tekerlemeleri ve yanılmaçlar bakımından dikkat çekicidir. Oyuncak tarihi ile ilgili ilk kitabı Bekir Onur tarafından 1992 yılında yayınlandı (Özdemir, 2006: 81-82).

Mevlüt Özhan'ın 1990 yılında çıkardığı Çocuk Oyunlarımız adlı kitabı Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Eserde yazarın derlediği ve Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü arşivlerinden alınan otuz üç ile ait çocuk oyununa yer verilmiştir. Mevlüt Özhan eserine oyunların çizimlerini ve fotoğraflarını da eklemiştir.

Ahmet Caferoğlu'nun Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II adlı eserinin ilk baskısı 1941'de yapılmıştır. Eserde Anadolu'daki altı ile ait bazı çocuk oyunları yer almaktadır.

Mevlüt Özhan ve Malik Muradoğlu'nun birlikte hazırladıkları Türk Cumhuriyetlerinde Çocuk Oyunları adlı eser 1997 yılında yayınlanır. Eserde Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye'ye ait çocuk oyunları ile ilgili yapılan inceleme ve araştırmalar yer almaktadır. Ayrıca eserde Azerbaycan'dan yirmi sekiz Türkiye'den otuz sekiz çocuk oyunu metnine yer verilmiştir.

1997 yılında Oğuz M. Yorgancıoğlu'nun Kıbrıs Türk Çocuk Oyunları adlı eseri, tamamı resmedilmiş 215 çocuk oyunundan oluşmaktadır.

2005 yılında M. Öcal Oğuz ve Petek Ersoy'un müşterek yaptıkları Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları adlı eser 2005 yılında yayınlanmıştır (Çolak, 2009: 44-46).

Serpil Cengiz 1998 yılında Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisinde, “Çocuk Oyunlarının Sınıflandırılması” adlı makalesinde çocuk oyunlarının sınıflandırılmasını Farklı Bilim Dallarından Oyun Sınıflandırmalarına Örnekler başlığı altında incelemiştir.

1998 yılında Nebi Özdemir'in “ Çocuk Oyunu Araştırmalarında Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın Yeri” başlıklı makalesi Millî Folklor Dergisi'nde yayınlanır. Yazar makalesinde Boratav'ın çocuk oyunları ile ilgili araştırmalarını tanıtmış ve Boratav'ın çocuk oyunları ile ilgili görüşlerine vermiştir.

Hasan Avni Yüksel'in 1998 yılında Millî Folklor Dergisi'nde yayınlanan “ Akdağmadeni Çocuk Oyunları: Aşık Oyunu” başlıklı çalışmada, Akdağmadeni ilçesinde ve köylerinde oynanan aşık oyunu hakkında detaylı bilgi vermiştir. Ayrıca makalede çeşitli aşık oyunları başlığı altında beş farklı aşık oyununun adları ve oynanış şekilleri verilmiştir.

2002'de Mehmet Naci Önal'ın Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan “Oyun Tekerlemelerinin Yapısı ve Türkçe'nin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri” adlı makalesinde, oyun tekerlemelerinin tanımını ve kapsamını, tekerlemelerin dış ve iç yapısını, eğitim ve öğretimle ilişkisini incelemiştir.

Ahmet Aslan'ın 2005 yılında Paul V. Gump ve Brian Sutton Smith'ten çevirdiği makalenin adı “Çocuk Oyunlarında Ebeğin Rolü”dür. Ebe oyunlarında maharet yokluğunun az da olsa yüksek seviyeli ebe rolü geliştirmeye telafi edilebileceği bu çalışmayla ölçülmeye çalışılmıştır.

2006 yılında Nebi Özdemir'in hazırladığı Türk Çocuk Oyunları adlı eseri iki cilt halinde yayınlanmıştır. Bu eserde Türkiye'deki çocuk oyunları incelenmiştir. Eserin birinci cildi beş bölümden oluşmakta oyun ve çocuk kavramları üzerinde durulmakta dünyadaki ve Türkiye'deki çocuk oyunları ile ilgili derleme ve inceleme çalışmalarının eleştirel tanıtımı ve oyunların sınıflandırılması, Cumhuriyet

dönemindeki çocuk oyunlarının yapısal unsurları ve bu unsurların temel özellikleri üzerinde durulmaktadır.

2006 yılında Millî Folklor Dergisi'nde yayınlanan "Eyüp Oyuncakçılığı Sergisi" adlı makalesinde, Petek İnci, Eyüp oyuncakçılığı hakkında bilgi verdikten sonra İstanbul'daki Eyüp Oyuncakçılığı sergisinden bahsetmektedir.

2007 yılında Didem Bayar Çelebi tarafından Türkiye ve Azerbaycan'daki Çocuk Oyunları ve Oyuncaklarının Karşılaştırmalı İncelemesi adıyla yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bu tezde Azerbaycan'da oynanan çocuk oyunları derlenmiş bu oyunlar Türkiye'deki benzeyen veya az benzeyen çocuk oyunları ile karşılaştırılmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Tezin, Oyuncaklar başlığı altında Azerbaycan ve Türkiye'deki geleneksel oyuncaklar karşılaştırılmış ve müzeler hakkında bilgi verilmiştir.

2008 yılında Pınar Kayar tarafından Van'ın Geleneksel Çocuk Oyunları ve Bu Oyunların Eğitsel Yönden İncelenmesi adıyla yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bu tezde Van'da oynanmış ve halen oynanan geleneksel çocuk oyunları 85 kaynak kişiden mülakat yoluyla 164 oyun derlenmiştir. Tezde bu oyunlar eğitsel yönden değerlendirilmiştir.

2009 yılında Faruk Çolak'ın hazırladığı Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi adlı eser giriş bölümüyle birlikte üç bölümden oluşmaktadır. Eserin giriş bölümünde oyun ve çocuk oyunları kavramı açıklanmıştır. Eserde Çocuğun Gelişiminde Çocuk Oyunları, Türk Çocuk Oyunlarının Tarihine Kısa Bir Bakış, Türk Çocuk Oyunları Üzerine Yapılan Çalışmalar, Türk Çocuk Oyunlarını Tasnif Çalışmaları başlıkları ile çocuk oyunları üzerine detaylı bilgiler verilmiştir. Eserde Kayseri çocuk oyunları üzerine yapılan çalışmalar ve Kayseri çocuk oyunlarının tasnifi ve halkbilimsel incelemesi verildikten sonra Kayseri yöresine ait yaklaşık 200 oyun metnine yer verilmiştir.

2009 yılında İbrahim Özbakır'ın Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi'nde yayınladığı "Geleneksel Türk Çocuk Oyunlarında Ebe" adlı makalesinde, ebe'nin çocuk oyunlarında nasıl bir oyuncu olduğu örneklerle anlatılmaktadır.

Esma Şimşek, Millî Folklor Dergisi'nde "Anadolu'da Yağmur Duasına Bağlı Olarak Oynanan Bir Oyun: Çömçeli Gelin" adlı makalesinde yağmur duası ve yağmur duasıyla ilgili tören ve uygulamalar hakkında bilgi vermiştir. Makalede Çömçeli Gelin Oyununu üç aşamaya ayırarak (1. Hazırlık 2. Oyunun Oynanması 3. Toplanan Yiyeceklerin Pişirilip Yenmesi) anlatmış ve Çümçe Gelin Efsanesini vererek oyunun eski Türk inancıyla ilgili bağlantılarını da açıklamıştır.

Zeki Kaymaz, 2009 yılında "Babur'dan Günümüze Aşık Oyunundan Bir Ad: Çık" adlı makalesinde, aşık oyununda kullanılan "çık" sözü üzerinde durmuş bu sözün ağızlardaki kullanımına değindikten sonra sözün diğer lehçelerdeki durumunu değerlendirmiştir ve çalışmada "çık" sözünün kaynağı da açıklanmıştır.

Dilek Akbulut'un 2009 yılında Millî Folklor Dergisi'nde "Günümüzde Geleneksel Oyuncaklar" adlı makalesi yayınlanmıştır. Yazar çalışmada geleneksel oyuncakların günümüz yorumlarındaki tasarım yaklaşımlarını incelemiştir. Yazar makalesine oyuncak resimleri de koymuştur.

2009 yılına kadar çocuk oyunları ile ilgili yapılan çalışmalar hakkındaki bilgi ve kaynaklara ulaşırken Faruk Çolak'ın "Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi" adlı kitabından faydalanılmıştır. 2009'dan sonra çocuk oyunları ile ilgili yapılan çalışmalar sırasıyla aşağıda verilmiştir.

2010 yılında Abdullah Doğan tarafından Geleneksel Çocuk Oyunları Malatya İli Battalgazi İlçesi Örneği adıyla hazırlanan yüksek lisans tezinde, Battalgazi ilçesinde oynanan ve yarım asırlık bir dönemi kapsayan oyunlara yer verilmiştir.

2010 yılında Sawash M. AL. D. Abdulmajeeb tarafından Irak Türkmenlerinde Çocuk Oyunları adıyla hazırlanan yüksek lisans tezinde, Irak Türkmenlerindeki çocuk oyunlarını oyunların yapısı, konusu, oyun çeşitleri, oyunlardaki amaç ve oyunlarda kullanılan araçlar ve oyuncuları açısından incelemiştir.

Habibe Yazıcı Ersoy'un 2010 yılında Millî Folklor Dergisi'nde yayınlanan Başkurt Çocuk Oyunları başlıklı çalışmada, Başkurt Türkleri ve Türkiye Türklerinde oynanan on adet benzer oyun metni verilerek oyunlardaki benzer noktalar ele alınmıştır. Çalışmada bu oyunların kurallarına, oynanma şekillerine ve oyunlar içinde söylenen oyun tekerlemelerine vurgu yapılmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 09-10 Aralık 2010 yılında Ankara’da “Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu” yapılmıştır. Sempozyumda sunulan bildiriler 2011 yılında kitap olarak basılmıştır. Sempozyumun düzenlenmesinin amacı geçmişte kullanılan oyuncakların araştırılması, bu oyuncaklarda kullanılan malzemeler hakkında bilgi verilmesi ve bu oyuncakların günümüze ne şekilde uyarlanabileceğidir. Sempozyumda sunulan bildiriler aşağıda değerlendirilmiştir.

Adem Sağır’ın “Sanal ile Gerçeklik Arasında Bir Kayboluş: Modern Zamanlarda Çocuğun Sosyolojisi” adlı makalesi üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde oyun, teknoloji, çocuk ve sosyalleşme, ikinci bölümde internet oyunlarının oluşturduğu problemler haberlere yansıyan örneklerle değerlendirilmiş, oyun bağımlılığı olan beş çocuk ve bu çocukların ebeveynleriyle yapılan görüşmeler çözümlenmiş, üçüncü bölümde ise makalede dile getirilen problemlerin çözümünde uzmanlara, kurumlara ve ailelere düşen sorumluluklar değerlendirilmiştir.

Haluk Yavuzer “Çocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişimlerin Psiko-Pedagojik ve Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi” adlı makalede, oyun hakkında kısa bilgi verdikten sonra çocuk oyun ve oyuncaklarının dünü ve bugününü psiko-pedagojik ve sosyal açıdan değerlendirmiştir.

Mevlüt Özhan “Çocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişim ve Nedenleri” adlı makalesinde, çocuk oyunlarındaki değişimin nedenlerini iletişim araçlarının bu alana etkisi, köyden kente göç, çocuğun sosyo-ekonomik yapısı, çevre koşulları, yetişkinlerin oyunlarla ilgili getirdikleri yasaklar ve engellemeler olarak belirtmiştir. Oyuncaklardaki değişimin nedenlerini teknolojinin ilerlemesiyle el yapımı ürünlerin yerini seri üretimin alması, köyden kente göç olarak belirtmiş ve yapılan araştırmalardan çıkan sonuçları kullanarak bu konuları örneklerle destekleyerek çalışmasının sonunda çocuk oyun ve oyuncaklarını yaşatmak ve geleceğe aktarmak için önerilerini sıralamıştır.

Çağlayan Dinçer, Tanju Gürkan ve Müge Şen’in birlikte hazırladıkları “Geleneksel ve Günümüz Çocuk Oyunlarının Karşılaştırılması” adlı makalede,

yurdumuzun farklı yörelerinde oynanan geleneksel oyunlarla günümüz oyunlarının benzerliklerini ve farklılıklarını değerlendirmişlerdir.

Ahmet Yaraş ve Candan Yaraş'ın "Antik Çağda Oyuncaklar ve Günümüze Yansıması" adlı çalışmalarında, arkeolojik kazılarda Antik Çağ'a ait oyuncakların bulunduğunu, bu oyuncakların genellikle pişmiş topraktan yapıldığını veya minyatür seramik oyuncaklar üretildiğini, özellikle antik Helen ve Roma'da Dönemindeki oyuncak bebekler hakkında bilgi vererek çalışmada Antik Çağ'da çocukların oyuncakla olan ilişkisinin günümüz çocuklarından pek farklı olmadığı kanısına varmışlardır.

Ömür Tufan'ın hazırladığı "Osmanlı Sarayında Şehzadelerin ve Hanım Sultanların Oyuncakları" adlı makalede, Osmanlıda yeni doğan saray çocuklarının yetiştirilmesi ve saraydaki erkek ve kız çocuklarının hangi oyunları oynadıkları kısaca belirtilmiştir, Makalede sarayda doğan erkek ve kız çocukların oyun arkadaşları, sarayda sıkça oynanan akıl oyunları, saray çocuklarının oyuncakları, saraydaki eğlenceye yönelik oyunlar, görsel şölene yönelik oyunlar ve fiziki güce dayalı oyunlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Fadime Geleş'in "Osmanlıdan Günümüze Eyüp Oyuncakları ve Oyuncak Tarihindeki Yeri" adlı makalede, Eyüp Oyuncakları, Eyüp Oyuncaklarının çeşitleri ve özellikleri, oyuncak grupları, günümüzde oyuncağın geldiği son durum, Eyüp Oyuncaklarının yeniden canlandırılması gibi başlıklar altında Eyüp Oyuncakları hakkında bilgi vermiştir.

Arslan Küçükyıldız "Satrancın Atası Olan Türk Zeka Oyunu: Mangala" adlı makalede, mangalanın Halkbilimi konuları içindeki yerinin belirlenmesi için bir tasnif denemesi yapmıştır. Mangala oyununun özellikleri, tarihçesi ve önemi üzerinde durarak dünyadaki mangala oyunları ve taş oyunları ile mangalanın kendi içindeki dönüşümü hakkında bilgi vererek, mangalanın diğer Türk zeka oyunları ve satrançla ortak özellikleri hakkında bilgi vermiştir.

Musa Öksüz ve Ülkü Önal "Dünden Bugüne Artvin Yöresi Çocuk Oyunları ve Oyuncakları" adlı makalede, Artvin yöresine ait 321 oyunun adları verilerek bu oyunlardan üç tanesi ayrıntılı olarak anlatılmıştır, yöreye ait oyuncak ve oyun araçları hakkında kısa bilgi verilmiştir.

Faruk olak, “Kayseri ocuk Oyunlarında Değişimin İzleri” adlı makalede, ocuk oyunlarının tarihiyle ilgili kısa bilgi verdikten sonra ocuk oyunlarındaki değişimi ortaya koyan unsurları anlatmıştır. Yazar Kayseri ocuk oyunlarındaki değişimin kültürel yönüne temas ederek, oyunlardaki değişimi oyun formları, oyun araçları ve oyun sözleri olarak üç ana başlık altında incelemiştir.

şevkiye Kazan Nas “ocuk Oyun ve Oyuncaklarında Görülen Değişimler: Burdur rneği” adlı çalışmasında, daha önce şengül Kazan Kırık’la yaptıkları “Dedem ve Ninem de çocuktu- Dünden Bugüne Burdur’da Oynanan ocuk ve Genç Oyunları” adlı çalışmalarındaki oyunları, M. Öcal Oğuz ve Petek Ersoy’un “Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel ocuk Oyunları” adlı eserdeki “oyuncakların hammaddesine göre yapılan sınıflandırma”ya göre sınıflandırmıştır.

E. Nihal Ahioğlu Lindberg, Gamze lker, Kevser Oğuz, Zühal Arife Küçük, Ayşenur Demircan, Derya Gd, Eren Babacanoğlu’nun birlikte hazırladıkları “ocuk Oyunlarına Tarihsel- Kültürel Bakış Kastamonu İli rneği” adlı makalede, Kastamonu ili merkez ve merkeze bağlı Ara, Seydiler, Devrekani ilçelerinde alt ve orta sosyoekonomik düzeyden 60 kişilik bir yaşlı grup katılımcı ile yapılan araştırmanın sonunda çocuğun oyun hakkı ile ilgili değerlerin çocukların oyun ve oyuncak kültürünü etkilediği, bu etkinin oyun ve oyuncakların sınırlılığı ile biçimlendiği belirlenmiştir.

Türkan Oral ve B. Pınar elebioğlu’nun birlikte hazırladıkları “Geçmişten Günümüze ocuk Oyunları: Erzurum rneği” adlı makalede, daha önce yani 2008 yılında Erzurum ilinde yaptıkları derlemede 150’ye yakın oyun ve bu oyunlarda kullanılan tekerlemeler tespit edilmiştir. Makalede Erzurum yöresine ait bu oyunlar hakkında bilgi verilmiştir.

Özbay Güven ve Mehmet Asma’nın birlikte hazırladıkları “ember Oyunu ve Oyuncağının Tarihsel Gelişim Sürecindeki Görünümleri” adlı makalede, çember oyunu hakkında bilgi verilmiş ve çember adlı oyuncağın tarihsel gelişim süreci anlatılmıştır.

mral Deveci’nin “Metinbilim Enstitüsü Derneği ve Otantik ocuk Oyunları ve Oyuncakları Etkinliği” adlı makalede, yazar Metinbilim Enstitüsü Derneği’nin kuruluşu ve çalışmaları hakkında bilgi verdikten sonra dernek tarafından düzenlenen

Otantik Çocuk Oyunları ve Oyuncakları Etkinliğine hangi araştırmacıların katıldığını ve katılan araştırmacıların sundukları konferans ve bildirilerinde nelerden bahsettiklerini kısaca anlatmıştır.

Gonca Tokuz'un "Gaziantep Geleneksel Çocuk Oyunlarındaki Değişimin Sözlü - Yazılı Kültür Bağlamında İncelenmesi" adlı çalışmasında Gaziantep yöresine ait geleneksel çocuk oyunlarındaki (Gaziantep il merkezinde 1950-2000 yılları arasındaki oyunlar) değişimi, sözlü ve yazılı kültür teorisi bağlamında birincil sözlü kültür süreci ve ikincil sözlü kültür dönemini de dikkate alarak incelemiştir.

A. Ceren Göğüş'ün "Meydan Oyuncakları ve Günümüzdeki Yansımaları" adlı makalesinde hem yetişkinler hem de çocuklar tarafından kullanılan dev oyuncaklara meydan oyuncakları (atlıkarınca, dönme dolap, tahterevallı) dendiğini, meydan oyuncaklarının Osmanlıdaki durumunu, Anadolu'daki durumunu, Cizre ve Rize örneğini, günümüzdeki durumunu kısaca anlatmıştır.

Serap Akcaoğlu Saydım "Öğretim Programlarında Geleneksel Çocuk Oyunları ve Oyuncakları" adlı makalesinde, ilköğretim, ortaöğretim, mesleki ve teknik eğitim ve genel eğitim programlarında yer alan geleneksel oyun ve oyuncaklar hakkında bilgi verdikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2008 yılında yapmış olduğu araştırmadan çıkan bazı sonuçları grafikler eşliğinde vermiştir. Yazar çalışmasında öğretim programlarında yer alan oyun ve oyuncaklarla ilgili kazanımları ve öğrencilerin teknolojiye olan ilgilerini anlatmıştır.

Zühal Çubukçu ve Pınar Girmen'in "Beceri Gelişiminde Çocuk Oyunlarının Yeri ve Okulda Oynanan Oyunlara İlişkin Öğrenci Görüşleri" adlı makalesinde, ilköğretim programlarındaki hangi tür becerilerin çocuk oyunları aracılığıyla geliştirilebileceği, farklı sosyal çevrede yaşayan 86 ilköğretim öğrencisinin öğretme-öğrenme sürecinde etkinlik olarak yer alan oyunlara ilişkin öğrenci görüşleri ele alınmıştır.

Hatice Ergin, Gökçe Çağatayalp, Seval Aydın'ın birlikte hazırladıkları "6. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirasımızın Bir Parçası Olan Oyunlara İlişkin Görüşleri" adlı makalede, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) hakkında kısa bilgi verildikten sonra vakfın İstanbul Buluşmaları 2010 yılı teması olarak "Sokak Oyunları"nı belirlediğini ve bu bağlamda yapılan çalışmalar

anlatılmış ayrıca bildirinin başında çocuk ve çocukluğun tanımı ve dönemleri, çocukluk kavramında meydana gelen değişim, oyunun tanımı, oyun kuramları, oyunun faydaları, çocuğun gelişimi açısından oyunun ne ifade ettiği, oyun araçları ve oyunun mekanı hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Özden H. Bademci'nin "Çocuğun Kendisini İfade Etme Aracı Olarak Oyuncaklar: Annenin Rolü" adlı makalesinin konusunu Londra'da Tavistock Klinik ve East London Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttükleri 'Psikanalitik Gözlemsel Çalışmalar' adlı yüksek lisans programının 'Küçük Çocuk Gözlemi' adı verilen gözlemler oluşturmaktadır. Çalışma iki yaşındaki bir çocuğun annesiyle oynadığı oyunların gözlemleri ve bu gözlemlerin psikanalitik ve çocuk gelişimi kuramları çerçevesinde yapılan tartışmaları içermektedir.

Pınar Girmen, İlknur Şentürk, Ayşe Aypay, Abdülkadir Öztürk'ün birlikte hazırladıkları "Çocuk Gözüyle Oyun ve Oyuncak" adlı çalışmada, Eskişehir ilinde 37 ilköğretim öğrencisiyle yapılan araştırmada çocukların oyun ve oyuncağa ilişkin algılarını ortaya koymaya çalışmışlardır.

Songül Tümkaya'nın "İnternet Bağımlılığı ve Çocuklar" adlı çalışmasında, teknolojinin hızla ilerlemesi ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte internetin çocuklar üzerindeki etkisi ve internet bağımlılığının çocuklar üzerinde oluşturduğu riskler belirtilmiştir.

Barbaros Andıç ve Sema İşler'in birlikte hazırladıkları "Ölüm, Cinsellik ve Güç Tuzağında Çocuk" adlı çalışmada, gelişen ve değişen teknolojik olanaklar, özellikle bilgisayar ve internet olmak üzere bugünkü çocuğun oyun dünyasında köklü değişikliklere yol açtığı, çocukları daha çok olumsuz yönde etkilediği üzerinde durulmuştur. Çalışmada kültürel mirasımız olan geleneksel çocuk oyunlarımızın unutulmasına neden olan teknoloji olanaklarının çocuklarımızı sanal dünyaya ittiği, gelenek ve göreneklerimizden uzaklaştırarak, çocukları asosyal birer birey haline getirdiği anlatılmaktadır.

Arzu Toğuşlu "Çocukların Kahramanlarında Yaşanan Değişimin Çıkış Noktası: Çokkültürlülük" adlı makalede, yazar günümüzde küreselleşme ile çokkültürlülük kavramının öne çıktığını belirterek, "Caillou" adlı çizgi filminden yola çıkarak kültürel öğeler olumlu ve olumsuz yönleriyle karşılaştırılmış, bu doğrultuda

hangi ögelerin ortaklığı ile bu kahramanın evrenselleştiği ve tüm çocukların kahramanı olduğu üzerinde durulmuştur.

Petek Ersoy “Türk Sinemasında Oyun ve Çocuk İmgesinin Değişimi” adlı makalede, 1960’lı yılların başından 2000’li yılların sonuna kadar çekilmiş 22 filmin isimleriyle beraber konularına kısaca değinerek bu filmlerdeki çocuk oyunlarının işlenişini incelemiş, filmlerin çekildikleri zaman dilimi, Türk toplumunun yaşayışındaki değişimler ve buna bağlı olarak gelişen çocuk, oyun ve mekân ele alınmıştır.

Neşe Refia Gürsoy, “Büyüklerimizin Oyun ve Oyuncakları” adlı makalede Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün 2010 yılında önce pilot uygulama olarak başlattığı sonra 81 ilde kurulan komisyonlarla yürüttüğü proje hakkında bilgi vermektedir. Başlatılan bu projede ülkemiz genelinde büyüklerimizin küçükken oynadığı oyunlar ve kullandıkları oyuncaklara ilişkin bir araştırma ve derleme çalışmasının başlatıldığı ve bununla ilgili ne gibi çalışmaların yapıldığı bildiride anlatılmaktadır.

Ö. Özlem Gökbulut, “Büyüklerimizin Oyun ve Oyuncakları” adlı makalede Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından pilot okul olarak belirlenen 2009-2010 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Etimeskut ilçesi Toki Göksu Anaokulu’na devam eden 62 çocuk ve 9 öğretmenle yapılan çalışmanın içeriği ve sonuçları hakkında bilgi vermektedir. Bu çalışma çocukların, büyüklerinin çocukken oynadığı oyunları ve oyuncakları tanımaları amacıyla yapılmıştır. Çalışmada yer alan çocukların velilerinden derlemeler yapılmış, velilere evlerindeki atık materyaller kullanılarak oyuncaklar hazırlattırılmış, bu oyuncaklar sergilenerek öğrencilere tanıtılmıştır. Çocuklarda farkındalık yaratmak amacıyla oyun ve oyuncakları tanıtmak için ne gibi farklı etkinliklerin yapıldığı bildiride anlatılmıştır.

Melik Koçakoğlu, “İlköğretim Genel Müdürlüğünce Hazırlanan “Çocuk Oyunları” Kitabının Tanıtımı” adlı makalede, İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Çocuk Oyunları” kitabı hakkında bilgi vermektedir. Makalede il milli eğitim müdürlükleri aracılığıyla ülke genelinden çocuk oyunları metinleri ve oyunlar çocuklara oynattırılarak çekilen fotoğrafları komisyon tarafından

incelendikten sonra kitabın basıldığı ve tüm ilköğretim okullarına birer adet gönderildiği anlatılmaktadır.

Nilüfer Zeynep Özçörekçi Göl tarafından hazırlanan “Gaziantep Çocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişimin Somut Olmayan Kültürel Miras Bağlamında Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik Önerileri” adlı çalışmada, 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi hakkında kısa bilgi verilerek oyunun işlevi, oyunun nitelikleri, oyunun yararları anlatılmıştır. Çalışmada Gaziantep çocuk oyunlarında kullanılan oyuncak ve araç gereçler görseller verilerek tanıtılmış geleneksel oyuncakları yapan yöreye özgü zanaatkârlardan olan harat, tenekeci ve bardakçıların ne tür oyuncaklar yaptığı hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca makalenin sonunda Gaziantep’te geleneksel oyun ve oyuncakların yaşatılması konusundaki önerilerini verdikten sonra Gaziantep oyun ve oyuncak müzesinin kurulması gerektiğini vurgulamıştır.

Serkan Kırmızı “Tasarım Kültüründen Kültürün Tasarımına” adlı çalışmasında, kendisinin okul öncesi eğitimde müzik ve ritim konusunda çalıştığını, kendi çabalarıyla oluşturduğu atölyede yaptığı çalışmaları ve etkinlikleri anlattıktan sonra kültürün tasarlanabilen yönünden hareketle kitle endüstrisi tarafından üretilen çocuk kültürü yerine çocukların kendi oyun ve oyuncaklarını yaratmalarına izin verilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.

Veli Uçmaz “Geleneksel Çocuk Oyunlarımızın Günümüzde Oynanmaları” adlı çalışmasında, beş yıllık bir derleme çalışmasından sonra 1200 civarındaki oyunun önemli bir kısmının uygulandığını, uygulaması yapılan oyunların bir bölümünün “Geleneksel Çocuk Oyunlarımız” adıyla kitaplaştırıldığından bahsettikten sonra bazı oyunların oynanmalarındaki güçlüklerden söz etmekte ve bu bağlamda tespit edilen hata ve sorunların neler olduğunu anlatmaktadır.

2011 yılında Gonca Tokuz tarafından Gaziantep Çocuk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme adıyla hazırlanan yüksek lisans tezinde, Gaziantep kent merkezindeki çocuk oyunlarının son yüz yılı halk bilimsel bir açıdan incelenmiştir. 250 oyunun adı, oyuncular, oyun alanı, oyun araçları, oyun rolü, oyun formülleri/terimleri, oyun hareketi, oyun kuralları, oyun zamanı ve süresi, oyunlardaki ceza ve ödüller verilerek her oyunun künyesi çıkarılmış, oyunların eş metin ve

çeşitlemeleri de eklenerek oyunların bağlam ve işlevleri de incelenerek, geleneksel oyuncaklardan örnekler verilmiştir.

Işıl Bedirhanoglu tarafından İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Serbest Zamanlarında Oynadıkları Yöresel Çocuk Oyunları adıyla 2011 yılında yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Erzurum ilinde Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim okullarından belirlenen 2010 – 2011 eğitim öğretim yılında öğrenim gören birinci kademe öğrencilerinden ve bu öğrencilerin öğretmenlerinden faydalanılarak hazırlanan çalışmada öğrencilerin oyun tercihlerini etkileyen faktörler, oyuna düşkünlük ve tercih edilen oyunun çocuğun gerçek yaşamındaki yansıması ele alınmıştır.

2012 yılında yayınlanan Turgut Karabey'in Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Guy u Çevgan Oyunu başlıklı makalesinde yazar, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde geçen Guy u Çevgan Oyununun nasıl oynandığı hakkında bilgi vererek hem bu oyunun hem de Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin öneminden bahsetmektedir. Yazar makalede oyunun Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde geçen metnini vererek makalenin sonuç kısmında oyunla ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur.

Petek Ersoy'un Çöm Çöm Çömelek: Sivas Çocuk Oyunları başlıklı makalesi 2012'de Milli Folklor Dergisinde yayınlanır. Yazar bu makalede Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü öğretim üyesi Doğan Kaya'nın Çöm Çöm Çömelek: Sivas Çocuk Oyunları adlı kitabı hakkında bilgi vermektedir. Petek Ersoy, Doğan Kaya'nın Çöm Çöm Çömelek: Sivas Çocuk Oyunları adlı kitabının 2011 yılında basıldığını ve bu kitapta toplam 308 adet oyunun derlenip açıklandığını, kitabın dört bölümden oluştuğunu, Türkiye'nin pek çok yöresinde oynanan oyunların yanı sıra Sivas'a özgü pek çok oyun ve oyuncağın da ortaya konduğunu belirtmektedir.

Pınar Girmen'in 2012 yılında Milli Folklor Dergisinde yayınlanan Eskişehir Folklorunda Çocuk Oyunları ve Bu Oyunların Yaşam Becerisi Kazandırmadaki Rolü başlıklı çalışmasında, Eskişehir yöresine ait çocuk oyunlarının nitelikleri ortaya konmuş, çocuk oyunlarının çocuklara yaşam becerilerini kazandırmadaki işlevi incelenmiştir. Çalışmada on adet oyuna yer verilmiş ve derlenen bu oyunlar ilköğretim programının çocuklara kazandırmayı hedeflediği yaşam becerilerinden

iletişim, problem çözme, karar verme, öz yönetim, işbirliği ve takım olma, duygu yönetimi, eğlenme ve liderlik becerileri açısından değerlendirilmiştir.

2013 yılında Mehmet Fatih Yılmaz tarafından Isparta Çocuk Oyunları adıyla hazırlanan yüksek lisans tezinde Isparta yöresine ait 190 adet oyun derlenmiş bu oyunlar adlandırmalarına, oyuncu çeşidine, araçlarına, sahasına, zamanına, rollerine, rol dağıtımına, sözlü oyun formüllerine, kurallarına, hareketlerine, cezalarına ve ödülleriine göre incelenmiştir.

2014 yılında Gözde Akpınar Canlı tarafından Gelişen Dünyada Çağdaş Çocuk Oyun Alanları adıyla hazırlanan yüksek lisans tezinde basit parklar ile çağdaş oyun alanları incelenmiş, çocuk parklarında kullanılan malzemelere, alanlardaki güvenlik, aydınlatma konularına değinilmiştir. Oyun alanlarının tasarım süreçleri anlatılmıştır. Dünyada tasarlanmış çağdaş çocuk oyun alanlarından örnekler verilmiştir.

Cengiz Gökşen'in 2014 yılında A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi'nde yayınlanan "Oyunların Çocukların Gelişimine Katkıları ve Gaziantep Çocuk Oyunları" başlıklı makalesinde, oyunların çocukların fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimlerine olan katkıları, birey ve toplum hayatındaki önemi değerlendirilmiş ve Gaziantep ve çevresinden derlenen 35 adet oyuna yer verilmiştir.

Ömer Tuğrul Kara ve Mesut Gün'ün 2014 yılında Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati't- Türk'te Oyunla İlgili Kavramlar başlıklı makaleleri International Journal of Language Academy (IJLA) Dergisinde yayınlandı. Bu çalışmada Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati't- Türk'teki oyunla ilgili kavram ve terimler tespit edilerek bunlara hangi anlamlar verildiği belirtilmiştir. Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati't- Türk'te oyun kavramıyla ilgili kelimelerin ilk örnekleri belirlenerek oyun kültür ve eğitim paralelinde değerlendirilmiştir. Çalışmada oyun kelimesi değerlendirilirken altı ana başlık (1. Genel Anlamda Oyun 2. Spor Oyunları 3. Çocuk Oyunları 4. Oyuncak/ Oyun Aracı 5.Yetişkin Oyunları 6.Oyun Bölümleri/ Kuralları) kullanılarak oyun kelimesinin kullanımı bu başlıklara göre sıralanmıştır.

Hüseyin Aksoy'un Çocuk Oyunlarının İşlevleri: Sarıkeçili Yörük Çocuk Oyunları başlıklı çalışması Milli Folklor Dergisinde 2014 yılında yayınlanır. Yazar çalışmada Sarıkeçili Yörükler hakkında bilgi verdikten sonra 15 kaynak kişiden 17

farklı geleneksel oyun derleyerek bu oyunların çocuklar üzerindeki etkisini ele almıştır.

2015 yılında Kelime Erdal ve Gültekin Erdal'ın Turkish Studies'te yayınlanan Kaybolan Kültür Kaybolan Oyun: Kibrit Oyunu başlıklı çalışmada kibrit oyununun kuralları, oynanma şekli, halk kültüründe taşıdığı anlam ele alınmıştır. Ayrıca makale oyunla ilgili fotoğraflarla zenginleştirilmiştir.

Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma Görevlisi Petek Ersoy'un çocuk oyunları üzerine yaptığı çeşitli çalışmalar vardır. Bunlar:

Yazar, 2013 yılında yapılan Çıldırli Âşık Şenlik Sempozyumunda “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kazan Çocuk Oyunları” adlı çalışmasını sunmuştur.

Yazar ayrıca 2012 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi III. Dünya Oyun Oynama Günlerinde “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Geleneksel Çocuk Oyunları” adlı çalışmasını sunmuştur.

2010 yılında Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumunda “Türk Sinemasında Oyun ve Çocuk İmgesinin Değişimi” adlı bildiriye sunmuştur.

Yazar Muğla'da düzenlenen seminerde “Somut Olmayan Kültür Varlığı Olarak Oyun ve Oyuncak” adlı çalışmasını sunmuştur.

Petek Ersoy İnci, 1960'lerden Günümüze Türk Sinemasının Geleneksel Çocuk Oyunları (2011), Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları (2005), Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları (2007'de genişletilmiş 2. baskı) adlı kitapların editörlüğünü yapmıştır. (<http://websitem.gazi.edu.tr>.)

Petek Ersoy İnci, Mangala Oyununu, Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası olarak UNESCO'ya kabul ettirmek için bir çalışma yapmaktadır. (www.ozelankara.com/turk-strateji-oyununu-unesco-kabul.../1659/)

E. NİĞDE ÇOCUK OYUNLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Niğde çocuk oyunları üzerine yapılan ilk çalışmalar 1940'lı yıllarda başlar. Bu çalışmayı Ahmet Caferoğlu Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II adlı kitabıyla yapmıştır. Yazar kitabının altıncı bölümüne Niğde Vilayeti Oyunları adını vermiştir. Daha sonraki çalışmalar bir makale ve iki lisans tezinden ibarettir.

Ahmet Caferoğlu'nun Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II adlı eserinin ilk baskısı 1941'de yapılmıştır. Eser Anadolu'daki bazı illerin oyunlarını içermektedir. Eserde Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum ve Niğde illerinden derlenen çocuk oyunlarına yer verilmiştir. Niğde iline ait olan bölüm kitabın altıncı bölümüdür. Yazar Niğde Vilayeti Oyunları adını taşıyan bölümün girişinde beş tane ebe seçimi tekerlemesi ile oyuncuların evlerine dağıldıkları zaman söyledikleri iki ayrı tekerlemeye yer vermiştir. Eserde Niğde yöresine ait yirmi yedi adet oyun derlenmiştir.

1999 yılında Ahmet Hastürk'ün hazırladığı Niğde Çocuk Oyunları adlı lisans tezinde yöreye ait 36 oyun derlenmiştir. Çalışma Giriş, Çalışmalar, Çocuk Oyunları ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

2002 yılında Zafer Türker Niğde İli Melendiz Yöresi Ovalıbağ Köyü Derleme Çalışması adlı bitirme tezinin onuncu bölümünde Çocuk Oyunları başlığı altında yöreye ait iki oyun derlemiştir.

2007 yılında Fatma Daşkın'ın hazırladığı Yeşilburç Köyü Monografisi adlı lisans tezinin sekizinci bölümünde Çocuk Oyunları ve Eğlenceleri başlığı altında Yeşilburç Köyüne ait 19 oyuna yer vermiştir.

2010 yılında İlkin Kayabaşı tarafından hazırlanan Niğde Çocuk Oyunları adlı lisans tezinde 91 oyuna yer verilmiş ve oyunlar sınıflandırılmıştır. Çalışma Giriş, Niğde İlinin Coğrafi Özellikleri, Oyun Kavramı, Çocuk Oyunları, Çocuğun Gelişiminde Çocuk Oyunları, Türk Çocuk Oyunlarının Tarihine Kısa Bir Bakış, Türk Çocuk Oyunları Üzerine Yapılan Çalışmalar, Niğde Çocuk Oyunları bölümlerinden oluşmaktadır.

Millî Folklor dergisinde Nedim Bakırcı'nın “Niğde Folklorunda Çocuk Oyunları” adlı makalesi yayınlanmıştır. 2007 yılında yayımlanan bu makalede 28 çocuk oyunu yazıya aktarılmıştır. Niğde çocuk oyunlarında söylenen sayışmaca tekerlemelerine de örnek verilmiştir.

Niğde çocuk oyunları hakkında detaylı bir çalışmanın olmaması, geleneksel Niğde çocuk oyunlarının yazıya aktarılması ve halkbilimsel incelemesinin yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

F. NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ SINIFLANDIRILMASI

Niğde geleneksel çocuk oyunları üzerine yapılan çalışmalarda oyun tasnifleri üzerinde durulmamıştır. Bu çalışmalarda oyunların sadece oynanış şekilleri verilmiştir. Niğde geleneksel çocuk oyunlarını tasnif ederken Faruk Çolak'ın Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi adlı eserindeki tasnifi esas alarak sınıflandırdık. Niğde çocuk oyunlarını Faruk Çolak'ın (Çolak, 2009: 56) tasnifini esas alarak aşağıdaki şekilde sınıflandırmayı uygun gördük.

A. Çocuğun Cinsiyetine Göre Oynanan Oyunlar:

1. Erkek Oyunları
2. Kız Oyunları
3. Müşterek veya Karışık Oynanan Oyunlar

B. Oynanış Özelliklerine ve Malzemelerine Göre Oyunlar

1. Ütmeli Oyunlar
2. Atlama, Sıçrama, Sekme Oyunları
3. Değnek Oyunları
4. Dilsiz, Şaşırtmaca, Şaka Oyunları
5. Dramatik Oyunlar
6. Ezgili Oyunlar
7. Koşma, Kovalama, Kapma Oyunları
8. Saklama, Saklanma Oyunları

9. Taş Oyunları
10. Top Oyunları
11. Bilgi, Beceri Oyunları
12. Sallama ve Sallanma Oyunları
13. Vurmali Oyunlar
14. Tahtadan Yapılan Oyuncaklarla Oynanan Oyunlar
15. Malzemesi Toprak Olan Oyunlar
16. Suyla Oynanan Oyunlar

İKİNCİ BÖLÜM

NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ HALKBİLİMSEL İNCELEMESİ

A. NİĞDE ÇOCUK OYUNLARININ YAPISI

1. Oyunların Adı

Oyunlara ad verilirken bazen oyundan kullanılan bir araç, bazen oyunda kullanılan sözlü formül veya oyunun terimi veya hareketi etkili olmuştur. Niğde geleneksel çocuk oyunlarının adlandırılmasını alt başlıklara ayırırken Faruk Çolak'ın Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halk Bilimsel İncelemesi adlı kitabındaki alt başlıklara göre yapılmıştır.

a. Oyun Aracılıyla İlgili Adlandırmalar

Oyunda kullanılan araçların aşağıda belirtilen oyunlara bizzat isim verdiği görülmektedir. Bu oyunlarda araç oyununun olmazsa olmazıdır. Niğde geleneksel çocuk oyunlarında kullanılan araçlar, çocukların evlerinde bulunan veya çabuk temin edilebilecekleri malzemelerdir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyun aracı ile ilgili olarak adlandırılan oyunlar: Aşık, Gazoz Kapağı, Boncuk, Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma Cımbız, Enek, Dağ, Misket, Enek Cımbızı, Topaç, Çıtlık, Para Oynama, Terlik, Sicim, Çelik Çomak, Kınnav, Hacı, Pös, Değnek Dikme, Büllü Değnek, Pes, Kaynak, İncecilik, Kağrı, Yüzük, Fincan, Gaz Lambası, Kayış Kızdı, Haritacılık, Beştaş, Cırtaak, Sası Kaymak, Sıçan Yedirtmece, Cibirik, Cıgıg, Çoban Höbeği, Gelik, Sapatla Taş Atma, Horoz, Dombiş, Zegkirdek, Ceben Taşı, Kaynak, Taş, 25 Taş, Kuvvet Taşı, Plakçılık, Dokuz Kiremit, Otuz Taş, Cıncık, On Beş Taş, Dokuz Taş, Copbaş, Copbaş, Üç Taş, Mucuk, Yirmi Taş, Kiremit, Çanak, Çömlek, Civrik Topu, Lola, Limon, Eşekli Top, Kibrit Kabı, Tren, Peşik, Binnik, Alfabe, Kese, Kadı Kafası, Lak Lak, Kayık Kaynak, Sulu Balon, Andız oyunu.

b. Oyunun Sözlü Formuyla İlgili Adlandırmalar

Oyunun sözlü formuyla ilgili adlandırmalarda oyunun herhangi bir yerinde geçen konuşma veya tekerlemelerin kullanıldığı görülür. Bu sözlü formların bir veya

birkaç kelimesi oyunun adında kullanılabilir. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun sözlü formu ile ilgili olarak adlandırılanlar şunlardır; Birlim Birlik, Emmeeşegisanatine, Çöm Çöm Çömelek, Kız Kız Çık, Tıngır Tank, Buldu Bindi, Açıl Kilit Açıl, El Üstünde Kimin Eli Var, Ebem Sana Kim Dürttü, Boş Çuval Yattı Kalktı Kabak, Eşim Seni Kim Sürüyor, Tilki Saatin Kaç, Mini Mini, Yumruk Yumruk Üstüne, Deve Cüce, Büyük Fener, Kondum Kondum, Açıl Susam Açıl, Sen Söyle, Yağ Satarım Bal Satarım, Aliler Aliler, Top Top Kadife, Mel Mereşe Melki Tutan, Elele Pamuk, Alaylar, Kırmızı Banlık, Çingele Halile, Ağdaylar Buğdaylar, Bezirgân Baş, Yarasa Yağlı Basar, Kim Kimi Aşar, Rinko, Simit, Eski Minder, Eşdere Bağ, Ateş, Kartal, Don Ateş, Dondum, Davul Zurna Buz Gibi Dondurma, Harar Göründü, İşaret, Sürmecî, Geldi Harar Gitti Harar, Arabistan Buğdayları, Eşleraba, Ecco Mecco, Kılağaç-Kırküş, Kav mı Güzel mi Peynir mi, Bu Gelen Bu Gelen, Teyzem Çarşıya Gitti, Cicoz, Amiral Battı, Sen Çıkırcık Ben Çıkırcık, Çürük Elma, Menekşe, İşaret, Haritacılık, Dayakçı oyunudur.

c. Oyun Terimiyle İlgili Adlandırmalar

Oyunlarda kullanılan terimler de oyunlara ad olarak verilir. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun terimi ile ilgili adlandırılanlar şunlardır: Dağ, Kelebek, Hacı, Hacı Yatmaz, Büllü Değnek, Kayanak, Dünya, İstanbul Köprüsü, Sinemeç, Sinme oyunudur.

d. Oyun Hareketiyle İlgili Adlandırmalar

Oyunlarda bazı hareketlerin kullanılması zorunludur. Bu hareketler kullanılmazsa oyunun bütünlüğü bozulur. Hareketler önemli ve zorunlu olduğu için oyunlarında adlandırılmasında kullanılmıştır. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun hareketiyle ilgili adlandırılanlar: Uzun Eşek, Eşşekleme (Uzun Eşşek), Sekkerge, Tek Ayak, Çevrim Çiçek, Kovalamaca, El Sık Selam Ver, Yakalambaç, Gölgeye Basma, Köşe Kapmaca, Çömel Kurtul, Kaç Kurtul, Planlı Saklambaç, Vur Kaç Beşte Çakma, Kim Vurdu, Kapmal, Zambur Zambur Dayı, Dikiş Nakış'dır.

e. Oyun Sahasıyla İlgili Adlandırmalar

Oyunun oynandığı yer de oyunlar isim verirken etkili olmuştur. Bu oyunların oynanabilmesi için bu mekânların olması şarttır. Niğde çocuk oyunlarından oyun

sahasıyla ilgili adlandırılanlar: Granta, Dünya, Yer Tabanı, Yerden Yüksek, Bostancılık, Saha oyunudur.

f. Oyun Rolüyle İlgili Adlandırmalar

Dramatik oyunlar bu gruba girmektedir. Oyuncunun rolü oyunlara ad olarak kullanılmıştır. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun rolüyle ilgili adlandırılan oyunlar: Eşeğe Ters Binme, Kurt ve Çoban, Ayşe Teyze, Kör Ebe, Hırsız Polis, Dikmecik, Dikiş Nakış, Deli Doktor, Eşek Başı'dır.

g. Oyun Aracı ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar

Oyun aracı ve hareketiyle ilgili adlandırmalardan hem oyun aracı hem hareketi oyunun oynanmasında etkilidir. Bu oyunlarda oyun aracının yanı sıra kıзма, yıkma, atma, yakalama, saklama hareketleri birlikte kullanılır. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun aracı ve hareketiyle ilgili olarak adlandırılan oyunlar: Para Oynama, Çuval Yarışması, Ayakkabı Saklamaca, Değnek Dikme, Mendil Kapmaca, Sandalye Kapmaca, Kayış Kızdı, Sapatla Taş Atma, İnci Minare, Kale Yıkma, Taş Yuvarlama, Çalmalı Top, Top Saklanbacı, Boncuk Gömmesi, Çatal Ağaçta Takla Atma, Köprü Altından Geçme'dir.

h. Oyun Rolü ve Oyunun Sözlü Formülüyle İlgili Adlandırmalar

Oyuncunun rolü ile oyunun sözlü ifadeleri bu tür oyunlarda etkilidir. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun rolü ve oyunun sözlü formülüyle ilgili olarak adlandırılanlar şunlardır: Öt Kuşum, Top Top Kadife, Yumurtacılık, Şimşek ve Şimşek Kara Şimşek, Eşşegi Nerden Suvardın, Aç Kapıyı, Sarı Yılan, Kabakçı Bacı'dır.

ı. Oyun Sözü ve Hareketiyle İlgili Adlandırmalar

Çocuklar oyun oynarken hem sözü hem de hareketi birlikte kullanmak zorundadırlar. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun sözü ve hareketiyle ilgili adlandırılanlar oyunlar: Sürmecı, On Bir Elli, Güldürmece'dir.

i. Oyun Sahası ve Aracıyla İlgili Adlandırmalar

Oyun sahasının ve aracının aynı oranda etkili olduğu oyunlardır. Oyunun

oynanabilmesi için oyuna uygun saha hazırlanır. Niğde geleneksel çocuk oyunlarından oyun sahası ve aracı ile ilgili adlandırılan şunlardır: Oyuklu Met, Kındırma, Çiçek, Çim Çim Çimenlik, Cırtlak, Sası Kaymak, Limon.

2. Oyuncu

Çocuk oyunlarında oyuncu oyunu tasarlayan, kurallarını koyan, oynayan kişidir. Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyuncu çeşitli yönleriyle ele alınacaktır. Oyuncu açısından üzerinde durulacak konular oyuncu sayısı, oyuncunun cinsiyeti, oyuncunun yaşı ve oyuncunun oyundaki rolüdür. Bu kriterleri belirlerken Faruk Çolak'ın “Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halk Bilimsel İncelemesi” adlı kitabındaki kısım ölçüt olarak alınmıştır.

a. Oyuncu Sayısı

Niğde çocuk oyunlarında oyuncu sayısı en az iki olmak üzere oyuna göre farklı sayılarda olabileceği gibi grup olarak da oynanmaktadır.

b. Oyuncunun Cinsiyeti

Geleneksel çocuk oyunları sadece kız çocuklarının oynadığı oyunlar, sadece erkek çocuklarının oynadığı oyunlar, hem kız hem erkek çocukların oynadığı oyunlar olarak karşımıza çıkar. Niğde yöresine ait oyunlarda ise, sadece kız çocuklarının oynadığı oyunlara bazen erkek çocuklarda katılmaktadır. İngecilik ve Dikiş Nakış oyunlarında iğne ipliğin kullanılması ve dikme işine kızların daha yatkın olması sebebiyle bu oyunları sadece kız çocukları oynamaktadır. Sadece kız çocuklarının oynadığı oyunlar: İp Atlama, Tek Ayak, Kız Kız Çık, Top Top Kadife, Eşeğe Ters Binme, İngecilik, Dikiş Nakış, Eşşegi Nerden Suvardın, Aç Kapıyı, Aliler Aliler, Mel Mereşe Melki Tutan, Tombiş Nine, Alaylar, Ağdaylar, Buğdaylar, Tura, Kaynak, Taş, Yirmi Beş Taş, Kapmal, Mıcı, Sekelleme, Dikmecik, Dikiş Nakış, Kelebek, Kabakçı Bacı.

Oyunların bazıları sadece erkek çocukları tarafından oynanmaktadır.

Sadece erkek çocukların oynadığı oyunların güce dayanması, oyunların şiddet içermesi, bazı oyunlarda kullanılan malzemelerin yaralanmalara yol açabileceği gibi nedenlerden dolayı, kızların daha ince bir yapıya sahip olmaları, oyunlarda karakter

olarak kızların kullanılması bazı oyunların erkekler tarafından oynanmasını zorunlu hale getirmektedir.

Büyük, yuvarlak bir taşı en uzağa atmanın önemli olduğu Kuvvet Taşı oyununda fiziksel güç ön plana çıktığı için oyun erkek çocukları tarafından oynanmaktadır. Değnek ile oynanan oyunları erkek çocuklar oynamaktadır.

Bu oyunlar; Aşık, Gazoz Kapağı, Kaynana, Cimbiz, Enek, Dağ, Misket, Enek Cimbizi, Çıtlık, Uzun Eşek, Eşşekleme, Emmeeşeğisanatine, Sekkerge, Zambur Zambur Dayı, Emmişşe, Ambarcık, Kınnav, Oyuklu Met, Hacı, Değnek Dikme, Buldu Bindi, hacı Yatmaz, Büllü Değnek, Pes, Kayanak, Kağrı, Sim Sim, Simit, Eşdere Bağ, Kara Camız, Alay Turası, Harar Göründü, Kayış Kızdı, Tıngırtılı Saklambaç, Eşleraba, Kuvvet Taşı, Alamuç-Çinkola, Kılağaç- Kırküş, Mucuk, Saha, Çanak-Çömlek, Malik, Eşek, Limon, İnci Minare, Eşekli Top, Horoz, Kim Vurdu, Heğbe, Eşek Başı, Para Oynama, Dayakçı'dır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının birçoğu kız ve erkek karışık oynanan oyunlardandır. Bunlar; Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma, Andız, Topaç, Birlik Birlik, Çuval Yarışması, Ayakkabı Saklamaca, İflas, Tıngır Tank, Sicim, Pös, Dünya, Açıl Kilit Açıl, El Üstünde Kimin Eli Var, Ebem Sana Kim Dürttü, Eşim Seni Kim Sürüyor, Tilki Saatin Kaç, Mini Mini, Yumruk Yumruk Üstüne, Haftalar, Kimin Dili Daha Hassas, Öt Kuşum Öt, Deve Cüce, Çevrim Çiçek, Güldürme, Büyük Fener, Sessiz Film, Kondum Kondum, Eşin Kim, Çürük Elma, Yer Tabanı, Dikkat, Açıl Susam Açıl, Sen Söyle, Yumurtacılık, Yağ Satarım Bal Satarım, Elele Pamuk, Sarı Yılan, Kırmızı Balık, Çingele Halile, Bezirgan Başı, Şarkı Söyleme Yarışması, Yerden Yüksek, Tutsak Almaca, Tutsak Bulmaca, Kovalamaca, Esir Almaca, El Sık Selam Ver, Kör Ebe, Mavi, Yarasa Yağlı Basar Kim Kimi Aşar, İstanbul Köprüsü, Rinko, On Bir Elli, Mendil Kapmaca, Yakalanbaç, Gölgeye Basma, Menekşe, Eski Minder, Ateş Köşe Kapmaca, Çiçek Köprü Altından Geçme, İskemle, Sandalye Kapmaca, Kartal, Don Ateş, Dondum, Davul Zurna Buz Gibi Dondurma, Kaç Kurtul, Yüzük, Fincan, Sinemeç, Sinme, Gaz Lambası, Eşli Sime, Çimçimenlik, İşaret, Kim Vurdu Kim Gördü, Sürmecı, Geldi Harar, Gitti Harar, Yummalı Göz, Saklambaç, Planlı Saklambaç, Kim Yok, Haritacılık, Arabistan Buğdayları, Cırtçak, Sırçan, Yedirtmece, Cıgıg, Çoban Höbeği, Gelik, Horoz, Zegkirdek, Ceben Taşı, Ecco Mecco, Plakçılık, Dokuz Kiremit, Otuz Taş, Hendek, Cıncık, On Beş Taş, Dokuz Taş,

Copbaşı, Üç Taş, Yirmi Taş, Kav mı Güzel mi Peynir mi, Mangala, Cız, Kiremit, Kaylak, Taş Yuvarlama, Demirci Kömürcü, Hedefleri Devirelim, Vur Kaç, Civrik Topu, Acımasız, Çalmalı Top, On İki Can, Top Saklanbacı, Renkli İstop, Beşte Çakma, Bu Gelen Bu Gelen, Ortada Sıçan, Tren, Alfabe, Dedektif, Hırsız Polis, İl Adı Yazma, Teyzem Çarşıya Gitti, Tura, Peşkir, Binnik, Tığ, Adam Asmaca, İsim Bulmaca, Cicoz, Eşya Türetmece, İsim Ebesi, Yumurta Tokuşturma, Fasulyeleri Yakalama, Kımpıl Kıp, Hortlak, İsim Şehir, Telgraf kız çocukları tarafından oynanmaktadır.

c. Oyuncunun Yaşı

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyuncunun yaşı 3-15 arasında değişmektedir.

Eşeğe Ters Binme ve Mantufan oyununda genç kız diyebileceğimiz oyuncular oyunu oynamakta çocuklar da seyirci olarak ortamda bulunmaktadırlar. Eşek Arap oyunu düğünlerde yaşça büyük erkekler tarafından oynanır. Çocuklar seyircidir ve en az oyuncular kadar eğlenirler.

Kuvvet Taşı oyununda büyük yuvarlak bir taşın en uzağa fırlatılması söz konusu olduğu için, oyunun tehlikeli olmasından dolayı yaşça büyük erkeklerin oynadığını görüyoruz.

d. Oyun Rolü

Çocuk oyunlarının temel karakteri belirli rollerin oyuncular tarafından üstlenilmesi ilkesidir. Bu karakterlerin çocuklar tarafından üstlenilmesi çocuğu hem kişilik hem de sosyal açıdan bir gelişime tabi tutmaktadır. Türk çocuk oyunlarında oyun rolü; ebe, hakem, oyunu idare eden ve oyunun yapısından kaynaklanan roller olarak sınıflandırılabilir (Çolak, 2009:64).

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında en çok kullanılan rol ebe rolüdür. Ebe aynı zamanda oyunu organize eden, daha düzenli oynanmasını sağlayan kişidir. Ebe belirlenirken oyuncular sayışma yapar veya kendi aralarında ebenin kim olması gerektiği konusunda anlaşırılar veya kura çekerler. Hacı oyununda ve Malik oyununda oyuncular anlaşarak aralarından bir kişiyi ebe seçerler.

Ebenin olduğu oyunlarda ebe her ne kadar cezalandırılmış gibi görünse de aslında oyunun icra edilmesinde etkin bir role sahiptir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının hemen hemen hepsinde ebe tek kişidir. Ancak Haritacılık, Harar Göründü, İşaret, Planlı Saklambaç, Eşlereba ve Sası Kaymak oyununda dikkat çeken nokta oyuncular iki gruba ayrılır, ebe aslında gruptaki üyelerin tamamıdır.

Sürmecî oyununda oyunculardan herhangi biri çöpü parmaklarının arasına saklayarak oyuncudan çöpü bulmasını ister oyuncu çöpün hangi elin parmaklarında olduğunu (sağ veya sol) bilirse ebe olmaktan kurtulur. Bilemezse ebe olur.

İsim Ebese oyununda ebe koşu yarışması yapılarak seçilir. Uzun Eşek oyununda ebe kura ile belirlenir. Kurtarmacı oyununda oyun oynayacak çocuklar toplanıp sayışırlar ve ebeyi belirlerler. Ebe oyuncuların sayısına bağlı olmakla birlikte bu oyunda genellikle iki kişidir. Ebenin iki kişi olduğu oyunlar Kurtarmacı ve Sekkerge oyunudur. Bu oyunlarda ebelerden biri yakalanan çocukların başında bekçilik yapar.

“Koşma, Kovalama, Kapma” oyunları neredeyse ebe olmadan oynanamaz. Bu tür oyunlarda ebenin olması zorunludur. Ebem Sana Kim Dürttü ve Kör Ebe oyunlarının adlandırılmasında ebe rolü etkili olmuştur. Eşim Seni Kim Sürüyor oyununda; ebenin seçilmesi farklı bir yöntemle oluyor şöyle ki oyuncular arka arkaya veya yan yana dizilir. En öndeki üç oyuncudan ortada olanı ebe seçilir.

Mavi, Sinemeç, Eşekli Top, Yummalı, Göz, Saha, Tribom, Kurtarmacı, Değnek Dikme oyununda ebe sayışma yapılarak belirlenir. Top Top Kadife oyununda ebe, baş olarak adlandırılır.

Bazı oyunlarda oyunu yönetmek için hakem ya da başkan seçilir. Mendil Kapmaca oyununda oyunu yönetmek için hakem ya da başkan seçilir. Menekşe oyununda iki grup oluşturulur bu gruplar kendi oyuncularından birini başkan seçer. Niğde geleneksel çocuk oyunlarında hakem rolü bazı oyunlarda yer almaktadır. Bunlar Mendil Kapmaca, Lak Lak, Tura oyunlarıdır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında ebe, hakem, başkan, yastık, baş eşek,

bekçi, dedektif, katil hırsız, polis, cellat hâkim, avukat gibi roller vardır.

Emmeşe oyununda oyuncuların biri yastık ikisi eşek rolündedir. Dedektif oyununda dedektif ve katil rolleri kullanılmıştır.

Hırsız Polis oyununda hırsız, polis, cellat, hâkim, avukat rolleri kullanılır.

Bostancılık oyununda bekçiye karga adı verilir. İnsan ve insana ait özelliklerin taklitlerine bağlı roller, Sekkerge, Zambur Zambur Dayı, Tek Ayak, Kız Kız Çık, Ambarcık, Tıngır Tank, Dayakçı, Ebem Sana Kim Dürttü, Eşim Seni Kim Sürüyor, Kimin Dili Daha Hassas, Güldürme, Eşin Kim, Eşşeğe Ters Binme; çoban rolü ise Kurt ve Çoban oyununda karşımıza çıkar.

Yumurtacılık rolü Ayşe Teyze oyununda; gelin görümce rolü Şimşek de Şimşek Kara Şimşek oyununda; satıcı rolü Yağ Satarım Bal Satarım oyununda; çingene rolü Çingene Halile oyununda; sanatçı rolü Şarkı Söyleme Yarışması oyununda; esir olma rolü Tutsak Almaca, Tutsak Bulmaca ve Esir Almaca oyununda; sebze yetiştiriciliği Bostancılık oyununda; kör taklidi Kör Ebe oyununda; güzellik ve çirkinlik taklitleri Eski Minder oyununda; sinme, saklanma Sinemeç, Sinme oyununda; makyaj apan kişiyi taklit etme Sürmecî oyununda; harita çizme işi Haritacılık oyununda; dedektif rolü Dedektif oyununda; hırsız ve polis rolü Hırsız Polis oyununda; cellat rolü Adam Asmaca oyununda; hortlak rolü Hortlak oyununda; terzi rolü Dikmecik, Dikiş Nakış, İğnecilik, Dikiş Nakış oyununda; kurtarma Kurtarmacı oyununda; doktor rolü Deli Doktor oyununda görülmektedir.

Hayvan, hayvana ait özelliklerin taklitlerine bağlı roller, eşek rolü Uzun Eşek, Eşekleme, Emmeeşegisanatine, Emmeşe, Eşşeği Nerden Suvardın, Buldu Bindi oyununda; tilki rolü Tilki Saatin Kaç oyununda; kuş rolü Öt Kuşum Öt, Kondum Kondum oyununda; deve rolü Deve Cüce oyununda; kurt rolü Kurt ve Çoban oyununda; yılan rolü Sarı Yılan oyununda; balık rolü Kırmızı Balık oyununda; manda rolü Kara Camız oyununda; kartal rolü Kartal oyununda; fare rolü Sıçan Yedirtmece ve Ortada Sıçan oyununda; kelebek rolü Kelebek ve Tombiş Nine oyununda görülmektedir.

Bitki isimlerinden kabak Boş Çuval Yattı Kalktı Kabak ve Kabakçı Bacı oyununda; fasulye Fasulyeleri Yakala oyununda; andız Andız oyununda; kaynana otu

Kaynana oyununda; elma ise Çürük Elma oyununda geçmektedir. Çevrim Çiçek ve Çiçek oyununda ise oyuncular papatya çiçeğinin şeklinden faydalanmak suretiyle dizilmektedirler.

Nesne ve nesneye ait özelliklerin taklitlerine dayalı roller, İp gibi sıralanma Sicim oyununda; hacı yatmaz adlı oyuna benzetme Hacı Yatmaz oyununda; kilit Açıl Kilit Açıl oyununda; top Top Top Kadife oyununda; fenere benzeme Büyük Fener oyununda; kağıya benzeme Kağı oyununda; kapı Aç Kapıyı ve Bezirgan Başı oyununda; davul Davul Zurna Buz Gibi Dondurma oyununda; kemer Kayış Kızdı oyununda; sapan adlı nesne Sapatla Taş Atma oyununda; cam parçasının kullanılması Cıncık oyununda; kibrit Kibrit Kabı ve Binnik oyununda; trene benzetme Tren oyununda; boncuk Boncuk Gömmesi oyununda; havlu Peşkir oyununda; balon Sulu Balon oyununda; yumurta Yumurta Tokuşturma oyununda; kese Kese oyununda; heybe Heğbe oyununda; çuval Çuval Yarışması oyununda geçmektedir.

Mekân ve yere bağlı işlerin taklitlerine dayalı roller, köprü İstanbul Köprüsü ve Köprü Altından Geçme oyununda; saha Saha oyununda geçmektedir.

3. Oyun Aracı

Oyunlarda çeşitli oyun araçları kullanılmaktadır. Bazı oyunlarda oyun aracı olmazsa oyunun oynanması mümkün olmaz. Hemen hemen her oyunun kendisine has bir oyun aracı vardır. Oyun araçları yörenin özelliklerine göre de çeşitlilik göstermektedir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında kullanılan oyun araçları temel ve tali oyun araçları olarak iki şekilde sınıflandırıldı, bu sınıflandırmada Faruk Çolak'ın "Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halk Bilimsel İncelemesi" adlı kitabından faydalanıldı.

a. Temel Oyun Araçları

Oyun oynamaya başlamadan önce temel oyun araçlarının mutlaka hazırlanması gerekir aksi halde oyunun oynanması mümkün değildir. Niğde geleneksel çocuk oyunları ile ilgili tespit edebildiğimiz temel oyun araçları aşık

(Aşık), gazoz kapağı (Gazoz Kapağı), gaz lambası (Gaz Lambası), kayısı çekirdeği (Cimbiz, Enek, Enek Cımbızı, Cazur Cazur), bilye (Dağ, Misket) Cicoz, yüzük (Yüzük), topaç (Topaç), sandalye veya iskemle (İskemle, Sandalye Kapmaca), mendil (Mendil Kapmaca) Alay Turası, çuval (Çuval Yarışması), iğne (İğnecilik, Dikiş Nakış, Dikmecik), taş (İflas, Beştaş, Cırtçak, Sası Kaymak, Cız, Kiremit, Kaylak, Taş Yuvarlama, Sıçan Yedirmece, Cibirik, Cıgıg, Çoban Höbeği, Sapatla Taş Atma, Horoz, Dombiş, Zegirdek, Ceben Taşı, Kaynak, Taş, Yirmi Beş Taş, Kapmal, Kuvvet Taşı, Ecco Mecco, Çar Çar, Plakçılık, Cık Cık Cıgırlık, Tot, Kale Yıkma, Otuz Taş, Hendek, On Beş Taş, Dokuz Taş, Copbaş, Üç Taş, Palan, Mucuk, Mıcı, Saha, Sekelleme, Yirmi Taş, Kav mı Güzel mi Peynir mi, Mangala), değnek (Kınnav, Oyuklu Met, Kındırma, Hacı, Değnek Dikme, Buldu Bindi, Hacı Yatmaz, Büllü Değnek, Kayanak, Dünya), kibrit (Kibrit Kabı, Binnik, Tura), kağıt ve kalem (Tren, Dedektif, Hırsız Polis, İl Adı Yazma), top (Eşek, Hedefleri Devirelim, Vur Kaç, Cıvrık Topu, Lola, Acımasız, Çalmalı Top, İnci Minare, On İki Can, Eşekli Top, Horoz, Top Saklama, Bacı, Renkli İstop, Beşte Çakma, Bu Gelen Bu Gelen, Ortada Sıçan Var), kemik (Demirci Kömürcü, Malik), yumurta (Yumurta Tokuşturma), kiremit (Dokuz Kiremit), testi kırıkları (Çanak Çömlek, Alamuç-Çinkola), çamur (Patlangaç), sapan (Sapatla Taş Atma), balon (Sulu Balon), kese (Kese)dir.

b. Tali Oyun Araçları

Tali oyun araçları oyunda ikinci derecede öneme sahiptir. Bu oyun araçlarının yerine bu oyun araçlarına benzeyen alternatifleri kullanılabilir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında kullanılan oyun araçlarından ev ve günlük yaşamla ilgili oyun araçları boncuk Boncuk, Boncuk Gömmesi oyununda; ip, İp Atlama, Sicim, Cicoz oyununda; pense, çivi, çekiç Pös, Pes, Tığ oyununda; sıvıyağ kutusu veya tenekesi Kağrı, Tıngırtılı Saklambaç oyununda; fincan Fincan oyununda; havlu Kim Vurdu, Kim Gördü, Tura, Peşkir oyununda; pil Ecco Mecco oyununda; cam kırıkları Cıncık oyununda; şişe Kılağaç-Kırküç oyununda; tahta Gıcır, Cazur Cuzur, Bıcırğan oyununda; minder Cazur Cuzur oyununda geçmektedir.

İnsanla ilgili kullanılan oyun araçlarından ayakkabı Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma ve Ayakkabı Saklama oyununda; terlik Terlik oyununda; kemer Kayış Kızdı oyununda; şapka Dedektif oyununda geçmektedir.

Bitkilerle ilgili oyun araçları Vızıldak otu Kaynana oyununda; andız bitkisi Andız oyununda; limon Limon oyununda; fasulye Fasulyeleri Yakala oyununda; ağaç Çatal Ağaçta Takla Atma ve kadı kafası (bir tür diken) Kadı Kafası oyununda geçmektedir.

4. Oyun Sahası

Oyunun unsurlarından biri de oyunun oynandığı yerdir. Oyun mekânları oyunun oynandığı yere göre çeşitlilik göstermektedir. Oyunlar açık mekân, kapalı mekân ve hem açık hem kapalı mekân da oynanabilir.

a. Açık Mekânlar

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının çoğu açık mekânlarda oynanmaktadır. Özellikle koşma, kovalama, kapma, atlama, sıçrama, sekme, değnek, saklama, saklanma, taş, top oyunlarının çoğu açık havada oynanır. Oyunlarda geniş bir alana ihtiyaç duyulduğunda, çeşitli malzemelerle (tebeşir, kömür gibi) yere şekil çizildiğinde oyunun oynanması için açık bir mekâna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu oyunlar; düz yerde oynanan oyunlar Aşık, Gazoz Kapağı, Boncuk, Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma, Kaynana, Cimbiz, Enek, Andız, Dağ, Misket, Enek Cımbızı, Topaç, Çıtlık, Birim Birlik, Uzun Eşek, Çuval Yarışması, Eşşekleme, Emmeşşegisanatine, İp Atlama, Çöm Çöm Çömelek, Zambur Zambur Dayı, Tek Ayak, Kelebek, Emmeşe, Kız Kız Çık, Granta, Ambarcık, İflas Tıngır Tank, Sicim, Öt Kuşum Öt, Top Top Kadife, Fener, Eşin Kim, Çürük Elma, Kağrı, Elele Pamuk, Tombiş Nine, İskemle, Sandalye Kapmaca, Eşleraba, Cırtcak, Kör Ebe, Sıçan Yedirtmece, Cıgıg, Gelik, Dombiş, Zegkirdek, Kaynak, Ecco Mecco, Cıkcıkcıgırlık, Kale Yıkma, Otuz Taş, Cıncık, Dokuz Taş, Üç Taş, Palan, Mucur, Mıcı, Sekelleme, Yirmi Taş, Cız, Hedefleri Devirelim, Lola, Limon, Tığ, Cicoz, Fasulyeleri Yakala, Gıcır, Tribom ve Kadı Kafası Oyununda; genişçe bir alanda oynanan oyunlar Ayakkabı Saklamaca, Kınnav, Çevrim Çiçek, Oyuklu Met, Kındırma, Hacı, Değnek Dikme, Buldu Bindi, Hacı Yatmaz, Büllü Değnek, Kayanak, Dünya, Yumurtacılık, Yağ Satarım Bal Satarım, Aliler Aliler, Mel Mereşe Melki Tutan, Alaylar, Sarı Yılan, Kırmızı Balık, Çingele Halile, Ağdaylar Buğdaylar, Bezirgan Başı, Kabakçı Bacı, Şarkı Söyleme Yarışması, Tutsak Almaca, Tutsak Bulmaca, Kovalamacı, Esir Almaca, El Sık Selam Ver, Bostancılık, Simsim, Mavi, Yarasa Yağlı Basar Kim Kimi

Aşar, İstanbul Köprüsü, Rinko, On Bir Elli, Mendil Kapmaca, Yakalanbaç, Simit, Gölgeye Basma, Menekşe, Eski Minder, Eşdere Bağ, Kara Camız, Ateş, Köşe Kapmaca, Çiçek, Köprü Altından Geçme, Kartal, Don Ateş, Dondum Dondum, Çömel Kurtul, Alay Turası, Kaç Kurtul, Harar Göründü, Sinemeç, Sinme, Gaz Lambası, Kayış Kızdı, Eşli Sime, İşaret, Sürmeci, Geldi Harar Gitti Harar, Yummalı Göz, Tura, Saklambaç, Planlı Saklambaç, Tıngırtılı Saklambaç, Kim Yok, Sası Kaymak, Cibirik, Çoban Höbeği, Sapatla Taş Atma, Horoz, Kuvvet Taşı, Çar Çar, Tot, Dokuz Kiremit, Copbaş, Alamuç-Çinkola, Kılağaç-Kırküş, Saha, Kav mı Güzel mi Peynir mi, Kiremit, Kaylak, Taş Yuvarlama, Çanak Çömlek, Vur Kaç, Civrik Topu, On İki Can, Eşekli Top, Horoz, Renkli İstop, Beşte Çakma, Bu Gelen Bu Gelen, Ortada Sıçan ve Kurtarmacı oyununda; merdiven bulunan yerlerde oynanan oyunlar Haftalar ve Yer Tabanı oyununda; geniş ve engebeli, çalılık alanlarda oynanan oyunlar Yerden Yüksek, Haritacılık, Demirci Kömürcü, Malik, Top Saklambacı ve Yerden Yüksek oyununda; düz yerde küçük çukurlar açarak oynanan oyunlar Plakçılık, Hendek, On Beş Taş, Mangala, İnci Minare oyununda; duvar dibinde oynanan oyunlar Para Oynama, Sekkerge, Davul Zurna Buz Gibi Dondurma, Eşek, Çalmalı Top oyununda; çimenlik alanda oynanan oyunlar Çimçimenlik oyununda; çamurlu, karlı veya yumuşak yerlerde oynanan oyunlar Pes Pös, Patlangaç, Kayık Kaynak oyununda; köy veya kasabalarda oynanan oyunlar Eşeğe Ters Binme, Kесе, Mantufan oyununda görölmektedir.

b. Kapalı Mekânlar

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının bazıları kapalı mekânlarda oynanmaktadır. Oyuncular kapalı mekân olarak evi tercih etmektedirler. Açıl Kilit Açıl, El Üstünde Kimin Eli Var, Dayakçı, Tilki Saatin Kaç, Yumruk Yumruk Üstünde, Kimin Dili Daha Hassas, Güldürme, Sessiz Film, Kondum Kondum, Dikkat, Açıl Susam Açıl, İğnecilik, Dikiş Nakış, Ayşe Teyze, Aç Kapıyı, Yüzük, Fincan, Kim Vurdu Kim Gördü, Arabistan Buğdayları, Kibrit Kabı, Tren, Alfabe, Dedektif, Hırsız Polis, İl Adı Yazma, Teyzem Çarşıya Gitti, Tura Peşkir, Binnik, Adam Asmaca, İsim Bulmaca, Eşya Türetmece, Yumurta Tokuşturma, Kimbıl Kıp, Hortlak, Dikmecik, İsim Şehir, Telgraf, El, Amiral Battı, Acı Tatlı, Kim Vurdu oyunu kapalı mekânda oynanan oyunlardandır.

c. Hem Açık Hem Kapalı Mekânlar

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının bir kısmı hem açık hem kapalı mekânlarda oynanabilir. Bunlar; Terlik, Ebem Sana Kim Dürttü, Boş Çuval Yattı Kalktı Kabak, Ebem Seni Kim Sürüyor, Mini Mini, Deve Cüce, Sen Söyle, Şimşek de Şimşek Kara Şimşek, Eşşegi Nerden Suvarın, Beş Taş, Ceben Taşı, Yirmi Beş Taş, Kapmal, Copbaş, Sen Çıkık Ben Çıkık, Lak Lak'tır.

5. Oyun Zamanı

Belirli günlerde ve kış mevsiminde oynanması gereken oyunlarda zaman bellidir. Bazı oyunlar akşam hava kararınca oynanır. Genel olarak oyunlar kış mevsiminde, diğer mevsimlerde ve belirli günlerde oynanır.

a. Kış Mevsiminde Oynanan Oyunlar

Kış mevsiminde çocukların soğuklardan dolayı dışarı çıkamaması nedeniyle çocuklar daha çok kapalı mekânlarda oynanan oyunları tercih etmektedirler. Bu oyunlar kapalı mekânda oynanan oyunlar başlığı altında verilmiştir. Kayık Kaynak oyunu kışın buzlu bayırlarda oynanır.

b. Diğer Mevsimlerde Oynanan Oyunlar

Çocuk oyunlarının birçoğu yaz, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde açık alanda oynanmaktadır.

Hareket unsurunun ön planda olduğu geniş alanlara ihtiyaç duyulan ütmeli oyunlar, atlama, sıçrama, sekme oyunları, değnek oyunları, koşma, kovalama, kapma oyunları, saklama, saklanma oyunları, taş oyunları, top oyunları, sallama ve sallanma oyunlarından (Gıcır, Çatal Ağaçta Takla Atma), tahtadan yapılan oyuncaklarda oynanan oyunlar, malzemesi toprak olan oyunlar, suyla oynanan oyunlar yaz, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde oynanır.

Kese oyunu çarşamba ve perşembe günleri oynanır.

Kadı Kafası adlı oyunda oyun aracı olarak kadı kafası adlı bir tür dikenin kullanılmasından dolayı dikenin kuruduğu dönemde (yaz mevsiminin ortası) oynanır.

Gaz Lambası adlı oyun akşam karanlığında oynanır.

Malik oyunu akşam vakti ay ışığında oynanır.

Belirli günlerde oynanan oyunlar Eşşeğe Ters Binme, Kuvvet Taşı (İkilik), Eşek Arap oyunları düğünlerde oynanır.

Mantufan adlı oyun bahar mevsiminde Hıdrellez şenliklerinde oynanır.

6. Oyun Rolünün Dağıtımı ve Atış Sırasının Belirlenmesi

Çocuk oyunlarında oyun rolünün dağıtımı ve atış sırasının belirlenmesi önemlidir. Oyun rolü dağıtılmadan ve atış sırası belirlenmeden oyunu oynamaya başlamak mümkün değildir. Oyunun başlayabilmesi, çocuklar tarafından güçlü kabul edilen oyuncuların gruplara eşit dağılması ve bazı rollerin o rolü en iyi şekilde yapacak oyuncuya verilmesi için bu dağılımın özenle yapılması gerekir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyun rolünün dağıtımı ve atış sırasının belirlenmesi çeşitli tekniklerle kullanılarak yapılmaktadır. Bunlar; sayışma, atma, yazı tura, kura, elde bir nesne saklama taş tutma/çöp çekme, isteğe bağlı ve ayakla saydırmadır.

a. Sayışma

Sayışma yönteminde sözlü bir form kullanılır. Sözlü form heceleme yöntemiyle söylenerek en son heceye denk gelen oyuncunun ebe veya ilk atıcı olmasına karar verilir. Sayışma tekerlemelerine Nedim Bakırcı'nın Niğde Folklorunda Çocuk Oyunları adlı makalesinde verdiği yedi tekerlemeyi örnek olarak verebiliriz.

1. Portakalı soydum başucuma koydum, anne ben bir yalan uydurdum, duma duma dum, kırmızı mum, dedemin sakalına kondurdum.

2. Ma ma matik, kıllı patik, Ayşecik cik cik cik, Fatmacık cık cık cık, sen bu oyundan çık.

3. İğne battı, canımı yaktı, tombul kuş, arabaya koş, arabanın tekeri, İstanbul'un şekeri, hap hup, altın top, bundan başka oyun yok.

4. Ooo eveleme geveleme, karakuşu kovalama, karakuş miskin, gagası keskin, ne zaman geddin, yazın geldim, yazılsın çizilsin, bir tahtaya dizilsin, al çık bal çık, sana dedim sen çık.

5. Çık çıkalım çardağa, yön verelim ördeğe, ördek yemini yemeden, viyak viyak demeden, küstürdüm bastırdım, seni oyundan çıkardım.

6. Çan çan çikolata, hani bana limonata, limonata bitti, hanım kızı gitti, nereye gitti, İstanbul'a gitti, İstanbul'da ne yapacak, terlik papuç alacak, terlik papucu ne yapacak, Düğünde çingır mıngır giyecek...

7. Zıpır zıpır zıplama, kelebeği taşılama, kelebeğin kanadı, bal keleşin ilacı, keleş meleş nasılsın, kulübede pek hoşsun, kulübenin bacası, çeliktendir kapısı...(Bakırcı, 2007: 203)

Ayrıca Ahmet Caferoğlu Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II adlı eserde Niğde Vilayeti Oyunları adlı bölümde ebe seçimi ile ilgili beş tekerlemeyi sayışma tekerlemesi olarak örnek vermiştir:

1

Ala mala

Portagala

Çile mile pof

2

O lali sa

Leblebi ise

Tavuh kese

Mum yaha

Ebe ise

Ebe ise

Zedalo

3

Hık mık

Nerden girdig

Ordan çık

4

Ene mene dosi

Safranbosi safranboş

Safranboş

Fransız tos

5

Ene mene düdü

Mene hayrola

Çukulata

Enlik menlik

Baba toriye

Terlik

Top topa

Lik-ya

Metelik ya (Caferoğlu, 1994: 127)

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında sayışma yönteminin kullanıldığı oyunlar şunlardır: Kaynana, Çöm Çöm Çömelek, Tek Ayak, Pös, El Üstünde Kimin Eli Var, Mavi, Yakalanbaç, Kara Camız, Koe Ebe, Alay Turası, Davul Zurna Buz Gibi Dondurma, Sinemeç, Yummalı Göz, Saklambaç, Yirmi Beş Taş, Kapmal, Saha, Eşekli Top, Tribom, Kurtarmacı.

b. Atışma

Belirli bir mesafeden bir çukura atış yapılır. Attığı nesneyi çukura isabet ettiren oyuna başlar. Civirik Topu oyununda bu yöntem kullanılır.

c. Yazı Tura ve Kura

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında şansa bağlı yöntemler olan yazı tura ve kura yöntemi kullanılmaktadır. Yazı tura metal paranın havaya atılması ve hangi

yüzün geleceğinin önceden tahmin edilmesine bağlı bir yöntemdir. Emmeşşe, Sası Kaymak, Eşek Başı oyunlarında kullanılmaktadır.

d. Elde Bir Nesne Saklama/Taş Tutma/Çöp Çekme

Oyuncular taş, çöp gibi herhangi bir nesneyi ellerinde veya parmak aralarında saklayarak oyuncu sırasını belirlerler. Emmeeşşegisanatine ve Sürmecî oyunlarında bu yöntem kullanılır.

e. İsteğe Bağlı

Oyuncular kendi aralarında anlaşarak oyun rolünü dağıtırlar ve atış sıralarını belirlerler. Hacı Dünya, Aç Kilit Aç, Dayakçı, Yumruk Yumruk Üstüne, Çürük Elma, Deli Doktor, Eşek Arap, Alile Aliler, Alaylar, Kırmızı Balık, Tutsak Almaca, Tutsak Bulmaca, Bostancılık, Simsim, Menekşe, Eski Minder, Eşdere Bağ, Dondum, Kaynak, Malik, Acımasız, Horoz gibi oyunlarda rol dağıtımı ve atış sırası isteğe bağlıdır.

f. Ayakla Saydırma

Oyunun başında top veya limon saydırılarak oyuncuların sırası belirlenir. Bu yöntem Limon oyununda kullanılır.

Misket oyununda misketler dizilir o anda misketlerden en yakına giden oyuncu ilk atışı yapma hakkına sahiptir.

Uzun Eşek oyununda hakem rolü genellikle grup içinde en kilolu veya o an fiziksel engeli olan kişiye verilir.

Lola oyununda iki kare çizilir ve her kareye bir oyuncu geçer. Lola adlı oyuncak belirli uzaklıkta bir mesafeye konur. Karenin içinde duran oyuncular lolaya doğru koşarlar, lolayı alan oyuncu oyuna başlar.

İsim Ebesi oyununda oyuncular yan yana durur ve bir, iki ve üç deyince hepsi karşıdaki yüksekliğe kadar koşar ve sona kalan oyuncu ebe olur. Oyun ebenin seçilmesiyle başlar.

7. Sözlü Oyun Formülü (Oyun Tekerlemesi)

Oyunlarda, çocuklar tarafından tekerleme olarak ifade edilen genellikle ezgili oyunlarda kullanılan sözlü oyun formülleri Niğde geleneksel çocuk oyunlarında da kullanılmıştır. Bazı oyunların olmazsa olmazı olarak kullanılan (Aliler Aliler oyunu gibi) oyunları başlatan bazılarını bitiren bu sözlü formüller oyuna hem dil ve üslup açısından bir güzellik katmakta hem de oyunları daha eğlenceli hale getirmektedirler.

Burada Niğde geleneksel çocuk oyunları biçimlerine göre kısa Sözlü oyun formülleri ve uzun sözlü oyun formülleri açısından incelenecektir.

1. Kısa Sözlü Oyun Formülleri

Bir iki kelimededen oluşan sözlü oyun formülleri oyunun içerisinde oyuna yön verir, oyunun oynanmasını kolaylaştırır. Kısa sözlü oyun formülleri söylenmediğinde oyunun bütünlüğünün bozulmasına yol açar. Bu oyun formülleri kullanılmadığında oyunun kuralının bozulmasına ve oyunun bitmesine neden olur.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarındaki kısa sözlü oyun formülleri;

Dağ oyununda misketler birer karış arayla dizilir. Misketlerin dizildiği yere “dağ” adı verilir.

Misket oyununda misketleri vurmaya çalışan oyuncu misketlerin başındaki oyuncuya “Hangi baş?” diye sorar misketlerin başındaki oyuncu “sağ baş veya sol baş”tan birini söyler. Misketleri vurmaya çalışan oyuncu söylenilen yöne doğru atar ve misketleri vurmaya çalışır. Çıtlık oyununda oyunun bitip baştan oynanmasına “el” denir. Oyunda kaç “el” oynanacağına önceden karar verilir.

Birim Birlik oyununda atlama sayısına göre birtakım ifadeler kullanılır. Birlerde “birim birlik” , ikilerde “ikilim ikilik” denir. Oyuncular üçlerde “üçlüm üçlük düşmeyen eşek” , diyerek atlar ve atladıkları yere düşer. Düşme sırasında oyuncuların birbirlerine değmemesi gerekir, oyuncular birbirlerine değerse yanar. Dörtlerde “dörtlüm dörtlük ebe affetti mi affetmedi mi” derler. “Ebe affetti” derse atlayan oyuncular ebeye hiçbir şey yapmadan atlarlar. “Affetmedi” derse oyuncular atlarken ebenin kalçasına vurmak zorundadırlar vuramayan yanar. Beşlerde “beşlim beşlik” denir. İki adım ileri iki adım geri gidilir beşinci adımda oyuncular ebenin

üzerine atlar. Altılarda “altılım altın kaymak” denir. Oyuncular ebenin eşyalarından birini ebenin üzerine koyamazlarsa yanar. Oyuncular yedilerde “yedilim altın almak” der ve ebenin üzerine koydukları eşyayı geri almak zorundadır alamazlarsa alamayan yanar. Oyuncular sekizlerde “sekizlim sek sek dünya turu gezmek” der karşıya tek ayak üzerinde atlarlar ve bir dakika gezinirler daha sonra tek ayaküstünde ebenin üzerinden geri atlarlar. Oyuncular dokuzlarda “dokuzlum dokuzluk ninemin bostan duruşu” der ebe biraz yükselir ve oyuncuları atlar. Onlarda ise “onlum onluk dedemin bostan duruşu” denir ve ebe biraz daha yükselir, oyuncularda ebenin üzerinden atlamaya çalışır atlamayan yanar.

Eşekleme oyununda yastığın üzerine atlayan oyuncuları atlama esnasında “eşşek eşşek gaba gaba döşsek” diye bağırlar. Yastığa atlayan ilk oyuncu sondaki oyuncuya “tek mi çift mi?” diye sorar o esnada parmağıyla biri veya ikiyi gösterir sondaki oyuncu hangi rakamı gösterdiğini bilirse, atlama hakkı el değiştirir.

Emmeşegisanatine oyununda oyuncuları yatan oyuncunun üzerine atlarken hakeme Kevenci veya Melendizli diye fısıldarlar. Bu esnada hakem yatan kişiye “emmeşegisanatine” der. Yatan kişi atlayan oyuncuların söylediği sözü doğru bilirse, yastık olmaktan kurtulur bilemezse oyun devam eder.

Emmeşşe oyununda “Çatal matal kaç çatal?” sorusu hangi grubun eşek olacağına karar vermek için sorulur.

Kız Kız Çık oyununda yere altı tane dikdörtgen çizilir. Bu dikdörtgenlerin her birine kız, erkek, hayvan, ay, renk, şehir diye isimler verilir. İlk karede üç defa “Kız kız çık.” denir ve diğer karelere zıplarken kız isimleri sayılır. Bu durum “Erkek erkek çık.”, “Hayvan hayvan çık.”, “Ay ay çık.”, “Renk renk çık.”, “Şehir şehir çık.” ifadelerinin söylenmesiyle tekrar edilir.

Tıngır Tank oyununda ebe “tıngır tank” diyerek diğer oyunculara değmeye çalışır. Dokunduğu oyuncu ebe olur.

Buldu Bindi oyununda değneği bulan grup diğer gruptaki oyuncuların sırtına binmek için “... grubu... grubuna bindi” diye bağırlar.

Dünya oyununda “dur” ifadesi kaçan oyuncuyu durdurmak için söylenir.

El Üstünde Kimin Eli Var oyununda “El üstünde kimin eli var?” sorusu üzerine yatan kişi en alttan en üste doğru oyuncuların ellerini doğru bir şekilde tahmin etmelidir. Oyuncu en üstteki eli doğru tahmin ederse ebe olmaktan kurtulur.

Dayakçı oyununda oyuncuların “dayakçı” kelimesini zamanında kullanmaları gerekir. Kullanmazlarsa kemerle dayak yerler.

Ebem Sana Kim Dürttü oyununda oyunculardan biri ebeyi parmağıyla sırtından dürtür sonra ebeye “Ebem sana kim dürttü?” sorusu sorulur. Ebe eğer kimin dürttüğünü bilirse ebe olmaktan kurtulur.

Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak oyununda oyunculara baş çuval, kabak ve meyve, sebze, eşya isimleri konulur. Baş çuval adlı oyuncu “Baş çuval yattı gakdı gabak” (veya ad konulan meyve, sebze, eşya isminden birini) der gabak (kabak) olan kişi hızlı bir şekilde yatıp kalkar, şaşırın kişiye ceza verilir.

Eşim Seni Kim Sürüyor oyununda “Eşim seni kim sürüyor?” sorusu ebenin arkasından iten kişiyi tahmin etmesine yöneliktir. Ebe iten kişiyi doğru tahmin ederse ebe olmaktan kurtulur.

Tilki Saatin Kaç oyununda ebe içinden bir saat tutar.”Tilki saatin kaç?” sorusunu oyunculara yöneltir. Soruyu bilenler ebenin tarafına geçer.

Mini Mini oyununda iki grup vardır. Bu gruplardan birinin başı karşı tarafa “Köpeklerinden geçemedim köpeklerini bağla” diye seslenir. Diğer grup başı da “Hoşt” diyerek karşı grubun başının geçmesini sağlar.

Öt Kuşum Öt oyununda “Öt kuşum öt” ifadesini söyledikten sonra ebe kuş taklidi yapan oyuncunun kim olduğunu bilirse, ebe olmaktan kurtulur.

Deve Cüce oyununda “büyük fener” elleri birbirine yaklaştırmayı “küçük fener” oyuncuların ellerinin açılmasını ifade ederek tam bir zıtlık oluşturur. Kelimelerle el işaretleri arasındaki bu zıtlık oyunda oyuncuların şaşırması için kullanılır.

Kondum Kondum oyununda “kondum” ifadesi kuş gibi uçarken dama indim anlamında kullanılır.

Mel Mereşe Melki Tutan oyununda karşı gruptan oyuncu almak için “Melmereşe melki tuta bizden size kim gide?” sorusu kullanılır.

Esir Almaca oyununda “kale” sözcüğünün söylenmesi söyleyen gruba puan kazandırır.

Yarasa Yağlı Basar, Kim Kimi Aşar oyununda “Yarasa yağlı basar kim kimi aşar” ifadesi çocukların kenetlenmiş ellerini açmak için oyuncu tarafından söylenen bir meydan okuma cümlesidir.

Rinko oyununda “Sen çık Rinko” ifadesi oyunun başladığının belirtisidir.

Simit oyununda oyuncunun tek ayak üzerinde “simitttt” diye bağırması oyuncuya zaman kazandırır.

Menekşe oyununda “Menekşe mendilin düşe, bizden size kim düşe?” ifadesi oyuncu seçmek için kullanılır.

Eşdere Bağ oyununda “eştere bağ” ifadesi saklanan oyuncuların bulunduğu yüksek sesle diğer oyunculara duyurulması anlamına gelir.

Ateş oyununda “ateş”; Kartal Oyununda “kartal”; Don Ateş oyununda “don”; Dondum oyununda “dondum”; Kör Ebe oyununda “Sesime gel” sözleri oyuncular tarafından kullanılır. Bu sesi bir ipucu olarak kullanan ebe oyuncuları yakalamaya çalışır.

Davul Zurna Buz Gibi Dondurma oyununda “Davul zurna bana vurma buz gibi dondurma” sözü oyunun başladığını oyuncuların kıpırdamamaları gerektiğini ifade eder.

Harar Göründü oyununda “Harar göründü” sözü aranan oyuncuların bulunduğunu ifade eder.

Kayış Kızdı oyununda “Kayış kızdı” sözü bir ceza yöntemi olan dayanın atılacağını “sıcak” kelimesi kemeri bulmaya çalışırken oyuncunun kemere yaklaştığını “soğuk” kelimesi ise uzaklaştığını belirtmek için kullanılır.

İşaret oyununda “İşaret ver” ve “işaret” sözcükleri oyunun başladığını ifade eder.

Sürmecî oyununda “Ebedir ebe yakalayamadın beni sürmecî dede” sözü ebenin başarısızlığını ifade etmek için kullanılır.

Eşleraba oyununda “eşleraba” sözü saklanan grubun bulunduğunu ifade eder.

Cız oyununda “cız” sözü oyuncunun üç taşı yan yana veya çapraz olarak aynı hizaya getirdiğinin ve bir puan aldığının göstergesidir.

Malik oyununda kullanılan “söbü söbü” sözü oyuncunun oyun aracı olan kemiği bulduğunu ifade eder.

İnci Minare oyununun başladığını belirtmek için “İnci minare dibi kenarı, kaçan kaçsın kaçmayan topumu yesin” sözü kullanılır.

Bu Gelen Bu Gelen oyununda “Stop” sözü kaçan oyuncuların durması gerektiğini ifade eder.

Cicoz oyununda oyuncular bilyeleri birbirlerine verirken “Al cicozu ver cicozu” sözünü hızlı bir şekilde tekrarlarlar bu durum oyundaki heyecanı arttırmak için kullanılır.

El oyununda “Buldum” sözü oyuncunun çizgi çizmeyi bırakması gerektiğini ifade eder.

Boncuk Gömmesi oyununda “Ya şunda ya bunda kelle küçe babunda” sözü bittiğinde hangi tepeye rast geldiyse o tepeliğin dağıtılması gerektiğini ifade eder.

Kılağaç - Kırküç oyununda taş ile şişeyi vuran oyuncu bir ayağı diğerinin önüne gelecek şekilde yürüyerek “ Kılağaç kırk üç, kırk dört, kırk beş, kırk altı, kırk yedi, kırk sekiz, kırk dokuz yerli topuz” der ve şişenin yanına gelebilirse oyunu kazanır.

2. Uzun Sözlü Oyun Formülleri

Uzun sözlü oyun formülleri oyunların asıl metinleri olarak karşımıza çıkar. Bu sözlü oyun formüllerini bilmeyen oyuncular oyunları oynayamazlar.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında tespit ettiğimiz uzun sözlü oyun formülleri oyun sırasına göre verilmiştir.

Uzun Eşek oyununda uzuneşeğe atlayan takımın oyuncularının hiçbirine yere değmemişse şu tekerleme okunur:

“Bizim köyün imamı,
Alttan verir samanı,
Üstten çıkar dumanı,
Çattı da pattı da kaç attı?”

İp Atlama oyununda ipten atlayan oyuncular sırasıyla aşağıdaki tekerlemeleri söyler.

“Laleli bel kız,
İçeriye gel kız,
İpten tut,
Dışarıya çık,
Laleli iki,
Ormandaki tilki,
Tilkinin yarısı,
Bacak arası. “ der ve atlamayı bırakır. Diğer oyuncu:
Sümüklü böcek
Duvarlarda gezecek
Annesi gelince vız diye kaçacak der ve ipten dışarıya çıkar.
“Nohut, nohut
Baba beni okut
Okutmazsan küserim,
Mektubunu keserim,
Bir mektup,

İki mektup,
Üç mektup der ve atlamayı bırakır.
Sıra sıra dağlar,
İçin için ağlar,
Annesi ölmüş
Onun için ağlar der.
Karpuz kestim kan çıktı,
İçinde yalan çıktı,
Benim sevdiğim oğlan,
Askerde subay çıktı. “ der ve ipten dışarıya çıkar.

Açıl Kilit Açıl oyununda karşılıklı konuşmaya dayanan, dramatik nitelikli bölüm şu şekildedir:

- “- Açıl kilit açıl!
- Açılmaz.
  - Neden açılmaz?
  - Anahtar yok.
  - Anahtar nerede?
  - Suyu düştü.
  - Su nerede?
  - İnek içti
  - İnek nerede?
  - Dağa kaçtı.
  - Dağ nerede?
  - Yandı bitti, kül oldu!”

Açıl Susam Açıl oyununda da karşılıklı konuşmaya dayanan tekerleme vardır.

- “- Açıl susam açıl.
- Açılmam.
  - Neden?
  - Kilit nerede?
  - Nerede?
  - Suyu düştü.
  - Suyu kim içti?
  - İnek içti.
  - İnek nerede?
  - Dağa kaçtı.
  - Dağ nerede?
  - Yandı bitti, kül oldu.”

Yumurtacılık oyununda kurtla ebe şu şekilde konuşurlar:

- “- Tık! Tık! Tık!
- Kim o?
  - Ben kapıcı Memo.
  - Ne istersin?
  - Yumurta.
  - Hangi renk?
  - Pembe.”

Eşşegi Nerden Suvarın oyununun metni oyun tekerlemesi şeklinde doğrudan oyunun kendisini oluşturur ve diyalog esasına dayalıdır.

- “- Eşşegi nerden suvardın? Aşağı pınardan mı?
- Aşağı pınardan.
  - Aşağı pınarın suyu soğuk muydu sıcak mıydı?

- Sıcaktı.”

Yağ Satarım Bal Satarım oyununda çember oluşturan oyuncular aşağıdaki tekerlemeyi söyler.

“Yağ satarım

Bal satarım

Ustam ölmüş

Ben satarım

Ustamın saçı sarıdır

Satsam on beş liradır

Zambak zumbak

Dön arkana iyi bak.”

Aliler Aliler oyununda da diyalog esasına dayanan oyun metninin tamamını oluşturan tekerleme uzun sözlü oyun formüllerine bir başka örnektir.

“- Aliler Aliler cingan Aliler,

- Ne istiyorsunuz bizim saraydan?

- Sizin sarayda bir güzel var.

- O güzelin ismini cismini bize bildirin

- O güzelin ismi de cismi de (Sultan) Hanım.

- Sultan da olsun multan da olsun vermeyiz onu.

- Sultan da olsun multan da olsun alırız onu.

- Hani pis kızınızın bayramlık şalı?

- İşte de pis kızımızın bayramlık şalı.

- Tık tık!

- Kim o?

- Kızı istemeye geldik.

- Kız banyoda.

- Bir tas su dök de çıksın.
- İncileri dökülür.
- İncileri kaç para?
- Bütün dünya.
- Al sana bütün dünya.
- Yedirdim ekmek, içirdim su hepsi sana helal olsun.”

Top Top Kadife oyununun metninin tamamı tekerlemeden oluşur.

“Top top kadife
Kızın adı Hanife
Oturmuş çalı toplar
İçinde bülbül olsa
O bülbül benim olsa
İki kardeşim olsa
Biri ay biri yıldız
Hop çokomelli, çokomelli
Akşam yedim salata
Kız senin baban kerata.”

Tombiş Nine oyununun oynanabilmesi, oyuncunun tekerlemeyi bilmesine bağlıdır.

“Kelebek
Yel estikçe uçuşan yapraklara benziyor
Durmadan yorulmadan daldan dala geziyor
Sanki canlı çiçektir açar bahar olunca
Kanatları ipektir bozulur dokununca.”

Alaylar oyununun metninin tamamı tekerlemeden oluşur.

- “- Alaylar, alaylar tortop alaylar
- Ne istersin, ne istersin bizim alaydan?
- İçinizde bir güzel var onu isterim.
- O güzelin adı nedir bize bildirin?
- O güzelin adı “.....” güzeldir.
- Uğurludur, usludur; yalnız veremem. “

Sarı Yılan oyununda önce bir tekerleme söylenir sonra karşılıklı konuşmalar yapılır.

“Bir sarı yılan kovaladı beni

On yedi yerimden yaraladı beni

Çağırın benim güzel annemi

Alsın yılanı, sarsın koluna!

Anne:

- Alamam kızım alamam, yılanı koluma saramam.”

“Bir sarı yılan kovaladı beni

On yedi yerimden yaraladı beni

Çağırın benim güzel babamı

Alsın yılanı, sarsın koluna!”

Baba:

- Alamam kızım alamam yılanı koluma saramam! “

Ebe:

- Çağırın benim sevgilimi, alsın kolumdakini sarsın koluna.

Sevgili (bir erkek çocuk):

Alırım yılanı, sararım koluma!”

Kırmızı Balık oyununda aşağıdaki tekerleme eşliğinde oyun oynanır.

“Kırmızı balık gölde
Kıvrıla kıvrıla yüzüyor,
Balıkçı Hasan geliyor,
Oltasını atıyor.
Kırmızı balık kaç kaç,
Kırmızı balık kaç kaç.”

Bezirgân Başı oyununda aşağıdaki tekerleme söylenir.

“Aç kapıyı bezirgân başı, bezirgan başı
Kapı hakkı ne verirsin? Ne verirsin?
Arkamdaki yadigâr olsun, yadigâr olsun
Bir tavşan, iki tavşan, üçüncü dolaba kaçan”

Kabakçı Bacı oyununda aşağıdaki tekerleme eşliğinde oynanır.

“- Kabakçı bacı kapakların pişti mi?

- Pişti.

- Neyle geleyim?

- Kırlarda seke seke.

- Ortada kuyu var.

- Yandan geç.

- Köpek var.

- Hoşt, hoşt.”

Kör Ebe oyununda karşılıklı konuşmaya dayanan aşağıdaki ifadeler kullanılır.

“- Ebe nerden geldin?

- Handan geldim kuzum.

- Üstüyün başıyın kokusu ne?

- Yundum arındım da geldim.

- Tarhanana tavuk girmiş kiş, kiş, kiş.... kişile.”

Eski Minder oyununda oyuncular el çırparak ezgili bir şekilde aşağıdaki tekerlemeyi söylerler.

“Eski minder, yüzünü göster

Göstermezsen bir şey söyle

Güzellik mi?

Çirkinlik mi?

Havuz başında heykellik mi?

Hangisi?”

Sürmeci oyununda oyuncunun sağ veya sol parmağındaki saklı çöpü oyuncunun bulması için kullanılır.

“İni mini duta bini

Irafanın hocaları

Yazı yazar, Kuran okur.

Telledi pulladı

Kim çıkarsa o belledi.”

Yukarıdaki tekerleme Saklambaç oyununda da kullanılır.

Tot oyununda oyuncu ile yıkılan taşlar arasındaki mesafeyi ölçmek için her ayağa bir kelime denk gelecek şekilde aşağıdaki tekerleme söylenir.

“Nal mih

Kaysı sayısı

40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49

Ne topuz?

Yaman topuz

Yarım elma, bütün elma

Harul harul

Çık da gel kurtul.”

Dikiş Nakış oyununda oyunu kazanana oyuncu aşağıdaki tekerlemeyi söyler.

“Menekşe

Benim sevdiğim Menekşe

Bütün çiçekler güzeldir

Yapraklar altında gizlenir

Hiç kapılmaz gösterişe

Bak var mı bir yaratıkta

Onun o tatlı mor rengi

Çiçeklerin hiç birinde yoktur kokusunun dengi.”

“Demirci

Hiç durmadan dan dan

Kıvılcımlar sıçratan

Örse vuran çekici

Terim yere aksa da yine aydıdır içim.”

Ebe Seçimi tekerlemeleri:

Ala mala

Portagala

Çile mile pof

O lali sa

Leblebi ise

Tavuh kese

Mum yaha

Ebe ise

Ebe ise

Zedalo

Hık mık

Nerden girdig

Ordan çık

Ene mene dosi

Safranbosi safranboş

Safranboş

Fransız tos

Ene mene düdü

Mene hayrola

Çukulata

Enlik menlik

Baba toriye

Terlik

Top topa

Lik-ya

Metelik ya (Caferoğlu, 1994:127)

8. Oyun Kuralı

Oyun tamamıyla bir kurallar bütününden oluşur. Oyunun hareketleri, oyunda söylenen sözler, ebenin nasıl seçileceği, oyuncunun oyundan çıkarılması, oyunun başlatılması, bitirilmesi oyunların kendilerine özgü kurallara tabidir.

Niğde çocuk oyunlarındaki kurallar şu alt başlıklar altında incelenmiştir.

a. Oyun Hareketi İle İlgili Kurallar

Gazoz Kapağı oyununda duvara vurulan gazoz kapağı eğer dairenin içine düşerse o oyuncu diğer oyuncunun kapağını alır. Eğer kapak dairenin içine düşmezse

bu kez oyun hareketini yapamayan oyuncu kapaklarından birini diğer arkadaşına verir.

Boncuk oyununda oyuncu yerdeki boncuğu elindeki boncukla vurursa yerdeki boncuğu alır, eğer vuramazsa oyun diğer oyuncuya geçer.

Kaynana oyununda kaynana (vızırdak) otu döndürülür bu dönme sırasında hangi oyuncunun kaynana otu daha geniş alanda dönüyorsa bir dahaki sefere yine oyuna başlama sırası bu oyuncuya aittir.

Andız oyununda kuyuya en çok andız girdiren oyuncu oyunu kazanır.

Para Oynama oyununda oyuncu parayı duvara sürterek yere düşürür, düşen para diğer oyuncunun parasının üzerine düşerse o kişiden iki katını alır, para paranın yanına düşerse sadece yerdeki parayı alır.

Çuval Yarışması oyununda oyuncu çuvalın içine ayaklarını geçirir zıplaya zıplaya bitiş çizgisine varmaya çalışır.

İp Atlama oyunlarında tekerlemeleri söylemek ve hareketleri yapmak oyunun olmazsa olmaz kurallarıdır.

Çöm Çöm Çömelek oyununda oyuncuların söylediği sözlerin ardından çeşitli hareketleri yapmak zorunludur. Oyun söz ve hareketlerden oluşan kurallar yumağıdır.

Terlik oyununda terlikler aralarında bir ayak girecek kadar boşluk bırakılır. Oyuncu boşluk bırakılan yerlerden atlayarak terliklere basmadan oyunu tamamlamalıdır. Eğer terliklerden birine basarsa yanar.

Tek Ayak oyununda yere bir tane kare çizilir. Yarışmacı karenin üzerinden tek ayakla atlar ve arkasını dönerek diğer yarışmacıya taş atar, taş değerse bir kare daha çizilir. Oyun on tane kare çizilene kadar devam eder.

Kelebek oyununda oyuncuların giysileri veya vücudu ipe dokunursa o grup oyunu kaybeder, sıra diğer gruba geçer.

Eşek oyununda eşek olan grup yastığın önüne doğru biraz eğilerek dizilir. Diğer grup ise belli bir mesafeden eşeğin üzerine koşarak atlar.

Ambarcık oyununda gruplardan biri dairenin etrafında ellerini birbirlerinin boyunlarına atarak yuvarlak oluşturur. Dairenin dışındaki gruptan biri dairenin etrafındaki oyuncunun üzerine atlar eğer bekçi atlayan kişiye dokunursa dairenin etrafına geçme sırası diğer gruba geçer.

Hacı oyununda oyuncular değnekleriyle ebenin değneğini vurmaya çalışır. Oyunculardan birinin değneği ebenin değneğine değerse oyuncu tek ayak üzerinde zıplayarak değneğini dairenin içine getirebilirse ebe olmaktan kurtulur.

Değnek Dikme oyununda ebe çizginin üzerine değneği diker. On adım ileriden çocuklar ebenin değneğini vurmaya çalışır. Ebenin değneğini vuran oyuncu ebe değneğini dikene kadar alıp kaçarsa on adım ebeye yaklaşma hakkı kazanır.

Dünya oyununda hangi oyuncu oyundaki bütün kıtaları alırsa oyunu kazanır.

El Üstünde Kimin Eli Var oyununda oyuncular yere yumulan oyuncunun sırtına ellerini üst üste yumruk yaparak koymak zorundadırlar.

Ebem Sana Kim Dürttü oyununda ebenin ardında üç oyuncu olur. Bu oyunculardan biri ebeyi işaret parmağıyla dürtter eğer ebe kimin dürttüğünü bilirse ebe olmaktan kurtulur.

Kimin Dili Daha Hassas ve Öt Kuşum Öt oyununda ebe olan oyuncunun gözü mutlaka bağlanır.

Çevrim Çiçek Oyununda oyuncuların kendi etraflarında dönmeleri zorunludur.

Güldürme oyununda oyuncular kıpırdamaz, konuşmaz ve gülmez. Eğer bu hareketleri yaparlarsa oyundan çıkarlar.

Büyük Fener oyununda oyuncular büyük fener deyince ellerini birleştirir, küçük fener deyince ellerini açarlar, kelime ile el işaretinin zıtlık oluşturması oyuncuların şaşırmasını sağlamak içindir.

Eşek Arap oyununda bir erkek oyuncu yüzünü siyaha boyar ve halay ortasına girer.

Esir Almaca oyununda esir olan oyuncuya başka bir oyuncunun dokunup kurtarması gerekir. Oyunda iki tane canlı ağaç, kale olarak kullanılır. Oyuncular ağaçlarına değdikleri zaman güç alırlar ve onları kimsenin yakalamayacağına inanırlar bu durum oyuncuları motive eder.

Simsim oyunu gece ateş yakılarak oynanan bir oyundur. Ebe oyuncuları ateşin etrafında kovalar, yakalanan çocuk ebe olur.

İstanbul Köprüsü oyununda yakalanan oyuncu kolunu açarak duvarla kendi arasında köprü oluşturur. Eğer oyunculardan biri bu köprünün altından ebeye yakalanmadan geçerse oyuncuların hepsi serbest kalır.

On Bir Elli oyununda daire oluşturan oyuncular sırayla ellerini birbirlerine vurarak on bire kadar sayar, on biri vuran kişi ebe olur.

Gölgeye Basma oyununda ebe oyuncuların gölgesine basarak ebe olmaktan kurtulur. Oyun güneşli havalarda oynanır.

İskemle ve Sandalye Kapmaca oyununda kalan oyuncu elenir ve sandalye veya iskemlelerden biri ortadan alınır.

Copbaş oyununda oyuncu finale geldiğinde baş ve işaret parmağını birleştirip tavuk gözü denilen hareketi yapar, taşları tavuk gözünden geçirmeye çalışır.

b. Oyun Sözü İle İlgili Kurallar

Söylenmesi kesin kurala bağlanan sözler kullanılır. Eşşekleme oyununda yastığa atlayan oyuncuların “Eşek eşek gaba gaba döşşek.” diye bağırımları gerekir.

Çöm Çöm Çömelek oyununda oyuncular “çöm çöm çömelek “ diyerek ellerini öne çıkarır.

Kelebek oyununda kelebek yapan grup kelebek diye bağırırsa karşı grup kelebek modelinin ya üstünden ya altından ya da ortasından giysileri veya vücudunun herhangi bir bölümü ipe dokunmadan geçmeye çalışır.

Dayakçı oyununda ismi söylenen oyuncu anında “dayakçı” diyerek ayağa kalkmalıdır.

Ayakkabı Saklambacı oyununda “sıcak” sözcüğü hedefe yaklaşıldığını “soğuk” sözcüğü hedeften uzaklaşıldığını ifade eder.

Emmeşse oyununda eşek olan grubun üstüne oyuncuların hepsi oturunca “Çatal matal kaç çatal?” diye sorulur.

Tıngır Tank oyununda oyuncu “tıngır tank “diyerek diğer oyunculardan birine dokunur.

Kurt ve Çoban oyununda kurdun çobana “Çoban sür koyunlarını” demesiyle oyun başlar.

Kabakçı Bacı oyununda grubun başı diğer grubun başı diğer grubun oyuncularının başlarına dokunarak “Pişmemiş, pişmemiş” diye yoklar. Oyunculardan herhangi birinin başına dokunup “Pişmiş” derse o oyuncunun gözlerini eliyle kapatır ve oyun başlar.

El Sık Selam Ver oyununda oyuncular karşılaştıklarında el sıkışıp “Günaydın.” der.

Yarasa Yağlı Basar, Kim Kimi Aşar oyununda oyuncuların kenetlenmiş ellerini açmaya çalışan oyuncu “Yarasa yağlı basar, kim kimi aşar” der.

Rinko oyununda oyuncular daire oluşturur.Bütün oyuncular ellerini ters düz yaparken “Sen çık rinko” diye bağırır.

Eşdere Bağ oyununda saklanan gruptan birini bulan oyuncu “eşdere bağ, eşdere bağ” diye bağırarak saklananları gördüğünü belirtir.

Ateş oyununda kaçan oyuncu zor durumda kaldığında veya yorulduğunda “ateş” der ve bu ifade ebenin ona dokunamayacağı anlamına gelir.

Kör Ebe oyununda oyuncular ebeyi yönlendirmek için “sesime gel “ diye seslenir.

Kartal oyununda oyuncular ebe olmamak için “kartal “ diyerek kıpırdamadan bekler. Kartal diyen bir oyuncuya ebenin dokunması yasaktır.

Sinemeç oyununda ebe sayma işlemini bitirdikten sonra “Önüm arkam, sağım, solum saklanmayan ebe bir daha yummam ona göre” diyerek saklanmayan oyuncuları son kez uyarır.

Yummalı Göz oyununda ebe saklanan oyuncuyu bulduğunda adını yanlış söylerse diğer oyuncular yerlerinden çıkarak “Çanak çömlek patladı.” diye bağırır, ebe olan oyuncu yeniden ebe olur.

Ecco Mecco oyununda oyuncu happan (taş) ile pile vurur. Pilin gittiği uzaklığa kadar ayakla “Ecco mecco kaldır kemenco, nal, mih, gırk” diye sayar ve pile oyuncunun ayağı değerse oyunu kazanır.

On Beş Taş oyununda oyunun sonunda oyuncular ellerindeki taşları omuzlarından geriye atarken “cennete, cehenneme, cennete, cehenneme...” der en son taşı atarken hangisini söylemişse oraya gideceğine inanır.

Malik oyununda kemiği “söbü söbü” diyerek taşa vurmak oyuncunun kemiği bulunduğu anlamına gelir.

c. Oyuncu İle İlgili Kurallar

Uzun Eşek oyununda yatan oyuncuya “yastık” adı verilir.

Bostancılık oyununda bekçiye karga adı verilir.

Çimçimenlik oyununda elinde ot olan oyuncunun eşyası saklanır. Oyuncu eğer saklanan eşyasını bulamazsa “eşek” olarak oyundan çıkar.

d. Oyun Aracı İle İlgili Kurallar

Gazoz Kapağı oyununda gazoz kapaklarının tırtıklı kısımları taşla düzeltilir ve oyuncu oyunu gazoz kapakları ile oynamak zorundadır.

Limon oyununda limon topun işlevini üstlenir.

Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma oyununda eski lastik ayakkabıların topukları kesilir ve erik çekirdekleri bu topuklarda vurulur.

Demirci Kömürcü ve Malik oyunu hayvan kemiği kullanılarak oynanır.

Kaynana oyununda kaynana otu denilen dikenli bir bitkinin kullanılması zorunludur.

Cimbiz oyunu kayısı çekirdeği ile oynanır, kayısı çekirdeğine enek denir. Oyundaki diğer kural kayısı çekirdekleri ortadan ikiye ayrılır.

Fasulyeleri Yakala oyununda oyun aracı olarak beyaz fasulye kullanılır.

Andız oyunu andız ağacının misket büyüklüğünde meyvesi ile oynanır.

Misket oyununda en ağır ve en gösterişli miskete başlık denir.

Para Oynama oyununda oyun aracı olarak demir para kullanılmalıdır.

Kındırma oyununda çelik 2-3 cm uzunluğunda bir odun parçası, çomak ise 50 cm veya 1 metre arası bir tahta parçası olur, elle tutulacak yeri yontulur.

Hacı oyununda her oyuncunun kendine ait bir değneğin olması zorunludur.

Tıngırtılı Saklambaç teneke kutu ile oynanır.

Ceben Taşı oyununda çamaşır suyu kutusu ve taş kullanılır.

Büllü Değnek oyununda büllü değnek 20-30 cm uzunluğunda olur ve değneğin iki tarafı da yontulur.

e. Oyun Sahası İle İlgili Kurallar

Oyun kurallarının en önemlilerinden biri oyun sahasıdır. Oyun sahası oyun çeşitlerine göre değişiklik gösterir.

Andız oyununda oyuncular toprağa 20-30 cm derinliğinde kuyu kazar.

Dağ oyununda misketlerin dizildiği yere “dağ” adı verilir. Oyuncular misketlerden 1,5-2 m uzağa dizilir.

Kız Kız Çık oyununda yere büyük bir dikdörtgen şekli çizilir. Bu şekil altı eşit parçaya bölünür. Her parçaya bir isim verilir.

İflas oyununda on tane kare çizilir. Bu karelerden birine iflas diğer karelerden üçüne 50, 100, 150 yazılır.

Pes oyunu çimenlik alanda oynanır.

Dünya oyununda büyük bir daire çizilir. Bu daireye dünya ismi verilir. Her oyuncu kendi dünyasına bir kıta ismi verir.

Yer Taban oyunu beş basamaklı bir merdivenin bulunduğu yerde oynanmalıdır.

Yerden Yüksek oyununun oynandığı yerin düz alan olmaması gerekir.

Bostancılık oyununda oyun alanını oluşturmak için küçük küçük kümeler oluşturulur. Bu kümelere bostan adı verilir.

Planlı Saklambaç oyunu sokakta veya bahçede toprak zeminin bulunduğu yerde oynanmalıdır.

Simit oyunu sokak lambasının bulunduğu yerde oynanmalıdır.

Çiçek oyununda yere altı daire çizilir, papatyadaki gibi bir de ortada daire olur.

9. Oyun Hareketi

Çocuk oyunları genellikle hareketlidir. Oyunda kullanılan bir hareket bazen oyunun adı olur. Aşağıda çocuk oyunlarındaki oyun hareketleri gruplandırılmış ve hangi hareketin hangi oyunda geçtiği belirtilmiştir.

a. Söyleşme

Oyun aracı kalıp cümle kullanılarak atılır (Bu Gelen Bu Gelen oyunu).

Oyuncu başarılı atışta belirli sözler söyler.

b. Dokunma- Dövme

Dokunma hareketi oyuncuyu ebe yapmak veya oyundan çıkarmak için kullanılır. Dövme ise daha çok oyuncuyu cezalandırmak için kullanılır. Ebe oyuncuya

dokunursa o oyuncu ebe olur (Mavi, Kör Ebe, Kartal, Don Ateş, Dondum, Tribom, Kurtarmacı). Oyuncu oyuncuya dokunur (Mavi). Ebe oyun aracıyla oyuncuya dokunur (Alay Turası). Oyundan başarısız olan oyuncu dövülür (Tura, Peşkir). Oyuncu oyun aracına dokunamaz (Yirmi Beş Taş, Otuz Taş). Ebenin tahmini yanlış çıkarsa ebe yumruklanır (El Üstün Kimin Eli Var). Kurt rolündeki oyuncu çobana dokunmaz (Kurt ve Çoban). Ebe oyuncuya dokunamaz (Ateş, Don Ateş, Kartal, Dondum). Oyuncuların hepsi ebeyi tekmeler (Simit).

c. Tahmin Etme

Oyuncu hislerini, akıl ve mantığını kullanarak oyunda kendisinden istenen ne ise onu tahmin etmeye çalışır. Oyuncu kendisine vuranı tahmin eder (Mini mini). Oyuncu anlatılan tahmin eder (Sessiz Film). Oyuncu taklidi yapılan sesi tahmin eder (Öt Kuşum Öt, Eşin Kim). Oyuncu saatin kaç olduğunu tahmin eder (Tilki Saatin Kaç?).

Gözleri bağlanan oyuncu yiyeceklerin isimlerini tahmin eder (Kimin Dili Daha Hassas). Oyuncu yüzüğün yerini tahmin eder (Yüzük). Oyuncular ebenin aklındaki evi tahmin eder (Kondum Kondum). Oyuncu sırtındaki elin sahibini bilir (El Üstünde Kimin Eli Var, Yumruk Yumruk Üstüne). Oyuncu kendisini süreni ve dürteni tahmin eder (Ebem Sana Kim Dürttü, Eşim Seni Kim Sürüyor). Oyuncu açılan parmakların sayısını bilir (Eşşekleme). Oyuncu fincanın altındaki parayı tahmin eder (Fincan).

d. Çevirme /Döndürme

Oyunlarda çevirme hareketi oyun aracının döndürülmesiyle yapılır. Bazı oyunlarda da oyuncular kendi etraflarında dönerler. Oyuncu oyun aracını döndürür (Kaynana, Topaç, Kadı Kafası). Oyuncular kendi etrafında döner (Çevrim Çiçek). Oyuncular daire oluşturarak dönerler (El Ele Pamuk).

e. Saplama

Oyuncu elindeki oyun aracını hedeflediği noktaya saplamaya çalışır. Oyuncu, elindeki oyun aracını atarak yere saplar (Pös, Pes).

f. Saklama-Bulma

Oyunların bazılarında oyun aracı saklanır. Saklanan oyun aracının diğer oyuncular tarafından bulunması istenir. Saklanan oyun aracını bulan oyuncu ebe olmaktan kurtulur. Çoğu zamanda oyuncular ya tek tek ya da grup olarak saklanırlar ve diğer oyuncuların kendilerini bulmasını isterler. Bu oyunlar saklama ve saklanma başlığı altında belirtilmiştir. Oyun aracı saklanır (Ayakkabı Saklama, Yüzük, Kayış Kızdı, Kim Vurdu Kim Gördü). Oyun aracı elin içine saklanır (Kav mı Güzel mi Peynir mi). Oyuncunun eşyası saklanır (Çimçimenlik, Arabistan Buğdayları, Horoz, Lak Lak). Oyunda herhangi bir eşya saklanır (Tura). Oyuncu grup saklanır (Harar Göründü, Eşli Sime, İşaret, Planlı Saklambaç, Haritacılık, Eşleraba).

Oyuncu saklanır (Sinemeç, Sinme, Sürmecı, Geldi Harar Gitti, Harar, Yummalı Göz, Saklambaç, Tıngırtılı Saklambaç, Kim Yok, Top Saklambacı). Saklanan oyuncu bulunur (Top Saklambacı, Geldi Harar Gitti Harar, Yummalı Göz, Saklambaç).

g. Yer Değiştirme

Oyunlarda yer değiştirme hareketi ebeyi şaşırtmak için kullanılır. Oyunda oyuncular yerini değiştirir (Eşin Kim). Oyunda ebeyle oyuncu yer değiştirir (Çalmalı Top). Oyuncular sürekli yer değiştirir (Kör Ebe).

h. Çekme

Oyuncular çekme hareketini karşı gruptaki oyuncuyu kendi gruplarına katmak için kullanılırlar. Oyuncular, karşılıklı durarak bir oyuncuyu kendilerine doğru çekerler (Aliler Aliler, Aç Kapıyı). Oyuncular, karşılıklı durarak bir nesneyi kendilerine doğru çekerler (Bezirgân Başı).

ı. Takla Atma

Takla atma hareketi oyuncunun oyundaki becerisini gösterir. Oyuncu ağaçta takla atar (Çatal Ağaçta Takla Atma).

i. Basma

İsmi veya rengi söylenen oyuncu ortaya gelerek yere basar (Çiçek). Oyunda bazı yerlere basılır/basılmaz (Sicim).

Oyuncu üç adım sayarak diğer oyuncunun ayağına basar (Çiçek). Çizgiye basılmaz (Granta). Oyuncu ipin üzerine basar (Kelebek).

j. Çizme/Yazma

Oyunlarda çizgi çizilmesi oyun sahasının hazırlanması için kullanılır. Oyunda bir atış çizgisi çizilir (Çıtlık, Değnek Dikme, Fasulyeleri Yakala). Oyunda vurulacak oyun aracı çizgiye dizilir (Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma, Enek, Ecco Mecco, Cık Cık Cigirlik, Tot, Kılağaç-Kırküş, Taş Yuvarlama). Oyunda bir daire çizilir (Aşık, Gazoz Kapağı, Ambarcık, Hacı, Kaynak, Dünya, Çürük Elma, Eşleraba, Çar Çar, Saha, Yirmi Taş, Kaylak, Civirik Topu, Çalmalı Top, Limon, Top Saklambacı, Tığ).

Oyunda ortaya bir çizgi çizilir (Aç Kapıyı, Mendil Kapmaca). Oyunda bir plan veya harita çizilir (Planlı Saklambaç, Haritacılık). Oyunda kare çizilir (Tek Ayak, Kız Kız Çık, İflas, Köşe Kapmaca, Cırtçak, Cıgıg, Gelik, Dombiş, Kaynak, Cıncık, Dokuz Taş, Üç Taş, Palan, Sekelleme, Cız, Lola, Amiral Battı). Oyunda dikdörtgen çizilir (Kız Kız Çık, Zegkirdek, Mıcı). Oyunda üçgen çizilir (Misket, Çıtlık). Kağıda çeşitli şehir isimleri, insan isimleri yazılır (İsim Bulmaca, Kımbıl Kıp, İsim Şehir). Kağıda rakam veya yazı yazılır (İl Adı Yazma, Telgraf, Amiral Battı, Eşek Başı). Kağıda sırayla bir şekil çizilir (Tren, Adam Asmaca, El).

k. Patlatma

Çamurdan yapılan oyun aracı yere vurularak patlatılır (Patlangaç). İçine su konulan balon patlatılır (Sulu Balon).

l. Kayma, Kaydırma

Oyun aracı kar bulunan yerde kaydırılır (Kayık Kaynak).

m. Yarışma

Oyunların temeli yarışma mantığına dayanır. Top sektirilerek yarışılır (Eşek, Acımasız).

n. Çukura/Çizime Sokma

Oyun aracı daha önceden hazırlanan çukura veya geometrik şekillerin içine sokulmaya çalışılır. Oyun aracı belirlenmiş yere sokulur (Aşık, Bilye, Misket). Oyun aracı çukura sokulur (Andız, Enek Cımbızı, Plakçılık, Mangala, Vur Kaç, İnci Minare, Horoz, Fasulyeleri Yakala). Oyun aracı çukura elle atılır (Hendek, On Beş Taş). Oyun aracı çizilen yerden atılır (Aşık). Oyuncu oyun aracını alarak kaçmaya çalışır (Hacı).

o. Kaçma-Kovalama

Oyunlarda ebe diğer oyuncuları kovalar veya diğer oyuncular ebeyi kovalar, oyuncu oyuncuyu kovalar kovalananlar kaçır. Bir grup diğer grubu kovalar. Ebe veya bekçi diğer oyuncuyu ve oyuncuları kovalar (Kayanak, Haftalar, Yumurtacılık, Şarkı Söyleme, Yerden Yüksek, Bostancılık, Simsim, İstanbul Köprüsü, On Bir Elli, Simit, Gölgeye Basma, Köprü Altından Geçme, Çömel Kurtul, Alay Turası, Kaç Kurtul). Oyuncu oyuncuyu kovalar (Kırmızı Balık, Tutsak Almaca, Tutsak Bulmaca, Rinko, Mendil Kapmaca). Ebe kaçır diğer oyuncu veya oyuncular ebeyi kovalar (Yağ Satarım Bal Satarım, El Sık Selam Ver, Çar Çar). Bir grup kaçır grubu kovalar (Kovalamaca, Esir Almaca, Yakalanbaç, Eşdere Bağ). Oyuncu oyun aracını alıp kaçır (Değnek Dikme).

ö. Denge Sağlama

Oyunlarda dengeyi sağlama oyuncunun becerisini gösterir. Oyuncu çevresinde dönerek dengeyi sağlayamaz da yere düşerse oyunu kaybeder (Çevrim Çiçek). Oyuncu dengesini sağlayamazsa cezalandırılır (Heğbe).

p. Sırta Binme

Oyuncular daha çok ceza olarak sırta binme hareketini kullanırlar. Ebe oyuncuyu sırtında taşır (Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak, Heğbe). Oyuncu eşeğe biner

(Eşge Ters Binme). Oyuncu diğer oyuncunun sırtına biner (Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma, Buldu Bindi, Büllü Değnek). Oyuncular toplu vaziyette duran rakip oyunculara biner (Uzun Eşek, Eşşekleme, Emmeeşegisanatine, Zambur Zambur Dayı, Emmeşşe). Kazanan oyuncu kaybeden oyuncunun sırtına biner (Kelebek).

r. Atlama

Oyunlarda atlama hareketi oyuncunun oyundaki becerisini ve dikkatini gösterir. Oyuncu bariyer veya engelden atlar (Birlim Birlik, Çöm Çöm Çömelek, Terlik, Tek Ayak). Oyuncu ip üzerinden atlar (Kelebek, İp Atlama). Oyuncu diğer oyuncunun üzerine atlar (Ambarcık).

s. Atma-Vurma

Oyunlarda oyun aracı oyunu kazanmak için hedefe atılır. Vurma hareketi daha çok karşıdaki oyuncuyu cezalandırmak için kullanılır. Ebe elindeki nesneyle oyunculara vurur (Kör Ebe). Oyun aracı hedefe atılır, vurulur (Boncuk, Enek, Dağ, Misket, Kaylak, Çanak, On İki Can, Eşekli Top, Binnik, Hedefleri Devirelim, Çtlık, Cibirik, Çoban Köpeği, Horoz, Zegkirdek, Ecco Mecco, Kale Yıkma, Dokuz Kiremit, Çopbaş, Alamuç-Çinkola, Kılağaç-Kırküş, Mucuk). Oyun aracı duvara atılır (Gazoz Kapağı, Eşek). Oyuncular ebenin sırtına vurur (Davul Zurna Buz Gibi Dondurma, Kim Vurdu). Oyun aracı uzağa doğru atılır (Buldu Bindi). Oyun aracı, ebenin oyun aracına vurma için atılır (Hacı). Oyun aracı havaya atılır (Cimbiz, Beştaş, Ceben Taşı, Dokuz Taş, Copbaş, Renkli İstop, Bu Gelen Bu Gelen, Fasulyeleri Yakala). Oyun aracı rakibe doğru vurma maksadıyla atılır (Dünya, Kara Camız, Sası Kaymak, Horoz). Oyuncu veya bekçi diğer oyuncuya vurur (Ambarcık, Baş Çuval, Yattı Kalktı Kabak, Ortada Sıçan). Oyun aracı (kemik) uzağa atılır (Demirci Kömürcü, Malik). Ebe parayı bulamazsa yaş mendille ebeye vurur (Fincan).

ş. Sekme

Oyunlarda sekme hareketinin kullanılması oyunu daha da zorlaştırır ve oyuncunun oyundaki becerisini ölçer. Oyuncu oyunda seker (Sekkerge). Oyuncu saklanan eşyasını sekerek arar (Ayakkabı Saklamaca). Oyuncu oyunu oynarken tek ayak üzerinde seker (Kız Kız Çık, Granta, Tıngır Tank).

t. Atma-Kapma

Oyuncunun oyun aracını hızla havaya atıp kapması aynı zamanda oyuncunun oyunu kazanıp kazanmayacağını da belirler. Oyuncu değnekleri fırlatarak atar (Kınnar, Oyuklu Met, Kındırma, Büllü Değnek). Oyuncu topu hızla atar, kapar (Çalmalı Top). Oyuncu sapanla taşını uzağa atar (Sapatta Taş Atma). Oyun aracı havaya atılıp, kapılır (Taş, Beştaş, Ceben Taşı, Kapma, Copbaş, Dokuz Taş).

u. Ele Geçirme- Koruma

Oyuncu oyun aracını korur veya oyun aracını ele geçirmeye çalışır. Oyuncu, oyun aracını ele geçirmeye çalışır (Hacı Yatmaz). Oyuncu oyun aracını korur (Hacı Yatmaz). Ebe oyun aracını korur (Kayanak). Oyuncu, mendili ele geçirir (Mendil Kapmaca). Ebe olan grup saklanan grubu çizilen daireye (yuva) yaklaştırmaz, daireyi korur (Eşleraba).

10. Oyun Cezası ve Ödülü

Oyunların içerisinde hayatla ilgili birtakım gerçeklikleri bulmamız mümkündür. Her işin sonunda başarı veya başarısızlık söz konusudur. Bu durum çocuk oyunlarına da yansımıştır. Çocuk her ne kadar oyunu eğlenmek için oynasa da başarı duygusu çocuklar için önemlidir. Bu nedenle çocuk başarılı olduğu işlerde ödüllendirileceğini başarısız olduğunda bir cezanın olabileceğini bilir, bu da çocuk oyunlarının temel ilkelerindendir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında kullanılan cezalar ve ödüller aşağıda belirtilmiştir.

Kelebek oyununda oyunu kaybeden grup kazanan grubu sırtında taşır.

Büllü Değnek oyununda oyunu kaybeden oyuncuya büllü değneğin düştüğü yere kadar tek ayak üzerinde sekme veya diğer oyuncuları sırtında taşıma cezası verilir.

El üstünde Kimin Eli Var oyununda oyuncular ebenin sırtına yumruklarını üst üste koyar, ebe oyuncuların ellerine bakmaya çalışırsa , ebenin kulağı oyundaki kişi sayısı kadar kıvrılır.

Dayakçı oyununda İsmi söylenen oyuncu zamanında ayağa kalkamazsa dayakçı kemerle ayağa kalkamayan oyuncuyu döver.

Ebem Sana Kim Dürttü oyununda ebe, kendisini dürten kişiyi bilemezse ismini tahmin edemediği kişiyi sırtında taşır ya da oyuncu ebeye ne ceza verirse ebe onu yapmak zorundadır.

Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak oyununda şaşırان oyuncunun sırtına diğer oyuncular birer defa yumrukla vurur.

Yumruk Yumruk Üstüne oyununda ebe en üstteki yumruğun kime ait olduğunu tahmin edemezse diğer oyuncular ebenin sırtını yumruklar.

Kimin Dili Daha Hassas oyununda oyuna ağzına sürülen veya içirilen yiyeceği bilemezse cezalı kalır, oyunun sonunda cezası az olan küme oyunu kazanır.

Deli Doktor oyununda oyuncuların ellerini çözemeyen doktora belirlenen mesafe arasında on kere koşma veya ayakkabısını eline alıp yalın ayak taşların üstünde gezme cezası verilir.

Eşek Arap oyununda yüzünü boyayan kişi halaydaki kişileri kaçırmaya çalışan oyuncuları palaska denen bir tür kayışla döver.

Alaylar oyununda oyunu kaybeden oyuncuya göbek atma cezası verilir.

Yüzük oyununda kazanan grup kaybeden gruba ceza verir.

Fincan oyununda ebe, paranın hangi fincanın altında olduğunu bilemezse fincanları karıştıran oyuncu ebeye yaş mendille vurur.

Kim Vurdu Kim Gördü oyununda saklanan eşyayı bulan kişi dayak yemekten kurtulur, bulamayan kişiler dayak yer.

Tura oyununda saklanan eşyanın hangi grupta olduğunu bulamayan grubun oyuncularını diğer gruplar yumruklar.

Kale Yıkma oyununda kaybeden gruba ceza verilir.

Taş Yuvarlama oyununda taşını başka arkadaşının çizgisine sürükleyen ya da taşını eline alıp yerini değiştiren oyuncu çizginin başına dönme cezası alır, oyuna yeniden başlar.

Eşek oyununda oyuncu tarafından söylenen sayıyı topla saydıramayan kişi ilk seferde takdir belgesini, ikinci denemede saydıramazsa teşekkür belgesini kaybeder. Üçüncü denemede de başarısız olursa sınıfta kalır.

Lola oyununda lolayı rakibinin karesine giydiremeyen oyuncu diğer oyuncuya ceza olarak üzüm vs. verir.

Acımasız oyununda oyuncu, topu istenilen şekilde saydıramazsa diğer oyuncular o oyuncunun sırtına top ile sert bir şekilde vurur.

Renkli İstop oyununda eşek kelimesinin son harfini söyleyen oyuncuya diğer oyuncular birleşerek eşek, diye bağırır.

Hırsız Polis oyunda göz kırpan hırsız, polis bulamazsa polis dayağı yer.

Peşkir oyunda kibrit kutusu yatık gelen oyuncu dayak yer, kibrit kutusu yan gelen oyuncu emir verir, kibrit kutusu dik gelen oyuncu ıslatılmış peşkirle oyunculara dayak atar.

Hortlak oyununda oyuncu üç can kaybederse hortlak olur ve üç harfli bir ceza alır.

Patlangaç oyununda oyunu kaybeden oyuncu, kazanan oyuncuyu sırtında taşır.

Lak Lak oyununda oyunu kaybeden oyuncunun gözleri bağlanır ve ayakkabısı saklanır, sonra gözleri açılır ve ayakkabıyı bulması söylenir.

Dedektif oyununda dedektifin katili bulabilmesi için iki hakkı vardır, dedektif iki hakkında da katilin kim olduğunu bulamazsa, katil serbest kalır.

Andız oyununda kazanan oyuncuya diğer oyuncular ödül olarak andızlarını verir.

Para Oynama oyununda oyunu kazanan çocuk diğerinin parasını alır.

Sekkerge oyununda kazanan grup kaybeden gruptan çerez, sakız, meyve, şeker vb. şeyleri ister.

Sicim oyununda oyunu kazanan çocuklar diğerleri tarafından alkışlanır.

Çevrim Çiçek oyununda kazanan oyuncuya verilecek hediye oyun oynanmadan önce belirlenir, oyunu kazanan kişi hediye alr.

Esir Almaca oyununda başarılı olan grup kaybeden grup tarafından alkışlanır.

Kim Yok oyununda saklanan arkadaşını bulan oyuncu alkışlanır.

Dokuz Taş oyununu kazanan oyuncu orta karede bulunan ödölü (üzüm, çekirdek...) alır.

Mucuk oyununda kazanan grup diğer gruplardan birer avuç kuru üzüm, kuru kayısı vs. alır.

Tura oyununda oyunu kazanan oyuncuya ödöl olarak hakem olma görevi verilir.

Dikmecik oyununda kazanan oyuncu ödöl olarak dikilen nesneyi alır.

Telgraf oyununda en komik telgrafı yazan oyuncu ödüllendirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ METİNLERİ

A. ÜTMELİ OYUNLAR

1. Aşık Oyunları

Aşık Oyunu, Bacakaltı Oyunu ve Kazaklı Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki veya dört oyuncuyla oynanabilir; fakat oyuncu sayısı çift olmalıdır. Oyunda kullanılan malzeme aşıktır. Geniş bir alanın orta kısmına bir daire çizilir. Ortasına aşık, ilek veya dobucı üste gelecek şekilde dizilir. Oyuncular da ellerine birer aşık alarak (saka) seçerler.

Oyuncunun aşığı tutum şekli:

İlek işaret parmağa, tök yukarı, çık aşağı, dobucı ise baş parmağa gelecek şekilde tutulur.

Oyuna ilk başlayan oyuncu elindeki saka ile daire içinde bulunan aşıkları vurarak daire dışına çıkarmaya çalışır. Oyuncu daire dışına aşık çıkarırsa çıkardığı o aşıkları kazanır; ama eğer aşık çıkaramazsa sıra diğer oyuncuya geçer ve oyuncu eğer hiç aşık çıkaramazsa hem oyun sırasını karşı tarafa verir hem de aşıklarından birini dairenin içine koymalıdır.

a. Çift – Tek Oyunu

Bu oyun da yine diğer oyunda olduğu gibi iki, dört veya altı kişi oynayabilir.

Oyunculardan biri iki tane aşığı avucuna alır ellerini sallayıp orta kısma atar ve eğer bu iki aşıktan birinci dobuç diğeri tök ise oyuncu bir aşık kazanır. Fakat birinci dobuç diğeri ilek olursa rakibi olan oyuncuya bir tane aşık verir. Örneğin oyuncunun attığı aşıklardan birincisi ilek diğeri çık ise oyuncu yine kazanır. Fakat birinci ilek diğeri dobuç olursa rakibi olan oyuncuya bir tane aşık verir. Yine oyuncu iki tane aşığı attığında ikisi de dobuç, ikisi de ilek, ikisi de çık, ikisi de tök ise oyuncu karşı rakibinden iki tane aşık alır. Tam tersi olursa iki tane karşı rakibe aşık verir.

Ayrıca bu aşıkların oyuk kısımlarına civa sürülerek veya içine kurşun dökülerek ağırlaştırılıp oyuncunun daire içindeki aşıkları vurma ihtimali artırılır (KK 33).

b. Düşmeli Oyunu

İki kişi tarafından oynanır. Müstereken koydukları aşıkları bir çizginin üstüne dikerler. Toğan veya kel ali cihetinin aşağı yukarı gelmesinin ziyanı yoktur. Sonra atmarlarını kamarlar. Kel ali kalkan aşık sahibi, diğer oyuncunun gösterdiği yerde ki – iki, iki buçuk metrelik bir mesafeden ibarettir – çizgi üzerindeki aşığı vurmağa ve nihayet üç ayak götürmek üzere atar. Atmar, çizgi üstündeki aşıklardan birine isabet eder ve üç ayaklık bir mesafe ileri götürürse, oyuncu kendi hissesi ile beraber diğer aşıkları da alır.

Oyuna tekrar başlanır. Lakin birinci atan ilk atışta hedefe isabet ettiremezse, bu sefer nöbet ikinci oyuncuya geçer. Şayet, her iki oyuncu, atarken çizgi üstündeki aşıklara isabet ettiremezler ve fakat savuşup geçen atmar, çizginin öteki tarafında kel ali kalkarsa, tekrar aşık atmak salahiyeti sahibine verilmiş olur.

c. Talak Oyunu

Düşmeli oyununun aynısıdır. Yalnız bu oyunda çizgi üstündeki aşığın üç ayak miktarındaki bir mesafeye götürülmesi şarttır. Ve aynı zamanda atmarın çizgi üstündeki aşıklardan birine değmesi ve talaması lazımdır.

d. Çizgili Oyunu

Düşmeli oyununun aynısıdır. Yalnız bir hat üzerinde dizilen aşıklardan birinin çizgi etrafındaki bir daireden çıkarılmış olmasıyla oyun kazanılmış olur.

e. Alay Oyunu

Bir nevi kumardır. Nisbeten daha mütekamil çocuklar arasında oynanır. Üç beş çocuk müsavi miktarda aşıklarını bir köme halinde bir dairenin içine bırakırlar. Ve atmerlerini kamdıktan sonra ilk kel ali'yi getiren kimse ebe olur ve ilk aşığı atmak hakkı ona verilir. Şayet, kümeye isabet ettirir ve atmeri, kel ali kalkarsa kümenin hepsini toplar. Atmerler kamlandıktan sonra en sona kalana gilli tabir olunur.

Bu oyunda sıra gılliye gelmeden dahi oyunun bittiği vaki olur. Bunun için atmerlerin terbiye edilmiş olması ve istenilen şeklin kolaylıkla elde edilebilmesi şarttır.

f. Zil Oyunu

İki oyuncu müstereken ortaya aşık koyarlar. Ebe olupta önce atmak hakkını elde etmiş olan, bütün bu aşıkları iki avucunun içinden yere atar. Bütün kel ali kalkan aşıkları alır. Ve nöbet diğer oyuncuya geçer. Oda aynı suretle kel ali kalkan aşıkları alır. Böylece, bir aşık kalıncaya kadar oyuna devam olunur.

g. Yıhlı Bamyı Oyunu

İki, üç ve daha ziyade arkadaş birleşir. Bir hat üstüne ikişer, üçer aşık dikilir. Sonra atmerler kamılır. İlk defa kalkan – ister kel ali, ister toğan kalksın – öncül olur. Yani, ilk atmak hakkını haiz olur. En son kalan sonuncu olur. Bu sonuncunun göstereceği yerden sıra ile atılır. Aşıklardan hangisini vurursa onu alır. Oyun şu şekilde devam eder.

Atışlardan ilk defa vuran öncül olur. Atmer atılırken vücudun eğilmemesi ve iyice nişan alınması lazımdır.

h. Aşıklara Para Vurmak Oyunu

Nikel beşlik, onluk ve saire gibi para, onbeş, yirmi ayak mesafelik bir yere dikilir. Aşık baş parmakla bitişik parmak tarafından çitidirilir. Kaçıncı atışda para vurulursa o miktar aşığa mukabil para alınmış olunur. Bazen bu oyuna üç, beş ve daha ziyade çocuk iştirak eyler.

ı. Aşıkla Tura Oynamak Oyunu

Çocuklar arasında kuş gecelerinde oynanır. Bir çok kimse toplandıktan sonra sıra ile aşık atılır. Aşığını toğan kaldıran bey adını alır. Kel ali kaldıran da turacı olur. Yani, elinde bir mendilden veya kumaştan yapılmış bir tura bulunur.

Bundan sonra tekrar sıra ile aşıklar atılır. Aşığın muhtelif cihetlerine göre: tök olursa hırsız; çık olursa ekmekçi adı verilir. Aşığı atan bir kimse tök tarafını kondurursa hırsız olmuş olur; binaenaleyh beyin emredeceği kadar turayı yemeğe

mecburdur. Oyun bu suretle devam eder. Yalnız bundan turacı ve bey müstesna tutulur. Turacı veya beyin ortada bulunan aşığa elleri değerse, kendi memuriyetlerini daha doğrusu imtiyazlarını kaybetmiş sayılırlar.

Aşık oyunlarında hiçbir kaybı olmayan oyuncu

Encyım enek saham su

cümlesini kullanır (Caferoğlu, 1994:133-135).

2. Bacakaltı Oyunu

10-15 yaş grubu arasında oynandığı gibi yetişkinler arasında da oynanan bir oyundur. Yere, çapı 1,5 metre uzunluğunda bir daire çizilir. Her oyuncu dairenin tam ortasına çizilen düz çizginin üzerine önceden belirlenen sayıda aşık dizer. Dairenin bir iki metre uzağına da kale olarak düz bir çizgi çizilir. Oyuncular öncelik sırasını belirleyebilmek için dizdikleri aşıkların yanından kaleye ellerindeki sakayı atarlar. Çizgiye en yakın atan birinci, diğerleri de atış durumlarına göre ikinci üçüncü sırayı alırlar. İlk sırayı alan oyuncu elindeki saka ile dizili aşıkları vurarak dairenin dışına çıkarmaya çalışır. Vuramazsa sırayla diğer oyuncular atışlarını yaparlar. Ortadaki aşıklardan birisi çizginin dışına çıkartılır veya yıkılırsa ondan sonraki atışlar dairenin çizgisinden yapılır. Bir vurmada dairenin içindeki aşıklardan birisini daire dışına çıkartan oyuncu sakasının bulunduğu yerden tekrar atış yapma hakkını kazanır. Bu hakkı, daire dışına aşık çıkarmadığı zaman ölür, sıra diğer oyuncuya geçer. Dairenin içindeki aşıklar bitince oyun yeniden başlar. En çok aşık alan oyuncu oyunu kazanmış olur (Hastürk, 1999:9).

3. Kazaklı Oyunu

Birden çok oyuncu ile oynana bu oyun açık alanda oynandığı gibi oda içerisinde de oynanır. Oyuncular daire şeklinde yere otururlar ve aşıklarını önlerine koyarlar. Sayışmacı ile kimin oyuna önce başlayacağı belirlendikten sonra her oyuncu önündeki aşıklardan birer ikişer tanesini ortaya koyar. Oyuna ilk başlayan oyuncu yerdeki aşıkları elleri ile alarak yirmi yirmibeş santimetre yukarıdan yere bırakır. Yere düştüğünde mire tarafından yukarı gelen aşıkları alır. Kalan aşıkları diğer oyuncu yerden alır ve aynı şekilde atar. Oyun ortaya konan aşıklar bitinceye

kadar sürer. Bitince yenileri konur ve oyun bu şekilde sürdürülür. En çok aşık alan oyuncu oyunu kazanır. Ütülen aşıklar geri verilmez (**Hastürk, 1999:10**).

4. Para Oynama Oyunu

Para Oynama Oyunu ve Gazoz Kapağı Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun üç veya beş oyuncuyla oynanır. Oyunda kullanılan malzeme demir paradır. Oyuncuların elinde demir para olur. Oyuncular sırayla oynarlar. Birinci oyuncu elinde parasıyla gelir. Parayı duvara sürter ve yere düşürür. Diğer oyuncu da aynı şekilde gelir ve parasını sürterek yere düşürür. Eğer ikinci oyuncunun parası, birinci oyuncunun düşürdüğü paranın üstüne düşürse o rakip oyuncudan paranın iki katını alır. Ama yanına düşerse sadece yerdeki parayı alabilir. Fakat yerdeki paranın uzağına giderse paraların hiçbirini alamaz. Hatta kendi parasını da rakip oyuncuya verir. Oyun bu şekilde devam eder. Bir oyuncu yenerse yani diğer oyuncunun parasını alacak olursa, yenilen oyuncu parasını vermek zorundadır, itiraz edemez (**KK 179**).

5. Gazoz Kapağı Oyunu

Oyun erkek çocuklar tarafından duvar diplerinde oynanır. Bu oyun genellikle iki oyuncuyla oynanır. Oyuncu sayısı isteğe göre artabilir. Bu oyunda gazoz kapakları kullanılır.

Gazoz kapakları taşla dövülerek düzleştirilir. Daha sonra duvara yakın daire şeklinde yuvarlak bir alan çizilir. Bu kapaklar duvara vurulur. Vurulan kapaklar eğer dairenin içine düşerse o oyuncu diğer oyuncunun kapağını alır. Eğer duvara vuran oyuncunun kapağı dairenin içine düşmezse, o oyuncu kapağının birini diğer oyuncuya verir (**KK 17**).

6. Ayakkabı Topuğu İle Erik Çekirdeği Vurma Oyunu

Ayakkabı Topuğu İle Erik Çekirdeği Vurma Oyunu, Enek Oyunu ve Çir Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Bu oyun altı veya sekiz oyuncuyla oynanır. İsteğe göre de oyuncu sayısı değişebilir. Oyun, lastik ayakkabı topuğu ve erik çekirdeği ile oynanır.

Bu oyunda eski lastik ayakkabıların topukları kesilerek çıkartılır. Daha sonra bir çizgi çizilir. Çizilen çizginin üzerine erik çekirdekleri dizilir. Oyuncular tek tek çizgi üzerindeki çekirdekleri sırasıyla ayakkabıdan kesilip çıkarılan topuklarla vurmaya çalışırlar.

Kim daha fazla çekirdek vurursa o oyuncu ödül olarak diğer oyuncuların sırtına binip onların sırtın da gezer **(KK 55)**.

7. Enek Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. En az iki oyuncuyla oynanır. Toprak alanda oynanan bir oyundur. Toprağın üzerine sopa ile uzunca bir çizgi çizilir. Bu çizginin üzerine on beş veya daha fazla kayısı çekirdeği dizilir. Bu kayısı çekirdekleri belirli bir mesafeden kappal (kaya taşı, yassı taş) ile vurularak çizgi dışına çıkarılmaya çalışılır. Oyuncu çizgiden dışarı çıkardığı kayısı çekirdeklerinin hepsini alır. Eğer çıkaramazsa kayısı çekirdekleri karşı tarafın olur. Bu oyun bu şekilde devam eder **(KK 15)**.

8. Çir Oyunu

Malzemeler; kayısı çekirdekleri ve taş.

Erkekler tarafından oynanır.

Kayısı çekirdeğiyle oynanır. Önce yere bir çizgi çizilir. Oyuncular çizgiye doğru taş atarlar. Çizgiye taşı en yakın düşen birinci, taşı çizgiyi geçen sonuncu olarak oyuna başlar. Çekirdekler yan yana tek sıra halinde dizilir. Arasından bir tane “baş” (buna bazı yörelerde de “baş tunba” denir) seçilir. Onu vuran ya da ona en yakın çekirdeği vuran geri kalan çekirdekleri alır. Oyun böylece devam eder **(Kayabaşı, 2010:35)**.

9. Kaynana Oyunu

Kaynana Oyunu ve Topaç Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocuklarınca oynanır. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyun, kaynana otu denilen bir bitkiyle oynanır. Kaynana otu dikenli bir bitkidir ve topaca benzer.

Oyuna başlamadan sayışma yapılır ve sayışma sonucu oyuna başlayacak oyuncu belirlenir. Belirlenen oyuncu kaynana otunu kaygan bir yerde (beton bir zemin olabilir) başparmağı ve işaret parmağı arasında çevirir, yere bırakır ve ot döner, otun ne kadar geniş alanda döndüğünü oyuncular gözlemler. Hangi oyuncunun çevirdiği kaynana otu daha geniş alanda dönerse o oyuncu kaynana otunu durdurup bir daha çevirir; ama az yere dağılarak dönerse o oyuncu oyunu ikinci oyuncuya devreder (**KK 15**).

10. Topaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun iki oyuncu ile oynanır. Bu iki oyuncudan biri ebe olur ya da birinci olur. Topacı ilk olarak ebe veya birinci olan oyuncu çevirir. Daha sonra ikinci oyuncu çevirir eğer ikinci oyuncu topacı birinci oyuncudan fazla süreyle çevirirse birinci oyuncuyu 1 – 0 yenmektedir. Eğer birinci oyuncudan fazla süreyle çeviremezse 0 – 1 yenilmektedir (**KK 33**).

11. Cimbiz Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun iki kişiyle oynanır. Oyun kayısı çekirdeği ile oynanır buna enek denir.

Bir kayısı eneği ortasından ikiye ayrılır. Oyuncu ikiye ayrılan kayısı eneğini havaya atar. Eğer bu kayısı eneğinin iki parçası da çukur şeklinde veya çukur altta kalacak şekilde gelirse karşı taraftan kayısı eneği alınır. Ama kayısı eneğinin bir parçası çukur diğer parçası çukur altta gelecek şekilde olursa karşı tarafa enek verilir. Oyun karşı tarafa geçer. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 57**).

12. Enek Cimbızı Oyunu

Enek Cimbızı Oyunu ve Andız Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Diğer adı enek gammasıdır. Enek burada kayısı çekirdeğidir. Bu oyun iki kişi ile oynanır yere bir oyuk eşilir. Belli bir mesafeden oyuncular ellerindeki ikiye ayrılmış eneği atarlar eğer atılan eneğin birisi oyuğa girerse oyuğa attığı enek ile birlikte diğer oyuncudan da bir enek kazanır (**KK 141**).

13. Andız Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyun dışarıda oynanan ve üç veya yedi oyuncuyla oynanan bir oyundur. Oyun andız ağacının misket büyüklüğündeki meyvesiyle oynanır. Oyuncular toplanır, uygun bir alanda toprağa genişçe 20-30 cm derinliğinde kuyu kazarlar. Oyuncular andız adı verilen meyvelerden onar tane toplar. Daha sonra bu andızları uzak bir yerden fırlatarak kuyuya girdirmeye çalışırlar. Andızı kuyuya en çok girdiren oyunu kazanır. Ödül olarak da diğer oyuncular kendi andızlarını kazanan oyuncuya verirler (**KK 121**).

14. Boncuk Oyunu

Boncuk Oyunu, Çıtlık Oyunu, Dağ Oyunu ve Misket Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Bu oyun üç veya dört oyuncuyla oynanır. Bilye oyununa benzer. Oyun boncuk ile oynanır. Bu oyunda maksat daha çok boncuk alabilmektir.

Oyuncular sırayla oynar. Elllerinde dörder beşer tane boncuk olur. Yere ikişer tanesini atarlar. Sonra ellerindeki boncukla yerdeki boncuğa vururlar. Eğer oyuncunun elindeki boncuk yerdeki boncuğa değerse oyuncu yerdeki boncuğu alır. Ama değmezse oyun diğer oyuncuya geçer. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 3**).

15. Çıtlık Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun üç oyuncuyla oynanır. Üçten fazla oyuncu ile oynanmaz. Herhangi bir alana üçgen çizilir. On, on beş adım sayarak bir çizgi daha çizilir. Oyuncular üçgenin köşelerine kendilerinden birer (bilye, şeker) vb. koyarlar. Oyuncular ellerine bir bilye alırlar ve aynı anda koşarak çizgiyi geçmeye çalışırlar. Oyuna çizgiyi ilk geçen oyuncu başlar. Diğer oyuncular da sırasıyla çizgide durarak bilyeleriyle üçgenin köşelerindeki bilye ya da şeker oraya ne

koydularsa onu vurmaya çalışırlar. Kim bilyeyi veya şekerini vurursa o vurduğu bilyeyi veya şekerini alır ve diğer bilyeleri veya şekerleri de vurmaya çalışır. Bir oyuncu hedefteki bilye veya şekerini vurursa o bilye veya şeker vuran oyuncunun olur. Vuramazsa oyun sırası diğer oyuncuya geçer. Oyun oynanırken üçgenin içine bilye veya şeker girerse bilyenin sahibi üçgenin içine giren bilyeyi veya şekerini alır. Üçgenin kenarına dizdiğini almaz, vuramazsa oyundan çıkar. Diğer arkadaşlarının da sırasıyla oyunu bitirmesini bekler, diğer elde oynar. (Oyunun bitip baştan oynanmasına el denir). Zaten oyuna başlamadan önce kaç el oynanacağı belirlenir, bu bir kuraldır. Bu oyunda bilyeler sırasıyla atılır. Vuran kişi yine atar. Oyun sonunda en çok bilyeye sahip olan kişi diğerlerini ütmüş olur. **(KK 163)**.

16. Dağ Oyunu

Dağ Oyunu ve Misket Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. En az iki oyuncuyla oynanır. Oyun bilye (misket) kullanılarak oynanır.

Misket sayısı önceden belirlenir. Her oyuncudan belirlenen sayıda misket alınır. Oyunun oynanabileceği uygun bir yer belirlenir. Bu yere “Dağ” adı verilir. Alınan misketler bu yere yaklaşık birer karış aralıklarla dizilir. Bu misketlerden 1,5-2 metre ileriye oyuncular dizilir. Oyuncular ellerine birer misket alarak dizilen misketleri vurmaya çalışırlar. Oyuncu hangi misketi vurduysa o misketi ve misketin solunda ne kadar misket varsa hepsini alır, vurduğu misketin sağındaki misketleri alamaz.

Daha sonra oyuncular tekrar ellerindeki miskete göre dağa dizecekleri misket sayısını belirlerler ve misketleri dizerek oyuna devam ederler. Misketlerin hepsi bir oyuncuda toplandığı zaman oyun biter ve o oyuncu oyunu kazanır. Misketlerin hepsi kazanan oyuncunun olur **(KK 125)**.

17. Misket Oyunu

Misket Oyunu ve Dağ Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Misket oyununun değişik versiyonları vardır. Bunlar;

a. Baş Oyunu

Baş denilen oyun türünde misketler yan yana sıra ile dizilir ve en gösterişli ve ağır miskete başlık denir. Tabi önceden yere kaç misket dizileceği konuşulur ve herkes yere o kadar misket koyar ve bu misketleri dizer. Başlığı eline alan oyuncular dizili olan misketlerden uzaklaşır ve en uzağa giden ilk atışı yapma hakkına sahip olur. Herkesin atış sırası yerdeki misketlerden uzaklığına göre belirlenir. En yakında olan, misketlerin başında kalır ve ilk atacak kişi ona ‘‘Hangi baş? Sağ baş veya sol baş? ’’ diye sorar, misketlerin başında duran oyuncu hangi yönü söylediye o yöne atar oyuncu ne kadar misket vurduysa tamamını alır. Tabi kimse vuramamışsa veya baştan itibaren kalan misketler de misketlerin başında duran oyuncuya kalır. Burada ki kural dizili misketlerin aynı hizadan çıkması ve tartışmaya mahal vermemesidir. Misket oyunundan galip çıkan üttüm hepsini üttüm, der.

b. Miselles Oyunu

Misket ile oynanan Miselles denilen ve yere bir eşit kenar üçgen çizilip, içine misketlerin konması ile oynanan bir tür oyun daha vardır. Burada amaç başparmağın ile sıkıştırdığın başlığını tek tek üçgenin içindeki misketleri vurarak çizgilerin dışına çıkarmaktır. Eğer başlık üçgenin içinde kalırsa yanar ve o ana kadar yerden topladığınız misketler de tekrar yere bırakılır **(KK 139)**.

B. ATLAMA, SIÇRAMA, SEKME OYUNLARI

1. Birlim Birlik Oyunu

Birlim Birlik Oyunu ve Birim Bilek Oyunu birbirine benzer.

Oyun hem erkek hem de kız çocuklarınca oynanır. Bu oyun en az üç oyuncuyla oynanır. Bir ebe belirlenir. Ebe boş bir yere eğilir. Diğer iki oyuncu bu ebenin üstünden atlar. Oyuncular birlerde birlim birlik diyerek atlar. İkilerde ikilik. Üçlerde üçlüm üçlük düşmeyen eşek, diyerek atlar ve atladıkları yere düşerler. Düşen kişilerin birbirine değmemesi gerekir. Atlayan kişiler düşmezse ya da birbirlerine değlerse yanarlar. Dörtlerde ise dörtlüm dörtlük ebe affetti mi affetmedi mi, diye sorarlar. Ebe affetti derse atlayan oyuncular ebeye hiçbir şey yapmadan atlarlar. Affetmedi derse oyuncular atlarken ebenin kalçasına vurarak atlar. Vurmayan

yanar. Beşlerde ise beşlim beşlik beş adım ileri gitmek demektir ve karşıya atlayan oyuncu beş adımda geri yerine gelmek zorundadır. İki adım ileri gider iki adım geri gelir. Beşinci adımda ise geri ebenin üstüne atlar. Altılarda altılıım altın kaymak, denir ve oyuncular ebenin üstünde belirledikleri bir eşyayı koyarlar. (Atkı, eşarp, çorap vb.) Oyuncular ebenin üstüne bir şey koyamazsa ya da birbirlerinin koyduğu eşyaları düşürürlerse yanarlar. Yedilerde ise yedilim altın almak, diyerek koydukları eşyaları geri alırlar. Koyduğu eşyayı geri alamayan ya da düşüren yanar. Sekizlerde sekizlim seksek dünya turu gezmek, diyerek karşıya tek ayaküstünde atlarlar ve ortalıkta bir dakika gezinirler daha sonra tek ayaküstünde ebenin üstünden geri atlarlar. Dokuzlarda dokuzlum dokuzluk ninemin bostan duruşu, denir. Ebe biraz yükselir ve oyuncular atlar. Onlarda ise onlum onluk dedemin bostan duruşu, denir ve ebe biraz daha yükselir oyuncular da ebenin üstünden atlar atlayamayan yanar ve oyun böyle devam eder (KK 46).

2. Birim Bilek Oyunu

Malzemeler; uzun bir ip.

Kızlar tarafından oynanılır.

Bu oyun kalabalık bir kadroyla oynanır. Sayışmada sona kalan iki kişi ipi sallar. Diğerleri tek sıra halinde çeşitli kurallara göre ip atlarlar. Bu kurallardan birini ihlal eden olursa yahut ipe takılırsa yanmış olur. ipi çevirenlerden sıra kimdeyse onun yerine geçer yani sonuncu sırayı alır. Oyuncular arayla atlar ve atlarken her bölümün başında söylenilen sayı kadar, ip içinde oyun kurallarına göre değişik şekilde hareket ederler. Bu oyunda birbirini takip eden tekerleme benzeri sözler söylenir. Her atlayan da bu tekerlemeyi söyler. Oyunu zorlaştırmak da mümkündür. Buna bağlı olarak; sıra kaybetmemek, ipe değmemek gerekir. Oyunun gidişatı şöyledir:

Öncelikle herkes sırayla birleri yapar sonra ikilere geçilir. Oyun bu şekilde onlara kadar gider:

“Birim bilek” denilip dönen ipten oyuncu bileğini tutarak bir defa atlayıp çıkar.

“İkiyim sinek” denilerek oyuncu atlarken iki kere “vız vız” der.

“Üçüm makas” denilerek iki defa atlanılır, üçüncüde elle yahut bacak arasına almak suretiyle ip durdurulur.

“Dördüm dönme dolap” denir ve oyuncu kendi etrafında dönerek ipten atlar.

“Beşim beşik”te ise çeviriciler ipi beşik gibi sallar, tam çevirmezler. Atlayan da beş kez bu şekilde atlar.

“Altıyım meyve toplamaca” bölümünde üç kere normal atlanır. Son üçte de eller sırayla havaya kaldırılarak bir şey toplanıyormuş gibi yapılır. Ekseriyetle “elma, armut, kiraz” gibi her atlanışta bir meyve ismi söylenilir.

“Yediyim yel gibi”de ip çeviriciler tarafından biraz daha hızlandırılır. Her oyuncu bir defa ipten atlar. Kesinlikle sıra kaybetmemek gerekir. Atlarken oyuncular bir kez ellerini şaklatırlar.

“Sekizim seksek” bölümünde dört defa normal atlanılır, dört' defa da tek ayak üstünde atlanılır.

“Dokuzum durak”ta hazır ol şeklinde durularak atlanılır. Üçten sonra gözler kapalı olarak da atlanılan türü vardır.

“Onum oturak” bölümü son bölümdür. Bunda da üçten yahut beşten sonra her atlamada yere çökülür ve atlama ona tamamlanır.

Oyun bu şekilde devam eder (**Kayabaşı, 2010:42-43**).

3. Uzun Eşek Oyunu

Uzun Eşek Oyunu, Eşşekleme Oyunu, Emmeşşe Oyunu, Emmeeşgeşisanatine Oyunu, Emmi Eşşeyinin Zanaatı Nedir? Oyunu, Zambur Zambur Dayı Oyunu, Kara Tavuk Oyunu, 5 – 10 – 15 Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. İki takımın oynadığı hakemli oyundur. Genellikle grup içinde en kilolu veya o an fiziksel engeli olan oyuncu hakem olarak belirlenir. Hakem ‘yastık’ olarak adlandırılır. Uzun Eşek Oyunu hakem olmadan oynanmaz, oyuncular eşit sayıda olur ilk olarak ‘yatacak’ takım kura ile belirlenir. Yastık sırtını bir duvar veya bir ağaç gibi sağlam bir yüzeye dayar. Yatacak takımın ilk oyuncusu kafasını yastığın bacaklarının arasına sokarak omuzlarını yastığın bacaklarına dayar, takımın diğer oyuncuları da kafalarını sırayla öndeki

arkadaşlarının bacakları arasına koyarak öndeki arkadaşlarının bacaklarına sarılırlar. İkinci takımda olanlar da koşarak sırayla diğer takımın sırtına atlar ve bir eşeğe biner gibi otururlar. Atladıktan sonra yukarıdakilerin hareket etmeleri yasaktır. Eğer yatan takımın üstündeki oyuncular hareket ederlerse yatma sırası hareket eden takıma geçer. Yatan gruptaki oyuncular devrilirse yatan takım tekrar ebe olur ve yatar. Atlayan oyunculardan herhangi birinin ayağı veya eli yere değerse atlayan oyuncular oyunu kaybeder. Eğer yatan takım devrilmişse ve atlayan takım oyuncularından hiçbiri yere değmemişse uzun eşeğin tekerlemesi söylenir:

Bizim köyün imamı,

Altıtan verir samanı,

Üsten çıkar dumanı,

Çattı da pattı da kaç attı?

Yatan grubun üzerine atlayan takımın, ilk oyuncusu tek mi çift mi, diye bağırır yatan takım bilirse, diğer takım ebe olur ve tekrar yatar. Bilemezse bu kez atlayan grup yatar. Oyun böyle devam eder (**KK 172**).

4. Eşşekleme (Uzun Eşek) Oyunu

Eşşekleme Oyunu ile Uzun Eşek Oyunu birbirine benzer. Erkek çocukları tarafından oynanır. Açık alanda oynanan bir oyundur. Oyun dört veya sekiz oyuncuyla oynanabilir. İki grup halinde oynanır.

Yatacak grup seçilir. Yastığın önüne dizilirler. Öndeki oyuncu eğilir kafasını yastığa koyar arkasındaki oyuncular da öndeki oyuncuların bacaklarından elleriyle tutarak eğilirler. Atlayan oyuncular “eşşek eşşek gaba gaba döşşek” diye bağırarak yatan oyuncunun üzerine atlarlar. Oyuncular hiçbir suretle arkadaşlarına sürtünemezler, ayaklarını arkadaşlarına dolayamazlar, nasıl atladılarsa öyle durmalıdırlar. Atlayan oyunculardan birinin ayağı yere değerse sıra diğer gruba geçer. Eşeğin üstüne binen oyunculardan ilk atlayan oyuncu en sondaki yatan oyuncuya “tek mi çift mi” deyip parmaklarıyla biri veya ikiyi gösterir. Yatan oyuncu sayıyı bilirse atlama hakkı el değiştirir (**KK 13**).

5. Emmeşşe Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunu oynayacak oyuncular iki gruba ayrılır. Grupların sayısı eşittir. Oyun gruplarında en az beş oyuncu bulunur (Biri yastık, ikisi eşek, ikisi atlayanlar). Oyunda eşek olacak oyuncuyu belirlemek için yazı tura atılır. Bu şekilde hangi grubun eşek olacağına karar verilir. Bir oyuncu sırtını duvara yaslar, bu oyuncuya yastık denir. Eşek olan grup yastığın önüne doğru biraz eğilerek dizilir. Diğer grup ise belli bir mesafeden eşeğin üzerine koşarak atlar. Eşek olan grubun üstüne diğer oyuncuların hepsi oturunca ‘‘Çatal matal kaç çatal? ’’ diye sorulur. Bu soru sorulmadan önce öbür grup bir sayı tutar. Bu soru eşek olan gruba sorulur. Eğer eşek olan grup sayıyı bilirse diğer grup eşek olur, bilemezse yine aynı grup eşek olur (KK 114).

6. Emmi Eşşeyinin Zanaatı Nedir? Oyunu

Erkek çocuklara mahsus bir oyundur. Oyuna iştirak edenlerden en kuvvetlisi ebe olur. Diğer birisi ise yatar. Yatan başını ebenin dizi üstüne koyar. Ebe yatan kimseye muayyen bir sanata mahsus bir alet ismi kor. Mesela berber ise bir berber aleti adını, bakkal ise bir bakkal eşyası adını koyar. Ondan sonra yatanın üzerine bir oyuncu biner ve aralarında şöyle bir muhavere olur:

Binen : Emmi! eşşeyin zanatı, kerameti nedir?

Ebe : Bakkalcılık veya berbercilik.

Binen : Bakkalcılık nerek, nerek, nerek?

Ebe : Üzüm, fıstık...

Eğer cevap olarak söylenen şeyler evvelce ebe tarafından tesbit edilen sanata ait değilse, oyun aynı vaziyette devam eder. Muvafık cevap olduğu takdirde ise binen yatar, yatan biner ve oyuna aynı surette devam edilir.

Bazen binen kimse daha fazla arkadaşının üzerinde kalmak arzusu ile sualleri uzatır. Mesela:

Binen : Eşşeyimin alameti, kerameti, zımbırtısı,

Gümbürtüsü, cayırtısı, cüyürtüsü neciliktir?

Yatan : Bakkalcılık.

gibi. Şu suretle muhavere, binenin tevcih ettiği suale göre uzatılabilir (Caferoğlu, 1994:129).

a. Emmeeşegisanatine Oyunu

Emmi Eşşeyinin Zanaatı Nedir? Oyunu ve Emmeeşegisanatine Oyunu birbirine benzemektedir. Emmeeşegisanatine kelimesi “ Emmi Eşşeyinin Zanaatı Ne?” anlamına gelmektedir. Derleme yaptığımız kişi bu kelimeyi her defasında emmeeşegisanatine şeklinde telaffuz ettiği için kelime telaffuz edildiği şekliyle yazılmıştır.

Erkek çocuklar tarafından oynanan bir oyundur. Oyun dört veya sekiz oyuncuyla oynanır.

Oyuncular kişi sayısına göre gruplara ayrılır. Oyunda bir hakem olur. Hakem eline bir şey saklar ve saklanan şeyin adını bilemeyen oyuncu duvardaki kişinin bacaklarının arasına kafasını sokar. Duvardaki kişi zaten hakemdir. Diğer oyuncular o eğilen kişinin üstüne atlar. Eğilen kişinin üstüne atlayanlar hakeme “Kevenci”, “Melendizli” vb. gibi şeyler fısıldarlar. Hakem eğilen kişiye sorar. “Emmeeşegisanatine” diye. Eğilen kişi diğerlerinin fısıldadıklarını bilirse oyunu kazanır ve oyun bu şekilde devam eder. Eğer üst üste atlayıp, yıkılırlarsa oyun yeniden başlar (KK 25).

7. Zambur Zambur Dayı Oyunu

Bu oyun Uzun Eşek Oyunu, Eşşekleme Oyunu ve Emmeeşegisanatine Oyununun farklı bir modelidir. Uzun Eşek Oyunu, Eşşekleme Oyunu, Emmeeşegisanatine Oyunu ve Zambur Zambur Dayı Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyun en az beş ila sekiz oyuncuyla oynanır.

Oyunculardan biri zambur zambur dayı olarak seçilir. Zambur zambur dayı olarak seçilen oyuncu her zaman yastık olur ve diğer oyuncular onun sırtına atlarlar.

Zambur zambur dayı, üzerine atlayan çocuk için bir meslek seçer. Zambur zambur dayı seçtiği mesleğin adını oyuncuya söyler. Oyuncu da o meslekle ilgili mesleğin özelliklerini yansıtacak şekilde tekerleme uydurur. O anda irticalen söylenen bu tekerlemenin içerisinde seçilen mesleğin adı söylenmemelidir. Oyuncu seçilen mesleğin adını yanlışlıkla tekerlemenin içerisinde kullanırsa yanar ve oyundan çıkarılır. Tekerlemenin içerisinde zambur zambur dayının söylediği mesleğin adını söylemeyen oyuncu oyunu kazanır. **(KK 91)**.

8. Kara Tavuk Oyunu

Sekiz-on çocuk iki gruba ayrılır. Yaş-kuru attıktan sonra isabet ettiremeyen taraf, mahalle arasındaki pencere demirlerinden birine rüku eder gibi vaziyet alarak arka arkaya dizilirler. Ve birbirine sıkıca tutunurlar. Yaş-kuruda isabet eden taraftan birisi gelip sıçrar ve yatanların üstüne çıkar. Bu suretle hepsi çıktıktan sonra en son gelen arkadaşına pek az yer kalmış olur. Ve bu çocuk, ayakları yere değmek tehlikesi arasında şu surette söze başlar:

Gara tavuk beş getir

On getir, on beş getir

Ve her sayıda beş rakam atlamak şartı ile, elli beşe kadar nefes almadan sayar. Sonunu da:

Gahve getir

Gahve götür

cümlesi ile bitirir. Bu sözler acele acele söyleninceye kadar üstte bulunanlar düşmezlerse oyuna devam olunur. Düşerlerse bu sefer de yatanlar binerler ve “kara tavuk” saymak hakkı onlara geçer **(Caferoğlu, 1994:137)**.

9. 5 – 10 – 15 Oyunu

4'erli veya 5'erli iki grup oluşturulur. Grubun biri ebe olur. Ebe grubu bir duvara arka arkaya sırtları yukarı gelmek kaydıyla dizilirler. Diğer grup yatan grubun sırtına atlayarak 5, 10, 15,... diye saymaya başlar. 100'e kadar sayılır. Eğer düşen

olursa üstteki grup ebe olur. Eğer düşen olmazsa aynı şekilde tekrar atlanır (Türker, 2002:44).

10. İp Atlama Oyunları

İp Atlama Oyunu ve Üçgen Oyunu birbirine benzer.

a. İp Atlama Oyunu I

Oyun genellikle kız çocukları tarafından oynanır. Oyun dört veya beş oyuncuyla oynanır. Oyun, ip ile oynanır.

İki oyuncu ipin uçlarından tutar ve ipi sallamaya başlar. Bir oyuncu ipten atlamaya başlar. İlk olarak şu tekerlemeyi söyler:

Laleli bel kız,

İçeriye gel kız,

İpten tut,

Dışarıya çık.

Laleli iki,

Ormandaki tilki,

Tilkinin yarısı,

Bacak arası.

Oyuncu tekerlemeyi söyleyerek atlar. Aşağıdaki tekerlemeyi diğer bir oyuncu söyleyerek oyuna katılır ve atlamaya başlar.

Sümüklü böcek

Duvarlarda gezecek

Annesi gelince vız diye kaçacak,

der ve oyuncu dışarıya çıkar. Eğer ayağı ipe değerse oyuncu yanar. Oyuncunun ayağı ipe değmediyse oyuna devam eder. Oyuncu tekrar atlamaya başlar ve şu tekerlemeyi söyler:

Nohut, nohut,
Baba beni okut
Okutmazsan küserim,
Mektubunu keserim,
Bir mektup
İki mektup
Üç mektup,

der dışarıya çıkar. Yanmadıysa tekrar girer ve şu tekerlemeyi söyler:

Sıra sıra dağlar
İçin için ağlar,
Annesi ölmüş
Onun için ağlar,

der dışarıya çıkar. Yanmadıysa tekrar girer ve şu tekerlemeyi söyler:

Karpuz kestim kan çıktı,
İçinde yılan çıktı,
Benim sevdiğim oğlan,
Askerde subay çıktı,

der dışarıya çıkar. Böylelikle oynayan oyuncu ipe değmeden dışarıya çıkarsa birinci olur. Oyuncunun ayağı ipe değerse sıra diğer oyuncuya geçer **(KK 43)**.

b. İp Atlama Oyunu II

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en az beş oyuncuyla oynanan bir oyundur. İpin boyu beş ila yedi metre arası olur. Oyuncular bir, iki, üç, dört ... diye sıraya girer. İpin iki ucundan iki ayrı oyuncu tutar. Oyuncular atlamak için ipe teker teker girer. Oyuncular ipe ilk girdiklerinde bir defa atlar ve ipten dışarı çıkarlar. Bütün oyuncular bu şekilde bir tur atlar. Oyuncular ipe ikinci defa girdiklerinde iki defa atlarlar. Üçüncüde ipte üç defa atlanır ve ipten çıkılır. İpe dördüncü girdiklerinde dört

defa farklı yöne dönerek atlarlar. Beşincide oyuncu ipi iki bacağının arasına alır. Altıncıda da oyuncu gözlerini kapatarak atlar. Yedincide ise oyuncu “et, pilav, makarna, çorba, işkembe, kelle, su” der. Sekizincide ise oyuncu tek ayağının üstünde atlar. Dokuzuncuda oyuncu ayaklarını çaprazlayarak atlar ve oyuncunun onuncu atlayışında ise ip çok hızlı bir şekilde sallanır ve oyuncu başarılı bir şekilde atlayabilmek için çevik olmalıdır. Eğer bir oyuncu ipten atlamayı başaramazsa oyundan çıkar ve ipi sallama görevini üstlenir. İpi tutmayı bırakıp oyuna giren oyuncu oyunu oynamaya birlerden başlar. Oyun aynı şekilde bir de ipin diğer tarafından girilerek oynanır. Oyuna yeni başlayan ipin diğer ucundan yani düzünden atlar. Bu aşamalar bittikten sonra oyunun laleliler kelimesiyle başlayan kısmına geçilir. Oyuncu ipe ilk girdiğinde “Laleli bir, içeriye gir, ipten tut, dışarıya çık.” der. Oyuncu ipe ikinci defa girdiğinde “Laleli iki, ormandaki tilki, tilkinin yarısı, doktor beyin karısı, karısının yarısı, iki bacak arası.” der ve ipi iki bacak arasına alır. Oyuncu ipe üçüncü defa girdiğinde “Laleli üç, atlama gücü.” der ve bir elini yukarı kaldırılarak elini yumarak yaparak gücü sembolize eden işareti yapar. Dörtler de “Laleli dört eteğini ört.” der ve oyuncu atlarken eteği varmış gibi eteğini örtmeye çalışır. Beşler de “Laleli beş, beş kardeş.” der ve atlayan oyuncu el parmaklarını beş sayısını ifade edecek şekilde açar. Altılarda “Laleli altı altınlarımı çaldı.” der ve oyuncu eliyle bir yerden bir şeyi çalmış gibi yapar. Yedilerde “Laleli yedi, yemeğimi yedi.” der ve oyuncu aynı zamanda bir şey yer gibi yapar. Sekizlerde “Laleli sekiz, iki ikiz” der ve oyuncu parmaklarıyla iki sayısını gösterir. Dokuzlarda “Laleli dokuz, okus pokus” der ve oyuncu sihir yapıyormuş gibi elleriyle sihirbazların yaptığı hareketi yapar. Oyuncu onlarda “Laleli on, kırmızı don.” der ve üzerindeki kıyafetten herhangi bir rengi gösterir. Bütün bu yapılanlar aynı şekilde ipin diğer tarafından girilerek tekrarlanır. Eğer bir oyuncu bütün bunları yaparken şaşırır veya yapması gereken oyun hareketlerini unutursa oyundan çıkar ve ipten tutma görevini üstlenir. Oyun bu şekilde devam eder (KK 134).

11. Üçgen Oyunu

Malzemeler; uzun bir ip.

Kız çocukları tarafından oynanılır.

Oyun için büyük bir lastik ip gerekir. İpin iki ucu birbirine düğüm atılarak bağlanmalıdır. Bu oyun için beş ya da altı kişi olmalıdır. Üç kişi ipin iç kısmına gelerek ayaklarını koyar ve üçgen oluşturur dışarıda altı kişilik oynanıyorsa üçgenin her kenarında bir kişi ve dışarıda toplam üç kişi olur. Birinci olan kişi ipin üstüne düz olarak atlar. İkinci ve üçüncü kişi aynısını yapar ve birinci kişi ipe bastıktan sonra yana döner. İkinci ve üçüncü kişi de yapar ve herkes kenarlarda kendi kenarına gelene kadar döner. Birinci kişi kendi kenarına gelince atlayarak arkasına döner herkes bunu yapar ve bir daha dönerler. Birinci kişi üç kez geriye atlar sonra çapraz olarak geriye atlar ya da çapraz atlama yapmazsa altı defa geriye atlar diğerleri de bunu yapar. Altı defa atladıktan sonra ipin içine girer ve dışarı çıkar. Herkes bunu yapar.

İkinci bölüme geçerler. İp diz kapağının arkasına konulur. Burada çatapat vardı. Bunda zıplama yapılmaz bir ayak ipe basılır ve sonra öbür ayak yanına koyulur çatapat budur.

Üçüncü bölümde leylek vardır. Leylekte ise ipten dönerken atlama hareketi yapılmaz ipin ortasına oturulur ve sağ ayak sol tarafa sol ayak sağ tarafa atılır, arkaya dönülür.

Dördüncü bölümde ip kalça altında, üçüncü bölümde bel hizasında, beşinci bölümde ise koltuk altında tutulur.

Beşinci bölümden sonra tekrar birlerden başlanılır ama bu sefer ters atlanır yani ters-birler yapılır (**Kayabaşı, 2010:37-38**).

12. Çöm Çöm Çömelek Oyunu

Oyunu kız çocukları oynar. Oyun 4-6 oyuncuyla oynanır.

Oyunda oyuncular seçilirken üç oyuncu ortaya gelerek kendi aralarında elleri arkada çöm çöm çömelek, diyerek ellerini öne çıkarırlar. Oyuncuların hepsinin avuç içleri ya yukarı ya da aşağıya bakmalıdır. Oyunculardan hangisinin eli ters yönü gösterirse o oyuncu ebe seçilir. Sonra bir oyuncu daha gelir, oyuncu sayısı yine üç olur yine aynı söz söylenir ve aynı hareket yapılır, eli ters yönü gösteren oyuncu ebe seçilir. Oyuncular bu şekilde seçilir, en son iki oyuncu kalır onlar da birbirlerinin elini tutup çömeliirler. Ebe seçilen birinci oyuncu “Yıldırım aşkı bir, yerin dibine gir”

diyerek çömelen oyuncuların ellerinin üstünden atlar. Ebe seçilen ikinci oyuncu “İki dilim ekmek, kimseye vermemek” der ve çömelen oyuncuların ellerinin üstünden atlar. Ebe seçilen üçüncü oyuncu “Yıldırım aşkı üç, meyve suyu iç” der ve çömelen oyuncuların ellerinin üstünden atlar. Dördüncü oyuncu “Dört eteğini ört” diyerek atlarken eteğini örter. Beşinci oyuncu “Beş makine gibi işler.” der çömelen oyuncuların ellerinin üstünden atlar. Altıncı oyuncu “Altı altınımı çaldı.” diyerek atlar ve altı adım ileri gider. Yedinci oyuncu “Yedi yemeği yedi” der çömelen oyuncuların ellerinin üstünden atlar. Sekizinci oyuncu “Sekizim sek sek yürümek, çift basıp tek yürümek” der ve tek ayak üzerinde yürüyerek ilk atlayan oyuncu ne derse ve hangi hareketi yaparsa arkadaki oyuncular da onu der ve o hareketi yapar. İlk oyuncu çöp, poşet, taş vb. şeyler toplarsa arkadaki oyuncularda onu toplayarak yerde oturan oyuncuların yanına tek ayakla yürüyerek getirip gösterirler. Dokuzuncuda oyuncu “Dokuzum doksak, çift basıp tek yürümek” der tek ayağıyla dokuz adım ileriye gider. Arkadaki oyuncuların adımlarını büyük atarak ebeyi geçmeleri gerekir. Onuncuda oyuncu “On kırmızı don” diyerek atlar atlamadan önce kırmızı bir rengi gösterir, eğer kırmızı renk yoksa başka renk söyleyip atlar; ama arkadaki oyuncular da aynı rengi gösterip atlamalıdır. Oyun onuncu oyuncuda biter. Oyuncular oyunu tekrar oynamak isterse oyun aynı şekilde baştan başlar, oynamak istemezlerse de oyuna son verilir (KK 68).

13. Sekkerge Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanmaktadır. İki veya üç oyuncudan oluşan iki grup oluşturulur. İki gruptan da birer ebe seçilir. Seçilen ebeler bir duvar önünde yan yana dururlar, aynı anda tek ayak üzerinde sekmeye başlarlar. Ebelerin görevi kendi grup oyuncularına dokunmadan diğer grubun oyuncularına seker durumda ayaklarıyla vurmaya çalışmaktır. Vurulan oyuncu oyundan çıkar. Hangi gruptan daha çok oyuncu çıkarsa o grup birinci olur. Kazanan grup oyunu kaybeden gruptan hediye ister (çerez, sakız, meyve, şeker vb.) Kaybeden grup istenilen hediyeyi vermek zorundadır (KK 72).

14. Terlik Oyunu

Oyun genellikle kızlar tarafından oynanır, oyunu erkekler de oynayabilir. Bu oyun en az iki oyuncu ile oynanır. On ya da daha fazla terlik düz bir şekilde, araya bir

ayak girecek şekilde boşluk bırakılarak dizilir. Oyuna başlayan oyuncu boşluk bırakılan yerlerden tek ayağının üzerinde atlayarak terliklere basmadan giderken aynı zamanda bir taraftan da eğilerek terlikleri toplar. Eğer oyuncu terliklerin birine basarsa veya iki ayağı birden yere değerse veya kucağında topladığı terliklerden birini düşürürse yanar. Sıra diğer oyuncuya geçer. Eğer oyuncu hiçbir terliğe ayağını basmadan sonuna kadar giderse ve bütün terlikleri kucağında toplarsa oyunu kazanır. Sıra diğer oyuncuya geçer. Eğer diğer oyuncu da yapamaz, yanarsa oyun diğer oyuncuya geçer. Oyun bu şekilde biri kazanana kadar devam eder **(KK 76)**.

15. Tek Ayak Oyunu

Oyun kızlar tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır.

Oyuna başlamadan önce sayışmayla ebe belirlenir.

Ebe yere bir tane kare çizer. Yarışmacı karenin üstünden tek ayakla atlamaya çalışır. Karenin üstünden yarışmacı tek ayakla atladıktan sonra arkasını döner ve diğer yarışmacıya taş atar. Attığı taş yarışmacıya değerse o yarışmacı bir kare daha çizer ve oyuncu karelerin üzerinden tek ayakla yine atlar; ancak ikinci veya üçüncü karenin çizgilerine denk gelecek şekilde atlar. Oyun on tane kare çizilene kadar devam eder. En çok kare çizen yarışmacı oyunu kaybeder, en az kare çizen oyuncu ise tek ayak oyununu kazanmış olur **(KK 96)**.

16. Kelebek Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyun dört oyuncuyla oynanır. Oyunda kullanılan malzeme iptir. Oyuncular iki grup oluşturur. Gruplardan biri oldukça büyük bir ipi kelebek şekline getirir. Karşı taraf yani diğer grup kelebeğin bir tarafından diğer tarafına hemen geçmesin diye ipin ucuna basar. Ne zaman ki kelebek yapan grup kelebek diye bağırırsa ve ipin ucuna basmayı bırakırsa karşı grup kelebek modelinin ya üstünden atlayarak ya ortasından ya da altından giysileri veya vücudunun herhangi bir bölümü ipe dokunmadan geçmeye çalışır. Eğer giysileri veya vücudu ipe dokunursa o grup oyunu kaybetmiş olur. Sıra diğer gruba geçer. Eğer bu grup kazanırsa kaybeden grup kazanan grubu sırtında taşır. Eğer her iki grup da kazanmazsa isteğe göre oyun tekrarlanabilir **(KK 101)**.

17. Kız Kız Çık Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Üç, dört veya beş oyuncuyla oynanır. Oyun açık havada oynanır. Toprak zemin üzerinde oynanır. Yere bir dikdörtgen şekli çizilir. Bu şekil altı eşit parçaya bölünür. Birinci kareye kız, ikinciye erkek, üçüncüye hayvan, dördüncüye ay, beşinciye renk, altıncıya şehir gibi isimler verilir. İlk oyuncu kız bölümünün önünde durur ve bir ileriye bir geriye zıplayarak “Kız kız çık.” der. Bunu üç defa tekrarlar. Her bir kareye zıplayarak kız isimleri söylenir. Daha sonra erkek yazan bölümün üzerine gelinerek “Erkek erkek çık.” diye söylerken bir ileriye bir geriye zıplar. Her kareyi gezerek erkek isimleri sayılır. Sonra üçüncü bölüme gelir ve “Hayvan hayvan çık.” der kareleri gezerken hayvan isimleri söylenir. Daha sonra dördüncü bölüme gelir ve “Ay ay çık.” der her karede bir ay isimi söylenir, beşinci bölüme gelir ve “Renk renk çık.” der yine aynı şekilde her kareyi gezerek renk isimleri söyler. En sonunda altıncı bölüme gelip “Şehir şehir çık.” denir ve bütün kareleri gezerek şehir isimleri söylenir. Daha sonra tek ayak üzerinde aynı işlem devam eder, kim önce bitirirse o galip olur. Oyun böyle devam eder (KK 132).

18. Granta Oyunu

Granta Oyunu ve İflas Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Aşağıdaki gibi bir şekil çizilir. Oyunu zemine çizerken eğer zemin toprak ise bir çubuk parçası ile çizilir eğer zemin asfalt ise kömür veya tebeşir gibi şeylerle çizilir. Oyun tek ayak ile oynanır. Birinci kareye eğilmeden taş atılır ve birinci kareye basmadan ikinci kareye ve üçüncü kareye atlanır. Dördüncü ve beşinci kareye oyuncu iki ayağını birden basar. Altıncı ve yedinci kareye tek ayakla basılırken, sekizinci kareye iki ayak birden koyulur. Oyuncu yedinci ve sekizinci kareden döner, ikinci kareye gelince eğilerek yerden taşı alır ve dışarı atlar. Bu iki, üç, dört, beş... diye devam eder bir de bunun tersi vardır. Burada ise aynı işlem tekrarlanır; fakat bu kez sekizlerden başlanır. Oyuncu çizgiye basarsa ve taşı atmak istediği kareye atamazsa yanar, o zaman oyun diğer oyuncuya geçer (KK133).

7	8
6	
4	5
3	
2	
1	

19. İflas Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun beş oyuncuyla oynanır. Oyun daha çok Sek Sek Oyununa benzer. Oyun için öncelikle on tane kare çizilir. Bunun yanında oyunu oynayan beş oyuncunun elinde de düz bir taş olmalıdır. Daha sonra çizilen on karenin altısına birden altıya kadar sayılar yazılır. Geriye kalan dört kareden ilkinde “İFLAS” yazılır. İkincisine elli, üçüncüsüne yüz, dördüncüsüne yüz elli gibi puanlar yazılır. İlk oyuncu taşını, bir yazan kareye atar. Oyuncu tek ayakla taşını birinci kareden altıncı kareye kadar iter. Altı yazan kareye gelince taşını eline alır. İflas yazan kareye doğru arkasını dönerek taşını atar. Taşı 50, 100, 150 puan yazan hangi kareye düşmüşse oyuncu o puanı kazanmış olur. Bu şekilde puanı bine kadar tamamlar. Ancak taşı iflas yazan kutucuğa gelirse puanı sıfırlanır. Oyuna yeniden başlamak zorunda kalır. Oyunculardan birinin taşı çizgiye gelirse ya da dışarı çıkarsa oyun sırası diğer oyuncuya geçer (**KK 154**).

5	6
4	İFLAS
3	50
2	100
1	150

20. Ambarcık Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncular dört veya beş oyuncudan oluşan iki grup ayrılır. Her iki gruptan da birer bekçi seçilir. Ortaya bir daire çizilir. Gruplardan biri, dairenin etrafında ellerini birbirlerinin boyunlarına atarak yuvarlak oluşturur. Dairenin dışındaki gruptan biri, dairenin etrafındaki oyunculardan birinin üzerine atlamaya çalışır. Eğer atlarken dairenin etrafındaki grubun bekçisi atlayan

oyuncuya vurursa, dairenin etrafındaki grupla diğer grup yer değiştirir. Şayet bekçi dairenin etrafındaki oyunculardan birinin üzerine atlayan oyuncuya vuramazsa oyun aynı grupla devam eder (**KK 152**).

21. Tıngır Tank Oyunu

Tıngır Tank Oyunu ve Topal Tavuk Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyunculardan biri ebe seçilir. Yere büyük bir daire çizilir. Bu dairenin içine ebe tek ayak üzerinde girer. Tek ayağı ile sekerek yürürken “tıngır tank” diyerek diğer oyunculardan birine değmeye çalışır. Diğer oyuncularda ebenin haberi olmadan ebenin sırtına vurmaya çalışırlar. Eğer ebe oyunculardan herhangi birine değerse, ebe olmaktan kurtulur bu kez ebenin değdiği oyuncu ebe olur.

Bu oyunda bu şekilde devam eder(**KK 15**).

22. Topal Tavuk Oyunu

Malzemeler; ebenin yerini çizmek için tebeşir.

Erkek çocukları tarafından oynanır.

Çok kişiyle oynanan zevkli bir oyundur. İlk önce belirlenen bir alana yuvarlak ya da kare şekli çizilir. Bu ebenin yuvasıdır. Ebe seçilir. Ebe diğerlerini tek ayakla yakalamaya çalışır. Yakaladığı kişiye herkes vurmaya başlar ve o kişi ebe olur. Eğer ebe yorulup ayağını yere koyarsa herkes ona vurur. Bundan kurtulmak için de yuvasına kaçır (**Kayabaşı, 2010:38**).

23. Sicim Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular, çamaşır ipi ya da benzer kalınlıktaki ipleri, birbirine bağlayarak uzun bir ip elde ederler. İp ne kadar uzun olursa o kadar iyidir, uzun iple daha çok ve değişik şekil oluşturulur. İp, önce kıvrımlı sonra değişik şekillerde birbirinin üzerinden geçmemek şartıyla yere konulur. Çocuklar sıra halinde bu ipin üzerinde, ipin dışına çıkmadan yürürler. Oluşturulan bütün şekillerin üzerinde ipin dışında başka yere basmadan ve düşmeden yürüdükten sonra birinci aşama tamamlanır. Oyunun ikinci

aşamasında ise aynı şekillerin üzerinden bu kez tek ayakla sıçrayarak yürünür. Sıçrarken ipin dışında başka yere basan ya da düşen çocuk oyundan çıkar, diğer oyunu bekler ve kazananlar alkışlanır (**KK 185**).

24. Çuval Yarışması Oyunu

Oyun hem erkek hem de kız çocuklarınca oynanır. Oyun dört veya beş oyuncuyla oynanabilir. Kişi sayısı daha fazla da olabilir. Oyunda kullanılan malzeme çuvaldır.

Oyuncular çuvala girerler ve yan yana dizilirler. Yarış başladığında çuvala birlikte zıplaya zıplaya bitiş çizgisine ulaşmaya çalışırlar. Bitiş çizgisine ilk önce kim ulaşırsa o oyuncu birinci olur (**KK 2**).

25. Yer Tabanı Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun beş oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri ebe seçilir. Oyun beş basamaklı bir merdivende oynanır. Merdivenin her bir basamağına bir renk ismi verilir. Ebe, renklerden birinin adını söyleyerek oyuncuların o merdivene atlamalarını ister. Oyuncular aynı anda rengi söylenen basamağa atlamaya çalışır. Rengi söylenen basamağa en son atlayan oyuncu ebe olur. Oyun böyle devam eder (**KK 180**).

26. Ayak Oyunu

Oyun iki gurup hâlinde kızlı erkekli oynanır. Ebe olan grup seçilir ve bu grup karşılıklı yere oturup ayaklarını bir birine doğru uzatırlar. Diğer grup bu ayaklar üzerinden atlar. Daha sonra iki ayak üst üste konur. Diğer oyuncular atlamayı sürdürür. Ayaklar üzerine eller de konur. Yine diğer grup üzerinden atlar. Eğer atlarken ellere veya ayaklara dokunulursa ebe olan grupla diğer grup yer değiştirir. Oyun bu şekilde devam eder (**Bakırcı, 2007:208**).

27. Güvercin Taklası Oyunu

10-15 yaş grubu arasındaki çocuklar tarafından sekiz oyuncu ile oynanır. Oyuncular dörder dörder eşleşerek iki grup oluştururlar. Hangi grubun yatacağı, hangisinin atlayacağı belirlendikten sonra, yatacak grubun oyuncularına ikisi karşılıklı

ikisi de birbirine aralıklı dönük dururlar. Arkaları birbirine dönük olanlar kalçalarını birleştirip vücutlarına bellerinden itibaren öne doğru bükerek. (Dizlerini bükmeden) karşılıklı duran diğer iki oyuncu da vücutlarını bellerinden bükerek kafalarını o iki oyuncunun kalçalarının altından kalan boşluğa sokup elleriyle onların bacaklarından tutarlar. Böylece grubun takla atması için bir şekil oluştururlar, diğer grubun oyuncuları birer birer koşarak gelir. Zıplayarak ellerini oyuncuların sırtına koyup alacağı destekle takla atarak karşı taraftan iner. Eğer takla atamazsa veya takla atarken yan taraflara düşerse o oyuncunun grubu yatar, diğer grup atlar.

Grubun bütün üyeleri düzgün bir şekilde takla attıktan sonra, bu kez bulundukları yerden karşı yöne doğru aynı şekilde taklalarını atarlar. İçlerinden biri takla atamayana kadar oyun sürmeye devam eder (**Hastürk, 1999:18**).

28. Pabuç Çitmesi Oyunu

Kız çocukları arasında oynanır. Seçilen iki oyuncu ayaklarını uzatarak yere karşılıklı otururlar. Ellerindeki ipi on, on beş santimetre yükseklikte gergin olarak tutarlar. Diğer ellerine de ayakkabılarını veya pabuçlarını alırlar. Ayakta kalan oyuncular sıra ile ipin üstünden atlamaya başlarlar. Yerdeki oyuncular da ellerindeki pabuçla atlayan oyuncuya vurursa, atlayan oyuncuya vuran oyuncunun yerine oturur, o oyuncu atlayanlar arasına katılır. Atlayan oyuncuların dikkat edecekleri şey, atlarken ipe ayaklarını değdirmemek ve oturan oyuncular pabuçla vurmadan atlayabilmektir. Oyunda, herkes atladıktan sonra ipin tutulduğu yükseklik artırılabilir (**Hastürk, 1999:22**).

29. Ankara Tiyatrosu Oyunu

Erkek çocukları tarafından oynanılır.

Çok kişiyle oynanılan bir oyundur. Oyuncular bir alanda karşılıklı toplanırlar. Herkes ayaklarının ucuna basarak:

“Ankara tiyatrosu hopla, zıpla, çık” derler. Bundan sonra sayışılar. Kalan oyuncu ilk basma hakkını kazanır. İsteddiği kişinin ayağına basar. Ayağına basılan oyuncu oyundan çıkar. Basan oyuncu ise onun hakkına sahip olur. Tekrar sayışılır yine ebe seçilir. Eğer o ebe hakkı olan oyuncunun ayağına basarsa o isterse bu hakkını

kullanıp oyundan çıkmayabilir. Eğer isterse çıkan başka bir oyuncuyu oyuna sokabilir. En son kalan oyuncu oyunu kazanır (**Kayabaşı, 2010:38**).

30. Ateş Çemberi Oyunu

Malzemeler; iki lastik ve benzin.

Genel olarak erkek çocukları tarafından oynanılır, bazen kızlar da katılır.

Eğlenceli fakat tehlikeli bir oyundur. Yaşça biraz daha büyük çocuklar tarafından oynanılır. İki tane lastik ve benzin bulunur. Benzinle tekerlekler yakılır. Oyuncular sırayla bu tekerleklerin üstünden atlarlar (**Kayabaşı, 2010:41**).

C. DEĞNEK OYUNLARI

1. Kınnav Oyunu

Kınnav Oyunu, Oyuklu Met Oyunu, Kındırma Oyunu, Büllü Değnek Oyunu, Yıldızlı Çelik Oyunu, Meti Güllüye Tıkmak Oyunu, Gömme Çelik Oyunu, Met Değneği I Oyunu, Met Değneği II Oyunu, Tutmalı Çelik I Oyunu, Tutmalı Çelik II Oyunu, Hümmet (Taş Çelik) Oyunu birbirine benzeyen oyunlardır.

Oyun erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyun üç veya dört oyuncuyla oynanır. Oyunda kullanılan malzeme bir büyük (50 cm veya 1 metre uzunluğunda) bir de küçük (20-30 cm uzunluğunda) değnektir.

Bu oyun Met Oyununa benzer. Bir oyuncu karşı tarafta bekler. Diğer oyuncular da arka arkaya sıralanır. Bu oyuncuların ellerinde ikiye bölünmüş değnek parçası olur. Bu değneklerin biri küçük diğeri büyüktür. Oyuncular sırayla büyük değnekle küçük değneğe vurarak karşı tarafta bekleyen oyuncunun yanına kadar atmaya çalışır. Eğer onun yanına kadar ulaştırabilirse oyunu kazanır. Ulaştıramazsa oyun yeniden başlar. Karşıdaki oyuncu da atış yapan oyuncuların değneklerini geri onlara atar (**KK 4**).

2. Oyuklu Met Oyunu

Erkek çocuklarının oynadığı bir oyundur. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Biri uzun biri kısa iki değnek ile oynanır. Bir yere daire şeklinde oyuk kazılır. Oyuğun

üzerine met denilen sopa koyulur. Bu met diğer sopa ile alttan kaldırarak atılır. Çevresindekiler tutmaya çalışır. Tutamayanlardan biri ebe olur. Tutan oyuncu oyunu kazanır. Bu şekilde oyun devam eder **(KK 15)**.

3. Kındırma Oyunu

Oyun Çelik Çomak Oyununa benzer.

Erkek çocuklar tarafından oynanır. En az iki oyuncu ile oynanan bir oyundur. Biri kısa biri uzun iki tahta parçası ile oynanır.

Büyükçe bir daire çizilir. Çelik adında 20-30 cm boyutlarında küçük bir odun parçası temin edilir. Çomak, ise 50 cm 1 metre arası bir tahta parçasıdır ve elle tutulacak yeri yontulur. Bir oyuncu dairenin dışına çıkar ve dairenin 10 metre ilerisinde durur. Dairenin içindeki oyuncunun bir elinde çomak olur. Çeliğin ucuna çomakla vurur ve çelik havaya kalkar. Karşıdaki oyuncu yani dışarıdaki oyuncu çomak ile çeliği tekrar içeri girdirmelidir. Eğer girdiremezse dairenin içindeki oyuncu çomak nereye kadar gelmiş ise oradan vurur. Örneğin çelik dairenin içerisine girerse o zaman içerideki oyuncu dışarı çıkar ve dışarıdaki oyuncu içeri girer. Oyun zevkli bir şekilde devam eder **(KK 20)**.

4. Büllü Değnek Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Oyun 60-70 cm uzunluğunda ve 20-30 cm uzunluğunda iki değnekle oynanır. 20-30 cm uzunluğundaki değneğe büllü değnek denir. Yere vurunca rahat havalansın diye büllü değneğin iki tarafı yontular. Uzun değneğin bir ucu hafif düzeltilerek büllünün rahat durması sağlanır. Büyükçe bir daire çizilir. Oyun sırasıyla tokmak, uçtan, belden, buttan, elden, yerden isimli aşamalardan oluşur. Her bir aşamanın kendisine ait puanı vardır. Tokmak on puan, uçtan yirmi puan, belden otuz puan, buttan kırk puan, elden elli puan, yerden altmış puandır. Her aşamayı oyuna uygun bir şekilde yapan oyuncu aşamanın değerine göre puan alır. Tokmak aşamasında büllü ele dayalı olarak tutulur. Bu şekilde büllü havaya atılarak değnekle vurmak suretiyle fırlatılır; oyunun ikinci aşaması olan uçtanda büllü, uzun değneğin ucuna yerleştirilerek atılır. Oyunun belden aşamasında oyuncu büllü değneği elinde tutarak kolunu bel hizasında arkaya alır uzun değneği tuttuğu kolunun olduğu taraftan çıkararak değnekle büllüye

vurarak ebenin olduğu tarafa fırlatmaya çalışır. Oyunun buttan aşamasında ise bir ayak biraz kaldırılıp uzun değnek bacağın altından uzatılır ve büllü, değneğin ucuna konur ve bu şekilde büllü ebenin olduğu tarafa fırlatılmaya çalışılır. Oyunun elden aşamasında büllü değnek elin başparmağı ile işaret parmağı tarafından tutularak uzun değnekle vurularak ebenin olduğu tarafa fırlatılır. Yerden de ise yere konan büllünün ucuna uzun değnekle vurularak büllünün havaya kalkması sağlanır çevik bir hamle ile havaya kalkan büllüye değnekle vurularak büllü ebenin olduğu tarafa fırlatılır. Diğer oyuncu koşarak büllüyü almaya çalışır eline aldığı anda fırlatılarak dairenin içine sokmaya çalışır. Dairenin dışına düşen veya havada iken değnekle diğer oyuncu tarafından büllüye vurularak büllünün dairenin içine girmesi engellenir. Bu üç kez tekrar edilir. Eğer oyuncu büllü ile ebe arasını bir defa da atlayarak alamazsa oyun el değiştirir. Eğer bu mesafe bir adımdan daha fazlaysa adımla sayılmaya başlanır. Hepsini bitince büllü yerden aşamasında olduğu gibi atılır. Atıştan sonra büllünün vardığı yere kadar diğer oyuncuya ceza verilir. Bu ya tek ayak üzerinde sekmek veya oraya kadar sırtına binmek şeklindedir. Büllü oyun içindeyken yakalanırsa kişinin oyun hakkı ölebileceğı gibi, o ana kadar ki yaptığı sayıları kaybeder (**KK 138**).

5. Yıldızlı Çelik Oyunu

Oyuna iştirak eden sekiz-on çocuk yarı yarıya ayrılırlar. Aralarında yaş-kuru atılır ve bunun neticesinde gruplardan birisi alt başa diğeri de yukarı tarafa geçer. Oyunun oynandığı tarlada veya şehir ve köy meydanlığında bir taş dibine bir arşın yüksekliğinde bir ağaç dikilir. Ağacın üzerine met denilen ve 6-10 santimetreden ibaret bulunan diğer bir ağaç parçası konulur. Oyunculardan birisi bu met'i elinde bulunan diğer bir ağaçla çarpar. Aşağı tarafta duranlar bu met'i bir arizeye değmeksizin elleri ile tutabilirlerse, yukarıya geçip met'i çarpmak salahiyetini elde etmiş olurlar. Bir arizeye temastan sonra tutarlarsa, yalnız met'e çarpan çocuk bir daha çarpmak hakkını kaybetmiş olur. Hiç tutamazlarsa met'in düştüğü yerden taş isabet ettirinceye kadar oyuncu met'i çarpmakta devam eder. Taşa değdirildiğı zaman çarpan kimse ölmüş olur. Yukarı başta bulunan diğer arkadaşı taşa değdirtmeksizin ve tuturmaksızın iki defa daha çarparsa, ancak ölen eş sağalmış olur. İlkbahar mevsiminde oynanır (**Caferoğlu, 1994:135**).

6. Meti Gülüye Tıkmak Oyunu

Birkaç oyuncu on-beş, yirmi santimetre aralıkla önlerine birer çukur, yani gülük eşerler. Yaş-kuru atılır. En son kalan oyuncu gülüyü'nün başında değneği ile bekleyenlerin çukuruna bir met'i yine değnekle girdirmeğe çalışır. Kim buna mani olamazsa, yerinde beklemeye ve didinmeye mecbur olur (Caferoğlu, 1994:135).

7. Gomme Çelik Oyunu

Erkek çocuklar oynarlar. Oyuncular eşkandek tabir edilen iki müsavi gruba ayrılırlar. Aralarında yaş-kuru atıldıktan sonra kazanan gruptan birisi değnekle met'i eline alarak met'e vurur ve değneğini yere koyar. Karşı grup ise met'i düşdüğü yerden kaldırarak, yere uzatılan değneğe atar. İsabet olursa atan gruptan birisi ölür. Oyuna bir grup oyuncuları ölünceye kadar devam edilir ve mağlup tarafın başçısı cezaya çarpılır. Bu oyununda mağlup taraf başçısına verilen ceza ağırcaıdır. Mesela; mağlup başçı yarı beline kadar, yere gömölür. Galipler de onunla istihza ederek muhtelif işkenceler yaparlar. Bu da kâfi gelmiyormuş gibi gelip geçenler de onunla alay ederler (Caferoğlu, 1994:138).

8. Met Değneği Oyunu

a. Met Değneği I Oyunu

Oyun iki kişi ile oynanır. Oyuncular hem kız hem de erkek olabilir. Bir büyük (1 m) bir de küçük (met) (20 cm) iki çubuk hazırlanır. Metin uçları bıçak yardımıyla kemiş ucu gibi hazırlanır. Metin boyundan biraz daha küçük boyda bir çukur kazılır. Küçük çubuk bu çukurun üzerine konur. Oyunculardan biri ebe olur. Diğer oyuncu çukurun üzerine konulan meti değnek yardımıyla havaya kaldırarak atar. Ebe olan oyuncu meti tutmaya çalışır. Eğer ebe meti tutamazsa oyuncu meti kendisi alarak çukurun yanına getirir ve meti yukarıdan aşağıya bırakır. Sonra metin ucuna büyük çubukla vurup havaya kaldırır ve bütün gücüyle mete vurur. Oyuncu çukur ile met arasındaki mesafeyi adımlarla sayar ve kaç adım çıkarsa o kadar puan kazanır. Ebe meti yakalayınca veya oyuncu mete vuramayınca kadar oyun bu şekilde devam eder (Bakırcı, 2007:207-208).

b. Met Değneği II Oyunu

İki kişi ile oynanan bir oyundur. 1,5 veya 2 metre aralıklarla bir birine paralel iki çizgi çizilir. Bir büyük (1m) bir de küçük (met) (20 cm) iki çubuk hazırlanır. Bir ebe seçilir. Diğer oyuncu çizginin başından meti uzun çubuk yardımıyla diğer çizginin ilerisine atar. Sonra durduğu yerden uzun çubuğu meti vurmak için atar. Meti vurunca oyuncu metin yanına gelir. Uzun çubukla üç vuruşta meti en uzağa götürmeye çalışır. Ebe, vuruş sırasında meti tutmaya çalışır. Ebe meti tutamazsa met çizgiden ne kadar uzakta ise oyuncu adımlarıyla sayar ve kaç adım çıkarsa o kadar puan kazanır. Eğer ebe meti tutarsa oyuncular yer değiştirir. Oyun böylece devam eder (**Bakırcı, 2007:208**).

9. Tutmalı Çelik Oyunu

a. Tutmalı Çelik Oyunu I

Daha çok 5-12 yaşlarındaki çocuklar arasında oynanır. Açık alanda oynanan tutmalı çelik oyunu iki oyuncu ile oynandığı gibi daha çok oyuncu ile de eşli olarak oynanır.

Oyun için bir sopa (çomak) ve bir çelik hazırlanır. Oyun eşli olarak oynanıyorsa eş seçimi yapıldıktan sonra hangi grubun önce başlayacağı kura ile belirlenir. Çelik; ya yere eşilen bir çukurun üzerine konularak sopa ile alttan kuvvetlice iteklenir ya da ucu biraz öne sarkacak şekilde on beş santimetre yüksekliğinde bir taşın üzerine konularak taşın dışarı sarkan kısmına sopa ile vurularak çelinir.

Çeliği çelen (atan) grubun oyuncuları sıra ile çeliği çelerler. Çeliği çelemeyen oyuncu yanar, yerine başka arkadaşı geçer. Karşı grubun oyuncuları çeliği havada tutmaya çalışırlar. Tutarlarsa gruplar yer değiştirir. Çelik havada tutulmadan yere düşerse düştüğü yerden atılarak taşın veya çukurun yanına konmuş olan sopa vurulmaya çalışılır. Vurulursa çeliği çelen oyuncu yanar ve yerine arkadaşı geçer. Vurulamazsa aynı oyuncu devam eder (**Hastürk, 1999:15**).

b. Tutmalı Çelik Oyunu II

Bu oyun 10-16 yaş grupları arasında oynanır. Diğer tutmalı çelik oyununda olduğu gibi bir çelik ve sopa bulunur (sopa daha uzun olabilir). Oyuncular eşleşerek iki gruba ayrıldıktan sonra kura ile oyuna başlayacak grubu belirlerler. Çelik yirmi santimetre yüksekliğindeki bir taşa kırk beş derecelik açı yapacak şekilde konur. Çeliğe vuracak oyuncu sopanın ucunu çeliğin altından geçirir ve çeliği dengeli bir biçimde iterek yükseğe kaldırır, yere düşmeden çevik bir hareketle sopasıyla hızla vurur. Eğer vuramazsa yanar. Yerine başka arkadaşı geçer.

Çelik vurulduktan sonra yere düşmeden diğer grup elemanlarınca tutulursa gruplar yer değiştirirler, tutamazlarsa çelikle taşın yanına uzatılan sopayı bir atışla vurmaya çalışırlar. Vurabilirlerse o oyuncu yanar. Yerine başka oyuncu geçer. Bu şekilde bütün oyuncular yanarsa yine yer değiştirirler ve oyun bu şekilde sürer (Hastürk, 1999:15-16).

10. Hümmet (Taş Çelik) Oyunu

Malzemeler; bir büyük ve kalın değnek ile aynı kalınlıkta fakat daha kısa bir değnek, iki taş.

Genellikle erkekler tarafından oynanır.

İki kişi arasında oynanır. Oyun için biri büyük ve kalın bir değnek ile diğeri aynı kalınlıkta ve daha kısa başka bir değneğe ve bir de çeliğe ihtiyaç vardır. Başlayacak oyuncu iki taş arasına çeliği koyar ve değneğini çeliğin altına uzatarak çeliği yukarı kaldırır, havada iken hızlıca vurur. Amacı çeliği en uzağa atmaktır. Attıktan sonra değneği çeliğin atılırken konduğu yere bırakır. Diğer oyuncu çeliği gittiği yerden alır ve değneği vuracak şekilde atar. Eğer değneği vurursa oyuncular yer değiştirir, vuramaz ise oyun tekrar devam eder (Kayabaşı, 2010:44).

11. Pes Oyunu

Pes Oyunu ve Pös Oyunu birbirine benzer oyunlardır.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Pes oyunu iki oyuncu ile oynanan bir oyundur. Oyun malzemesi olarak çivi ve değnek şeklinde kalın bir tahta kullanılır.

Çivinin ucu bu tahtaya çakılır ve oyun aracı elde edilir. Bu oyun aracına pes denir. Bu oyun aracı iki oyuncuda da olmalıdır. Oyuncular çimenlik bir yere ucu sivri olan ellerindeki peslerle “v” şeklini büyükçe çizerler. Oyuncular bu “v” şeklinin herhangi bir ucunu seçerler.

Birinci oyuncu kendi ucunun yakınlarına elindeki pesi atarak (saplayarak) oyuna başlar.

Hedef attığı pesi saplamak, diğer oyuncuyu çevrelemek dışarı çıkmamasını sağlamaktır.

Oyuna başlayan ilk oyuncu pesi atar, pes yere saplanırsa aynı oyuncu tekrar atar. Bu iki noktanın arası çizgiyle birleştirilir. Oyuncu pesi her attığında saplanırsa oyuna devam eder. Eğer pesi yere saplayamazsa sıra diğer oyuncuya geçer. Burada önemli olan pesi sapladığı noktaların arasını çizmektir ve rakip oyuncuyu daire içine almaktır. Hangi oyuncu bunu başarırsa oyunu kazanır **(KK 15)**.

12. Pös Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyunda pense, çivi, çekiç ve küçük bir tahta parçası kullanılır.

Penseyle çivinin baş kısmı kapatılır. Kalan kısmı tahtaya çekiçle çakılır. Bu, oyunda kullanılacak araçtır ve bu oyunağa pös adı verilir. İki oyuncuda da vardır. Sayışma yapılır çıkan kişi yere elindeki pösü dik şekilde atar pös yere çakılırsa oyun başlar çakılmazsa çakılana kadar oyun devam eder çakılınca diğer oyuncu atar.

Amaç rakibinin çiviye batırarak oluşturduğu alanı kendi çivisiyle batırarak oluşturduğu alanın içine hapsetmektir. Bunu başaran oyuncu oyunu kazanır **(KK 33)**.

13. Değnek Dikme Oyunu

Değnek Dikme Oyunu ve Hacı Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az üç en fazla on oyuncuyla oynanır. Oyunda herkesin kendine ait bir değneği olur.

Değnek dikilir ve on adım ileri gidilir. Değnekten on adım ileriye bir çizgi çizilir. Ebe seçmek için sayışma yapılır. Sayışmada en son çıkan ebe olur. Bu oyunda her oyuncunun bir değneği olur. Ebe çizginin içine değneğini diker. On adım ilerideki oyuncular ebenin değneğini vurmak için sırayla ellerindeki değnekleri atarlar. Değneği vuran oyuncu ebe yıkılan değneğini dikene kadar fırlattığı değneğini alıp kaçabilirse on adım ilerideki çizgiden ebenin bulunduğu yere yaklaşma hakkı kazanır. Değneğini bacağının arasına alıp değneğe dayanarak, atlayabildiği kadar ileriye atlamaya çalışır. Bu hareketi her atlayışta tekrarlar. Oyuncu dikili değneğe geldiğinde oyunu birinci olarak bitirir, diğer oyuncular da aynı şekilde oyuna devam ederler. En son çıkan bir sonraki oynanacak oyunun ebesi olur **(KK 50)**.

14. Hacı Oyunu

Hacı Oyunu erkekler tarafından oynanır. Oyun beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyunda herkesin kendine ait bir değneği olur.

Bu oyunda herkes kendine bir değnek bulur, değnekleri bulduktan sonra aralarından bir oyuncuyu ebe seçerler, ebe seçilen oyuncunun değneği topraklı olan bir yere dikilir. Diğer oyuncular da kendilerine bir daire çizerek o dairenin içine girerler sonra herkes sırayla değneğini ebenin değneğine atmaya çalışır. Eğer bir oyuncu değneğini ebenin değneğine değdirirse veya yere düşürürse o oyuncu tek ayaküstünde zıplayarak değneğini alıp dairenin içine girmeye çalışır eğer iki ayağını yere koyarsa yanar ve ebe olur. Eğer hiç kimse ebenin değneğine değdiremezse herkes attıktan sonra koşarak gidip herkes kendi değneğini alıp dairenin içine girmeye çalışır ve dairenin içine giren en son oyuncu ebe olur ve oyun böyle devam eder **(KK 21)**.

15. Buldu Bindi Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun genellikle beş veya on oyuncuyla oynanır. Oyuncu sayısı daha fazla da olabilir. Oyunun malzemesi bir değnektir. Açık alanda oynanan bir oyundur ve güneşin batmasına yakın oynanır. Oyunun güneşin batmasına yakın oynanmasının sebebi hem havanın kararmaya yakın olması sebebiyle uzağa atılan değneğin bulunmasının zorlaşması hem de havanın o vakitte serin olmasından dolayıdır. İki grup halinde oynanır ve gruplara isim verilir. Örneğin “Atilla’nın” grubu, “Cemal’in” grubu gibi, bir nokta belirlenir ve bir değnek

dikilir. Oyunculardan biri bu değneği alır bir yere atar, iki grup da bu değneği aramaya başlar. Değneği ilk bulan grup diyelim ki “Atilla’nın” grubu bulduysa “Atilla’nın grubu Cemal’in grubuna bindiii” diye bağıırır. Atilla’nın grubundan olan oyuncular, Cemal’in grubundaki oyunculardan hangisini yakalarsa o oyuncunun sırtına binerek merkezdeki noktaya kadar kendilerini taşıttırırlar **(KK 66)**.

16. Hacı Yatmaz Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun dört beş oyuncu ile oynanır. Oyun, sopa ile oynanır. Oyunun başlaması için ortaya bir sopa dikilir ve oyuncular bu sopa çevresinde daire olurlar. Herkes istediği bir numarayı seçer ve sesli bir şekilde seçilen numara söylenir. Oyunculardan biri diğer oyunculardan birinin numarasını sesli olarak söyler. Numarası söylenen oyuncu sopayı bir elinde havaya kaldırır, numarayı söyleyen oyuncu sopayı almaya çalışır ve alırsa oyunu kazanır. Sopayı oyuncunun elinden alamazsa oyunu kaybeder **(KK 91)**.

17. Kayanak Oyunu

Kayanak Oyunu ve Çellenbiş Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun dört oyuncu ile oynanır.

Kayanak biraz uzun değnek parçasıdır. Yere büyükçe bir daire çizilir. Bu daireye dünya adı verilir. Bu dünya dörde bölünür. Dört kişi bu dünyanın karelerinden herhangi birini belirler ve belirledikleri kareye değneği (kayanağı) koyarlar. Oyuncular dairenin (dünyanın) etrafında hızlıca dönerler. Sonra hep birlikte birden üçe kadar sayıp üç dediklerinde oyuncular kayanağın bulunmadığı karelere girmeye çalışırlar. Oyunculardan hangisi kayanağın olduğu kareye girmek zorunda kalırsa ebe olur. Bu esnada diğer oyuncular bulundukları kareyi terk ederek kaçmaya başlarlar, kaçarken aynı zamanda kayanağı da almaya çalışırlar. Ebe hem kayanağı korumak hem de kaçan oyuncuları yakalamak zorundadır. Ebe kaçan oyunculardan birini yakalarsa ebe olmaktan kurtulur. Eğer kayanağı oyuncular ebeye yakalanmadan dışarı çıkarırlarsa ebe yine ebe kalır oyun baştan alınır **(KK 15)**.

18. Çellenbiş Oyunu

Müteaddit kimseler bir buçuk metre uzunluğunda birer değnek alırlar. Ve tayin ettikleri mahalden – bu mahal biraz bayır aşağı olur – değneğin bir ucunu yere temas ettirip kuvvetlice kaydırırlar. Değneği en geride kalan başka bir tarafa çizilen mele’yi, yani daireyi beklemeye mecbur tutulur. Mele’nin kutru ellerdeki değneğin uzunluğuna müsavi olmalıdır.

En son kalan çocuğun değneği dairenin ortasına ve yere mutabık olmak üzere yatırılır. Bu çocuk daire başında değneği beklerken diğer arkadaşları, dört metrelik mesafeden daire içindeki değneği bekleyen çocuk, daireden değneğini çıkaran kimseyi – kendi değneğini yerine koyduktan sonra – yakalamaya muvafık olursa, kendisini kurtarmış ve yerine yakaladığı arkadaşını koymuş olur (**Caferoğlu, 1994:135**).

19. Dünya Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. En az iki oyuncuyla oynanır. Her oyuncu kendisine ait büyük bir daire çizer. Bu dairelere dünya ismi verilir. Her oyuncu dünyasına bir kıta ismi verir. Avrupa, Afrika, Asya gibi. Bir tane sopa olur. Oyunculardan herhangi biri sopayı alır. Sopayı alan oyuncu, istediği herhangi bir oyuncunun dünyasına sopayı atar. Sopayı atan oyuncu kaçmaya başlar. Dünyasına sopa atılan oyuncu sopayı eline alınca “dur” der. Kaçan oyuncu durunca sopayı alan oyuncu bulunduğu mesafeden kaçan oyuncuyu vurmaya çalışır. Eğer sopayı alan oyuncu, kaçan oyuncuyu vurursa sopayı diğer oyuncuların dünyasına atma ve vurulan oyuncunun dünyasını alma hakkına sahip olur. Kıtası alınan oyuncu oyundan çıkar. Eğer sopayı alan oyuncu kaçan oyuncuyu vuramazsa yine sopa kaçan oyuncuda kalır. Oyunun sonunda bütün kıtalara sahip olan oyuncu oyunu kazanır (**KK 206**).

20. Lak Lak Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun beş veya altı oyuncuyla oynanır. Herkesin elinde lak lak denen oyuncak vardır. Bu oyuncakta bir tahtanın ucunda iki tane ip, bu iplerin ucunda iki tane top vardır. Oyuncuların arasından bir hakem seçilir. Hakem her oyuncuya beş dakika süre tutar. Daha sonra hakem beş dakika içinde topu en çok birbirine vuran kişinin oyunu kazandığını söyler. Topu

birbirine en az vuran oyuncu sonuncu olur. Sonuncu olan oyuncuya ceza verilir. Sonuncunun gözleri kapatılır. Diğer oyuncular, oyunu kaybeden oyuncunun ayakkabısının tekini saklar. Sakladıktan sonra cezalı olan oyuncunun gözleri açılır ve oyuncu ayakkabısını bulmaya çalışır. Ayakkabı bulunduktan sonra oyuna devam edilir **(KK 153)**.

21. Cirid Oyunu

Oyuna iştirak eden beş altı çocuğun ellerinde uzunca birer değnek bulunur. Her oyuncu değneğini bir istikamete – baş ve şehadet parmakları ile – atar. Kim geride kalırsa onun değneği bir divar deliğine, yere müvazi olmak üzere sokulur. Birinci yarıшта en ileri değnek götüren çocuk, divara sokulu olan değneğe uzakça ve muayyen bir yerden kendi değneğini atar. Böylece, diğer oyuncular da atarlar. Bütün değnekler divardaki değneği geçmiş olur ve buradaki değneği vuranlardan birisi sekkelle'yerek, yani bir ayakla yürüyerek gider ve bütün cirit'leri toplar getirir. Önce vuramayanlar bir daha atarlar. En son defada vuramayanın değneği meçhul bir mahalle saklanır. Ve elleri değnekli diğer küçük arkadaşlarının müstehziyane

Delikten ha, delikten

Delikten ha, delikten

nidaları arasında perişan ve mahcup bir surette bucalamağa başlar **(Caferoğlu, 1994:136)**.

22. Kulik Oyunu

Erkek çocuklar tarafından düz bir alanda oynanır. Oyun aracı olarak oyuncular bir ucu baston şeklinde eğilmiş birer sopa alırlar. Bir de yünden veya ağaçtan yapılmış yumruk büyüklüğünde top bulunur. Yere, topun gireceği büyüklükte tandır adı verilen çukur açılır. Çukur üç dört metre uzağına konulan topa sıra ile sopalarını baston gibi eğik olan tarafıyla vurarak tandıra girdirmeye çalışırlar. Bir vuruшта topu tandıra girdiren oyuncu bir sayı kazanır. Tandırla topun vurulacağı yerin uzaklığı gittikçe artırılır. Bu uzaklığı oyuncular kendi aralarında belirlerler. Oyunda topa vurup tandıra girdiremeyen oyuncu vuruş hakkını kaybeder. Diğer oyuncu oyunu kazanmış olur ve oyun biter. Eğer bir sayı belirlenmemişse ve top kuyuya girdirilemeyecek kadar uzağı konuyorsa oyun biter **(Hastürk, 1999:17)**.

23. Süvaricilik Oyunu

Malzemeler; iki adet sopa.

Erkekler tarafından oynanır.

Bu oyunu oynamak için iki tane sopa gerekmektedir. Biri at, diğeri de kılıç yerine kullanılır. Oyun çok kişiyle oynanılır. Bir sopa at gibi bacakların arasına alınır diğeriyle de oyunculara vurulur. O yetmezse at da kılıç gibi kullanılır. En iyi kaçan, dayak yemeyen oyuncu süvari başı olur. Herkese emirler verir **(Kayabaşı, 2010:45)**.

24. Mort Oyunu

5 veya daha fazla kişi ile oynanır. Oyuncuların hepsinde birer değnek vardır. Değnekler fırlatılır. Değneği en yakın mesafede olan ebe olur. Belirli bir mesafeye bir çizgi çizilir, Mort adı verilen yuvarlak taş bu çizgi üzerine yerleştirilir. Çocuklar değnekleri ile taşı vurmak ve ebe taşı yerine koyana kadar sopasını ebe ona vurmadan alıp kaçmak zorundadır (Ebenin de bir sopası vardır). Mortu kimse yıkamazsa çocuklar sopalarını almak için mortun bulunduğu bölgeye gitmek zorundadır. Bu durumda ebe kendine kolay yakalayabileceği zayıf ya da atik olmayan birini seçer ve onun peşinden koşar. Ona sopası ile değerse ebe o olur **(Türker, 2002:44)**.

D. DİLSİZ, ŞAŞIRTMACA, ŞAKA OYUNLARI

1. Açıl Kilit Açıl Oyunu

Açıl Kilit Açıl Oyunu ile Açıl Susam Açıl Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyuncular ellerini yumruk yaparak yere yatan oyuncunun sırtına ellerini sırayla üst üste koyarlar. Eli en üstte olan, diğer işaret parmağını yumruk yapılmış elin içine sokarak:

“Açıl kilit açıl. “ der.

Oyuncular sırayla aynı hareketi yaparak aynı sözü söylerler. En alttaki yumruğa sıra gelir. Yine yumruğa parmak sokulur ve:

“Açıl kilit açıl”

denir. Yumruğunu iyice sıkarak oyuncu: “Açılmaz. “ diye cevap verir. Bundan sonra oyun şu şekilde karşılıklı konuşmayla sürer:

- Neden açılmaz?
- Anahtar yok!
- Anahtar nerede?
- Suyu düştü!
- Su nerede?
- İnek içti!
- İnek nerede?
- Dağa kaçtı!
- Dağ nerede?
- Yandı, bitti, kül oldu!

Konuşma biter bitmez oyuncular elleriyle sakallarını sıvazlama taklidi yaparlar ve: “Vay benim köse sakalım! “ diye uyumlu bir biçimde bağırırlar. Oyun bu şekilde biter (**KK 162**).

2. Açıl Susam Açıl Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır.

Oyuncular daire oluşturarak otururlar. Oyuncular, ellerini yumruk yaparak, karışık şekilde üst üste koyar. Yumruğunu en son koyan oyuncu işaret parmağını diğer oyuncuların yumruklarının içine sokarak “Açıl susam açıl. “ diyerek bütün yumrukları açar. En son yumruğa gelince “Açıl susam açıl. “ der. İki oyuncu arasında şu konuşma geçer.

- Açıl susam açıl.
- Açılmam.
- Neden?
- Kilit nerede?

- Suya düştü.”
- Su nerede?
- İnek içti.
- İnek nerede?
- Dağa kaçtı.
- Dağ nerede?
- Yandı bitti, kül oldu, diyerek elini açar **(KK 57)**.

3. El Üstünde Kimin Eli Var Oyunu

El Üstünde Kimin Eli Var Oyunu ve Yumruk Yumruk Üstüne Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun dört veya daha fazla oyuncuyla oynanabilir. Oyuna başlamadan önce şu tekerleme söylenerek sayışma yapılır: “İli üzünde ilim va süle bağlım ibe ilimde ginnin ili va.” (Eli üzerinde elim var söyle bakalım ebe elimde kimin eli var) denir ve sözün bitiminde kimin elinin üstüne dokunulursa o ebe olur ve ebe yere yatırılmadan herkesin eline bakar, dokunur ve yere yatar. Üç oyuncu da yere yatırılan ebenin sırtına ellerini karışık bir şekilde üst üste dizerler ve ebeye sorarlar el üstünde kimin eli var, diye yatan oyuncu en alttan en üste doğru kimin elinin olduğunu sıralar. Eğer doğru bilirse ebe değişir, bilemezse ebe değişmez ve bilemezse herkes birer kez hızlıca ebenin sırtına yumruk vurur. Eğer ebe oyuncuların eline bakmaya teşebbüs ederse kulağı oyundaki kişi sayısı kadar kıvrılır **(KK 160)**.

4. Yumruk Yumruk Üstüne Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az dört oyuncuyla ya da daha fazla oyuncuyla oynanabilir. Oyunculardan biri yüzükoyun, toplu bir biçimde yatar. Geri kalan oyuncular yatan oyuncunun sırtına ellerini yumruk yaparak üst üste koyarlar. Yatan oyuncuya diğer oyuncular “Kimin yumruğu en üstte?” diye sorarlar. Yatan oyuncu üstteki yumruğun kime ait olduğunu tahmin ederse, adı tahmin edilen oyuncu ebe olur. Bilemezse yatan oyuncuyu diğer oyuncular yumruklarlar. Oyun böyle devam eder **(KK 81)**.

5. Dayakçı Oyunu

Oyun erkek çocuklarınca oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyunda kullanılan malzeme kemerdur.

Oyuncular daire oluşturarak otururlar. Oyunculardan biri seçilir ve seçilen oyuncu eline kemeri alır. Seçilen oyuncu istediğı birer ismi daire oluşturan oyunculara verir. Daha sonra eline kemer alan oyuncu dairenin ortasına geçer ve cümle kurar. Bu cümlede isim koyduğu oyuncunun hangisinin ismi geçerse oyuncu o anda dayakçı, diyerek ayağı kalkar. Eğer zamanında ayağı kalkamazsa dayakçı elindeki kemer ile o oyuncuyu döver (KK 5).

6. Ebem Sana Kim Dürttü Oyunu

Ebem Sana Kim Dürttü Oyunu ve Eşim Seni Kim Sürüyor Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından karışık oynanabilir. En az dört oyuncuyla oynanır. Bir oyuncu arkasını döner diğer üç oyuncu ise ebenin arkasından işaret parmaklarıyla ebeyi dörterler, sonra ebeye “Ebem sana kim dürttü? “ diyerek sorarlar ebe de tahmin eder, doğru tahmin ederse başka biri ebe olur, bilemezse o ebeyi dörten oyuncuyu ya sırtında taşır ya da oyuncu ebeye ne ceza verirse ebe onu yapmak zorundadır (KK 26).

7. Eşim Seni Kim Sürüyor Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun ikişer ya da üçer oyuncunun arka arkaya ve yan yana dizilmesiyle başlar. En öndeki üç oyuncudan ortadakini ebe seçerler. Ebe seçilen oyuncu, arkayı görmemesi için, ellerini kafasının üzerinde birleştirerek bükülü kollarıyla yüzünü kapatır. Arkadaki oyunculardan biri seçilir. Seçilen oyuncu ebeyi işaret parmağıyla iter ve ebenin yanında duranlar eşim seni kim sürüyor, der. Ebe iten oyuncuyu bilmeye çalışır. Ebe kendisini iten oyuncunun ismini bilirse, ebe olmaktan kurtulur bu kez ismi bilinen oyuncu ebe olur. Eğer ebe iten oyuncunun ismini bilemezse bilene kadar, oyuncu işaret parmağıyla ebeyi iter. Oyun böyle devam eder (KK 61).

8. Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak Oyunu

Baş Çuval Yattı Kalktı Kabak Oyunu ve Pancar Yattı Turp Kalktı Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun beş veya altı oyuncuyla oynanır. Ama daha fazla oyuncu olursa oyun daha eğlenceli olur. Oyunculara meyve, sebze, eşya vb. şeylerden isim konulur. İlk iki oyuncudan birine baş çuval, ikinciye kabak adı verilir. Diğer oyunculara isim koymak oyuncuların isteğine bağlıdır.

Baş çuval ismindeki oyuncu yatar ve kalkar oyunculardan herhangi birinin ismini söyler: “Baş çuval yattı, gaktı gabak” der. Baş çuvalın böyle demesiyle kabak yatar: “Kabak yattı, gaktı salatalık (örneğin) der ve oyun böyle devam eder.

Bu oyunun en önemli özelliği cümlelerin hızlı söylenerek oynanmasıdır. Böylece oyuncular şaşırtılmaya çalışılır. Kim şaşırsa şaşıran oyuncunun sırtına birer defa yumrukla vurulur (KK 60).

9. Pancar Yattı Turp Kalktı Oyunu

7-8 kişi ile kızlı erkekli oynanan bir oyundur. Herkese kendine bir meyve adı seçer. Daha sonra ebe seçimine geçilir. Ebe yüz üstü yere kapanır. Örneğin ebenin adı pancar olsun. Ebe “Pancar yattı, kalktı turp.” dediği zaman turp isimli oyuncu aynı şekilde yüz üstü yer yatıp o da “Turp yattı, kalktı elma” der. Oyun böylece devam eder. Adı söylenen oyuncu bu tekerlemeyi söyleyemezse ve anında yere yatmazsa oyundan atılır. Oyun bu şekilde bir oyuncu kalıncaya kadar devam eder (Bakırcı, 2007:209).

10. Tilki Saatin Kaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun yedi oyuncuyla oynanır. Amaç ebenin aklında tuttuğu sayıyı oyuncuların tahmin edip edemediğidir.

Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe olan oyuncu, diğer altı oyuncunun karşısına geçer. Oyuncular isterlerse ayakta dururlar isterlerse yere de oturabilirler. Ancak ebe oyun boyunca ayakta kalır. Ebe içinden bir saat (zaman) tutar. “Tilki saatin

kaç?” diyerek sırayla arkadaşlarına sorar. Ebenin tuttuğu zamanı (saati) bilenler ebenin yanına gider ve ebenin arkasına sıra olurlar. Bilemeyenler için ebe içinden tekrar saat tutar. Arkadaşlarına tekrar aynı soruyu sorar. En sona kalan oyuncu oyunu kaybeder. Oyun böyle devam eder (KK 70).

11. Mini Mini Oyunu

Mini Mini Oyunu ve Şingir Mingir Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bu oyunda iki oyuncu, oyuncu seçicidir. Bunlar oyuncuları eşit şekilde paylaşırlar. Karşılıklı olarak oyuncular oturtulur. Her grubun başı kendi oyuncularının kulaklarına birer isim söyler. Bu isim meyve, hayvan, eşya, renk ismi olabilir. Bir grubun başı karşı tarafa “Köpeklerinden geçemedim köpeklerini bağla” diye seslenir. O da “Hoşt” diyerek karşı grubun başının geçmesini sağlar. Geçen oyuncu yerde çömelerek oturan oyuncuların kafalarına elleyerek birini seçer. Elleriyle gözünü kapatır. Kendi oyuncularından birinin gizli ismini söyleyerek “gelsin benim (mesela) kirazım.” diye çağırır. İsmi söylenen oyuncu gelip gözü kapalı oyuncunun alnına elinin iç tarafıyla vurup geçip yerine oturunca gözleri kapalı olan oyuncunun gözleri açılır. Karşıdaki oyuncular kimin vurduğunun belli olmaması için hep beraber “mini, mini, mini, mini” diyerek işaret ve başparmaklarıyla burunlarının iki tarafına dokunurlar. Gözleri açılan oyuncu kendisine kimin vurduğunu tahmin etmeye çalışır. Eğer bilirse vuran oyuncu bilen oyuncunun grubuna geçer. Bilemezse bu kez bilemeyen oyuncu grubunu değiştirir. Kimin oyuncu sayısı çok olursa oyunu o grup kazanır (KK 71).

12. Şingir Mingir Oyunu

İki grup arasında oynanır. İki grup karşılıklı yan yana dizilerek çömelirler. Her grup kendine bir başkan seçer. Oyuna hangi grubun başlayacağı adımla sayışarak belirlenir. Her grup kendi arasında oyunculara meyve, renk, hayvan, vb. isimler verir. Kim oyuna başlayacaksa o grubun başkanı oyuna başlar. Başkan “Şingir mingir.” deyip oynayarak karşı grubun yanına gider. O grup “Şingir dağım hoş geldin.” diyerek geleni karşılar. Başkan “Babam kavun karpuz istiyor.” der. Diğer grubun başkanı da “Beğen beğendiğini, al.” der. Başkan sıraya dizilmiş grubun başlarını tek tek yoklar. Beğendiği birinin gözlerini kapatır. Başkan kendi grubundan birinin adını söyler. O da

yavaşça gelir gözü kapalı oyuncunun alnına vurup kaçar. Alnına vurulan oyuncu, geleni bilirse adı söylenen oyuncu o gruba katılır. Gözü kapalı oyuncu geleni bilemezse o diğer gruba katılır. Oyun bu şekilde devam eder. Hangi grup en fazla oyuncuyu kendi tarafına katmışsa oyunu o grup kazanır (**Bakırcı, 2007:208**).

13. Kimin Dili Daha Hassas Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncular üç veya dört gruba ayrılır. Seçilen oyuncunun gözleri bağlanır. Gözleri bağlanan oyuncunun ağzına bir parça yiyecek verilir. Yiyecek oyuncunun ağzına sürülür, içecek ise oyuncuya azıcık içirilir. Oyuncu ağzındaki yiyeceğin ne olduğunu bilirse oyundan çıkar; ama yanmaz. Eğer bilemezse cezalı kalır. Oyuncular tarafından adı bilinmeyen her bir tatta bir ceza puanı alınır. Oyunun en sonunda cezası az olan grup oyunu kazanır ve o grup birinci kabul edilir (**KK 87**).

14. Öt Kuşum Öt Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Kalabalık bir grup tarafından oynanır. Oyunda ebenin gözünü bağlamak için tülbent, yazma vb. bir şeyin olması gerekir. Bir başkan, bir de ebe seçilir. Ebenin gözleri bağlanır. Başkan, oyunculardan birini ebenin önüne getirir. Ebe, oyuncunun yüzünü eliyle yoklar. Tanıyamazsa:

“Öt kuşum öt!” der.

Oyuncu, sesini değiştirerek kuş taklidi yapar. Ebe ses çıkaran oyuncuyu tanımaya çalışır. Tanıyamazsa bir başkası çağırılır. Tanırsa, tanınan oyuncu ebe olur. Oyun böylece sürüp gider (**KK 103**).

15. Deve Cüce Oyunu

Deve Cüce Oyunu, Gece-Gündüz Oyunu ve Büyük Fener Oyunu hızlı oynanması ve şaşırtma unsurunun kullanılması açısından birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun genellikle sınıfta oynanır.

Öğretmen veya oyunculardan biri oyunu başlatır. Öğrenciler oyuna başlarken öğretmenin demesine göre ya deve ya cüce olurlar. Öğretmen “deve” deyince

öğrenciler hemen topluca ayağa kalkarlar. Öğretmen “cüce” deyince oyuncular hemen otururlar. Öğretmen bu kelimeleri hızlı hızlı söylemeye başlar. Bazen birkaç defa art arda deve bazen de cüce der. Oturup kalkarken şaşırان veya geç kalan öğrenciler oyundan çıkarılır. Bu oturuş ve kalkışlardan sonra söylenen kelimeye göre zamanında oturup kalkan, hata yapmayan, sona kalan öğrenci birinci olur **(KK 105)**.

16. Gece-Gündüz Oyunu

Kız ve erkek karışık oynanabilen bir oyundur.

Bu oyun genelde okulda oynanır. Herkes sırasında normal bir şekilde oturur. Öğretmen “gece” dediğinde öğrenciler yüzlerini kollarıyla kapayarak sıraya koyarlar. “Gündüz” dediğinde yüzlerini açarlar ve normal bir şekilde oturmaya başlarlar. Öğretmen öğrencileri şaşırtmak için iki üç kere aynı görevi tekrarlayabilir. Şaşırان öğrenci oyundan çıkar. Sona kalan çocuk oyunu kazanır **(Kayabaşı, 2010:46)**.

17. Büyük Fener Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bu oyun oyuncuları şaşırtma esasına dayanır. Oyuncular halka oluşturarak yere otururlar. Oyun oyunculardan birinin ellerini birbirine yaklaştırarak “büyük fener” ifadesini kullanmasıyla başlar. Diğer oyuncu ellerini açarak “küçük fener” ifadesini kullanır. Oyun diğer oyuncuların sırayla bu hareketleri yapmasıyla devam eder. Oyun oynanırken oyuncular hızlı oynamak zorundadırlar. Oyun oynarken şaşırان oyuncu oyundan çıkartılır. En sona kalan oyuncu oyunu kazanır **(KK 129)**.

18. Çevrim Çiçek Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Çevrim Çiçek Oyununda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır.

Bu oyunda önce birinci olan oyuncuya ne hediye verileceği belirlenir. Sonra oyuncular kendi etraflarında dönerler. En çok kimin başı döner de yere düşerse o oyuncu oyundan çıkar ve diğer oyuncular oyuna devam eder ve oyun ayakta bir oyuncu kalana kadar sürer ve sona kalan oyuncu belirlenen hediye alması hakkı kazanır ve oyun bu şekilde sona erer **(KK 118)**.

19. Güldürme Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyuncular aralarından bir oyuncuyu seçerler. Seçilen bu oyuncu hareket ve sözleriyle komiklik yaparak diğer oyuncuları güldürmeye çalışır. Diğer oyuncular yan yana otururlar. Seçilen oyuncu oturan oyuncuları hareket ve sözleriyle güldürmeye çalışır. Oturan oyuncular gülmemelidir. Oyunculardan gülen olursa oyundan çıkar ve o da başta seçilen oyuncuyla birlikte komiklik yaparak diğer oyuncuları güldürmeye çalışır. Oyundan çıkan her oyuncu hal ve hareketleriyle komiklik yapan arkadaşlarına katılır ve diğerlerini güldürmeye çalışır. Oyun boyunca gülmeyen ve sona kalan oyuncu oyunu kazanır **(KK 124)**.

20. Sessiz Film Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. İki grup arasında oynanır. Gruplar kendi aralarında karşı gruba hangi filmi soracaklarını kararlaştırırlar. Oyuna başlayan grup kararlaştırdıkları filmin adını karşı gruptaki oyunculardan birinin kulağına söyler. Filmin adı kulağına söylenen oyuncu el kol hareketleriyle, konuşmadan filmi grup arkadaşlarına anlatmaya çalışır. Grup üyeleri, anlatılan filmi tahmin etmeye çalışırlar. En çok film tahmin eden grup oyunu kazanır **(KK 146)**.

21. Kondum Kondum Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri, bütün oyuncuların tanıdığı kişilerin oturduğu bir evi aklından geçirir. Oyunculara o eve yakın bir yere kondum, der. Ama aklında tuttuğu o evi söylemez, o evdeki aile fertlerini söyler mesela iki çocuk, anne, baba, diyerek o ev ve aileyle ilgili ipuçları verir. Diğer oyuncular konulan evin kime ait olduğunu tahmin etmeye çalışırlar. Evin kime ait olduğunu hangi oyuncu bilirse soru sorma sırası ona geçer. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 147)**.

22. Eşin Kim Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun on oyuncuyla oynanır. Beş oyuncu önde beş oyuncu arka sırada durur. Öndeki beş oyuncu iki elini başının üstüne koyar ve arkalarına hiç bakmazlar. Arkadaki beş oyuncu da, öndekilerin

arkasında karışık şekilde yer değiştirerek durur. Öndeki beş oyuncu arkalarındaki beş oyuncuyu seslerinden tahmin etmeye çalışırlar. Arkadaki beş oyuncu ses tonlarını değiştirerek aynı anda ses çıkarırlar. Öndeki oyuncu arkasındakinin kim olduğunu söyler. Arkasındaki oyuncunun kim olduğunu bilen oyuncu oyunu kazanır ve arkadaşları tarafından alkışlanır. En çok alkış alan oyuncu da oyunun birincisi olur (KK 151).

23. Çürük Elma Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az altı oyuncuyla oynanır. Bir ebe seçilir ve yere daire çizilir. Dairenin etrafına oyuncular belirli aralıklarla sıralanır. Oyuncular yere çömelip ellerini birbirine bağlar. Ebe dairenin ortasına geçer. Hepsinin başına “çürük elma, çürük elma” diyerek elini koyar. Aniden birisini iter. İtilen oyuncu yere düşerse veya elleri birbirinden çözülürse oyundan çıkar. Bir oyuncu kalana kadar oyun böyle devam eder. Birinci olan oyuncu alkışlanır. İstenilirse oyun tekrar oynanır (KK 175).

24. Dikkat Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri, oturan arkadaşlarına beş soru sorar. Kim bu beş soruya da yanlış cevap verirse oyunu kazanır. Oyunculardan biri soru sormaya başlar;

- Tavşanın kaç ayağı var? Yanına gelen oyuncu tabii buna yanlış cevap verecektir. İkinci ve üçüncü sorularda yanlış cevaplandıktan sonra, oyunu oynatan oyuncu dördüncü sorusuna geçer.

- Acaba kaçınıcı sorudayım? Seçilen oyuncu boş bulunup:

-Dördüncü sorudasınız, deyince cevap verdiği için oyunu kaybedecektir. Oyun beş soruya da yanlış cevap verilince biter. Beş soruya da yanlış cevap veren oyuncu oyunu kazanır (KK 183).

25. Sen Söyle Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyuncular daire olurlar. Oyunculardan biri bir sözcük söyler. Sonra sırasıyla

diğer oyuncular da birer sözcük söyler. Oyun bu şekilde devam eder. Daha önce söylenen bir sözcüğü söyleyen veya sözcük bulmak için bir dakikadan fazla düşünen oyuncu oyundan çıkarılır. Sona kalan oyuncu oyunu kazanır (**KK 184**).

26. İşçi Oyunu

Sekiz-on kişi bir araya toplanır. İçlerinden birisi ebe seçilir. Oyuncular bir daire teşkil etmek üzere yere otururlar. Ebe herkese bir iş tahsis eder. Mesela: Keman çalmak, kıyma kıymak, kiriş iğirmek, yazı yazmak, et dövmek ve saire gibi. Her oyuncu kendi üzerine aldığı vazifeyi iki el ile yapmak ve karşısındakinin anlayabileceği bir tarzda hareket etmek üzere oyuna başlar.

Oyuna bu suretle başladıktan sonra ebe de iki elini birbir etrafında süratle hareket ettirmeye başlar. Ebe kendi vazifesini yaparken haydi emrini verdiği zaman, herkes ebe'nin eline bakmaya ve ebe kendi işini bırakıp da kimin san'atını icraya başlarsa, o san'at sahibi el ile yapmakta olduğu işini bırakmaya ve ebenin zaten vazifesi olan iki elini birbir etrafında hareket ettirmeye mecbur tutulur. Bu veçhile ebe herkesin işini, şaşırtmak suretile tekrar eder.

İşler yapıla yapıla bir itiyad haline geldikten sonra, birden bire ebe'nin işini yapabilmek iyi bir dikkate ve süratle intikale bağlı olduğundan, ekseriya oyuncular şaşırılmış oluyor. Şaşırlınca ise, oyuncu ile istihza edilir. Oldukça eğlenceli bir oyundur (**Caferoğlu, 1994:138-139**).

27. El Kaç Mel Kaç Oyunu

5-6 kişilik kızlı erkekli oynanan bir oyundur. Herkes kendine bir meyve ismi seçer. Oyuncular kendi arasında bir başkan seçerler. Oyuncular ellerini açarak beklerler. Başkan eline bir üzüm tanesi alarak “El kaç mel kaç ebenin eline koy da kaç.” tekerlemesini söyler. Tekerleme sonunda üzüm tanesi hangi oyuncunun elinde kalmışsa o oyuncu kapının arkasına gider. Başkan giden oyuncuya “Elma mı, armut mu, üzüm mü, vb. istersin.” diye sorar. O da istediği bir meyve ismini söyler. O meyve isimli oyuncu kapının arkasındaki oyuncuyu sırtlayarak diğer oyuncuların yanına getirir. Oyun böylece devam eder (**Bakırcı, 2007:209**).

28. Kulaktan Kulağa Oyunu

Kalabalık oyuncu grubuyla kapalı ve açık alanlarda oynanan dikkat isteyen bir oyundur. Oyuncular yan yana sıra ile oturur. En baştaki oyuncu sol tarafındaki oyuncunun kulağına eğilerek diğer oyuncuların duyamayacağı ses tonuyla bir kelime söyler, o oyuncu işittiği kelimeyi yanındakine, o yanındakine söyleyerek en son oyuncuya sıra gelir. Sonundaki oyuncu da duyduğu kelimeyi sesli olarak söyler, eğer kelime baştaki oyuncunun söylediğine uyuyorsa o oyun başka bir kelime söylenerek yeniden başlar.

Eğer sondaki oyuncunun söylediği kelime baştakini tutmuyorsa o zaman sondan başlayarak oyuncular işittikleri kelimeyi sesli olarak söyler ve yanlışlığı kimin yaptığı bulunur. Yanlış yapan oyuncu cezalı olarak sıranın en sonuna geçer (**Hastürk, 1999:21**).

E. DRAMATİK OYUNLAR

1. Eşeğe Ters Binme Oyunu

Eşeğe Ters Binme Oyunu ve Eşek Arap Oyunu düğünlerde yaşça büyük kız ve erkekler tarafından oynanması açısından birbirine benzer.

Oyun düğünlerde yaşça büyük kızlar tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bu oyunda bir kadın, erkek kılığına girer. Erkek kılığına giren oyuncuyu eşeğe ters bindirirler ve eline de bir sopa verirler. Etrafında da oyunu oynamak isteyen diğer oyuncular olur. Eşeğin üstündeki oyuncu, etrafındaki kızları kaçırmak ister. Fakat kimse eşeğe binmek istemez. Daha sonra bir kızı zorla kaçıırır. Eşeğin üstüne ters bindirir. Bunlar yapılırken diğer oyuncular da maniler söylerler ve olup biteni izlerler. Çok eğlenirler. Bu oyun böyle devam eder (**KK 31**).

2. Eşek Arap Oyunu

Genellikle düğünlerde oynanır. Düğüne katılan erkekler tarafından oynanır. Erkek tarafı düğün evine kız almaya gittiğinde erkek tarafından bir kişi (erkek) yüzünü siyah boya ile boyar. Erkek tarafı halay çekmeye başlar. Yüzünü boyayan oyuncu ise halay ortasına girer. Bir süre halay çektikten sonra istediği bir oyuncuyu

kaçırır. Bu oyuncuyu kurtarmaya gidenleri “palaska” denen bir tür kayış ile döver. Sonra halaya tekrar döner ve bu oyun bu şekilde devam eder **(KK 5)**.

3. İncecilik Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyunda bir bez bebek, bez parçaları, mandal, kalem, kâğıt ve tepsi kullanılır.

Bir oyuncunun bez bebeği olur. Bu bebeğini üçler. Arkadaşlarına bugün benim üçlemem var, diyerek kendi evine davet eder. Bez bebeği olan oyuncunun evine gelen arkadaşları, bebeğe bir parça bez getirir. Ev sahibi olan oyuncu evine getirilen bezleri duvara mandalla asar. Daha sonra bezlerin kime ait olduklarını ev sahibi yazar ve gelen misafirlere söyler. Ondan sonra bir oyuncu eline tepsi alıp def gibi çalar. Bütün oyuncular hep beraber oynarlar. Buna da üçleme, denir. Bu oyun da böyle devam eder **(KK 31)**.

4. Kağnı Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyuncular tenekenin (sıvıyağ kutusu) ağzını U şeklinde açarlar, ucuna ip bağlarlar. Bu yaptıkları oyuncağa kağnı adını veririler. Oyuncular ev yapmak için uygun olduğunu düşündükleri herhangi bir yeri belirlerler. Belirledikleri bu yere etraftan taş toplayarak ağzını açtıkları tenekenin (kağnının) içerisinde taşırlar. Sonra taşıdıkları bu taşlarla her iki oyuncu da kendisine ev yapar. Böylece oyuncular hem eğlenir hem de evini önce bitiren oyuncu kağnının sahibi olur **(KK 15)**.

5. Kurt Ve Çoban Oyunu

Oyunu hem kız hem de erkek çocukları oynar. Oyun en fazla on ila on beş oyuncuyla oynanır. Bu oyun geniş alanda ve ağıl olan yerlerde oynanır. Oyuncular arasından bir kurt ve bir çoban seçilir. Diğer oyuncular da koyun olur. Kurt çobana seslenir.

- Çoban sür koyunlarını. Çoban kollarını açmış olarak ürken koyunlarını korur. Koyunları saklayarak ağıla götürmeye çalışır. Kurt koyunlara saldırır. Kurt çobana dokunmadan koyunları kapmaya çalışır. Kurdun yakaladığı koyunlar oyundan

çıkar. Ağılın içine giren koyunlar kurtulur, kurt onlara dokunamaz. Kurttan kaçan koyunlar oyunun birincisi olarak oyunu kazanır (**KK 87**).

6. Yumurtacılık Oyunu

Oyunu kızlar ve erkekler karışık olarak oynar. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bir ebe ve bir kurt seçilir. Diğer oyuncular yumurta olurlar. Ebe yumurtalara renk isimleri verir. Sonra kurt gelir ve kapıyı çalar.

- Tık! Tık! Tık!
- Kim o?
- Ben kapıcı Memo.
- Ne istersin?
- Yumurta.
- Hangi renk?
- Pembe.

diye renkleri sayar. Ebe var olan rengi kurda söyler. Rengi söylenen yumurta kaçır. Kurt onu yakalamaya çalışır. Ebe kaçan oyuncuyu yakalarsa ebe olmaktan kurtulur, yakalayamazsa tekrar ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 102**).

7. Ayşe Teyze Oyunu

Oyun genellikle kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en az üç oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri Ayşe teyze, diğer ikisi de çocuk olur. Çocuk olan oyuncular:

- Ayşe teyze bahçene gireyim mi?

Ayşe teyze:

- Gir.

Çocuklar:

- Bahçeden elma alayım mı?

Ayşe teyze:

- Al.

Çocuklar:

- Kaç tane?

Ayşe teyze:

-Beş tane. (Beş tane olması önemli değil, istenilen sayı söylenebilir.)

Oyuncular tıpkı elma topluyormuş gibi ellerini yukarıya kaldırır ve yerlerinde zıplayarak ellerini açıp kapatarak elma topluyormuş gibi yaparlar (**KK 101**).

8. Şimşek De Şimşek Kara Şimşek Oyunu

Oyun, kız çocukları tarafından en az altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular iki oyuncudan oluşan iki grup oluştururlar. İki grup aralarında iki üç adım boşluk bırakarak karşılıklı dururlar. Oyunda “gelin-görümce” kavgası şarkı ile anlatılır. Bir taraf gelin diğer taraf ise görümce olur.

Gelin:

Abini alacağım.

Sana yenge olacağım.

Şimşekleri çakacağım.

Ohh oh oh! (Sağ ayak bir adım öne atılarak eller birbirine vurulur ve ohh oh oh denir. Kışkananlar çatlasın der gibi)

Görümce:

Abimi alamazsın,

Bana yenge olamazsın,

Şimşekleri çakamazsın bile

Ohh oh oh. (Sağ ayak bir adım öne atılarak eller birbirine vurulur ve ohh oh oh denir. Kışkananlar çatlasın der gibi)

Gelin:

Abini aldım bile,

Sana yenge oldum bile,

Şimşekleri çaktım bile

Ohh oh oh. (Sağ ayak bir adım öne atılarak eller birbirine vurulur ve ohh oh oh denir.)

Görümce:

Abimi almış bile,

Bana yenge olmuş bile,

Şimşekleri çakmış bile

Tühh tüh tüh.” (Burada bir değişiklik olur, eller dizlere vurulur ve tühh tüh tüh denir).

Gelin:

-Şimşek de şimşek kara şimşek, der. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 134)**.

9. Eşşegi Nerden Suvardın Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyunu iki oyuncu oynar. Birinci oyuncu ikinci oyuncunun burnunu işaret ve orta parmağı ile sıkıştırır. Bu şekilde burnunu sıkıttığı oyuncuya sorar:

- Eşşegi nerden suvardın? Aşağı (ya da yukarı) pınardan mı?

- Yukarı pınardan.

- Yukarı pınarın suyu soğuk muydu sıcak mıydı?

- Sıcaktı ... (Sıcak derse eşşegin ağzını yaktın diye, soğuktu derse eşşegi üşüttün diye dayak atarlar.)

Sıcaktı veya soğuktu derse dayak yer. Ilıktı derse hiç dayak yemez .

Oyun bu şekilde devam eder **(KK 15)**.

10. Deli Doktor Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyuncu sayısı en az altı oyuncudan oluşur. Altı oyuncudan biri doktor (yani ebe) olur. Doktor biraz uzaklaşır. Diğer oyuncular daire oluşturur. Ellerini bırakmamak şartıyla birbirlerine bağlanırlar. Yani birbirlerine dolaşırlar. Doktor gelir. Bunları çözmeye çalışır. Eğer doktor oyuncuları çözemezse doktora ceza verilir. Ceza olarak şunlar uygulanabilir: Bir yer belirlenir ve o belirlenen yerler arasındaki mesafe on kere koşulur veya doktor, ayakkabısını eline alıp yalın ayak taşların üstünde gezer, doktor bu cezalardan birini seçer. Daha sonra başka bir oyuncu doktor olur ve bu oyun böyle devam eder (**KK 74**).

11. Kese Oyunu

Oyun hem kız ve hem erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyun dışarıda oynanır. Oyun on oyuncuyla oynanır.

Oyun sadece Çarşamba ve Perşembe günleri oynanır. Oyuncular birer tane kese alırlar. Boş keseleri evlerin bacalarından sarkıtırlar. Bacada o keseyi gören ev sahipleri kesenin içini elma, armut, ceviz vb. yiyeceklerle doldurarak keseyi dışarı koyar. Daha sonra kesenin sahibi keseyi almaya gelir, alır ve keseyi boşalttıktan sonra başka bir evin bacasına sarkıtır. Toplanan yiyecekler daha sonra oyuncular tarafından hep birlikte yenir.

Bazen de bu keselerin içine elma, armut, ceviz vb. yiyecekler yerine şaka yapmak için keseyi açan oyuncunun yüzüne kül tozu gelsin diye odun külü koyarlar (**KK 121**).

12. Çidem Donatması Oyunu

Çidem otunun yetiştiği mevsimde, yani mart ayına doğru çocuklar bu nebatı yerden kökü ile çıkararak ellerindeki değneklere takarlar ve ev ev dolaşarak muhtelif erzak toplarlar. Dolaşma esnasında oyuna iştirak eden çocuklar aşağıdaki şarkıyı söylerler:

Çidem çidem çiçek

Emim o'lu goçecek

Çoh verenin o'lu olsun

Az verenin gızı olsun

Gız çatlasın ölsün

O'lan yanımıza yoldaş galsın.

Her ev kapısında söylendikten sonra, çocuklar ellerindeki değnekleri havaya fırlatırlar. Ve en sonda topladıkları erzakı bişirip müştereken yerler. Bu yemek meclisinin adı çocuklar arasında felfana adıyla meşhurdur (Caferoğlu, 1994:130).

13. Mantufan Oyunu

Genç kızların oynadığı bir oyundur. Bahar şenliğinde oynanan bir oyundur. Ortaya bir çömlek koyulur. Kızlar sevdikleri bir eşyanın ucuna çiçek bağlayıp dilek tutarak çömleğin içine atarlar. Yemekler yenir ve çömleğin başına iki kişi geçer. Biri çömleğin içindekileri sırayla alır ve diğer kişi o eşyayla ilgili mani okur. Mani bittikten sonra o kişi öne çıkar ve eşyasını alır (KK 104).

14. Cirit Oyunu

Bu oyun, dört beş yaşındaki çocuklar arasında genellikle iki şekil oynanır;

1. Çocuklar bir buçuk iki metre uzunluğunda ince çubuk bulurlar. Bu çubuğu bacaklarının arasına alırlar. Bir ellerine de kırk elli santimetre uzunluğunda çubuk alırlar. Bu çubuğu kamçı yerine kullanırlar. At taklidi yaparak koşarlar. Ara sıra da kamçılarıyla at yerine kullandıkları çubuğa vururlar.

2. Genellikle iki çocukla oynanır. Üç dört metre uzunluğundaki ip iki ucundan bağlandıktan sonra ip bir oyuncunun boynundan geçirilip ağzı ile tutturulur. İpin ucunu da öteki oyuncu eli ile tutar. At önde, sürücü arkada koşarlar. Sürücü ipi sağlı sollu hafif çekerek atın gideceği yönü belirler, geriye doğru çekerek durdurur. Oyun bu şekilde oynanır (Hastürk, 1999:10-11).

15. Ayağımın Altı Otuz Altı Oyunu

Kız erkek karışık oynanır.

Kızlar ve erkekler karşılıklı olarak ayrılırlar. Her kız birer erkek seçer. Bir kız seçtiği erkeğe doğru gider, onu elinden tutup kaldırır. Eğer erkek kalkmak istemezse;

“Ayağımın altı otuz altı” der. İlk gidenler bir halka oluştururlar. Sona kalanı da döverler (Kayabaşı, 2010:48).

F. EZGİLİ OYUNLAR

1. Aç Kapıyı Oyunu

Aç Kapıyı Oyunu ve Bezirgan Başı Oyunu birbirine benzer. Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en az beş oyuncuyla ya da daha fazla oyuncuyla oynanabilir.

Oyunculardan iki tanesi ellerini tutuşarak yukarı kaldırır ve

“Aç kapıyı bezirgan başı, bezirgan başı

Kapı hakkı ne alırsın, ne verirsin,

Bir sıçan iki sıçan üçüncüye kapan,

diye sayarlar. Tabi o sırada diğer oyuncular sırayla geçmektedir. Geçen en son oyuncuyu elleriyle kapatırlar ve bir köşeye çekerler ona herhangi bir şey sorarlar örneğin; içi sarı, rengi sarı, enekli, ekşi vs. o oyuncuda limon olduğunu bilirse soran oyuncu grubuna geçer. Bilemezse diğer gruba geçer. Oyun her oyuncu bir gruba geçinceye kadar böyle devam eder. Daha sonra ortaya bir çizgi çizilir. Birinci grup çizginin sağına ikinci grup soluna geçer ve el ele tutuşup çizgiden birbirlerini çekmeye çalışırlar. Bu çekme sırasında oyuncular çizginin hangi tarafına geçerse o grubun üyesi olur (KK 140).

2. Bezirgan Başı Oyunu

Aç kapıyı Oyunu ve Bezirgan Başı Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından on veya on iki oyuncuyla oynanır. İki oyuncu seçilir. Seçilen oyuncular ellerini köprü şeklinde birleştirirler diğer oyuncular sıraya girer. Daha sonra oyuncular ellerini köprü şeklinde birleştiren oyuncuların yaptığı köprüden sırasıyla geçerek, tekerleme söylerler:

“Aç kapıyı bezirgan başı, bezirgan başı

Kapı hakkı ne verirsin? Ne verirsin?

Arkamdaki yadigar olsun, yadigar olsun

Bir tavşan, iki tavşan, üçüncü dolaba kaçan”

Oyuncular köprünün altından geçerler. Oyuncular üçüncü tavşan dolaba kaçan, dediğinde köprünün altından geçen oyuncu köprünün içinde kalır. Bu arada seçilen iki oyuncuya oyun başlamadan önce hayvan isimleri tutmaları söylenmiştir. Köprünün içindeki çocuğa diğer çocuklar duymadan, hangi hayvanı seçeceği sorulur (Kuş mu tavşan mı?) Köprünün içindeki oyuncu hangi hayvanı seçerse o grubun arkasına geçer. Oyun bütün oyuncular köprünün içinde kalana kadar devam eder. Oyuncuların hepsi ebelerin arkasına geçtikten sonra uzunca bir urganla çekişmece yapılır. Çekişmede başarılı olan grup oyunu kazanır (**KK 169**).

3. Yağ Satarım Bal Satarım Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncular daire şeklinde oturur. Bir oyuncu bez parçası elinde daire oluşturan oyuncuların etrafında şu tekerlemeyi söyler.

Yağ satarım

Bal satarım

Ustam ölmüş

Ben satarım.

Ustamın saçları sarıdır

Satsam on beş liradır

Zambak zumbak

Dön arkana iyi bak.

Bu arada oturan oyunculardan hiçbirisi arkasına bakmaz. Onlar da alkışlayarak ebein söylediği tekerlemeye tempo tutarlar. Sonra ebe elindeki bez parçasını oturan oyunculardan birinin arkasına haberi olmadan koyar. Sonra o oyuncu arkasına konulan bezi fark edince, bezi alarak ebeyi kovalar. Ebe de kendini kovalayan

oyuncunun yerine oturmaya çalışır. Eğer oturursa kovalayan oyuncu ebe olur. Eğer ebe kovalayan oyuncunun yerine oturamazsa yine ebe olmak zorundadır. Oyun böyle devam eder (**KK 148**).

4. Aliler Aliler Oyunu

Aliler Oyunu, Alaylar Oyunu ve Mel Mereşe Melki Tutan Oyunu, Çingele Halile Oyunu ve Ağdaylar Buğdaylar Oyunu birbirine benzer. Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Oyun 6-10 oyuncuyla oynanır. Oyunlar eşit sayıda iki gruba ayrılır. Bu oyundaki en önemli kural tekerlemeleri bilmektir, tekerlemeler bilinmezse oyun oynanamaz. Oyuncular arada biraz mesafe kalacak şekilde karşı karşıya dizilirler. Bir taraf diğer tarafın üzerine yürüyerek:

Aliler Aliler cingan Aliler, der. Bu tekerlemeyi diğer tarafın üstüne giderek söylerler, onlar da arka arkaya yavaş bir şekilde yürürler. Sonra diğer grup aynı şekilde:

- Ne istiyorsunuz bizim saraydan?
- Sizin sarayda bir güzel var?
- O güzelin ismini cismini bize bildirin.
- O güzelin ismi de cismi de (Sultan) Hanım (Oradaki kişilerden hangisini istiyorlarsa onun ismini söylerler).
- Sultan da olsun multan da olsun vermeyiz onu.
- Sultan da olsun multan da olsun alırız onu.
- Hani pis kızınızın bayramlık şalı?
- İşte de pis kızınızın bayramlık şalı (Daha sonra kızı isteyen taraf).
- Tık tık (kapıya vurur gibi yapar).
- Kim o?
- Kızı istemeye geldik.
- Kız banyoda.
- Bir tas su dök de çıksın.

- İncileri dökülür.
- İncileri kaç para?
- Bütün dünya.
- Al sana bütün dünya (Kızı iki oyuncu ortaya alır, ellerini tutar).
- Yedirdim ekmek, içirdim su hepsi sana helal olsun.

diyerek kızı bir ileri bir geri çekerler ve en sonunda diğer gruba gönderirler. Bu oyun bu şekilde devam eder **(KK 22)**.

5. Alaylar Oyunu

En az altı kız ile oynanan bu oyunda, iki gruba bölünmüş kızlar karşılıklı dururlar ve gruplar birbirinin üzerine yürüyerek şu tekerlemeyi söylerler;

- Alaylar, alaylar, tortop alaylar.
- Ne istersin, ne istersin bizim alaydan?
- İçinizde bir güzel var onu isterim.
- O güzelin adı nedir, bize bildirin?
- O güzelin adı “.....” güzeldir.
- Uğurludur, usludur; yalnız veremem.

Tekerlemede ismi geçen oyuncu karşı gruptaki iki oyuncunun sıkı sıkıya tutuşmuş ellerini açmaya çalışır. Oyuncu el ele tutuşan oyuncuların elini açarsa kendi takımında kalır. Açamazsa diğer gruba geçer ve bu şekilde oyun son iki oyuncu kalana kadar devam eder. Oyunda kaybeden oyuncuya göbek atma cezası verilir **(KK 52)**.

6. Mel Mereşe Melki Tutan Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Oyun yirmi oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılırlar. İki grup arada biraz mesafe bırakarak karşılıklı dururlar. Birinci grup oyuna başlar. Yürüyerek ikinci gruba doğru giderken şu maniye söylerler.

- Mel mereşe melki tuta

Bizden size kim gide?

- (Suna) gele. (Oyunculardan herhangi birinin adı söylenir.)

İkinci grup da istediği oyuncunun adını söyler. Suna'yı almak isteyen taraf ellerini kenetler. Eğer Suna oyuncuların kenetli olan ellerini açabilirse o gruptan bir oyuncuyu kendi grubuna alır. Ama açamazsa kendisi diğer gruba geçer. Oyun kişi ismi değiştirilerek bu şekilde devam eder. Oyun sonunda hangi grubun oyuncu sayısı fazlaysa, o grup oyunu kazanır **(KK 32)**.

7. Çingele Halile Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından on veya daha fazla oyuncuyla oynanır.

Önce iki oyuncu kendi gruplarını oluşturmak için ayrılır ve bu baştaki oyuncular istedikleri diğer oyuncuları kendilerine çekerek benden olan bana gelsin, benden olan bana gelsin, diyerek gruplara ayırır. Gruplar ayrıldıktan sonra gruptaki oyuncular el ele tutuşur ve aralarında belirli bir mesafe bırakarak karşılıklı dururlar. Aşağıdaki sözlü formülü iki grup karşılıklı birbirinin üstüne giderek söyler, Bir grup diğerinin üzerine giderken karşıdaki grup yavaş yavaş geri geri yürür.

- Halile halile, çingele halile.
- Ne ister ne ister bizim saraydan?
- İçinizde bir güzel var, bir şirin var onu isteriz.
- O güzelin, o şirinin adı neymiş?
- O güzelin, o şirinin adı Şüheday'mış,
- Şüheda'da olsa Müheda da olsa alırız onu.
- Yedirdik içirdik.

diyerek adı geçen oyuncuyu yollar. Birinci gruptaki iki oyuncu ellerini sıkıca tutarlar, gelen oyuncu da kenetlenmiş elleri açmaya çalışır. Açarsa oyuna ikinci grup başlar açamazsa birinci grup başlar. Oyun böyle devam eder **(KK 122)**.

8. Ağdaylar Buğdaylar Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından on veya on iki oyuncuyla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Gruptaki oyuncular birbirlerinin elini sıkıca tutarlar. Gruplar karşılıklı olarak birbirlerinin üzerine yürüyerek şunları söyler.

- Ağdaylar buğdaylar, salkım saraylar.
- Ne ister ne ister, bizim saraydan?
- İçimizde bir güzel var, onu isteriz.
- O güzelin ismi ne, cismi ne bize söyleyin.
- O güzelin ismi de, cismi de .....hanımdır. (Bir oyuncunun ismi söylenir).

İsmi söylenen oyuncu diğer gruptaki oyuncuların elini açmaya çalışır. Eğer açarsa kendi grubuna gider. Açamazsa diğer gruptan olur. Oyunun sonunda hangi gruptaki oyuncu sayısı daha çoksa oyunu o grup kazanır **(KK 168)**.

9. Top Top Kadife Oyunu

Oyun sadece kızlar tarafından beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular el ele tutuşarak daire olup yürürler, içlerinden biri baş olur. Şu tekerlemeyi söylerler:

“Top top kadife
Kızın adı Hanife
Oturmuş çalı toplar”
(Çalı topluyor gibi yapılır)
İçinde bülbül olsa
O bülbül benim olsa
İki kardeşim olsa
Biri ay biri yıldız
Hop çokomelli çokomelli
Akşam yedim salata
(Sözlü formül bitince durulur):

Baş olan kimse:

Kız senin baban kerata,

diyerek parmağıyla arkadaşlarını sayar, parmağı hangi oyuncuyu gösterirse, o oyundan çıkar. Sona kalan baş olur **(KK 28)**.

10. Elele Pamuk Oyunu

Bu oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş ya da daha fazla oyuncuyla oynanır. Oyuncular el ele tutuşarak daire oluştururlar. Hepsi birden “El ele pamuk yollarda kaldık.” diyerek dönerler. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 36)**.

11. Tombiş Nine Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından en az altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular bir daire oluştururlar. Ortaya bir oyuncu geçer. Ortadaki oyuncu çeşitli tekerlemeler söyler. Bu tekerlemelerden birisi şöyledir:

Kelebek

Yel estikçe uçuşan yapraklara benziyor.

Durmadan yorulmadan daldan dala geziyor.

Sanki canlı çiçektir açar bahar olunca,

Kanatları ipektir bozulur dokununca.

Daha sonra “Kelebek kime konsun, güzel kelebek” denilerek bir oyuncunun ismi söylenir. O oyuncu ebe olur ve ortaya geçer. Oyun böyle devam eder. Oyunun oynanabilmesi için oyuncuların tekerlemeyi bilmeleri gerekmektedir **(KK 41)**.

12. Sarı Yılan Oyunu

Kız ve erkek çocukların birlikte oynadıkları bir oyundur. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Kız oyuncularından birinin eline sarı renkli bir bez sarılır. Yanında duranlar şu tekerlemeyi söylerler:

“Bir sarı yılan kovaladı beni,

On yedi yerimden yaraladı beni,

Çağırın benim güzel annemi,

Alsın yılanı, sarsın koluna!”

Kız oyuncularından biri “anne” olarak şu cevabı verir:

Alamam kızım alamam,

Yılanı koluma saramam!”

Oyuncu daha sonra ebenin yanından ayrılır.

Ebe aynı tekerlemeyi söyleyerek bu kez babasını çağırır. Baba da aynı cevabı verir. Ebe, son kez:

Çağırın benim sevgilimi,

Alsın kolumdakini sarsın koluna!” der.

Erkek oyuncularından biri gelir:

“Alırım yılanı, sararım koluma!” diyerek ebenin koluna girer ve alkışlarla oradan uzaklaşırlar. Oyun bu şekilde devam eder (KK 104).

13. Kırmızı Balık Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beşten fazla oyuncuyla oynanır. Oyuncularından biri kırmızı balık olur. Sonra bir erkek oyuncu seçilir. Oda balıkçı Hasan olur. Kırmızı balık olan oyuncu arkadaşlarının oluşturduğu dairenin içine geçerek balık gibi yüzmeye başlar. Diğer çocuklar da el ele tutuşup kırmızı balığın etrafında dönerler şu tekerlemeyi söylerler.

Kırmızı balık gölde

Kıvrıla kıvrıla yüzüyor

Balıkçı Hasan geliyor

Oltasını atıyor

Kırmızı balık kaç kaç

Kırmızı balık kaç kaç,

derler. Tekerleme bittikten sonra balıkçı taklidi yapan oyuncu elinde oltasıyla gelir ve kırmızı balığı yakalamaya çalışır. Bu arada kırmızı balık da arkadaşlarının oluşturduğu çemberin içinde kaçmaya başlar. Oyun böyle devam eder. Bu oyun evde de oynanabilir (KK 208).

14. Kabakçı Bacı Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından en az on oyuncuyla oynanır. Oyunda oyuncunun gözünü bağlamak için bir eşarp veya uygun bir bez parçası kullanılır. İki grup oluşturulur. Grup başkanları ayakta durur, grup üyeleri çömelir. Grup başları grup üyelerine isim koyar (meyve, sebze, vb.) ve grup başları arasında karşılıklı şu konuşma geçer:

- Kabakçı bacı kabakların pişti mi?
- Pişti.
- Neyle geleyim?
- Kırlarda seke seke.
- Ortada kuyu var.
- Yandan geç.
- Köpek var.
- Hoşt hoşt.

der ve gelir. Karşı gruptaki oyuncuların başına pişmemiş, pişmemiş, diyerek sırayla dokunur ve oyunculardan birini seçerek pişmiş, der ve onun gözlerini bir bez parçası veya eşarpla bağlar. Kendi grubundan bir meyve çağırır mesela kiraz. Kiraz gelir, gözü kapanan oyuncun kirazın başına vurur ve kiraz geldiği yere tekrar döner. Oyuncuların hepsi arkasını döner. Oyuncular ellerini birbirlerine vurarak hep bir ağızdan: “ Ben vurdum.” der. Gözü bağlanan oyuncunun gözü açılır, o grubun yanına götürülür kimin başına vurduğunu bulması söylenir. Gözü bağlanan oyuncu hangi oyuncunun başına vurduğunu bilirse vuran oyuncuyu kendi grubuna alır. Eğer bilemezse kendisi diğer gruba geçer. Oyun böyle devam eder oyunun sonunda hangi grubun sayısı çoksa o grup oyunu kazanır (KK 171).

15. Şarkı Söyleme Yarışması Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri ebe seçilir. İki tane çizgi çizilir. Çizgilerin arasında belirli bir mesafe olmalıdır. Ebe çizgilerden birinin ortasına geçer. Diğer oyuncularda ebenin iki yanına sıralanırlar. Ebe bir harf söyler. Ebenin yanındaki oyunculardan biri de o harfle başlayan bir şarkı söyleyerek karşıya gider. Oyuncular her defasında farklı bir şarkı söylemelidir. Aynı şarkıyı tekrar söyleyen oyuncu olursa ebe onu koşarak tutmaya çalışır ve ebenin tuttuğu oyuncu ebe olur. Şarkı bulamayan oyuncu karşı çizgiye bir şekilde koşarak geçmeye çalışır. Eğer şarkı bulamayan oyuncu yakalanmadan karşı çizgiye varırsa ebe olmaktan kurtulur ve tekrar ebenin yanındaki sıraya girer. Oyun bu şekilde devam eder (KK 178).

16. Kapankale Oyunu

Kız erkek karışık oynanır.

Kalabalık gruplarla oynanır. İki kişi ebe olur, karşı karşıya durulup el ele tutuşularak kale yapılır. Diğerleri tek sıra olup;

“Kapan kale kalbimde

Biz size geldik on birde

Geldiyseniz geldiniz

Bizleri memnun ettiniz

Bir sıçan

İki sıçan

Üçüncüsünde kapan”

denilip o an gelmekte olan kişi kapana kısıılır. Ebelerin isimleri vardır. Sırayla kapana kısılanlara bu isimler sorulur. Hangisini bildiyse onun arkasına sıralanır. Oyun bitince iki grup kuvvet çekişmesi yaparlar. Kazanan grup şampiyon olur, diğerlerine çürük elma denir (Kayabaşı, 2010:50).

17. Paketi Geçir Oyunu

Malzemeler; ödül olarak belirlenen bir nesne ve paketler.

Kız erkek karışık oynanır.

Ödülle sonuçlanan bir oyundur. Ödül olarak belirlenen bir nesne kâğıtla birkaç kat sarılır. Oyuncular bir halka oluşturacak biçimde otururlar ve müzik çalarken paketi sırayla birbirlerine verirler. Müzik durduğu anda elinde paket kalan oyuncu onu açmaya başlar ama müzik yeniden başlar başlamaz paketi diğerine geçirir. Paketin en son katını açan oyuncu oyunu kazanır ve ödülü alır (**Kayabaşı, 2010:52**).

18. Şarkılı Yerden Yüksek Oyunu

Kız erkek karışık oynanır.

Bu oyun aynı yerden yüksek oyunu gibidir. Ancak bu oyunda ebe alfabeden bir harf söyler. Oyuncular ebenin söylediği harf ile başlayan bir şarkı söyleyerek karşıya geçmelidir. Ebe diğer oyuncuları şarkı söylerken ebeleyemez ama şarkı bulamayan ve söyleyemeyen kişiler karşıya kaçabilir ve ebe onları ebeleyebilir. Karşıda tek bir kişi varsa ebe çok az bekler ve 10'dan geriye sayar. Ebe saymayı bitirdiği zaman karşıda tek kalan kişi ebe olur. Bu oyunda kurtarma da vardır. Kurtarma şöyle olur: Söylenen harfle bir şarkı bilen kişi karşıdan bir kişiyi kendi şarkısıyla karşıya geçirir. Oyun böyle devam eder (**Kayabaşı, 2010:52**).

19. Üşüdüm Üşüdüm Şarkısı Oyunu

Kış mevsiminde üşündüğü zaman çocuklar tarafından söylenir:

Üşüdüm üşüdüm

Dağdan armud düşürdüm

Armudumu yemişler

Çöpünü bana goymuşlar

Çöpünü çobana verdim

Çoban baa guzu verdi

Guzuyu çerçiye verdim

Çerçi baa boncuh verdi

Boncuğu gıza verdim

Gızda baa a..... verdi (Caferoğlu, 1994:131).

G. KOŞMA, KOVALAMA, KAPMA OYUNLARI

1. Yerden Yüksek Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az üç oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri ebe seçilir. Oyun başladığında oyuncular koşarak yüksek bir yere (bir taşın üstü, merdiven basamağı vb.) çıkarlar. Ebe yüksek bir yere çıkamayan oyuncuları yakalamaya çalışır. Eğer ebe yüksek bir yere çıkamayan oyunculardan birine dokunur veya onlardan birini yakalarsa o oyuncu ebe olur. Oyuncular sürekli yüksekte durmamalı arada bir aşağıya da inmelidirler. Oyuncular, yerlerinde bir dakikadan fazla dururlarsa yanar. Ebeyi şaşırtarak oynanan bir oyundur. Ebenin yüksektekine dokunması yasaktır (KK 164).

2. Tutsak Almaca Oyunu

Tutsak Almaca Oyunu, Tutsak Bulmaca Oyunu, Yakalanbaç Oyunu ve Esir Almaca Oyunu birbirine benzeyen oyunlardır.

Bu oyun hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun sekiz veya on oyuncudan oluşan iki takımla oynanır. Oyunun mantığı oyuncuların rakibini tutma ve esir etme üzerine kurulmuştur. Oyun, mendil, ayakkabı vs. ile oynanır. Oyunda takımlar, aralarında geniş bir alan bırakarak karşılıklı dizilirler. Oyunu başlatan takımdan bir oyuncu ileri çıkınca, karşı takımdan başka oyuncu ona doğru koşar. İlk oyuncu kendi takımına doğru koşarken, rakip oyuncu onu kovalayıp yakalamaya çalışır. Bu oyunda çıkışı yapan oyuncunun amacı, yakalanacakmış gibi davranıp, karşı takımın oyuncusunu kendi takımına yaklaştırmak ve tutsak almaktır. Her iki takımın verdiği tutsakları kurtarmaya ve karşı takımdan tutsak almaya çalışılır (KK 1).

3. Tutsak Bulmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncular iki takıma ayrılır. Takımlarda oyuncu sayısı sekiz veya on kişidir. İki takım aralarında belirli bir mesafe

bırakır ve oyuncular yan yana dizilirler. Takımlardan birinin oyuncusu karşı takıma doğru koşmaya başlar bu esnada karşı takımdan bir oyuncuda koşan oyuncuyu yakalamaya çalışır. Kaçan oyuncu yakalanacakmış gibi yaparak kendisini yakalamaya çalışan oyuncuyu takım arkadaşlarının bulunduğu yere yaklaştırmaya çalışarak onu utsak almaya çalışır. Oyuncularının hepsi tutsak olan takım oyunu kaybeder. **(KK 198)**.

4. Esir Almaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılır. Oyunda iki tane canlı ağaç, kale olarak kullanılır.

Her grubun kale diye nitelendirdiği bir ağacı vardır. Bu kaleleri A ve B harfleriyle nitelendirirsek A kalesinden önce çıkan B kalesinden sonra çıkandan güçsüzdür. B'nin oyuncusu A'nın oyuncusuna değerse onu esir almış olur. O kişi B kalesinin yanında ayakta bekler ta ki kendi arkadaşlarından biri onu kurtarıncaya kadar. Oyuncular ağaçlarına değdikleri zaman güç alırlar onları kimse yakalayamaz. Eğer karşı takımın oyuncularından biri yakalanmadan karşı takımın ağacına yani kalesine değerse kale diye bağırır ve böylelikle puan kazanmış olur. Başarılı olan grup alkışlanır ve oyunu yeniden oynamak isterlerse oynarlar **(KK 8)**.

5. Yakalanbaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından sekiz oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılır. Kaçan grup sayışma yöntemiyle seçilir. Seçilen grup kaçır. Sonra kaçan grubun üyeleri teker teker yakalanır. Duvar kenarı veya bir ağacın etrafı önceden belirlenerek, yuva olarak adlandırılır. Yakalanan kişiler yuvaya konur. Yakalanmayan bir oyuncu yuvanın içerisindeki oyunculara dokunursa, dokunulan oyuncu esir olmaktan kurtulur ve yuvadan ayrılarak kaçmaya başlar. Grubun hepsi yakalandığında kaçma sırası diğer gruba geçer **(KK 93)**.

6. Kovalamaca Oyunu

Oyun hem kız hem erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyunun en önemli özelliği oyuncuların hızlı koşup diğer oyuncuları yakalamalarıdır.

Bu oyun iki şekilde oynanır. İlk şekilde; ikili gruplar olur. Bu gruplardan biri ebe seçilir ve ebe olan grup diğer grubu kovalamaya başlar. Hepsi yakalanır. Daha sonra diğer grup ebe olur.

Oyunun ikinci oynanış şeklinde ise; oyun tek grup halinde ve içlerinden bir oyuncu ebe seçilerek oynanır. Ebe diğerlerini kovalamaya başlar. Ebe oyunculardan birini yakalarsa ebe olmaktan kurtulur, bu kez yakaladığı oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 7**).

7. El Sıkı Selam Ver Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyuncular kendi aralarından birini ebe seçerler. Oyuncular el ele tutuşarak daire oluştururlar. Ebe olan oyuncu dairenin etrafında dönerken herhangi bir oyuncunun sırtına dokunur ve dairenin etrafında koşar. Kendisine dokunulduğunu fark eden oyuncu ebenin koştuğu yönden farklı yöne doğru yönelir. Ebeyle oyuncu karşılaştıklarında el sıkışırlar birbirlerine “Günaydın” diye selam verirler. Selam verdikten sonra yönü değiştirmeden tekrar koşarak dairenin etrafındaki boş yere oturmaya gayret ederler. Dairenin etrafında yer bulamayıp ayakta kalan oyuncu ebe olmak zorundadır. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 29**).

8. Bostancılık Oyunu

Oyun hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında herhangi bir sınırlama yoktur. Oyuna başlamadan önce küçük küçük toprak kümeler (tümsek) yapılır. Yapılan kümelere bostan adı verilir. Daha sonra oyunculardan biri bekçi seçilir. Bekçiye de karga adı verilir. Diğer oyuncular bostanların yanına giderek bekçiye yakalanmadan toprak kümeleri dağıtmaya çalışırlar. Karga ise bostanlara yaklaşanları kovalamaya başlar. Oyun bu şekilde karganın bostanların yanına gelmeye çalışanları kovalamasıyla devam eder. Bekçi oyunculardan birini yakalarsa yakalanan

oyuncu ebe olur. Dağılan toprak kümeler düzeltilir. Ebenin değişmesiyle oyun yeniden başlar **(KK 30)**.

9. Kör Ebe Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Oyunda ebenin gözlerini bağlamak için eşarp veya uygun bir bez parçası ve bir havlu veya havlu büyüklüğünde bir bez kullanılır. Bir ebe seçilerek gözleri bağlanır. Ebenin eline havlu veya bezin ucu yumak şeklinde bağlanmış oyun aracı verilir. Diğer oyuncular gelip elleri ile onu yoklarlar. Böylece aralarında şu konuşma geçer:

- Ebe, nerden geldin?
- Handan geldim guzum.
- Üstüyün başıyın kokusu ne?
- Yundum arındım da geldim.
- Tarhanana tavuk girmiş, kiş, kiş, kiş.....kişile, derler.

Ebe de elindeki çaput yumakla veya havlu ile kaçan oyunculara vurmaya başlar **(KK 217)**.

10. Simsim Oyunu

Oyun erkek çocuklarının oynadığı bir oyundur. Oyuncu sayısı isteğe göre değişebilir. Gece ateş yakılarak oynanan bir oyundur. Oyuncular arasından biri ebe seçilir. Diğer oyuncular ebeden kaçmaya çalışırlar. Ebe oyuncuları ateşin etrafında kovalar, yakalanan oyuncu ebe olur. Oyun böyle devam eder **(KK 56)**.

11. Mavi Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun en az beş oyuncuyla oynanır. Sayışma yapılarak ebe seçilir. Ebe olan oyuncu diğer oyunculara dokunarak ebe onları yapmaya çalışır. Ebe, oyuncuya yaklaştığında veya oyuncu istediğinde bir renk söyleyerek olduğu yerde donup kalır. Yanlışlıkla mavi rengi söyleyen oyuncu ebe olur. Diğer bir kural ise herkes donmuş bir vaziyette dururken en sona kalan oyuncu donamaz o oyuncu donmuş olan bir başka oyuncuya dokunarak onu açar ve o oyuncu ancak o zaman donar. Bu oyunda etrafa çok dağılmamak gerekir. Bir oyuncu

yeşil rengi söyledi ve dondu ise, diğer oyuncular yeşil rengi söyleyemez. Yani renk adı bir oyuncu tarafından önceden söylenmişse diğer oyuncular aynı rengi söyleyemez, söylerlerse ebe olurlar. Oyuncular donduğunda hareket edebilirler; ama ebeğin görmemesi gerek, şayet ebe hareket eden oyuncuyu görürse ebe olmaktan kurtulur. Oyuncuların gülmemesi ve konuşmaması gerekir. Oyun bu kurallar çerçevesinde devam eder **(KK 59)**.

12. Yarasa Yağlı Basar, Kim Kimi Aşar Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyunda dikkat edilmesi gereken şey, oyunda hangi oyuncunun güçlü hangisinin zayıf olduğudur. Gücü zayıf olan oyuncuların koluna daha fazla yüklenilir. Bu oyunda iki grup oluşturulur. Gruplar en az iki oyuncudan oluşur. Bu gruplardan birinden iki oyuncu seçilir. Diğer gruptan da bir oyuncu seçilir. İki kişiden oluşan oyuncular el ele tutuşur. Diğer gruptan seçilen bir oyuncu koşarak iki oyuncunun birbirlerine kenetlenmiş ellerini açmaya çalışır. Elleri asılır. Ancak koşan oyuncu koşmadan önce şunu söyler. “Yarasa yağlı basar, kim kimi aşar. “ der ve koşar kenetlenmiş elleri açmaya çalışır. Oyuncu eğer kenetli elleri açarsa, oyunu o oyuncunun grubu kazanır. Ancak açamazsa oyunu el ele tutuşan iki oyuncunun grubu kazanır. Kazanan gruptan bir oyuncu seçilir. Kazanamayan gruptan iki oyuncu seçilir ve oyuna aynı şekilde devam edilir **(KK 62)**.

13. İstanbul Köprüsü Oyunu

İstanbul Köprüsü Oyunu ve Köprü Altından Geçme Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun, üç veya dört oyuncuyla oynanır. Her oyun gibi daha fazla oyuncuyla oynanırsa daha güzel ve daha eğlenceli olur.

Oyuncular arasından bir ebe seçilir. Oyuncular ebeden kaçır ve ebe bu kaçan oyuncuları yakalamaya çalışır. Yakalanan oyuncu kolunu açarak duvara yaslar. Yani köprü oluşturur. Yakalanmayan oyuncular ise koluyla köprü oluşturan oyuncunun kolunun altından geçerek oyuncuların tekrar aktif olmasını sağlar. Yani cezalı oyuncunun kaçmasını sağlar. Ebe bütün oyuncuları yakalarsa oyun biter. Eğer oyun oynamak istenirse tekrar ebe seçilir ve oyuna devam edilir **(KK 63)**.

14. Köprü Altından Geçme Oyunu

İstanbul Köprüsü Oyunu ve Köprü Altından Geçme Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyuncu sayısı isteğe göre artabilir ya da azalabilir. Bu oyunculardan üç tane ebe seçilir. Daha sonra ebeler oyuncuları yakalamaya çalışır. Yakalanan oyuncular tek kollarını açarak, avuç içlerini duvara yaslayarak dururlar. Ebelerden biri yakalanan oyuncuların başında bekler. Diğer iki ebe ise kalan oyuncuları yakalamaya çalışır. Yakalanmayan oyunculardan biri, yakalanan oyuncuların kollarının altından geçerek onları kurtarır. Oyuncuların hepsi yakalandığında ebeler değişir. Oyun böyle devam eder (KK 165).

15. Rinko Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Rinko oyunu sekiz veya on oyuncuyla oynanır. Bir daire çizilir. Bütün oyuncular dairenin etrafına toplanır. Oyuncular dairenin içine doğru ellerini uzatarak ve aynı zamanda ellerini bir yukarı bir aşağı yönü gösterecek şekilde sallayarak “Sen çık rinko. “ diye bağırırlar. Elin avuç içi gelenler kaçar. Elin üstü gelenler kovalar. Yakalanan oyuncular dairenin içine girer ve arkadaşlarının kendilerini kurtarmasını bekler. Yakalanan oyuncuların kaçmaması için dairenin içindeki oyuncuların başına bir oyuncu konulur. Oyunun bitmesine bir kişi kala yakalananları çekip dairenin içinden çıkararak kurtarmaya çalışırlar. Kurtarırlarsa bütün oyuncular serbest kalır. Eğer kalan oyuncular dairenin içindeki oyuncuları kurtaramazsa oyun diğer gruba geçer. Oyun bu şekilde devam eder (KK 67).

16. On Bir Elli Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun dört veya beş oyuncu ile oynanır.

Oyuncular ellerini üst üste koyarak daire oluşturur. Sırayla ellerini birbirlerine vurarak on bire kadar sayarlar. On biri vuran oyuncu ebe olur. Diğer oyuncular kaçarlar. Kaçan oyuncuları ebe yakalamaya çalışır. Yakalanan oyuncular da ebeyle

birlikte diğer oyuncuları yakalarlar son oyuncu yakalanana kadar oyun devam eder (KK 69).

17. Mendil Kapmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun iki takım arasında oynanır. Bu iki takım da eşit sayıda oyuncu olmalıdır.

Oyunu yöneten, hakem ya da başkan seçilmelidir. İki takım karşılıklı tek sıra halinde dizilir. İki takım arasındaki mesafe 20-25 m olmalıdır. İki takımın ortasındaki alanın tam orta yerine bir çizgi çizilir. Hakem çizginin önünde durur ve mendili elinde tutar. Hakem her iki takımdan birer oyuncunun adını söyler. Bu oyuncular hakemin elindeki mendili kapıp kaçmaya çalışırlar. Mendili alan oyuncu yakalanmadan eski yerine dönebilirse, yakalayamayan oyuncu oyundan çıkar. Eğer mendili kapamayan oyuncu diğer oyuncuya yakalanırsa oyundan çıkar. Mendili alan oyuncunun yakalanmadan dönmesi üzerine, hakem yeniden her iki takımdan birer oyuncuya seslenir ve oyun böyle sürer. Oyuncu sayısı daha fazla olan takım, oyunu kazanır. Belirlenen tur sayısında (üç veya beş) oyun biter (KK 88).

18. Simit Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından altı ya da yedi oyuncuyla oynanır. Bu oyun sokak lambasının olduğu yerde oynanır. Oyuncular arasından bir ebe seçilir. Bu ebe sokak lambasının olduğu yere gider. Diğer oyuncular etrafa dağılırlar. Ebe sokak lambasının altında en fazla on saniye durabilir. Sonra tek ayak üzerinde zıplayarak bağırmaya başlar: “Simittttt”. Diğer oyunculardan birini, ayağı yere değene ve sesi kesilene kadar kovalar. Eğer sesi kesilir ya da ayağı yere değerse diğer oyuncular ebeyi hep beraber tekmeler. Sonra ebe yeni birini yakalayana kadar devam eder. Yakalanan oyuncu ebe olur. Bu oyun böyle devam eder (KK 94).

19. Gölgeye Basma Oyunu

Gölgeye Basma Oyunu ve Gölge Kovalamacası Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Güneşli havalarda oynanır. Çocuklar bahçede dağınık olarak yer alırlar. Aralarından biri ebe seçilir.

Ebe, oyuncuları kovalarken kimin gölgesine basarsa onu ebe yapar ve kendisi de ebelikten kurtulur. Gölgesine basılan elini havaya kaldırarak kendisinin ebe olduğunu söyler. İki defa gölgesine basılıp ebe olan oyuncu oyun dışı kalır. Yorulanlar gölgede dinlenirler (**KK 103**).

20. Gölge Kovalamacası Oyunu

Kız erkek karışık oynanabilen bir oyundur.

Gölge kovalamacasını oynayabilmek için güneşli bir hava gerekir. Bu oyun, ebe olan oyuncunun öbür oyuncuların gölgelerine basma esasına dayanır. Bu oyunda, ebenin gölgeye basıp basamadığına karar verecek bir de hakem seçilir. Oyun bu şekilde devam eder. En son kalan kişi birinci seçilir. Bir el boyunca dokunulmazlık kazanır (**Kayabaşı, 2010:55**).

21. Menekşe Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Çok sayıda oyuncu ile oynanır. İki grup seçilir ve bu gruplar kendi oyuncularından birini başkan olarak seçerler. Oyuna başlayacak grubun oyuncuları el ele tutuşur ve diğer grubun elemanları “Menekşe mendilin düşe, bizden size kim düşe? “ diye sorarlar. El ele tutuşan grubun başkanı genellikle o gruptan zayıf bir oyuncunun ismini söyler. Seçilen bu oyuncu koşarak gelir ve el ele tutuşan oyunculara çarpar. Bu çarpma sırasında el ele tutuşan oyuncuların elleri açılırsa, bu oyuncular karşı gruba geçer. Diğer gruptan oyunculara çarpmaya gelen oyuncu, çarptığı oyuncuların ellerini açamazsa karşı gruba geçer. Oyun gruplardan birinde oyuncu kalmayana kadar devam eder (**KK 106**).

22. Eski Minder Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beşten fazla oyuncuyla oynanır.

Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe yere oturup elleriyle yüzünü kapatır. Diğer oyuncular da ebinin etrafında daire oluşturur ve el çırparak şu tekerlemeyi söylerler:

Eski minder, yüzünü göster.

Göstermezsen bir şey söyle.

Güzellik mi?

Çirkinlik mi?

Havuz başında heykellik mi?

Hangisi?

Bu tekerleme söylendikten sonra ebe güzellik, çirkinlik, havuz başında heykellikten birini seçer ve çocuklar da ona göre bir şekle girerler ve sabit bir şekilde dururlar. Ebe ortada çeşitli hareketler yaparak diğerlerini güldürmeye, oyuncuların kıpırdamalarını sağlamaya çalışır. İlk gülen oyuncu ebe olur ve oyun böyle devam eder. Bu oyun sokakta, bahçede, evde yani uygun olan her yerde oynanabilir (**KK 107**).

23. Eşdere Bağ Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Dışarıda oynanan bir oyundur. Oyuncular iki gruba ayrılır. Bu grupların oyuncu sayıları eşit olmalıdır. Bu iki gruptan kaçması için bir grup seçilir. Seçilen grup planını yapar ve kaçmak için hazırlanır. Diğer oyuncular duvara doğru dönerek saymaya başlar. Onar onar yüze kadar ya da beşer beşer yüze kadar saydıktan sonra, kaçan grubu aramaya başlarlar. Kaçan grubu bulduklarında eşdere bağ, eşdere bağ, diye bağırarak onları gördüklerini söylerler. Arayan grup dağınırken, kaçan grup bir yolunu bulup onları basar ve grubun bütün üyelerine vurmaya çalışır. Oyuncuların hepsine vurabilirlerse kaçma sırası yine kendi gruplarında kalır. Eğer oyunculardan birine bile vuramazlar kaçma sırası karşı tarafa geçer (**KK 110**).

24. Kara Camız Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından on oyuncuyla oynanır. Oyunda iki metre ip, bez parçası, yere çember çizmek için sivri bir nesne (çubuk, tebeşir veya kömür parçası) kullanılır. İki metre ipin ucuna birkaç kat bez bağlanır ve oyuncular

aralarında sayışarak bir ebe seçerler. Seçilen ebenin gözü bağlanır ve kalan dokuz oyuncudan bir kişi daha seçilir ve bu seçilen oyuncu ucuna bez bağlanan iple, gözü bağlanan ebeye vurur; eğer ebe o ipi yakalarsa ipi vuran oyuncu ebe olur. Ve ortaya bir çember çizilir ve kalan sekiz oyuncunun da gözü bağlanıp ebeyle birlikte aynı çembere konur. Bir oyuncu iple çemberin içindeki oyunculara vurur, eğer çemberin içindeki oyunculardan biri o ipi yakalarsa, ipi yakalayan oyuncu çember dışına çıkarılır ve gözü açılır. Bu kez ipi vuran oyuncunun gözleri bağlanarak çemberin içine sokulur. Çember dışına çıkan oyuncu ebeyle yer değiştirir ve iple vurma görevini üstlenir. Oyun böyle devam eder (**KK 113**).

25. Ateş Oyunu

Ateş Oyunu, Kartal Oyunu, Don Ateş Oyunu, Dondum Oyunu, Çömel Kurtul Oyunu, İskelet Oyunu ve Kurtarmacı Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun yedi veya sekiz oyuncuyla oynanır.

Bir oyuncu ebe olur. Ebe diğer oyuncuları kovalar. Kaçan oyuncular zor durumda kalınca ve yorulunca yere çömelerek “ateş” der ve donar. Ebe donan oyuncuya değemez. Kaçan oyunculardan biri eliyle donan oyuncuya değerse, o oyuncu kurtulur ve kaçmaya başlar. Ateş deyip donan oyuncu yanlışlıkla ayağa kalkarsa yanar ve oyundan çıkar. Bu yüzden çömelen oyuncu kıpırdamadan bir oyuncunun onu kurtarmasını beklemelidir. Ve oyun bu şekilde devam eder (**KK 115**).

26. Kartal Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Dışarıda oynanan bir oyundur. Oyuncu sayısı üçten fazla olmalıdır. Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe diğer oyunculara dokunarak onları ebe yapmaya çalışır. Oyuncular ebe olmamak için ellerini yanlarına doğru açarak “kartal” deyip kıpırdamadan beklerler. Kapalı olanların açılması için her iki kolunun altından birisinin geçmesi gerekir. Eğer bir kolunun altından geçmişse geçilen kolunu kapatır. Ve sonra diğer kolunun altından da geçildiğinde oyuncu kurtarılmış olur. Eğer ebe bu esnada kaçan oyuncuya dokunmuşsa, dokunulan oyuncu ebe olur. Ve oyun bu şekilde devam eder (**KK 186**).

27. Don Ateş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Dışarıda oynanan bir oyundur. Oyun altı veya on oyuncuyla oynanır.

Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe diğer oyuncuları ebe yapmak için onlara dokunmaya çalışır. Diğerleri ebe olmamak için kaçır. Zor durumda kaldıklarında “don” derler. Ve hareket etmeden beklerler, elleri bağlı olmalıdır. Don deyip kıpırdamadan bekleyen oyuncunun kurtulması için diğer oyuncuların “ateş” diyerek donan oyuncuya dokunarak açması gerekir. Açılan oyuncu kaçabilir. Ama bu esnada ebe donan oyuncuyu kurtarmaya çalışan oyuncuyu yakalarsa ebe olmaktan kurtulur. Bu kez yakalanan oyuncu ebe olur (**KK 186**).

28. Dondum Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Sekiz veya on oyuncuyla oynanan bir oyundur. Bu oyuncular arasından bir ebe seçilir. Sonra ebe diğer oyunculara elini değmek için onların peşinden koşar. Ebe bir oyuncuya değecekken oyuncu dondum, der. Donan oyuncu artık kıpırdamamalıdır, ebe o oyuncunun kıpırdadığını görürse ebe olmaktan kurtulur bu kez kıpırdayan oyuncu ebe olur. Diğer oyuncular dondum diyerek donan oyuncuya dokunduklarında donan oyuncu açılmış olur ve kaçmaya başlar. Ebe kaçan oyuncularından birine dokunursa ebe olmaktan kurtulur. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 202**).

29. Çömel Kurtul Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Oyuncular arasından bir ebe seçilir. Sınırları belirlemiş bir alan içinde oyuncuları kovalamaya başlar. Eğer oyuncu ebeye yakalanmamak istiyorsa, yakalanacağını anladığı an çömelmelidir. Ebe tarafından ayakta ya da koşarken yakalanan oyuncu ebe olur. Ebe olan yeni oyuncu (ben ebeyim), diye bağıarak herkese ebe olduğunu duyurur. Ebe olan yeni oyuncu arkadaşlarını yakalamaya çalışır ve oyun bir süre bu şekilde oynanır. Oyun oyuncular sıkılana kadar devam eder (**KK 187**).

30. İskelet Oyunu

Kızlar ve erkekler tarafından oynanabilir.

Bu oyun çok kişiyle oynanır. Çocuklar aralarında bir ebe seçerler. Herkes kaçmaya başlar. Ebe de kaçanları yakalamaya çalışır. Ebenin yaklaştığı kişi ebelenmemek için iki elini omuz hizasında kaldırıp “iskelet” der. Ebe onu ebeleyemez. Fakat o da birisi onu açmadan hareket edemez. Diğer oyunculardan biri ebeden kaçarak iskelet olan oyuncunun kollarının altından sırayla geçer. Bir kişi tek kolun altından geçerse o kolu kapatır. Sonra başkası diğer kalan kolunun altından geçerek onu çözebilir. Çözülünce oyuna devam eder. Ebe kimi ebelerse yeni ebe o olur (Kayabaşı, 2010:54).

31. Kurtarmacı Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun oynayacak çocuklar toplanıp sayışırlar ve böylece ebeyi belirlerler. Ebe oyuncuların sayısına bağlı olmakla birlikte bu oyunda genellikle iki kişidir. Oyuncular kaçır ve ebeler onlara dokunmaya çalışır. Ebelerin dokunduğu oyuncular bir duvarın dibinde el ele tutuşarak dururlar. Ebelerden biri onları beklerken öteki ebe, diğerlerine dokunmaya çalışır. Oyuncular da vurulan arkadaşlarının ellerini tutarak onları kurtarmaya çalışır. Ayrıca kurtarma esnasında oyuncuların ellerinin birbirine tutuşmuş olması gerekir. Arkadaşları tarafından kurtarılan oyuncular tekrar oyuna katılır. Böylece ebeler bütün oyuncuları yakaladığında oyun tamamlanmış olur ve eski ebeler yerlerine ebe seçerler ve oyun böylece devam eder (KK 135).

32. Kör Ebe Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az üç oyuncuyla oynanır. Oyunda bir bez parçası veya yazma kullanılır. Oyunculardan birisi saymaca sonucu ebe seçilir. Seçilen ebenin gözleri bez ya da yazma ile bağlanır. Diğer oyuncular ebeye “Sesime gel...” diye seslenir. Ebe oyuncuları seslerinden bulup, onlara dokunmaya çalışır. Eğer ebe oyunculardan birine dokunursa dokunduğu oyuncu ebe olur. Bu oyun böyle devam eder (KK 140).

33. Köşe Kapmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş oyuncuyla oynanır. Bu beş oyuncudan biri ebe seçilir ve geniş bir kare çizilir. Ebe karenin ortasına geçer. Diğer oyuncuların her biri bir köşeyi tutar. Oyuncular ebeye yerlerini kaptırmadan koşarak birbirleriyle yer değiştirirler. Eğer ebe, o oyuncular yer değiştirirken bir köşeyi kaparsa boşta kalan oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder (**KK 33**).

34. Çiçek Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Altı yapraklı bir çiçek çizilir. Çiçeğin papatyadaki gibi bir de ortada dairesi olur. Her oyuncu kendine bir renk ismi seçer. Bir oyuncu seçilir. Seçilen oyuncu bağırarak bir renk adı söyler. Kimin rengini söylediye o oyuncu bom, diye ortadaki daireye basar. O ortadaki daireye basana kadar diğer oyuncular kaçar. Rengi söylenen oyuncu bom, diyerek ortadaki daireye bastığı anda oyuncular oldukları yerde durur ve kıpırdamazlar. Ortadaki oyuncu üç adımda diğer oyunculardan birinin ayağına basarsa puan alır, en çok puanı alan oyuncu oyunu kazanır. Oyun bu şekilde devam eder. Zevkli bir oyundur (**KK 156**).

35. İskemle Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından dört veya beş oyuncuyla oynanır. Oyunda sandalye veya iskemle kullanılır.

İskemleler sırasıyla dizilir ve daha sonra bir şarkı veya tekerleme söylenir tekerleme veya şarkı bitince herkes bir iskemleye oturur. İskemleye oturmayıp ayakta kalan oyuncu oyundan çıkar. Elenen oyuncunun iskemlesi oyun alanından çıkartılır. Oyundan çıkan oyuncu türkü veya tekerleme söyler, tekerleme veya şarkı bitince herkes bir iskemleye oturur. İskemleye oturamayıp ayakta kalan oyuncu oyundan çıkar. Oyun alanından bir iskemle daha çıkartılır. Herkes elenene kadar oyun bu şekilde devam eder. En sona kim kalırsa (elenmezse) o oyuncu birinci olur ve elenen oyunculara emir verir. Bir gün boyunca oyunu kazanan oyuncu ne isterse arkadaşları tarafından yapılmak zorundadır (**KK 177**).

36. Sandalye Kapmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından altı veya yedi oyuncuyla oynanır. Sandalyeler yan yana konur. Oyun altı oyuncuyla oynanıyorsa sandalye sayısı beş olmalıdır. Oyuncular müzikle birlikte oynamaya başlarlar. Oyunda müzik sesi kesildiğinde oyuncular herhangi bir sandalyeye oturmaya çalışırlar. Sandalye kapamayan oyuncu oyundan bir sandalyeyle birlikte çıkarılır. Müzik tekrar başlar. Oyuncular tekrar oynamaya başlar. Oyunda sona kalan oyuncu oyunu kazanmış olur **(KK 194)**.

37. Alay Turası Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur. Bu oyun için mendile ihtiyaç vardır. Bu mendillerden tura yapılır. Oyuncular bir araya toplanır. Sayışma yoluyla ebe belirlenir. Seçilen ebenin eline mendil verilerek diğer oyuncuları kovalaması istenir. Ebe mendili hangi oyuncuya değdirirse ya da vurursa o oyuncu ebe olur. Oyun böylece devam eder **(KK 188)**.

38. Haftalar Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en fazla dört veya beş oyuncuyla oynanır. Bu oyunda iki kural vardır. Birinci kural adı söylenen merdiven basamağından başka basamağa basmamaktır. İkinci kural söylenen güne itiraz etmemektir.

Bu oyun yedi basamaklı bir merdivende oynanır. Bu basamakların her birine bir gün adı verilir. Birinci basamağa pazartesi, ikinci basamağa salı, üçüncü basamağa çarşamba, dördüncü basamağa perşembe, beşinci basamağa cuma altıncı basamağa cumartesi, yedinci basamağa pazar adı verilir. Oyunculardan biri gönüllü ebe olur. Her bir oyuncuya da bir gün adı verir ve oyuncu hangi günü temsil ediyorsa o basamağa çıkar. Ebe oyunculara bir gün adı söyler. Oyuncular o ismin olduğu basamağa basmaya çalışır. Eğer oyunculardan biri başka bir ismin olduğu basamağa basarsa, ebe yanan oyuncuyu kovalar. Eğer kaçan oyuncu yakalanmayıp tekrar doğru basamağa çıkarsa ebe olmaktan kurtulur. Ebe kaçan oyuncuyu yakalarsa, yakalanan oyuncu ebe olur. Bu oyun herkes ebe olana kadar devam eder **(KK 82)**.

39. Davul Zurna Buz Gibi Dondurma Oyunu

Davul Zurna Buz Gibi Dondurma Oyunu, Önden Tura Oyunu, Tımbırtıp Oyunu ve Enden Tura Oyunu birbirine benzer. Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Yedi veya sekiz oyuncuyla oynanan oyunda oyuncular aralarında sayışarak ebeyi belirlerler. Ebeyi belirledikten sonra ebe olacak oyuncu duvara doğru yüzünü döner ve başını duvara yaslar. Diğer oyuncular da arkasında üç dört adım ötede beklerler. Ebe “Davul zurna, bana vurma, buz gibi dondurma. “ diyerek arkasına döner. Ebe bunu derken oyuncular ebenin sırtına vurmaya çalışırlar. Ebe döndükten sonra herkes olduğu yerde kıpırdamadan beklemek zorundadır, ebe hareket edeni bulmaya çalışır. Oyuncular hareket etmezlerse ebe yüzünü duvara tekrar döner ve davul zurna, bana vurma, buz gibi dondurma sözünü söyler. Ebe arkasına döndüğünde hareket eden oyuncu olursa o oyuncu ebe olur Oyun bu şekilde devam eder. (KK 193).

40. Önden Tura Oyunu

Oyun, 8-10 kişi kızlı erkekli oynanır. Bir kişi ebe seçilir. Ebe duvara ya da ağaca başını yaslayarak durur. Diğer oyuncular üç metre arkada yan yana sıralanırlar. Ebenin arkası dönükken oyuncular ebeye doğru hareket ederler. Ebe “Önden Tura” dedikten sonra arkasına döner. Kimin adım attığını görürse o oyuncu oyundan çıkar. Bütün oyuncular oyundan çıkıncaya kadar oyun bu şekilde devam eder (Bakırcı, 2007:204).

41. Enden Tura Oyunu

Kız-erkek karışık oynanır.

En az dört oyuncu tarafından oynanabilen bir oyundur. Aralarında bir ebe tespit edilir. Ebe yüzünü duvara döner, oyuncular ise ebenin arkasında dururlar. Ebe “ennem tura, davul zurna bir iki üç” diyerek elini üç kez duvara vurur. Ebenin arkasında duran oyuncular, her defasında bir adım ebeye yaklaşıp ebeye vurup kaçarlar. Ebe kendisine yaklaşanı kendine vurmada görürse yanına çağırır. En son bir kişi kalana kadar yürürken görülenler ebenin yanında durur. En son kişi ebenin sırtına vurunca, ebenin yanında duranlardan, ebenin yakaladığı yeni ebe olur. Oyun böyle devam edip gider.

Bu oyun aynı zamanda “Ali baba saat kaç?” olarak da oynanır. En az dört kişi ile oynanır. Ebeye Ali baba saat kaç diye sorulur. Ebe kaç derse ona göre adım atılır, ebe sobelenip kaçılır. Yakalanırsa ebe sobelenen kişi olur (**Kayabaşı, 2010:56-57**).

42. Tımbırtıp Oyunu

Kız-erkek karışık oynanabilir.

Çok kişiyle oynanan bir oyundur. Oyunculardan biri yüzünü duvara döner. Arkada diğer oyuncular vardır. Yüzünü duvara dönen kişi “tımbırtıp” dediği anda arkaya döner. O sırada arkadaki oyuncular hareketsiz kalmalıdır. Birisinin hareket halinde olduğunu görürse o kişi oyundan çıkar. Oyun içinde iki veya üç kişi kalana kadar devam edilir. O son üç kişi diğerlerini cezalandırır. Cezalandırmak için üstlerinde bulunan kıymetli eşyalarını saklar. Bulana kadar yerin yakınlık uzaklık mesafesine göre alkış tutulur (**Kayabaşı, 2010:56**).

43. Kaç Kurtul Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş veya altı oyuncuyla oynanır. Kaç kurtul oyununda, ebe belirlendikten sonra oyuncular tek sıra halinde dizilirler. Sıranın başındaki oyuncu, karşıda duran ebeye fark ettirmeden yerinden ayrılarak koşmaya başlar. Ebe kaçan oyuncuyu kovalar. Kaçan oyuncu ebeye yakalanırsa, bu kez kendisi ebe olur. Kaçan oyuncu, yakalanmadan öbür oyuncuların yanına dönerek sıranın en önündeki oyuncunun arkasında durursa, sırasını savmış olur ve ebe olmaktan da kurtulur. Koşma sırası en öndeki oyuncuya geçer. Ebeye yakalanan oyuncu oyundan çıkar. Ebe oyunculardan hiçbirini yakalayamazsa, oyun aynı ebeyle yeniden başlar (**KK 199**).

44. Ağaç Kapmaca - Köşe Kapmaca Oyunu

Çocukların ağaçlık alanda oynadıkları bir oyundur. Oyuncu sayısına göre iki üç metre aralıklı dört beş ağaç seçilir. Her oyuncu bir ağacın başına geçer, ebe olarak seçilen oyuncu ortada durur. Ağaçların başındaki oyuncular sık sık karşılıklı yer değiştirirler. Onlar yer değiştirirken ebe, oyunculardan birinin ağacını kapmaya çalışır. Ebe hangi ağacı kaparsa o ağacı seçen oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder (**Bakırcı, 2007:205**).

45. Demirci Kömürcü Oyunu

Demirci Kömürcü Oyunu ve Malik Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az beş oyuncuyla oynanır. Bir hayvan kemiği bulunur. Bir ebe seçilir ebenin eline kemik verilir diğer oyuncular da arkalarını dönerler. Ebenin kemiği nereye attığını kimse göremez, ebe kemiği çok uzak yere atar. Diğer oyuncular koşarak etrafa dağılır ve kemiği bulmaya çalışırlar. Kemiği bulan ilk oyuncu oyunu kazanır **(KK 196)**.

46. Malik Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun akşam vakti ayın aydınlandık  ında oynanır. Oyun kemik ile oynanan bir oyundur. Oyuncular bir araya gelerek oyunculardan birini ebe seçerler. Ebenin eline kemik verilir. Kemiği herhangi bir yere atar, diğer oyuncular da atılan bu kemiği bulmaya çalışırlar. Kemiği bulan oyuncu “s  b   s  b  ” diyerek kemiği bir taşın üzerine vurur. Daha sonra kemiği bulan oyuncu kemiği herhangi bir yere atar, diğer oyuncular da kemiğin atıldığı yere koşarlar ve kemiği bulmaya çalışır. Oyun bu şekilde devam eder. **(KK 189)**.

47. Harar Oyunu

(Harar Oyunu ve Akkoç-Karakoç Oyunu birbirine benzer.)

Geceleri ay ı  ık  ında, açık alanda kalabalık oyuncu grubuyla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılırlar. Grubun biri “Elma”, diğeri “Armut” adını alır. Bir kemik bulunur ve kemik herhangi bir oyuncu tarafından mümkün olduğu kadar uzağa fırlatılır. Her iki grup bu kemiği aramaya başlar. Kemiği bulan grup “Buldum” diye ba  ırır. Elmalardan biri bulduysa “İşte buldum, Elmalar tutun” diye ba  ırır. Armutlar kaçmaya Elmalar kovalamaya başlar. Armutlardan biri bulduysa “İşte buldum, Armutlar tutun” diye ba  ırır. Elmalar kaçmaya, Armutlar kovalamaya başlar. Oyunculardan kovalayan grup kaçan gruptan birini yakalarsa kovalayan grup kaçan grubun sırtına binerek kemiğin atıldığı yere kadar gelirler. Oyun kemiğin yeniden atılmasıyla başlar ve aynı şekilde devam eder **(Bakırcı, 2007:205)**.

48. Akkoç-Karakoç Oyunu

Geceleri ay ışığına, açık alanlarda kalabalık oyuncu grubuyla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılırlar. Grubun biri “Akkoç” diğeri “Karakoç” adını alır. Bir kemik alıp herhangi bir oyuncu tarafından uzağa fırlatılır. Her iki grup “buldum” diye bağırır. Karakoçlar kaçmaya akkoçlar kovalamaya başlar. Oyunculardan birini yakalayınca, yakaladıkları yerden o grubun sırtına binerek, kemiğin atıldığı yere kadar gelirler. Oyun kemiğin yeniden atılmasıyla başlar ve devam eder **(Daşkın, 2007:34)**.

49. Taştayım Topraktayım Oyunu

Oyun 5-6 kişi ile oynanır. Oyun için taşlık bir alan seçilir. Ebe seçildikten sonra her oyuncu kendine bir taş seçer ve üzerine oturur. Her oyuncu sırayla taşın üstünden kalkınca “Taştayım, topraktayım” diye bağırır. Ebe bu sözü söyleyeni taşa oturmadan yakalarsa ebe o oyuncu olur. Oyun bu şekilde devam eder **(Bakırcı, 2007:208)**.

50. Elim Sende Oyunu

Oyun 7-8 kişi ile kız erkek karışık oynanır Bir kişi ebe seçilir. Ebe elini uzatır oyuncular sırayla “Elim sende” diyerek ebenin eline vurup kaçarlara. Ebe kaçan oyuncuları yakalamaya çalışır. Ebe kime dokunursa o oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder **(Bakırcı, 2007:208)**.

51. Oturmalı Harar Oyunu

İki grup hâlinde kızlı erkekli oynanan bir oyundur. Oturan ve kaçan grup belirlenir. Oturan grup her oturmada kendine bir başkan seçer. Oturan gruba kaçan grup dayak atmaya çalışır. Başkan da oturan oyuncularını dayaktan koruyup vuran oyuncuları tutmaya çalışır. Tuttuğu her oyuncu oyun dışı kalır. Kaçan grup yakalanıp bitinceye kadar oyun devam eder. Sonra kaçan grup ile oturan grup yer değiştirir. Oyun böylece devam eder **(Bakırcı, 2007:209)**.

52. Aspirin Oyunu

Oyuncular arasından bir doktor seçilir. Doktor içinden bir sayı tutar. Ama önceden bu sayı için sınır koyulur. Mesela birden yirmiye kadar gibi. Sayı diğeri

oyuncular tarafından bilinmeye çalışılır. Bilemeyen ebe olur. Diğerlerini kovalar. Ebenin yakaladığı kişiler de ebenin tarafına geçer ve onunla birlikte kalan oyuncuları yakalamaya çalışırlar. Sona kalan, ebelenmeyen kazanır **(Kayabaşı, 2010:55)**.

H. SAKLAMA, SAKLANMA OYUNLARI

1. Harar Göründü Oyunu

Harar Göründü Oyunu, Planlı Saklambaç Oyunu, Eşli Sime Oyunu ve Haritacılık Oyunu birbirine benzer. Bu oyunları oyuncular grup olarak, oyun öncesinde plan yaparak oynarlar ve herhangi bir durumda taktik geliştirmeyi öğrenirler.

Oyunu erkek çocuklar oynar. Bu oyun on beş veya yirmi oyuncuyla oynanır.

Bu oyunda oyuncular iki gruba ayrılır. Birinci grup veya ikinci grup duvara yumularak durur. Diğer grup ise istediği yere saklanır. Birinci grubun içinde örneğin sekiz kişi varsa hepsi yan yana durarak duvara yumulurlar. Saklanan grup ise ayrı ayrı yerlere saklanamaz. Hepsi bir plan yapar ve o plana göre saklanırlar. Saklandıkları yerden hiç ses vermezler. Çok uzak yerlere de saklanabilirler. Duvara yumulan grup yirmiye kadar saydıktan sonra plan yaparak saklanan grubu aramaya başlar. Ebe olan grubun hepsi, birlikte hareket etmek zorunda değildir. Hepsi farklı yerlere dağılarak ararlar. Arayan oyunculardan biri diğer grubun üyelerinden birini görürse “Harar göründüü...” diye bağırır. Böylece arayan grup üyeleri bağırın oyuncunun yanına giderler. Hep birlikte yakalanan oyuncuları oyun alanına götürürler. Bu seferde yer değiştirilir ve yakalanan oyuncular ebe olur. Arayan grup saklanan grubu bulamazsa tekrar ebe olur. Bu oyun planlı bir oyundur. Oyuncular bulunması zor olan yere saklanır. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 3)**.

2. Planlı Saklambaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun çok oyuncuyla grup halinde oynanır. Oyun sokakta veya bahçede oynanabilir. Birinci grup, gözlerini kapatıp ikinci grubun saklanmasını bekler. Bu arada ikinci grup saklanacağı yeri bir sopa ile toprağın üzerine çizmeye başlar. Ama bazen karşı grubu şaşırtmak için farklı yerler de çizilebilir. İkinci grup gideceği yeri çizdikten sonra birden yirmiye kadar

sayar bu esnada ebe olan birinci grup plana bakarak planı inceler ve arkadaşlarının nereye saklandığını bulmaya çalışırlar. Ebe olan grup ikinci gruptakileri ararken saklanan gruptan biri gelir ve ebe yerinde yokken o planı silerse ikinci grup kazanır. Ama ebe olan gruptakiler ikinci gruptakileri görür ve onlardan önce yere çizilmiş olan planı silerse birinci grup kazanır. Bu oyun böylece devam eder **(KK 161)**.

3. Eşli Sime Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından en az on oyuncuyla oynanır.

Oyuncular iki gruba ayrılır. Daha sonra grubun biri arkasını döner, diğer grup önce plan yapar kaçacağı yeri belirleyip gruptaki diğer oyunculara söyler. Sonra kaçan grup planlanan yere gider; ama bir kişi grubu temsil etmek için saklanmaz arkasını dönen grubun yanında kalır. Bunun sebebi grubun sayıyı sayıp saymadığını veya arkalarına bakıp bakmadıklarını kontrol içindir. Sonra arkası dönük olan grup beşe kadar sayar, bu arada grubu temsil eden oyuncu planlanan yere, arkadaşlarının yanına gider. Grubu temsil eden oyuncu grubun yanına gidinceye kadar grup yerini değiştiremez; fakat grubu temsil eden oyuncu grubun yanına gittiğinde yerlerini değiştirebilirler. Sonra arkası dönük olan grubun bir başkanı vardır. Grup, o başkanı dinler önce diğer grubun nereye gidebileceğini tahmin ederler ve hep beraber koşmaya başlarlar, kaçan (saklanan) grubu bulmaya çalışırlar. Eğer saklanan gruptan bir oyuncu yakalanırsa tüm grup yakalanmış sayılır. Oyun böyle devam eder **(KK 51)**.

4. Haritacılık Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az dört oyuncuyla oynanır. İki grup oluşturulur. Bir grubun üyeleri duvara yumularak beklerler. Öbür grup ise bulundukları yeri belirten bir harita çizer, haritanın üzerine saklanacakları yeri belirten “x” işaretini koyarlar. Oyun düz bir alanda oynanmaz birkaç ev ya da ağacın olması yani saklanacak yerin olması gerekir. Diğer grup gözlerini açtıktan sonra haritaya bakıp saklanan grubun yerini bulmaya çalışır. En önemlisi de “x” işaretinin nerede olduğunu görmeleridir. Sonra haritanın başında bir oyuncu bekler, diğer oyuncular saklanan grubu aramaya gider. Saklanan oyunculardan herhangi birini bulan oyuncu haritanın başındaki oyuncuya “haritayı sil” diye bağırıp haritayı silen oyuncuya yardım etmek için koşmaya başlar. Haritanın başına koşarak gelebilen oyuncular ve haritanın başındaki oyuncu haritadan hiçbir iz kalmayacak şekilde

haritayı silerler. Saklanan grup haritanın başına geldiğinde haritayla ilgili herhangi bir iz olmaması gerekir. Haritayla ilgili herhangi bir iz kalırsa oyun diğer gruba geçer. Haritayla ilgili herhangi bir iz kalmazsa oyun gruplar yerini değiştirmeden tekrar oynanır. Hangi grup daha fazla oyun yaparsa (harita çizerse) o grup oyunu kazanır **(KK 174)**.

5. Geldi Harar, Gitti Harar Oyunu

Geldi Harar, Gitti Harar Oyunu ve Harar Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından yedi veya on oyuncuyla oynanır. Bu oyun akşamları oynanırsa daha zevkli olur.

Akşam olunca tüm oyuncular toplanır ve bir ebe seçilir. Ebe olan oyuncu gözlerini kapatır saymaya başlar. Diğer oyuncular saklanır. Bir oyuncu ıslık çalar ve ebe saymayı bırakıp gözlerini açar, bu arada saklananlar sürekli ebeyi takip ederler. Kendilerine yaklaştıkça “Geldi harar.” diye bağırlar. Uzaklaştıkça “Gitti harar.” diye bağırlar. Ebe saklananlardan birini görürse ismiyle çağırır ve saklandığı yeri söyleyip onu sobeler. Ebenin karanlıkta kimin kim olduğunu kesin ve net bir şekilde görmesi gereklidir. Eğer gördüğü kişi yanlışsa oyun bozulur ve başa döner **(KK 111)**.

6. Harar Oyunu

Küçük erkek çocukların geceleri oynadıkları bir oyundur. Şimdi bu oyun oynanmamaktadır.

Oyuna istendiği kadar çocuk iştirak edebilir. Oyuncular arasında ya çakıl saklanır, ya da ayaklaşma, yani her iki oyuncu ayak hesabı ile bir bir ile karşılaşırlar. En sonda kimin ayağı üste gelirse o oyuncu olur. En sona kalan kimse ise gıgılı olur.

Bu yapıldıktan sonra bir kale seçilir. Gıgılı ve bir haberci beraber kalenin yanında dururlar. Gıgılı gözünü kapar ve haberci de onun etrafa bakınmamasına nezaret eder. Diğer oyuncu çocuklarda muhtelif yerlere gizlenirler. Biraz sonra çocuklar gizlendikten sonra haberci yüksek bir sesle harar diye bağırlar. Kelimenin buradaki manası ‘Geliyoruz’dur.

Bunun üzerine gıgılı, gizlenen oyuncular aramaya kalkışır. Haberci ise onları ikaz etmek gayesi ile mütemadiyen harar diye bağırır. Gıgılının hareketini takip eden oyuncular, derhal kaleye koşup, gıgılıdan daha evvel dokunmaya çalışırlar. Şayet, gıgılı uzaktan veya yakından gördüğü herhangi bir oyuncudan daha evvel kaleye varırsa, oyunu kazanmış olur, oyuncu ise gıgılı olur. Oyun saklambacın aşağı yukarı aynısidir (Caferoğlu, 1994:138).

7. Saklambaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından yedi oyuncuyla oynanır. Ebe olacak oyuncu aşağıdaki tekerleme söylenerek belirlenir.

İni mini

İrafanın hocaları

Yazı yazar

Kuran okur

Telledi pulladı

Kim çıkarsa

O belledi.

Ve ilk çıkan oyuncu duvarın üzerine bir daire çizer ve oraya oturarak yumulur. Ve beşer beşer yüze kadar sayar. Ve yüze kadar saydıktan sonra “Sağım solum ebe.” der ve oyunu başlatır. Ve saklanan oyuncuları sobelemeye çalışır. Bazı oyuncular ebe yumulduğu yerden ayrılınca ebeyi sobeler. Bazı oyuncuları da ebe sobeler. Ebenin en son sobelediği oyuncu ebe olmak zorundadır. Bu oyun böyle devam eder (KK 143).

8. Yüzük Oyunu

Yüzük Oyunu ve Fincan Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından yirmi oyuncuyla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Oyun bir tepsi, bir yüzük ve fincanlarla oynanır.

Bir tepsi içine on beş fincan konulur ve yüzük herhangi bir fincanın altına saklanır. Gruplar yüzüğü bulmak için üçer kez hangi fincanda olduğunu tahmin

ederler. Önce birinci grup tahmin eder eğer bulamazsa sıra ikinci gruba geçer ve birinci grup dayak cezası alır. İkinci grup üç defa tahmin hakkını kullanır ve yüzüğü bulamazsa sıra birinci gruba geçer ve ikinci grup birinci gruptan dayak cezası alır. Hangi grup yüzüğü bulursa o grup kaybeden gruba ceza verir **(KK 10)**.

9. Fincan Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bu oyun üç tane fincan, mendil ve demir parayla oynanır.

Üç fincanın herhangi birinin altına para koyulur. Oyunculardan biri ebe olur. Bir oyuncu fincanları karıştırır, paranın hangi fincanın altında olduğunu ebeye sorar. Eğer ebe fincanların altındaki parayı bulursa bir sonraki oyunda fincanları o karıştırır. Ama ebe fincanın altındaki parayı bulamazsa, fincanları karıştıran oyuncu ebeye yaş mendille vurur. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 11)**.

10. Kim Vurdu Kim Gördü Oyunu

Kim Vurdu Kim Gördü Oyunu, Tura Oyunu ve Arabistan Buğdayları Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından dört veya beş ya da daha fazla oyuncuyla oynanır. Havlu ve bir küçük eşya (yüzük, künye, kolye gibi) ile oynanır. Havlunun bir kenarına düğüm atılır. Ebe küçük bir eşyayı evin içine saklar, diğer oyuncular da saklanan nesneyi bulmaya çalışır. Saklanan nesneyi bulan oyuncu dayak yemekten kurtulur bulamayan oyuncular ise ebeden bir ucu düğümlü havlu ile dayak yer ve oyun bu şekilde devam eder **(KK 100)**.

11. Tura Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Her bir grupta iki veya üç oyuncu olmak üzere üç ila dört grup oluşturulur. Bu gruplardan herhangi bir grup ebe seçilir. Ebe seçilen gruptan da bir oyuncu ebe seçilir. Ebe seçilmeyen diğer gruplar kendi aralarında anlaşarak herhangi bir eşyayı saklarlar. Ebe olan grup bu eşyanın hangi grupta olduğunu bilirse bu kez eşyayı saklayan grup ebe olur eğer ebe olan grup saklanan eşyayı bulamazsa diğer grupların oyuncularını tarafından yumruklanırlar **(KK 33)**.

12. Arabistan Buğdayları Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından on veya on iki oyuncuyla oynanır. Oyunda ebenin gözünü bağlamak için eşarp veya uygun bir bez kullanılır.

Oyuncular kendi aralarından birini ebe seçerler. Ebe ya odadan dışarı çıkarılır ya da arkasını oyunculara dönerek bekler. Oyuncular yere oturur, bir oyuncunun herhangi bir eşyası saklanır. Ebenin gözü bağlanır. Eşyası saklanan oyuncu “Arabistan buğdayı” der ve ebe oyuncunun sesinden hangi arkadaşı olduğunu tahmin eder. Ebe arkadaşının ismini doğru tahmin ederse eşyası saklanan oyuncu ebe olur. Ebe arkadaşının ismini doğru tahmin edemezse tekrar ebe olur **(KK 190)**.

13. Sinemeç Oyunu

Sinemeç Oyunu ve Sinme Oyunu birbirine benzer. Sinme Oyununda ebeyi sobeleyen oyuncu sobelenen diğer oyuculardan birini cezalı olmaktan kurtarır.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun beş veya on oyuncuyla oynanır. Oyuncu uyanık olmalı ve hızlı koşabilmelidir.

Sayışmaca sonunda oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe duvara veya herhangi bir yere geçer. Ebe başı iki kolunun arasına gelecek şekilde duvara yumar. Birden yüze kadar sayar. Ebe sayarken diğerleri saklanır. Ebenin sayma işlemi bittikten sonra “önüm, arkam, sağım, solum sobe saklanmayan ebe bir daha yummam ona göre” diyerek elini yumduğu yere üç kere vurur. Ebe gözlerini açtıktan sonra diğerlerini aramaya koyulur. Ebe bulduğu oyuncunun adını söyleyerek yumduğu yere koşarak sobeler. Herkes bulunduktan sonra oyundan en önce çıkan kişi ebe olur. Oyun böyle devam eder **(KK 14)**.

14. Sinme Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından üç veya dört oyuncuyla dışarıda oynanır. Seçilen bir oyuncu duvara veya herhangi bir yere kollarıyla gözlerini kapatıp yumulur, diğer oyucular saklanır. Ebe belli bir sayıya kadar sayar. Sonra gözlerini açar, önce kimi sobelerse o oyuncu ebe olur. Mesela oyunculardan biri ebeyi sobelerse diğer sobelenen oyunculardan birini kurtarabilir. Eğer herkes ebeyi sobelerse yine o oyuncu ebe olarak kalır **(KK 195)**.

15. Gaz Lambası Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı on iki, on dört veya on altı olmalıdır. Oyun gece, gaz lambası ile sokakta oynanır.

Oyuncular dört gruba ayrılır. Her grubun bir gaz lambası olur. Graplardan biri ebe seçilir. Ebe olarak seçilen grup duvara dönerek saymaya başlar. Diğer gruplar saklanır. Grup üyelerinin hepsi aynı yere saklanmalıdır. Gruplar tarafından gaz lambalarının ışığı açılıp açılıp kapatılır. Ebe olan grup ise ışığı açılan gaz lambalarının arkasında bulunan grubun üyelerini tanımaya çalışır. Işık açıkken ebe olan gruptan biri saklanan gruplardan birinin üyesini tanırsa bağıarak tanıdığı oyuncunun adını söyler. Oyuncunun kim olduğunu doğru bilirse grup ebe olmaktan kurtulur. Hangi grubun üyesi bilinirse o grup ebe olur. Oyun böyle devam eder **(KK 38)**.

16. Kayış Kızdı Oyunu

Kayış Kızdı Oyunu ve Ayakkabı Saklamaca Oyunu birbirine benzer.

Oyunu erkek çocukları oynar. Oyun on oyuncuyla oynanır. Oyun, kemerle oynanır.

Bir ebe seçilir. Seçilen ebe kemerini diğer oyuncular görmeden saklar. Ebe kemeri sakladıktan sonra kayış kızdı, diye bağıır. Oyuncuların hepsi saklanan kayışı bulmaya çalışır. Ebe, kemere yaklaşanlara sıcak, uzaklaşanlara soğuk, diyerek oyuncuların kemeri bulmalarına, yardımcı olur. Bulan oyuncu kayış kızdı, diyerek diğer oyunculara kemeri sallar diğerleri ise kaçar. Kemerini bulan oyuncu ebe olur. Oyun böyle devam eder **(KK 40)**.

17. Ayakkabı Saklamaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Beş ya da altı oyuncuyla oynanır. Oyunda kullanılan malzeme oyuncuların ayakkabılarıdır.

Bu oyunda önce bir oyuncu ebe seçilir. Ebe seçilen oyuncuya diğer oyuncular ayakkabısının birini verir ve ayakkabısını veren oyuncular gözlerini kapatırlar ve ebe de bu sırada ayakkabıları saklar. Ebe ayakkabıları sakladıktan sonra oyunculara gözlerini açıp ayakkabılarını bulmalarını söyler o oyuncular da gözlerini açarak ve

aynı zamanda sekerek ayakkabılarını ararlar. Ebe bu sırada ayakkabılarına yaklaşanlara sıcak uzaklaşanlara soğuk, der ve herkes bu sayede ayakkabısını daha kolay bulabilir. Sonra ayakkabısını ilk bulan oyuncu ebe olur ve oyun bu şekilde devam eder (KK 118).

18. Çim Çimenlik Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyuncular bahçede çimlerin üzerine daire şeklinde otururlar. Oyuncular hep bir ağızdan “Çim çim çimenlik, kimin elinde çok ot varsa onun ayakkabısı saklanacak” diye söyler. Bu sözler eşliğinde herkes çimleri eli ile koparıp atar. Sonra kimin elinde daha çok ot kalırsa o oyuncunun gözleri kapatılır ve ayakkabısı saklanır. Belli bir süre içerisinde bulamazsa “E” harfi verilmiş olur. Sonra yine oturulur ve sözler eşliğinde yine ot toplanır. Yine ellere bakılır. Eğer aynı oyuncunun elinde ot olursa yine eşyası saklanır. Bulursa oyuna devam eder. Bulamazsa “eşek” olarak oyundan çıkar. Oyun bütün oyuncular çıkana kadar devam eder. En sona kalan oyuncu oyunu kazanır (KK 57).

19. İşaret Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş veya altı oyuncuyla iki grup halinde akşam oynanan bir oyundur.

İkinci grup arkasını dönerek bir dakika bekler bu esnada birinci grup saklanır. Saklandıktan bir dakika sonra ikinci grup “işaret ver” diyerek bağırır. Birinci grup “işaret” diye bağırır. Bu esnada saat tutarlar. Sonra ikinci grup birinci grubu bulmaya çalışır. Grup bulunduktan sonra saklanma sırası ikinci gruba geçer. Birinci grup kaç dakikada bulunduyorsa bir kâğıda ya da herhangi bir şeye kaydedilir.

Sonra ikinci grup saklanır. Birinci grup işaret ver” diyerek bağırır. Yine ikinci grup “işaret” diye bağırır. Saat tutulur. Birinci grup aramaya başlar. İkinci grup bulunup ortaya çıktıktan sonra iki grup da birleşir. Hangi grup diğer grubu en az sürede bulduysa oyunu kazanmış olur (KK 92).

20. Sürmeci Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından sekiz veya daha fazla oyuncuyla oynanabilir. Oyun çöp, kürdan gibi sivri nesneler kullanılarak oynanır.

Oyunculardan herhangi biri iki parmağının arasına ince bir kürdan koyar. Diğer oyunculardan herhangi birine “Çöp sağ parmağımda mı, sol parmağımda mı?” diye sorar. Sonra şu tekerleme söylenir:

İni mini duta bini

Irafanın hocaları

Yazı yazar, Kur'an okur.

Telledi pulladı

Kim çıkarsa o belledi,

denir. Tekerleme sonucu sağ el çıkarsa ve soru sorulan oyuncu da sağ el demişse ebe değişmez. Sol el demişse çöpü veya kürdanı tutan oyuncu ebe olur. Sonra yedi kişi saklanır ebe gözlerini yumar ve “Sürmedir sürme, siyahtır siyah sürme” der gözlerini açar. Ebe kafasını koyup gözlerini yumduğu yere bir kare çizer göz hizasının denk geldiği yere de bir göz, bir de kalem gibi uzun, ucu sivri bir şey çizer. Ebe saklanan oyuncuyu bulursa, bulduğu oyuncudan önce gözlerini yumduğu yere gidip” El ele, el ele sürmeci geldi kare.” diye bağırır, sonra elini duvara çizdiği, ucu sivri kalem gibi şeye üç kere sürer sonra da göz resminin üzerine sürer. Eğer ebe bu anlatılanları sonuna kadar yapıp bitirirse ebe olma sırası başka oyuncuya geçer; ama ebe elini göz resminin üzerine süremeden, saklanan oyuncu gelip kareye elini vurup: “Ebedir ebe yakalayamadın beni sürmeci dede. “ derse yine aynı oyuncu ebe olarak kalır (KK 109).

21. Yummalı Göz Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az dört oyuncuyla oynanır.

Sayışma ile bir ebe seçilir. Seçilen ebe en az elliye kadar dışından sayar ve bu sırada diğer oyuncular aynı ya da farklı yerlere saklanır. Ebe dıştan saymayı bitirince oldu, diye bağırır ve gözünü açar. Ve diğer oyuncuları bulmaya çalışır ve ebe kaleden

ayrılınca diğ er oyuncular ebenin saydığı yeri sobe diyerek ebeler. Sobeleyen oyuncular ebe olmaz ve ebe diğ er oyuncuları bulmaya çalışır. Eğ er ebe bir oyuncuyu görüp de adını yanlış söylerse diğ er oyuncular yerlerinden çıkarlar ve “ anak çömlek patladı.” diye bağırır lar ve ebe yeniden ebe olur. Eğ er  anak çömlek patlamadan oyun devam ederse ebe son oyuncuya kadar bulmaya çalışır ve sobeleyemeyen ebe olur. Oyun böyle devam eder (KK 113).

22. Tıngırtılı Saklambaç Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğ e bağlıdır. Bahçede oynanan bir oyundur. Teneke ile oynanır. Oyunculardan biri ebe olarak seçilir. Oyunculardan biri tenekeyi uzağ a atar. Ebe tenekeyi yerine getirene kadar diğ er oyuncular saklanır. Ebe tenekeyi yerine getirir ve saklanan oyuncuları aramaya başlar. Ebe hangi oyuncuyu bulursa o oyuncu ebe olur. Bu oyun böyle devam eder (KK 15).

23. Kim Yok Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından on veya on iki oyuncuyla oynanır. Oyunda ebenin gözlerini bağlamak için eşarp veya uygun bir bez parçası kullanılır. Oyuncular yere daire şeklinde otururlar. Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe seçilen oyuncunun gözleri bağlanır. Gruptan bir oyuncu ayrılarak saklanır. Sonra ebenin gözü açılır, ebeye;

“Arkadaşlarından biri saklandı. Bak bakalım kim yok?” denir. O, bütün oyuncuları gözden geçirir. Saklanan oyuncuyu bulabilirse alkışlanarak ödüllendirilir. Sonra başka bir oyuncu ebe olur. Oyun aynı şekilde devam eder (KK 173).

24. Eşleraba Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından on dört oyuncuyla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Grupların sığabileceğ i büyüklükte bir daire çizilir. Bu daireye yuva adı verilir. Grubun birisi sayarken diğ er grup saklanır. Sayan grup saklanan grubu bulursa “eşleraba” diye bağırır. Eğ er sayan grup saklanan grubu bulamazsa ve saklanan grup yuvanın yanına gelirse diğ er grup saklanan grubu yuvaya girdirmemek için ellerinden geleni yaparlar. Oyun böyle devam eder (KK 205).

25. Tura Oyunu

8-10 oyuncu ile kapalı alanda oynanan “Tura” oyununda önce ebe seçilir. Ebe dışındaki oyuncular daire şeklinde (aralarında boşluk bırakmadan) omuzları birbirine değecek şekilde otururlar. Ayaklarını öne doğru uzatıp diz kapaklarını hafif kaldırırılar. Ebe ortada durur. Bir mendilin ucu düğümlenir. Oyunculardan biri elindeki “Tura” adı verilen mendili bacaklarının altından ebeye göstermeden yanındaki oyuncuya verir, o da yanındakine. Mendil hızla bacak altlarından elden ele geçerken ebe mendilin kimde olduğunu tahmin edip yakalamaya çalışır. Oyuncular mendili elden ele verirken ebenin adını söylerler. Oyuncular ara sıra ebe görmeden mendille ona vururlar. Ebe mendili hangi oyuncunun elinde yakalarsa o oyuncu, ebe ile yer değiştirir ve oyun aynı şekilde devam eder. Ebenin mendili yakalayabilmesi için pratik ve iyi takipçi olması gerekir (Bakırcı, 2007:204).

I. TAŞ OYUNLARI

1. Beş Taş Oyunu

Beş Taş Oyunu, Ceben Taşı Oyunu, Kapmal Oyunu, Taş Oyunu ve Copbaş Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki oyuncu tarafından oynanır. Taşlar (beş adet) yere atılır. İlk önce birler oynanır. Birlerde; oyuncu bir taş baş hizasına kadar havaya atar. Havaya attığı taş yere düşene kadar taş havaya attığı elle yerden bir taş alıp havaya attığı taşı tutmak zorundadır tutamazsa yanar. İkilerde; yine havaya bir taş atıp aynı elle yerden iki taş almak, üçlerde; üç taş almak, dörtlerde havaya attığı taş yere düşene kadar dört taş da almak ve havadan düşen taşı tutmak zorundadır. Daha sonra işaret parmağını (sol el) orta parmağının üstüne koyup yere dayayarak köprü oluşturur. Sağ elle de bir taş yukarı atılır. Dört taş da birbirine değmeyecek şekilde köprü kurduğu parmaklarının karşısına yere atar. Havaya attığı taş yere düşmeden bir taş köprünün içinden geçirir ve yukarıya attığı taşı yere düşmeden tutar. Dört taş birer birer köprünün içinden geçirince bu bölüm bitmiş olur. Sonra beş taş sağ elle havaya atıp birlerde en az bir taş elinin üstünde kalacak şekilde taşları yakalar, elinin üstündeki (tersindeki) taşı tekrar eliyle yukarı atar ve avucuyla yere düşmeden yakalar. Bu hareket ikilerde iki taş, üçlerde üç taş, dörtlerde dört taş ve beşlerde beş taş olmak üzere elinin üstünde (tersindeki) tutulup avucuyla yakalayacak

biçimde devam eder. Oyuncunun elinin üzeriyle yakalaması gereken taşlar eksik olursa veya elinin üzerindeki taşları avucuyla tutamazsa, oyuncu yanar ve oyun sırası diğer oyuncuya geçer. Yukarıdaki tüm bu hareketleri yanmadan yapıp tamamlarsa, oyunda başarı sağlamış olur ve rakibine karşı bir oyun kazanır **(KK 136)**.

2. Ceben Taşı Oyunu

Oyun Beş Taş Oyununa benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun altı oyuncuyla oynanır. Üçerli iki grup oluşturulur. Oyun, çamaşır suyu kutusu ve taş ile oynanır.

Önce çamaşır suyu kutusu dikey olarak kesilir ve grupların önüne koyulur. Gruplar beş adet taş alır. Taşlar fındık büyüklüğünde olmalı ve oynanırken ele gelmelidir. Beş adet taş yere saçılır. Bu beş taştan biri alınıp havaya atılır sırayla yerdeki taşlar birer birer toplanır. Beş adet taş yere atılır. Taşlardan biri havaya atılır yerdeki taşlar ikişerli olarak toplanır. Beş adet taş tekrar yere atılır. Bu yere atılan beş taştan biri havaya atılır. Yerde kalan taşlardan önce üç tanesi daha sonra bir tanesi alınır. Beş adet taştan bir adedini eline alır diğer dört taş avucunun içinde durur. Bir taşı havaya atar diğer dört taşı yere koyar sonra taşı tekrar havaya atar yerdeki dört taşı alır. Beş taş yere atılır. Bu beş taştan biri alınır ve havaya atılır diğer taşlar köprü (Sol eldeki işaret parmağı orta parmağın üstüne koyup yere dayayarak köprü oluşturulur.) halindeki elin altından geçirilir. Birinci grup oynarken aşamaları geçerken düşürürse yanındaki oyuncu arkadaşı devreye girer oda düşürürse grubun diğer oyuncusu devreye girer. Beş aşamayı geçtikten sonra taşlar tek elle alınıp havaya atılır, elin tersiyle taşlar yakalanmaya çalışılır. Oyuncu taşları düşürürse elinde kalan taş kadar önündeki çamaşır suyu kutusuna atar. Bir taş on puan değerindedir. Oyunun sonunda hangi grup daha fazla puan almışsa o grup oyunu kazanır **(KK 65)**.

3. Kapmal Oyunu

Oyun kızlar tarafından en az iki oyuncuyla oynanır. İki oyuncu da kendine fındık büyüklüğünde beş tane taş toplar. Karşılıklı otururlar. İlk oyuncu sayışmaca ile seçilir. Seçilen oyuncu avucundaki beş taşı dağınık bir şekilde önüne atar. Taşlardan birini avucunun içine alır, avucunun içindeki taşla birlikte, elindeki taşı yukarı atıp yerdeki taşların iki tanesini alır, aynı zamanda havadaki taşı yere düşmeden yakalar.

Ardından elindeki taşları tekrar yere koyar, bu sefer de aynı şekilde elinde bir taş olur onu yukarı doğru atar, taş düşmeden yerden üç taşı birden kapmaya çalışır. Oyuncu taşların hepsini yere koyar beşini birden almaya çalışır. Avucundaki beş taş ile birlikte elini ters çevirip sonra düz tutar, o sırada taşları elinin üstüyle yakalamaya çalışır, taşlar yere düşmemelidir. Elinin üstündeki taşları bu sefer de elini havaya kaldırıp yukarı doğru atar. Havadaki beş taşı avucunun içiyle tutmaya çalışır. Eğer oyuncu bu aşamaların birinde, elindeki taşları yere düşürür ya da tutamazsa, sıra diğer oyuncuya geçer. Oyunun sonuna kadar taşı düşürmeyen oyuncu oyunu kazanır. İki oyuncu da berabere kalırsa oyun tekrar oynanır **(KK 76)**.

4. Taş Oyunu

Bu oyun kızlar tarafından en az iki oyuncuyla oynanır. Oyun yedi taş, dokuz taş, on beş taşla da oynanabilir.

Herhangi bir oyuncu eline taşları alarak oyuna başlar. Mesela yedili taş elinin üzerine atılır. Taşlardan bir veya iki veya üç veya dört tanesi kapılır. Eğer bir tane kapıldıysa oyuncunun işi daha kolay olur. Kaç tane taş tuttuysa eline alır ve havaya atarak yerde kalan taşları birbirlerine değdirmemek şartıyla toplamaya başlar. Taşların hepsi başarıyla toplanırsa oyunun başında kapılan taş “pay” olarak kenara konur, bu pay sayısı yedi olursa karşı taraf dayak atamaz yediden az olursa dayak atar. Taşı yediden fazla olan oyuncu rakibine dayak atar. Oyun böyle devam eder **(KK 73)**.

5. Copbaş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir; ancak bu oyunu oynamayı daha çok kızlar tercih ederler. Halk arasında beş taş diye bilinen oyunun eski adı Copbaş’tır. Bu oyun genellikle iki oyuncuyla oynanır; ancak istendiği takdirde ikiden fazla oyuncuyla da oynanabilir. Oyun beş tane taşla oynanır. Her bir oyuncuda beş tane taş olur. Oyunculardan biri taşlarını yere atarak oyuna başlar. Oyuncu yerdeki taşlardan birini alarak havaya atıp diğer taşları teker teker yerden toplar. Taşları tekrar yere atıp taşın birini eline alıp havaya atarak bu kez taşları ikişer ikişer toplar. Taşlar yere tekrar atılır, yerden taşın biri alınır, havaya atılır bu kez önce taşın biri sonra üçü birden alınarak diğer aşamaya geçilir. Bu aşamada aynı şeyler tekrarlanır bu kez yerdeki taşların dördü birden alınır. Oyuncu beş taşı da avucunun içine alarak havaya atıp elinin üzeriyle yakalamaya çalışır. Bu aşamayı da başarıyla tamamlarsa baş ve

işaret parmağını birleştirip yuvarlak (tavuk gözü) eder ve elini bu şekilde yere koyar; eğer oyuncu taşların beş tanesini de bir bir tavuk gözünden geçirirse finale geçer bu sefer işaret parmağını orta parmağının üzerine koyar elini bu şekilde gerdirerek yerde köprü oluşturur. Oyuncu her defasında taşların birini alarak havaya atar önce taşları birer birer, sonra ikişer ikişer, daha sonra taşın önce birini sonra üçünü, en sonunda da taşların dördünü birden bu köprüden geçirmeye çalışır. Geçirirse oyunu almıştır, aynı oyuncu oyunu baştan oynar. Oyuncu bu aşamalardan herhangi birinde başarısız olursa oyun diğer oyuncuya geçer **(KK 141)**.

6. Cırtçak Oyunu

Cırtçak Oyunu, Cıgıg Oyunu, Cız Oyunu, Gelik Oyunu, Sıçan Yedirtmece Oyunu, Dombiş Oyunu, Cıncık Oyunu, Dokuz Taş Oyunu, Üç Taş Oyunu ve Palan Oyunu birbirine benzer. Oyun hem erkek hem de kız çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Dışarıda oynanan bir oyundur. Oyun, taş ve tebeşir veya kömür parçası (çizgi çizmek için) ile oynanır.

Tebeşir, kömür vb. şeyle yere iç içe üç kare çizilir. En içteki karenin köşesi ile en dıştaki karenin köşesi çizgiyle birleştirilir. Bu işlem karelerin dört köşesi için de yapılır. Oyuncuların farklı renkli taşlara sahip olması gerekir. Her bir oyuncuda dokuz taş bulunur. Çizgilerin kesiştiği noktaya taşlar yerleştirilir ve her oyuncu her defasında taşını bulunduğu yerden bir kez hareket ettirir. Hangi oyuncu taşı üçlerse yani aynı renkteki taşları çapraz veya düz bir şekilde sıralarsa o oyuncu oyunu kazanır. Kazanan oyuncu karşı tarafın bir tane taşını alır ve bu oyun iki taş kalana kadar devam eder **(KK 9)**.

7. Cıgıg Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyun on sekiz taş ile oynanır. Taşların dokuzu bir oyuncuda, dokuzu diğer oyuncuda olur. İç içe dört kare çizilir. Karelerin köşeleri çizgiyle birleştirilir. En içteki karenin her bir kenarının ortasından yanlara doğru dört tane daha çizgi çizilir. Oyunculardan biri oyuna başlar ve diğer oyuncu oyuna devam eder. Eğer dört taş aynı hizaya gelirse cıgıg olur ve oyunu cıgıg yapan kazanır **(KK 42)**.

8. Cız Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Bu oyun üç taş ile oynanır ve yere bir kare çizilir ve tam ortadan kareyi enine ve boyuna bölen artı şeklinde çizgi çekilir. Amaç üç taş da yan yana getirip cız yapmaktır. Üç taş yan yana veya çapraz olarak aynı hizaya gelirse cız, diye bağırılır ve bir puan alınır. Oyun sonunda en çok puanı alan oyuncu oyunu kazanır **(KK 167)**.

9. Gelik Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Gelik oyunu en fazla iki kişiyle oynanır. Oyun için altı tane farklı taş bulunur. Önce düz bir yere kare çizilir. Daha sonra bu kare dörde ayrılır. İki oyuncu karşı karşıya geçer. Taşları paylaşırlar ve karede çizgilerin birleştiği noktalara taşları dizerler. Oyuna başlayan oyuncu taşını çizgi üzerinde hareket ettirir sonra sıra diğer oyuncuya geçer o da taşını istediği noktaya hareket ettirir. Oyunun üç taşı da çapraz bir şekilde aynı hizaya gelirse buna gelik denir. Eğer oyunculardan birinin taşları üç noktada çapraz bir şekilde aynı hizaya gelirse gelik olur ve o oyuncu oyunu kazanır **(KK 204)**.

10. Sıçan Yedirtmece Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyunda kare çizmek için kömür, tebeşir veya kalem, üç siyah ve üç beyaz taş kullanılır.

Oyunculardan birinin üç siyah, diğerinin üç beyaz taşı olur. Öncelikle bir kare çizilir. Bu karenin içine artı işareti çizilir. Oyuncular taşları çizgilerin denk geldiği istedikleri yere yerleştirirler. Oyunculardan biri oyuna başlar ve oyuncu taşını çizginin denk geldiği diğer köşeye hareket ettirir. Sonra diğer oyuncu oyuna aynı şekilde devam eder. Oyuncu taşını rastgele hareket ettiremez. Oyuncu taşı hareket ettirmeden önce düşünmelidir; ancak bu çok uzun sürmemelidir. Oyuncunun taşları çizginin üzerinde yan yana, çapraz şekilde ya da alt alta gelirse oyunu kazanır. Oyuncular oyunu tekrar tekrar oynarlar ve oyunu en çok kazanan oyuncu birinci olur**(KK 33)**.

11. Dombiş Oyunu

Oyun iki oyuncuyla oynanır. Önce beton bir zemin üstüne büyük bir kare çizilir sonra bu kare dörde bölünür. Her oyuncunun farklı renkte üçer taşı veya

boncuğu olur. Oyunculardan biri eline üç tane taş ya da boncuk alır ve bu taş veya boncukları oyuncular sırayla karenin uç noktalarına koyar. Sonra sırayla taşları birer defa hareket ettirerek oyuna devam ederler. Eğer bu taşlardan üçü dikey ya da yatay bir şekilde gelmiş ise dombiş olur. Oyunculardan biri dombişi on kez yapmışsa oyunu kazanır ve kaybeden oyuncu ödül olarak kazananın (fazla aşırıya kaçmadan) istediği iki şeyi yapmak zorundadır **(KK 58)**.

12. Cıncık Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyun, üç tane taş ve üç tane cam parçasıyla oynanır. Bir tane küçük kare çizilir ve bu kare ortadan bir dikey bir yatay çizgiyle ayrılır. (Yani dört tane küçük ayrı kare oluşur). Oyunculardan birinde üç tane küçük taş bulur ve diğer oyuncu da üç tane küçük cam parçası bulur. Oyuncu rastgele taşları dizer ona göre de diğer oyuncu camları dizer ve oyun başlar. Eğer taşın önünde cam varsa o oyuncu taşını hareket ettiremez. Üç taş veya üç cam yan yana gelince o oyuncu “cıncık” der ve bir puan alır. Kazanan oyuncu, kendi oyun malzemesini oyun alanına istediği gibi dizmeye hak kazanır. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 131)**.

13. Dokuz Taş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az iki oyuncuyla oynanır. Bu oyunda düz büyük bir taşın üzerine oyunun şekli çizilir. Taşın üzerine iç içe üç tane kare çizilir. Bu karelerin köşeleri çizgiyle birleştirilir. Ortadaki karenin her bir kenarının tam ortasından dışa doğru birer çizgi daha çizilir. En ortadaki karenin ortasına oyunun sonunda verilecek ödül konulur. On sekiz tane küçük taş olur ve bu on sekiz taşın dokuz tanesi farklı bir renk, diğer dokuz tanesi farklı bir renk olmalıdır. Oyuncular sırayla taşlarını karenin köşelerine gelecek şekilde yerleştirirler. Daha sonra bu taşları hareket ettirirler, bu taşları herhangi iki oyuncudan birisi yan yana getirirse oyunu alır ve orta karede bulunan ödülü (üzüm, çekirdek ...) alır **(KK 15)**.

14. Üç Taş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun da aynı dokuz taş oyununda olduğu gibi iki oyuncuyla oynanır. Düz, büyük bir taşın üzerine kare çizilir, kare ortadan dörde ayrılır ve oyun bu şeklin üzerinde oynanır. Oyuncu başına üçer

tane taş düşer. Birinci oyuncunun taşı beyaz ise ikinci oyuncunun taşı siyah olmalıdır. Oyuncular kendi taşlarını yan yana getirdiklerinde oyunu kazanırlar (**KK 141**).

15. Palan Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Her oyuncuda beş adet taş bulunmalıdır. Büyük ve düz bir taşın üzerine iç içe iki kare çizilir. Büyük kare çizgiyle önce dörde ayrılır. Büyük karenin köşeleriyle küçük karenin köşeleri çizgiyle birleştirilir. Birinci oyuncunun taşı farklı ikinci oyuncunun taşı farklı renktedir. Oyuncular taşlarını bu şeklin üzerine dizerler. Hangi oyuncu kendi beş taşını yan yana dizerse oyunu o alır (**KK 141**).

16. Sası Kaymak Oyunu

Sası Kaymak Oyunu, Cibirik Oyunu, Horoz Oyunu, Dokuz Kiremit Oyunu, Kiremit Oyunu, Domino Oyunu, Çanak Çömlek Oyunu, Dalya Oyunu, Alamuç – Çinkola Oyunu, Cık Cık Cigirlik Oyunu ve Copbaş Oyunu birbirine benzer.

Oyun genellikle erkek çocukları tarafından on oyuncuyla oynanır. Önce oyun malzemeleri bir araya getirilir. On iki tane pürüzsüz taş bulunur. Bir tane de çoraptan top yapılır. Çorabın içine bez doldurulur. Çünkü çoraptan yapılan top, oyunda ebe tarafından oyunculara vurulacağı için yumuşak olması gerekir.

Oyuncular arasından eşit sayıda iki grup oluşturulur. Daha sonra sasılar yani taşlar düşmeyecek şekilde dikkatlice üst üste dizilir. Ebe olacak grubu oyuncular kendi aralarından kura veya sayışma yöntemiyle seçerler. Sonra ebe olan grup üst üste dizilmiş sası kaymağın başında ellerini açıp bekler. Kaçan grubun oyuncularından birisi topu alıp sası kaymağa vurup devirmeğe çalışır. Taşları deviren grubun oyuncuları hemen kaçmaya koyulur. Ebe grubundan biri sası kaymağın başında durur. Diğerleri kaçan oyuncuları takip ederek onların yakınında bulunur. Sası kaymağın başındaki oyuncu topu arkadaşlarına atar. Topu tutan oyuncu hedef aldığı kaçan oyunculardan birini vurur. Vurulan oyuncu oyundan çıkar yani yanar. Bu arada kaçan grubun diğer oyuncuları taşları üst üste koymaya çalışırlar. Topu olduğu yerden alıp sasıları üst üste kaymaya çalışan oyunculardan birisine atar. Sasıyı dizmeye çalışan oyuncuya top değerse yanar. Diğer oyuncular da bu şekilde vurulmaya çalışılır. Oyuncuların tamamı bu şekilde topla vurulduysa kaçan grupla saklanan grup yer

değiştirerek oyuna aynı şekilde devam edilir. Fakat sası kaymağın hepsi düzgün bir şekilde üst üste dizildiyse o grup tekrar kaçar ve vurulan oyuncular oyuna tekrar girer. Hangi grup daha az ebe olursa o grup oyunu kazanır **(KK 27)**.

17. Cibirik Oyunu

Oyun on altı oyuncu ile oynanır. Oyuncular iki grup oluşturur. Oyun, sekiz veya dokuz tane taş ve topla oynanır.

Oyuncular etraftan taş toplarlar. Toplanan taşlar sekiz veya dokuz adet olmalıdır. Bulunan taşlar üst üste dizilir. Bir grup dizilen taşların arkasında durur. Diğer grup karşı tarafa geçer (Mesafe on büyük adım atılarak hesaplanmalı.). Karşı tarafa geçen grup topu yerde yuvarlayarak taşlara doğru atar. Atılan top taşları yıkarsa grup etrafa kaçar. Taşların başındaki ebe olan grup topla kaçan grubu vurmaya çalışır. Ebe olan grup topu tutana kadar kaçan grubun oyuncuları taşları üst üste dizmeye çalışır. Ebe olan grup kaçan grubu vurana kadar kaçan grup taşları üst üste dizerse oyunu kazanır. Atılan top taşları yıkmazsa topu atma sırası diğer gruba geçer. Oyun böyle devam eder **(KK 39)**.

18. Horoz Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Horoz oyunu en az sekiz oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılır. Oyun, taş ve top ile oynanır.

Oyun alanı geniş olmalıdır. Oyun açık havada oynanırsa daha rahat olur. Alanın ortasına, düz büyük taşlar üst üste dizilir. Taşların dizilişinde yüksekliği yaklaşık olarak 10-15 cm olmalıdır. Yarışacak ilk grup seçilir. Seçilen gruptakiler arka arkaya dizilirler, ilk sırada olan oyuncunun eline bir top verilir. Oyuncu topu belirli bir mesafeden üst üste diziliş olan taşlara atarak taşları vurmaya çalışır, vurulan taşlar etrafa dağılmalıdır. Eğer oyuncu taşları vuramazsa top atma sırası diğer gruba geçer. Eğer taşları vurup, dağıtırsa oyuncunun kendisi ve grubundaki diğer arkadaşları hemen sağa sola kaçmaya çalışırlar. Karşı gruptaki bir oyuncu topu alır ve kaçan gruptakileri tek tek vurmaya çalışır. O sırada taşları dağıtan gruptakiler taşları yeniden dizmeye çalışırlar. Kaçanları vuran gruptakiler top ile paslaşabilirler. Bunun nedeni oyuncuların daha kolay vurabilmektir. Topun değdiği oyuncu yanar. Kaçan grup taşları

dizdiğinde oyunu kazanır. Eğer kaçan grup taşları üst üste dizemezse yanar ve oyun diğer gruba geçer **(KK 54)**.

19. Dokuz Kiremit Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki grupla oynanır. Oyun farklı boyutlarda dokuz kiremit parçasıyla ve topla oynanır. Farklı büyüklükteki dokuz kiremit üst üste konulur. Bir grup kiremitleri bekler, diğer grubun oyuncuları sıra ile topu atarak kiremitleri devirmeye çalışır. Kiremitleri yıkmayı başardıkları zaman grubun bütün üyeleri kaçır. Kiremitleri bekleyen grubun oyuncuları topu birbirlerine atarak kaçanları vurmaya çalışırlar. Vurulan oyuncu oyundan çıkar. Kaçan gruptaki oyuncular, topla vurulmadan kiremitlerin hepsini dizerlerse yine kaçan grup olurlar; fakat vurulurlarsa kiremitlerin başında bekleyen grup olurlar **(KK 116)**.

20. Kiremit Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından altı veya on iki oyuncuyla oynanır. Oyunda üst üste koyulabilecek şekilde yedi taş toplanır ve oyun topla oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Farklı büyüklükteki yedi taş düzenli bir şekilde üst üste koyulur. Birinci grup taşların başında durur, ikinci grup taşın karşısına geçip belli bir mesafeden topu taşların üzerine atar. Şayet taşlar yıkıldıysa taşları yıkan grup kaçır taşların başında duran grup kaçan oyuncuları topla kovalayıp vurmaya çalışır. Kaçan oyuncular kovalayanlara yakalanmadan taşları üst üste dizmeye çalışırlar. Kaçan grup yakalanmadan taşların hepsini üst üste dizerse oyunu kazanır. Taşları üst üste dizemezlerse topla taşlara vurma sırası diğer gruba geçer. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 170)**.

21. Domino Oyunu

Erkek ve kızların birlikte oynadıkları bir oyundur. İki grup hâlinde oynanır. Her grup en az iki kişi olmak zorundadır. Sayışmadan sonra ebe olan grup belirlenir. Bu gruptan bir kişi kiremit parçalarını küçük bir daire içerisine büyükten küçüğe doğru üst üste dizer. Daireden yedi veya sekiz adım uzağa düz bir çizgi çizilir. Ebe olan gruptan biri kiremitlerin başında diğer kişi veya kişiler çizginin arkasına geçer. Kiremitlerden uzaklaşan topu, çizgi arkasındaki diğer ebe oyuncular ebeye yetiştirir. Diğer grup oyuncuları patlamış plastik topla çizgiden üst üste dizili kiremitleri

yıkmaya çalışır. Kiremitler yıkılınca ebe olan oyuncu topla çizgideki diğer oyuncuları vurmaya çalışır. Top kiremitlerden uzaklaşınca çizgideki oyuncular kiremitleri dizmeye gelir. Top ebeye ulaşınca kiremitleri dizmeye gelen oyuncular çizgiye koşarlar. Kiremitler üst üste dizilip tamamlanıncaya kadar oyun bu şekilde devam eder (**Bakırcı, 2007:207**).

22. Çanak Çömlek Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından sekiz oyuncuyla oynanır. Dörderli iki grup oluşturulur. Oyunda beş veya altı tane çanak çömlek kırığı ve top kullanılır. Ortaya beş veya altı tane çanak veya çömlek kırıkları üst üste dizilir. Oyuncular bezden top yaparlar. Belirli bir mesafeden bezden yaptıkları top ile çanak veya çömlekleri vurmaya çalışırlar. Bir grup topla vurmaya çalışır diğer grup ise çanak ve çömlekleri dizmeye çalışır. Çanak veya çömlekleri dizmeye çalışan oyunculardan biri topla vurulursa o grup oyunu kaybeder. Oyun karşı tarafa geçer. Çanak ve çömlek kırıkları tekrar dizilir oyun aynı şekilde devam eder (**KK 192**).

23. Dalya Oyunu

Malzemeler; küçük yassı taş, top.

Kız-erkek karışık oynanır.

Oyunun oynanabilmesi için küçük yassı taşlar toplanır. Sayısı on bir olan bu taşlar bir duvar önünde üst üste kayılır. Ebe, bu taşlar bacağının arasında kalacak şekilde dikilir. Oyuncular küçük bir topla taşları yıkmaya çalışırlar. Taşlar devrilmiş ise ebe, hemen topu kapar ve taşı deviren oyuncuya fırlatır. Oyuncuyu vurursa vurulan ebe olur. Eğer vuramaz ise ebe tekrar taşları dizer ve oyun böylece sürer (**Kayabaşı, 2010:63**).

24. Alamuç – Çinkola Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından dört veya beş oyuncuyla oynanır. Oyun, testi kırıkları ve top ile oynanır. Beş veya altı testi kırığı üst üste dizilir. Oyunculardan biri ebe olur. Ebe üst üste dizilen testi kırıklarının başında bekler.

Bezden top yapılır. Oyuncular sırayla beş metre geriden topla testi kırıklarını devirmeye çalışırlar. Testi kırıkları devrilince herkes bir tarafa kaçar. Ebe kaçan oyuncuları topla vurmaya çalışır. Kaçan oyuncular da devrilen testi kırıklarını ebe görmeden üst üste dizmeye çalışır. Oyuncular testi kırıklarını dizerlerse ebe değişmez. Oyuncular testi kırıklarını dizemezlerse ebe değişir **(KK 77)**.

25. Cık Cık Cigirlik Oyunu

Oyun altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular üçer üçer iki gruba ayrılır. Dokuz tane duvak (taş) üst üste dizilir. Duvak adı verilen bu taşlar avuç içi büyüklüğünde ince, pürüzsüz ve yuvarlaktır. İki üç metre uzağa bir çizgi çizilir ve her oyuncu o çizginin arkasından sırayla top atıp o duvakları yıkmaya çalışır. En çok duvağı yıkan oyuncu oyunu kazanır **(KK 91)**.

26. Copbaş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun on oyuncuyla oynanır. Oyun, testi kırıkları ve topla oynanır.

Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılırlar. Sahası (testi parçaları) üst üste dizilir ve açık bir alana orta yere koyulur. Grupların birisi üst üste dizili testi kırıklarının yanına geçer diğer grup da belirli bir mesafe uzaklaşarak testi kırıklarının karşısına durur. Testi kırıklarının karşısına duran gruptaki oyuncular sırasıyla üst üste dizili testi kırıklarını vurmaya çalışır. Oyunculardan biri testi kırıklarını vurursa topu atan grubun oyuncuları etrafa kaçar. Testi kırıklarının yanında duran grup da topla, kaçışan oyuncuları vurmaya çalışır. Kaçışan grup fırsat buldukça testi kırıklarını üst üste dizmeye çalışır.

Topa vurulmadan testi kırıklarını üst üste dizerlerse oyunu kazanırlar ve kaçan grup olurlar; ama testi kırıklarını dizmeden vurulurlarsa oyun diğer gruba geçer. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 15)**.

27. Çoban Höbeği Oyunu

Çoban Höbeği Oyunu, Saha Oyunu, Kaylak Oyunu, Mucuk Oyunu, Beklameli Mucuk Oyunu ve Plakçılık Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunu altı oyuncu eşit sayıda iki gruba ayrılarak oynar. Oyun, taş ile oynanır.

Bir metrelik bir mesafenin içine üç taş belirli aralıklarla yan yana dizilir. Dizilen her taş a höbek adı verilir. Her höbeğin başına bir oyuncu durur. Oyuncuların ellerinde birer yassı taş bulunur. Diğer grup 20 m uzağa gider. Onlar da üç taş karşıdaki grubun taşlarıyla aynı hizada olacak şekilde belirli aralıklarla yan yana dizerler. Bu oyuncuların da ellerinde birer yassı taş bulunur. Graplardan biri oyuna başlar. Oyuna başlayan grubun ilk oyuncusu elindeki yassı taşla karşıdaki oyuncunun taşını yani höbeğini vurmaya çalışır. Sırayla gruptaki oyuncular karşıdaki rakiplerinin taşlarını (höbeklerini) vurmaya çalışırlar. Oyunculardan herhangi biri rakiplerinin höbeğini vurursa o grup oyunu kazanır. Oyunculardan herhangi biri rakiplerinin höbeğini vuramazsa oyun sırası karşı gruba geçer. Önce hangi grup karşı grubun höbeğini vurursa oyunu o grup kazanır. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 49)**.

28. Saha Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyunu dört veya beş oyuncu oynar. Yere bir daire çizilir. O dairenin içine yuvarlak yassı bir taş konur. Çizilen daireye saha ismi verilir. O saha çizgisinden dört adım ileriye bir çizgi çizilir. Ebe sahanın ilerisindeki dört adımlık sınır çizgisi adı verilen çizgiyi geçemez. Sonra saymacayla bir ebe seçilir. Ebeye yılan adam adı verilir. Yılan adam saha içerisindeki gıdık adı verilen yassı yuvarlak taşın bekçisi olur. Ama gıdığa gelen saha taşlarını engelleyemez.

Ondan sonra birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü oyuncu seçilir. Oyuncular bu sıraya göre ellerine yassı bir taş olan saha taşlarını alırlar. Sınır çizgisine geçerler. Ebe saha çizgisine geçer ve saha içindeki gıdık adı verilen taşın bekçisi olur. Sırayla diğer çocuklar gıdık taşını vurmaya çalışırlar. Gıdık taşını vurup saha çizgisinden dışarıya çıkaran oyuncu koşarak saha içindeki taşını alır. Bu arada ebe saha çizgisinden çıkan gıdık taşını alır ve tekrar sahaya koyar. Ebe taşını almaya gelen oyuncuyu sınır çizgisine varmadan yakalarsa ebe olmaktan kurtulur bu kez yakalanan oyuncu ebe olur. Oyuncu sınır çizgisini geçerse ve ebe onu yakalayamazsa yine aynı oyuncu ebe olur. Oyun böyle devam eder **(KK 33)**.

29. Kaylak Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından dört veya beş oyuncuyla oynanır. Oyunda yuvarlak ve düz taşlar kullanılır.

Bir tane ebe seçilir. Ortaya bir daire çizilir. Bu dairenin içine yuvarlak taş dikilir. Bu taş “Gıdık Taşı” denir. Bu taşın başında ebe bekler. Diğer oyuncuların da elinde bir taş vardır. Oyuncular belirli bir mesafeden sırayla ellerindeki düz taşlarla gıdık denilen bu taşı vurmaya çalışırlar. Eğer gıdık taşı daireden çıkarsa ebe hem bu taşı tekrar dairenin içine koyar hem de diğer oyuncuları yakalamaya çalışır. Yakaladığı oyuncu ebe olur ve oyun böyle devam eder (KK 181).

30. Kaptı-Kaçtı Oyunu

Taş oyunudur. Oyun sahasında içerisine taş konabilecek bir çukur kazılır. Çukura höyük bazen de hülük denir. Oyuncular kendi aralarında ilk oyuna iştirak edecek olanı tayin için, birbirini göstererek şöyle bir tekerleme söylerler:

Alçih

Malçih

Arda gamla

Sen çih

Birer birer oyundan çıkarılan oyunculardan en sona kalanı, herhangi bir taşı hülüke yerleştirir. Ve tayin ettiği sekiz-on adım bir mesafeden, diğer oyunculardan biri, hülükdeki taşı çıkarmak için elindeki taşını atar. Buna muvaffak olursa hülük başındaki oyuncu, taşı derhal kaparak eski yerine koyup, vurana dokunmaya çalışır. Muvaffak olursa, oyunu kazanır ve yerini ona terk eder (Caferoğlu, 1994:132).

31. Mucuk Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda üç gruba ayrılır. Mucuk adı verilen üç adet yuvarlak taş aynı hizada olacak şekilde konulur. Oyuncular bu dizili taşlardan beş altı metre uzağa giderler. Bu üç adet mucuk taşı, happal (bir taş adı) denilen bir taş ile çitilir (vurulur). Hangi grup birden fazla

mucuk çitirse (vurursa) o grup oyunu kazanır ve diğer gruplardan birer avuç kuru üzüm, kuru kayısı vs. alır (KK 33).

32. Beklameli Mucuk Oyunu

Önce düz bir yere elli santimetre çapında daire çizilir, bir tanede elma büyüklüğünde bir taş bulunur. Her oyuncu el büyüklüğünde yassı ve yuvarlak taş alır. Bu taşlara sülake denir. Oyuncular sayışarak ebeyi seçerler. Ebe seçilen oyuncu yuvarlak taş alarak dairenin tam ortasına korlar. Daireden başlayarak altı yedi adım sayar ve oraya bir çizgi çizer. Ebe yuvarlak taşın yanına gelir, diğer oyuncular sıra belirlemek için alenin yanından ileride çizilen düz çizgiye ellerindeki sülakeleri atarlar. Çizgiye en yakın atan birinci olur, diğer oyuncularda sülakelerinin çizgiye uzaklığına göre sıralanır. Oyuncu çizginin üzerinden elindeki sülakeyi yuvarlak taşla doğru atar, taşı çizgiden dışarı çıkarırsa ebe taşı alıp tekrar dairenin içine koyuncaya kadar sülakesini alıp kaçar. Eğer sülakesine basar da kaçmaya fırsat bulamazsa diğer oyuncunun taşı daireden çıkarmasını bekler. Ebe, taşı çizginin içerisine çabuk koyarsa oyuncuların sülakelerini alıp kaçmalarını engeller. Ebenin amacı sülakesini kaçırmaya gelen oyunculardan birini vurarak ebelikten kurtulmaktır. Sülakesini kaçırmaya gelen oyuncu ebe tarafından vurulursa kendisi ebe olur (Hastürk, 1999:20).

33. Plakçılık Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun üç veya dört oyuncuyla oynanır. Oyun alanına 1,5-2 metre arayla her oyuncuya bir çukur açılır. Kunti, yani köpük görünümlü, yuvarlak taşlar çukurun kenarlarına dizilir. Daha sonra oyuncular ellerine düz taşı alırlar. Her oyuncu kendi çukurunun yanında durarak elindeki düz taşla diğer oyuncunun çukurunun yanındaki taşları (kuntileri) çukurun içine girdirmeye çalışır. Diğer oyuncular da aynı şekilde düz taşlarla çukurun etrafındaki yuvarlak, köpük taşlara vurarak çukurun içine girdirmeye çalışırlar. Çukurun içine en çok kuntiyi girdiren oyuncu oyunu kazanır. Oyun bu şekilde devam eder (KK 90).

34. Sapatla Taş Atma Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Yün kirmanla eğrilerek ip haline getirilir. Bu ip ile örülen, uzunluğu 10 cm,

genişliği 5 cm olan beze sapat denilir. Eğer sapat iple yapılmadıysa sağlam, sert kumaş parçasıyla da yapılabilir. İple örölen sapatın bir kenarına takmak için 30 cm uzunluğunda bir ip daha örölür. Bu ipin ucu işaret parmağı girecek kadar daire şeklinde boşluk bırakarak birleştirilir. Sapatın içine taş konulduğunda o daireye işaret parmağı takılır ipin kalan tarafı da avuç içine alınır. Bu şekilde sapat bir süre elde sallanır. Sonra sapat fırlatırken avuç içindeki ip bırakılır bu şekilde taşın uzağa gitmesi sağlanır. Oyunculardan taşı en uzağa fırlatan oyunu kazanır **(KK 50)**.

35. Zegkirdek Oyunu

Zegkirdek Oyunu, Kayanak Oyunu, Sekkelleme Oyunu ve Mıcı Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Zegkirdek oyununda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun, yassı bir taşla oynanır.

Yere büyük bir dikdörtgen çizilir. Dikdörtgen önce ortadan ikiye sonra yanlamasına beşe bölünür. Dikdörtgenin içinde on iki kare oluşturulur. Oyuncu elindeki saksıyı (taşı) ikinci kareye atar. Eğer taş çizgiye gelirse veya diğer karelerden herhangi birine düşerse oyuncu yanar. Attığı kare hariç bütün kareleri tek ayağı üzerinde sekerek dolaşırsa, tek ayağı üzerinde eğilerek taşı bulunduğu kareden alırsa oyunu kazanır. Fakat oyuncu kareleri dolaşırken çizgilere basarsa veya çift ayağı üzerinde durursa yanar. Yanmazsa sırasıyla diğer karelere geçebilir. Bütün kareleri bitiren ilk oyuncu oyunu kazanır **(KK 64)**.

36. Kaynak Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyunda küçük, kare bir taş kullanılır.

Yere birbirine bitişik şekilde altı tane kare çizilir bu karelerin içine numaraları yazılır. Oyunculardan herhangi biri oyuna başlar. Birinci kareye taş atılır, oyuncu birinci kareye basmadan tek ayak üzerinde ikinci kareye atlar tüm kareleri tek ayaküstünde dolaşır ve gittiği yerden geri döner, oyuncu ikinci karede tek ayağı üzerinde durur birinci kareye basmadan taşı birinci kareden eğilerek alır. Sonra ikinci kareye taşı atar aynı şekilde oynanır. Tüm kareler benzer şekilde oynadıktan sonra

oyuncunun “Bir yıldızı oldu” denir. Eğer oyuncu taşı atarken çizgiye getirir ya da atması gereken kareye atamazsa yanar. Hangi oyuncunun yıldızı daha çoksa oyunu kazanır **(KK 70)**.

37. Sekkelleme Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Sekkellemenin anlamı tek ayak üzerinde sekme demektir. En az iki oyuncuyla oynanır. Oyunda yassı bir taş ve kareyi toprağa çizebilmek için odun parçası veya taş kullanılır. Toprak zemine üç kare çizilir. Üçüncü kare bittikten sonra üçüncü karenin üst tarafına iki kare daha çizilir. Herkesin kendine ait bir taşı olur. O taşı önce birinci karenin içine atıp o kareye basmadan tek ayaküstünde diğer karelere tek ayakla basıp geri dönmek gerekir. İki, üç, dört ve beşinci karede de böyle yapılır. Oyuncu iki ayağını birden basarsa, taş çizginin dışına ya da örneğin ikinci kareye değil de dördüncü kareye atılırsa oyun sırası diğer oyuncuya geçer. Bir de taş çizginin tam üstüne gelirse “si” olur. Si olduğunda taş aynı oyuncu tarafından bir daha atılır **(KK 195)**.

38. Mıcı Oyunu

Zegkirdek Oyunu, Kayanak Oyunu, Sekkelleme Oyunu ve Mıcı Oyunu birbirine benzer. Mıcı Oyununun diğerlerinden farkı oyuncunun dikdörtgene taşı attıktan sonra aynı zamanda tek ayağı üzerinde ayağıyla taşı da sürükleyerek diğer dikdörtgenleri dolaşıp gelmesidir.

Oyun daha çok kız çocukları tarafından oynanır. Oyuncular yere altı tane dikdörtgen çizer. Her oyuncunun elinde mıcı taşı denilen taşlar olur. Oyuncular oyunu oynamak için sıraya girer. İlk oyuncu taşı birinci dikdörtgene atar tek ayağıyla taşı bütün dikdörtgenleri dolaştırarak geri döner ve taşı birinci dikdörtgenden atlatır oyuncunun kendisi de birinci dikdörtgene basmadan oyun alanının dışına çıkar. Oyuncu sonra taşını ikinci dikdörtgene atar yine tek ayağıyla taşı sürükleyerek diğer dikdörtgenleri dolaşır ikinci dikdörtgene geldiğinde taşı hızlıca geçirerek birinci dikdörtgene atar oyuncunun kendisi de ikinci dikdörtgene basmadan atlar. Diğer dikdörtgenler de bu şekilde tamamlandıktan sonra oyuncu bu kez de dikdörtgenlerin öteki başına gider ve o baştan oynamaya başlar. O dikdörtgenleri de aynı şekilde bitirince tekrar başa döner. Daha sonra oyuncu diğer oyuncuya “Tek mi çift mi?” diye sorar oyuncunun dediği şekilde taş tek veya çift tutulur. Oyuncu elinin üstüne mıcı

taşını koyar ve hiç düşürmeden dikdörtgenin bir başından diğer başına yürüyerek gider gelir. Önce taşı dirseğin iç kısmına koyar dikdörtgenin bir başından diğer başına yürüyerek gidip gelir. Sonra başının üzerine koyar dikdörtgenin bir başından diğer başına yürüyerek gidip gelir. Daha sonra ayağının üzerine koyar ve aynı şekilde dikdörtgenin bir başından diğer başına yürüyerek gidip gelir. Arkadaşı oyuncunun elinden tutar ve dikdörtgenin üzerinde, çizgilerine basmadan kiploş, diyerek götürüp getirir. Oyuncu bunu da başarıyla geçerse han (ev) alma hakkı kazanmış olur. Daha sonra eline üç tane taş alır, dikdörtgenden yedi ila sekiz adım uzak bir yere gider ve sırtını döner. Elindeki taşı dikdörtgenin üzerine atar ve taşın düştüğü yeri han olarak alır. Ve hanın üzerine (x) işareti koyar. Ve diğer oyuncular bunun üzerine yani hanın üzerine basamaz. Bu oyunda herkesin iki canı vardır. Oyuncu oyuna devam etmek isterse bu canı kullanabilir. Bu esnada oyuncunun taşı çizginin üzerine denk gelirse oyuncu yanar. Bu oyunu oynarken ayağımızla taşı olduğumuz yerden iki kez vurarak hareket ettirirsek taşı ikiletmiş oluruz ve taşı bu şekilde ikiletirsek ölürüz oyun sırası diğer oyuncuya geçer. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 142)**.

39. Yirmi Beş Taş Oyunu

Yirmi Beş Taş Oyunu, Otuz Taş Oyunu, Yirmi Taş Oyunu, Taş Toplama Oyunu birbirine benzer. Yirmi Taş Oyununun diğer oyunlardan farkı oyun alanının daire ile sınırlandırılmasıdır.

Bu oyunu kızlar oynar. En az iki oyuncuyla oynanır. İki oyuncu da yirmi beş tane fındık büyüklüğünde taş toplar. Oyuncular karşılıklı otururlar. Oyuncular avuçlarında tuttukları yirmi beş taşı yavaşça önlerine atarlar. Taşların geniş alana dağılmaması gerekir. Sayışma ile ilk oyuncu seçilir. Seçilen ilk oyuncu önüne koyduğu taşlardan birini, başparmağı ve işaret parmağını birleştirerek diğer taşlara elini değdirmeden ve diğer taşları kımıldatmadan almaya çalışır. Eğer ilk taşı kımıldatmadan almayı başarırsa diğer taşları da aynı tekniği kullanarak almaya çalışır. Bu şekilde bütün taşları toplar. Ama taşlardan biri kımıldarsa ya da eli diğer taşlara değip taşların yerleri değişirse o oyuncu yanar sıra diğer oyuncuya geçer. Bu şekilde kurallara uyarak kim taşları daha önce toplarsa o oyuncu oyunu kazanır. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 75)**.

40. Otuz Taş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyun taş kullanılarak oynanır.

Oyunculardan biri otuz tane taşı eline alıp yere atar. Sonra taşları birbirine değirmeden toplamaya çalışır. Eğer hepsini toplarsa kendine bir tane taş alır. Ama toplayamazsa sıra diğer oyuncuya geçer. Oyunun sonunda en çok taşa sahip olan oyuncu oyunu kazanır **(KK 127)**.

41. Yirmi Taş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki veya üç oyuncuyla oynanır. Yere bir daire çizilir. Yirmi tane çakıl taşı temin edilir. Taşlar iki ele alınarak dairenin dışına çıkarmayacak şekilde dikkatlice bırakılır. Çizilen dairenin dışına kaçan çakıl taşları alınır ve bir kenara konur. Oyuncu dairenin içindeki taşlardan bir tanesini bir seferde başparmak ve işaret parmağıyla diğer taşlara hiç değmeden ve onları hiç kıpırdatmadan dairenin dışına almak zorundadır. Taşlar kıpırdarsa oyun diğer oyuncuya geçer. Eğer oyunun sonunda oyuncular eşit sayıda taşı dışarı çıkarırlarsa, oyun başlamadan önce daire içine attıkları taşlardan daire dışına çıkanlar sayılır. Hangi oyuncu daha az taşı daire dışına çıkardıysa (Oyunun başında dairenin içine taşları attığında yanlışlıkla dışarı fırlayan taşları daha az olan oyuncu oyunu kazanır.) o oyunu kazanır. Daire dışına en çok taşı çıkaran oyuncu birinci olur **(KK 150)**.

42. Taş Toplama Oyunu

İki kişi arasında oynan bir oyundur. Küçük bir daire çizilir. Mercimek büyüklüğünde bir avuç taş dairenin içine oyuna başlama hakkı kazanan oyuncu tarafından hızlıca bırakılır. Dairenin dışına çıkan çakıllar oyuncunun olur. Oyuncu, dairenin içindeki taşları tek tek birbirine değmeden daire içinden çıkarmaya çalışır. Eğer çakılı çıkarırken oyuncunun eli diğer taşlara değerse oyun diğer oyuncuya geçer. Daire içinden en fazla taşı çıkaran oyunu kazanmış olur. Oyun sonunda kazanan oyuncu diğer oyuncuya çeşitli cezalar verir **(Bakırcı, 2007:206)**.

43. Kuvvet Taşı (İkilik) Oyunu

Oyun erkekler tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun büyük, yuvarlak bir taşla oynanır.

Oyuncular yan yana dizilirler. Oyuncular büyük yuvarlak bir taşı sırayla en uzağa atmaya çalışırlar. Her oyuncu kendi taşının düştüğü yere bir işaret koyar. Taşın düştüğü yere küçük bir taş işaret olarak koyulabilir veya tahta parçasıyla kısa bir çizgi çizilebilir. Taşı en uzağa fırlatan oyuncu oyunu kazanır. Daha çok düğünlerde vb. törenlerde oynanır (**KK 79**).

44. Ecco Mecco Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun yedi veya sekiz oyuncuyla oynanır. Eski ve uzun radyo pillerinden bir tane yere dikilir. Pilden iki metre uzaklıkta bir çizgi çizilir. O çizilen çizgide durulur, duran oyuncu elindeki happan (büyük taş) ile pili vurmaya çalışır. Happan ile vurulan pilin gittiği uzaklığa kadar ayakla “ecco mecco kaldır kemenco, hal, mih, gırk” diye sayıldığında sayan oyuncunun ayağı pile değerse oyun kazanılır. Eğer sayan oyuncunun ayağı pile değmezse oyuna diğer oyuncu devam eder (**KK 83**).

45. Çar Çar Oyunu

Oyun en fazla on oyuncuyla oynanır. Ortaya büyük bir daire çizilir. Küçük bir taş bulur. Dokuz oyuncu bu dairenin etrafına geçer. Oyunculardan biri bu dairenin etrafında dolanmaya başlar. İçlerinden bir oyuncuyu seçer ve taşı onun arkasına bırakır. Arkasına bırakılan taşı fark eden oyuncu, taşı alıp ebeyi kovalar. Ebe de dairenin etrafında boş bulduğu yere hemen oturur. Ebe yakalanmadan dairenin etrafında kendine yer bulursa ebe olmaktan kurtulur bu kez kovalayan oyuncu ebe olur. Eğer ebe kendisini kovalayan oyuncuya yakalanırsa tekrar ebe olur. Oyun böyle devam eder (**KK 89**).

46. Tot Oyunu

Genellikle erkekler arasında oynanan bir oyundur. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyunda çeşitli boyutlardaki taşlar kullanılır.

Her oyuncu kendine büyük bir taş bulur. Sonra, irice bir muma benzeyen bir taş, düz bir kaya üzerine dikilir. Buradan beş adım uzaklıktaki bir noktaya çizgi çizilir. Bütün oyuncular çizginin arkasından ellerindeki taşla hedefe atış yaparlar. Kayanın üzerindeki taşı yıkmayı başaran oyuncu, taşın devrildiği yer ile taşın dikildiği kaya arasındaki uzaklığı ayağı ile ölçer. Oyuncu taşın devrildiği yer ile taşın dikildiği kaya arasındaki mesafeyi ölçerken ayağını her attığında tekerlemenin bir kelimesini söyler. Tekerleme şu şekildedir:

Nal mih

Kaysı saysı

40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49

Ne topuz?

Yaman topuz.

Yarım elma, bütün elma

Harul harul

Çık da gel kurtul.

Eğer saymaca yarım kalırsa atış sırası diğer oyuncuya geçer. Taşın düştüğü mesafede bu saymacanın tamamını söyleyip bitiren oyuncu oyunu kazanır. **(KK 112).**

47. Kale Yıkmak Oyunu

Oyun genellikle erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki gruba ayrılır. Oyun çeşitli boyutlardaki taşlarla oynanır.

Düzgün, büyükçe üç adet taş dikilir. 20-25 metre uzaklığa da yine aynı şekilde üç adet taş dikilir. Taşların dikildiği bu alanlardan biri bir grubun, diğeri diğer grubun kalesidir. Oyuncular dikilen bu taşların tam ortasına geçerler. Oyuncular atabilecekleri büyüklükte taşları atarak karşı grubun kalesindeki taşları yıkmaya çalışırlar. Her oyuncu birer defa atar. Taşı yıkan oyuncu bir defa daha atma hakkı kazanır. Eğer üç taşı da yıkamamışlarsa taş atma sırası karşı tarafa geçer. Bu defa da onlar taş atarak rakip kaleleri yıkmaya çalışır. Eğer bir grup her üç taşı da yıkabilirse öne geçmiş olur ve kaleler değişir. Taşlar yeniden dikilerek oyuna devam edilir. Belli

bir sayıyı elde eden oyunu kazanır. Kaybeden takıma ceza verilir. Oyun böyle devam eder (KK 117).

48. Hendek Oyunu

Hendek Oyunu, On Beş Taş Oyunu, Damalı Taş Oyunu ve Mangala Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyun kırk iki adet taşla açık havada oynanır. Beş adet küçük çukur eşilir, belirli bir mesafe bırakılarak, beş tane çukur da bu çukurların karşısına eşilir. Bu çukurların hepsinin içine üçer tane taş konur. Oyunculardan biri oyuna başlar. Herhangi bir çukurdan üç tane taş alır ve diğer çukurlara taşlar teker teker dağıtılır. Oyuncunun elindeki taş bittiğinde oyuncu hangi çukurdaysa o çukurun taşını alır ve diğer çukurlara taşları teker teker atar. Oyuncunun çukurunda bir tek taş kaldıysa, bu tek taş kalan çukurun tam karşısındaki çukurda (karşı bölgedeki çukur) bulunan taşların hepsi o oyuncunun olur. Bu oyun sırayla böyle devam eder. En çok taşı kim alırsa o oyuncu oyunun galibi olur (KK 128).

49. On Beş Taş Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Her oyuncu için beşer tane küçük çukur kazılır. Bu çukurlara ev denir. Her oyuncu on beşer tane küçük taş (çakıl) toplar. Bunlar çukurlara üçer tane dağıtılır. Oyuncu, kendi bölümünden herhangi bir çukurdaki taşları alarak birer birer dağıtmaya başlar. Sonuncu taşı koyduğu çukurdaki taşları alarak dağıtmaya başlar. Taşı en son koyduğu çukurda taş yoksa o oyuncunun bölümündeki taşları alır. Böylece sırayla oynanır. Eğer birinin evinde taş bitmişse diğeri onun en az taş alabileceği çukura bir taş verir. Böylece oyun çukurlardaki taşlar bitinceye kadar devam eder. Sonra herkes elindeki taşlarla kendi evini tamamlar yani her çukura üçer taş koyar. Eğer diğer oyuncunun evinden bir taşı almışsa o elinde kalır. Ve oyun esnasında oraya konulan taşlar da onun olur. Oyunun sonunda oyuncunun çukurunda üçer taş varsa oyunu kazanır. Oyunun sonunda da genellikle çocuklar taşları “cennete, cehenneme, cennete, cehenneme, ...” diye omuzlarından atarlar. En son taşı atarken hangisini söylemişlerse oraya gideceklerine inanırlar (KK 137).

50. Damalı Taş Oyunu

Oyun iki kişi ile oynanır. Karşılıklı altı tane küçük çukur açılır. Oyuna başlama hakkını kazanan oyuncu kendi önündeki çukurun ilkinden dört taşı alarak sırayla diğer çukurlara dağıtır. Hangi çukurda taş bittiyse onu alıp tekrar dağıtır. Bu işlem boş çukura denk gelinceye kadar devam eder. Boş çukura tek taşı koyunca karşısındaki çukurda biriken taşlar oyuncunun olur. Sonra oyun diğer oyuncuya geçer. Önceki işlem aynen devam eder. Taşlar bitinceye kadar oyun sürer. En çok taşı toplayan oyuncu oyunu kazanmış olur. Kazanan oyuncu kaybeden oyuncunun elini kendi elleri arasına alarak vurmaya başlar (Bakırcı, 2007:206).

51. Mangala Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyuncular on üç oyuk kullanır. Bu oyuklardan başka her oyuncunun kazandığı taşları koyacağı bir kalesi olur. Oyuncular sahip oldukları yedi oyuğa beş tane taşı koyar. İlk oyuncu kendi tarafındaki çukurdan birini seçer ve içindeki taşları, saatin tersi yönünde, sıradaki çukurlara birer birer bırakarak ilerler eğer atılan son taş ile çukurdaki taş sayısı iki veya dörde ulaşırsa bu çukurdaki taşlar çukurun kimin tarafında olduğuna bakılmaksızın kazanılmış olur ve oyuncunun kalesine katılır. Bu çukurun arkasındaki çukurlarda iki veya dört taş bulunuyorsa bu taşlarda kazanılmış olur. Oyuncular sıra ile bir el oynar. Bir oyuncunun o anda kendi tarafındaki çukurda taşı kalmamışsa, oyuncu o el için sırasını savmıştır taşı olmadığı için oynayamaz. Oyun, çukurların hiçbirinde taş kalmazsa sona erer. Oyun sonunda kalesinde en fazla taş biriktiren oyuncu oyunu kazanır (KK 158).

52. Kılağaç – Kırküç Oyunu

Kılağaç – Kırküç Oyunu ve Lök Oyunu birbirine benzer. Oyunların birinde şişe diğerinde teneke veya konserve kutusu oyun aracı olarak kullanılır.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyunda yassı taş ve şişe kullanılır. Bu oyunda bir çizgi üzerine şişeler dizilir. Oyuncularla bu çizginin arasında belirli bir mesafe vardır. Bu mesafeden oyuncular taş ile şişeyi vururlarsa, bulundukları yerden ayaklarını bir ayağı diğer ayağının önüne (bitişigine) gelecek şekilde yürüyerek şu tekerlemeyi söylerler. Şişeyi vuran oyuncu:

Kılağaç, kırküç, kırkdört, kırkbeş,

Kırkaltı, kırkyedi, kırksekiz,

Kırkdokuz yerli topuz,

diye sayar bunu söyleyene kadar şişelerin yanına gelmişse bir hamızı olmuş demektir. Gelmemişse oyuna devam edilir. Yukarıdaki tekerlemeyi sayarak çizgiye ilk ulaşan oyuncu oyunu kazanır **(KK 33)**.

53. Lök Oyunu

Erkek ve kızların birlikte oynadığı bir oyundur. Bir ebe seçilir. Bir teneke veya bir konserve kutusu kullanılır. Ebe dışında her oyuncunun elinde bir yassı taş vardır. Bir daire çizilerek teneke bu dairenin içine konur. Tenekeden beş adım ötede de bir düz çizgi çizilir. Oyuncular bu çizgiye dizilir, ebe tenekenin başına geçer. Oyuncular sırayla bu tenekeyi vurup dairenin dışına çıkarmaya çalışırlar. Oyuncular ister tenekeyi vursun ister vurmasın taşını almaya giden oyuncuyu ebe yakalamaya çalışır. Ebe hangi oyuncuyu yakalarsa o ebe olur. Oyun böylece devam eder **(Bakırcı, 2007:207)**.

54. Kav mı Güzel Mi Peynir mi Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az beş en fazla yedi oyuncuyla oynanır. Oyuncular arasından bir ebe seçilir. Farklı farklı büyüklükte ve şekilde üç tane taş bulunur. Bu taşlara kav, güzel, peynir isimleri verilir. Hangi taş kav, güzel, peynir isimlerinin verildiğini bütün oyuncular görür. Ebenin dışındaki oyuncular sırasıyla bir yere oturur. Ebe taşlardan herhangi birini seçer. Seçtiği taşı oyun arkadaşlarına göstermez. Ebe taşı avucuna koyar ve sıkar, oturan arkadaşlarına sırayla şu soruyu sorar, ” Kav mı güzel mi peynir mi? ” Soruyu doğru bilenler ebenin yanına gelir. Bilemeyenler yerinde kalır. Kalanlara ebe tekrar aynı soruyu sorar. En sona kalan oyuncu ebenin gözetimi altında yirmiye kadar sayar, bu esnada diğer oyuncular saklanır. Sayan oyuncu saklanan oyuncuları bulursa ebe olmaz; ama eğer bulamazsa ebe olur. Oyun böyle sürer **(KK 120)**.

55. Taş Yuvarlama Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyunda yuvarlak taş kullanılır.

Bu oyunda her oyuncuya, yirmi metre uzunluğunda düz bir çizgi çizilir. Her çizginin arası en az bir metre olmalıdır. Her oyuncu yuvarlak taşı kendi çizgisinin üzerinde yuvarlamalıdır. Oyuncular taşlarıyla birlikte çizginin başına geçer ve her oyuncu taşı çizginin ucuna koyar. “Başla” komutuyla, oyuncular taşlarını ayaklarıyla ilerleterek çizginin sonuna götürmeye çalışırlar. Taşı başka oyuncunun çizgisine sürükleyen ya da taşı eline alıp yerini değiştiren oyuncu, çizginin başına dönme cezası alarak oyuna yeniden başlar. Çizgisinin sonuna kurallara uyararak gelen ilk üç oyuncu, oyunun kazananları ilan edilir ve alkışlanır (**KK 184**).

İ. TOP OYUNLARI

1. Eşek Oyunu

Oyunu erkek çocukları oynar. Oyun on oyuncuyla oynanır. Bu oyun topla oynanan bir oyundur.

Oyuncular duvarın önünde toplanır. Oyuncular duvardan beş altı adım ileriye giderek önde ebe arkada diğer oyuncular sıralanırlar. Ardından ebe topu duvara atar, duvara attığı top geri döndüğünde üstünden atlar. Top ebenin bacağına ya da kıyafetine değerse duvara yaslanır. Daha sonra diğerleri atlar. Topun üstünden atlayamayan oyuncu duvara yaslanır. Oyuncular ikinci aşamada, topu atarak duvara yaslanan oyuncunun boyundan geçirmeye çalışırlar, geçiremeyen oyuncu olursa duvara yaslanır. Bütün oyuncular yanıp son oyuncu kaldığında topu, yanan oyuncuların boyundan geçirdikten sonra eline alır. Duvara yaslanan bir oyuncudan sayı söylemesini ister. Söylediği sayıyı saydırır. Daha sonra eğer saydıramazsa ilk olarak takdir belgesini kaybetmiş olur. İkinci saydırdığında düşürürse teşekkür belgesini kaybeder. Üçüncü saydırdığında düşürse sınıfta kalır (**KK 6**).

2. Hedefleri Devirelim Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Bu oyunu oynamak için hedef oluşturmak gerekir. Bunun için de lobut ya da plastik oyuncaklar ve skoru yazmak için yazı tahtası gerekmektedir.

Çocuklar iki gruba ayrılır. Grupların bulunduğu yerden belli mesafe uzaklığa hedefler yerleştirilir. Her bir oyuncu sırası geldiğinde topu atarak hedefteki lobutları devirmeye çalışır. Skor tahtasına birinci gruptaki ilk oyuncunun devirdiği hedef sayısı kadar çizgi çekilir. Hedefler tekrar düzeltilerek ikinci grubun ilk oyuncusunun topu atması istenir ve onun da devirdiği hedef sayısı skor tahtasına işaretlenir. Bütün oyuncular atışını tamamlayana kadar oyun sürdürülür. Oyunun sonunda her iki grubunda skorları toplanır. En çok hedef deviren grup oyunu kazanır (**KK 29**).

3. Vur Kaç Oyunu

Vur Kaç Oyunu, Cülük Oyunu ve Horoz Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından on oyuncuyla oynanır. Oyun çoraptan yapılan top ve taş ile oynanır.

Çoraplardan küçük bir top yapılır. Yere o topun girebileceği kadar on tane çukur eşilir. Beş çukur bir tarafa eşildikten sonra beş tane de karşısına eşilir. Herkesin kendine ait bir tane çukuru olur. O çukurların her birinin başına beş tane küçük taş konur. Oyuncular çukurlarının başına geçer. Oyunculardan biri topu diğer arkadaşlarının çukuruna doğru yuvarlar. Top hangi çukura girerse o çukurun sahibi topu alıp topu atan oyuncuyu vurmaya çalışır. Eğer oyuncu topu atan oyuncuyu vurursa vuran oyuncunun kuyusuna vurulan oyuncu bir tane taş koyar. Eğer oyuncu bütün taşlarını kaptırırsa o kuyu kapanır, oyundan da çıkar. Bu oyun da böyle devam etmektedir (**KK 31**).

4. Cülük Oyunu

Sekiz-on arkadaş birleştikten sonra, bir sıra üzerine her biri kendine mahsus, yere birer çukur eşer. Çukur başından ufak bir top yuvarlatılır. Top kimin çukuruna girerse, o çukur sahibi topu alır. Ve top çukura girer girmez kaçışmaya başlayan arkadaşlarından hangisini rast getirirse, topu ona atar. Topun değmesi ile cülük sahibi

muvaffakiyet kazanmış olur ve oyuna eskisi gibi devam eder. Çukuruna top giren çocuğun top atması ile – ister değsin, ister değmesin – uzaklara giden topu tutup getiren, cölüğün başından yuvarlamak hakkını kazanmış olur (**Caferoğlu, 1994.136**).

5. Horoz Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. En az beş oyuncuyla top ile oynanan bir oyundur.

Önce yan yana dört tane daire çizilir. Dairelerin arası 40-50 cm kadardır. Herkes beş tane küçük taş bulur ve bunları dairelerin kenarlarına koyar. Bir oyuncu top atıcı seçilir. Her bir dairenin başına bir oyuncu geçer ve dairelerin içini iyice oyar. Top atıcı birinci daireden 60-70 cm uzaklaşarak, topu dairelerin olduğu tarafa doğru yavaşça atar. Top kimin yuvasında durur ise o oyuncunun ayakkabısı saklanır. İki oyuncu ayakkabıyı saklar, iki oyuncu ise ayakkabısı saklanan oyuncunun gözlerini kapatır. Ayakkabı çok güzel bir yere saklanmalı ki oyunun tadı çıksın. Ayakkabısı saklanan oyuncu tek ayağı üzerinde sekerek ayakkabıyı bulmaya çalışır. Oyuncu, ayakkabıyı bulduğu zaman ayakkabıyı giyer ve topu eline alır ve diğer oyuncuları vurmaya çalışır. Vurulan ilk oyuncu dördüncü yuvaya, vurulan ikinci oyuncu üçüncü yuvaya, vurulan üçüncü oyuncu ikinci yuvaya geçer, vurulan dördüncü oyuncu top atan oyuncu olur. Ayakkabısı saklanan oyuncu ise birinci daireye(yuvaya) geçer. Ayakkabısı saklanan oyuncuların bir tane taşı eksilir. Taşı kalmayan oyuncu oyundan çıkar. Oyun böyle devam eder (**KK 130**).

6. Civrik Topu Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından en az beş oyuncuyla oynanan bir oyundur. Oyun, top ile oynanır.

Bir daire çizilir. Dairenin içi kazılır. Bu çukura yuva adı verilir. Dairenin başında bir oyuncu bekler. Daireden 2-3 metre uzaklıkta bir oyuncu olur ve bu oyuncu topu yuvaya girdirmeye çalışır. Diğer oyuncular bir daire oluşturarak beklerler, top yuvaya girdiği andan itibaren her bir oyuncu bir yana kaçar. Eğer top yuvaya girerse dairenin başında bekleyen oyuncu topu yuvadan alır ve diğer oyuncuları vurmaya çalışır. Vurulan ilk oyuncu dairenin başına geçer ve oyun böyle devam eder. Dairenin

2-3 metre uzaklığındaki topu daireye girdirmeye çalışan oyuncu oyunun sonuna kadar hiç yer değıştirmez (**KK 44**).

7. İnci Minare Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Oyun, yere açılan çukurlar ve topla oynanır. Her oyuncunun birer tane küçük çukuru olur. Bir tanede inci minare çukuru olur. Oyunculardan biri topu eline alarak şu ifadeleri söyleyerek başlar:

“İnci Minare

Dibi kenarı

Kaçan kaçsın

Kaçmayan topumu yesin.

Elinde top olan oyuncu diğer beş oyuncudan birini vurur ve vurulan oyuncu eğilir, vuran oyuncu da eğilen oyuncunun sırtına çıkar. Eğilen oyuncu sırtında kendini vuran oyuncu olduğu halde topu çukurlara doğru atar. Topu atan oyuncu kendi çukuruna topu düşürürse oyuncular yer değıştirir. Bu oyunda böyle devam eder (**KK 95**).

8. Lola Oyunu

Oyun genellikle erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Çaputun (bez) içine kötü, yırtık giysi vs. güzelce sarılır. Çaput yusuvarlak yapılır çabutun üzeri iyice dikilerek çabuta top şekli verilir. Yaptıkları bu oyunağa lola adı verilir. Sonra oyuncular yere beş altı metre arayla karşılıklı iki tane kare çizerler. Bu iki kareden birinin içine birinci oyuncu, diğerinin içine ikinci oyuncu girer. Bu arada lolayı (yuvarlak çaputu) belirledikleri herhangi bir yere koyarlar ve karenin içinden çıkarak lolaya elini ilk değen kişi oyuna başlar. Oyuncu lolayı kendi karesinden rakip oyuncunun karesine atar. Eğer lola karenin dışına çıkarsa hedefi tutturamayan oyuncu rakibine üzüm, kayısı kurusu vs. verir ve oyun diğer oyuncuya geçer, oyuncu lolayı karenin içine girdirebilmişse rakibinden üzüm, kayısı kurusu vs. alır ve oyuna devam eder (**KK 45**).

9. Acımasız Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından beş veya altı oyuncuyla oynanır. Bu oyun top ile oynanır.

Oyunu herkes sırayla oynar. Bir oyuncu topu alır ve ayağında beş kez, dizinde beş kez, elinde beş kez ve kafasında beş kez saydırır. Sonra ayağında, dizinde, elinde ve kafasında bir kez daha, birer kere saydırarak oyunu bitirir. Bütün bu aşamaları saydıramayan oyuncu olursa sıra başkasına geçer. Sonra saydırmayı en son bitiren oyuncunun sırtına sert bir şekilde top ile herkes vurur. Oyunda birinci olan oyuncu diğer oyunda oyunu oynamak için ilk sıraya geçer (**KK 48**).

10. Çalmalı Top Oyunu

Çalmalı Top Oyunu ve Beşte Çakma Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Daha fazla oyuncu olursa oyun daha eğlenceli olur.

Oyun ismini topa vuruluş şeklinden almaktadır. Yani **çalmalı kelimesi**, ebenin bir eliyle topu havaya atıp diğer eliyle topa sert bir şekilde vurmasına denir. Oyun topla oynanır. Ancak eski zamanlarda top olmadığı için, top olsa bile alamadıkları için topları bezlerden, çoraplardan oyuncuların kendileri dikerlerdi.

Duvara bir daire çizilir. Bu daire hedef kabul edilir. Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe dairenin çizili olduğu duvarın önünde durur ve ebe bir eliyle topu havaya atarak diğer eliyle topa vurur. Ebenin çaldığı top nereye düşerse oyunculardan biri o topun olduğu yere geçer. Geçtiği yerden topu alarak topu bir eliyle havaya atıp diğer eliyle sert bir şekilde vurarak hedefe atmaya çalışır. Hedefi vurursa ebeyle yer değiştirirler. Eğer vuramazsa ebe karşısındaki oyuncuya topu tekrar sert bir şekilde atar, oyuncu topu tutarsa ebeyle yer değiştirebilir. Ama hedefi vuramazsa topu da tutamazsa ebenin eline top verilir ve belirlenen sayı kadar topu havaya atıp tutmaya çalışır. Düşürürse yer değiştirilir. Düşürmeden sayarsa oyunu ebe kazanır (**KK 61**).

11. Beşte Çakma Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından beş veya altı oyuncuyla oynanır. Oyunda top kullanılır. Oyuncular çember oluşturur. Oyuncular topla paslaşarak oyunu başlatırlar. Topu ilk atan oyuncu bir der, diğer oyuncu da arkadaşına atarken iki diye devam eder. En sonunda dört diyen oyuncu, beşinciye daha hızlı atar, hızlı bir şekilde atılan top yakalanırsa topu atan oyuncu oyundan çıkar. Atılan beşinci topu tutamayan oyuncu oyundan çıkar. Oyun hızlı oynanırsa daha zevkli olur. Oyun bir oyuncu kalana kadar oyun devam eder. Oyundan çıkmayan oyuncu oyunu kazanır **(KK 157)**.

12. Limon Oyunu

Oyun erkekler tarafından sekiz on oyuncuyla oynanır. Yarım limonla oynandığı için bu oyuna limon oyunu denir. Üç metre çapında bir daire çizilir ve herkes ayağında limonu top gibi saydırır. Limonu ayağında daha az saydıran oyuncu ebe olur. Ebe dairenin dışına çıkar. Ebe, limonu oyuncuların belinden yukarıya gelecek şekilde daire içine atar. Burada ki amaç, dairenin içindeki oyuncuların ebe tarafından atılan limonun yere düşmesini engellemektir. Dairenin içindeki oyuncular atılan limonu, dairenin içine düşürmeden; ayak, diz, kafa kullanmadan dairenin dışına çıkarmaya çalışırlar. Limon dairenin dışına çıkarsa ebe limonu düştüğü yerden alıp aynı şekilde dairedeki oyunculara atmak zorundadır. Limonu dairenin içine düşüren oyuncu yanar ve ebe olur **(KK 86)**.

13. On İki Can Oyunu

Oyun adından da anlaşıldığı gibi on iki oyuncuyla oynanır. Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun topla oynanır. Oyuncular altışarlı iki grup olurlar. Birinci grup ortaya geçer. Diğer grup üçer kişi üçer kişi tekrar iki gruba ayrılır. Üç oyuncu bir tarafa üç oyuncu diğer tarafa geçer ve ortadakileri topla vurmaya çalışırlar. Oyuncular teker teker vurulur sonra bir oyuncu kalır. Sona kalan bu oyuncu on iki tane can tutmaya çalışır yani diğer oyuncular topu havaya attığında sona kalan oyuncu topu elleriyle tutmalıdır. Eğer on iki candan az tutarsa oyun diğer gruba geçer. Ama on iki canın on ikisini tutarsa diğer oyuncuları yani yananları da kurtarmış olur ve onlara tekrar hak kazandırarak yeniden oyuna başlarlar. Sona kalan oyuncu on iki canı tutamazsa ortaya diğer grup geçer **(KK 97)**.

14. Eşekli Top Oyunu

Eşekli Top Oyunu ve Ekşili Top Oyunu birbirine benzer.

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Eşekli Top Oyunu on veya on beş oyuncuyla oynanır. Oyuncular kendi aralarında sayışırlar. Sayışmada en sona kalan oyuncu ebe olur ve top ebeye verilir. Ebe topu eline alır ve eğilir. Diğer oyuncular ebenin üzerine atlamaya başlarlar eğer oyuncuların hepsi ebenin üzerine atlamadan ebe yere düşerse bütün oyuncular (ebenin üzerine atlayan ve atlamayan oyuncular) sağa sola kaçar. Ebe topu eline alır kaçan oyuncuları kovalamaya başlar. Ebe, topu attığında, top hangi oyuncuya değerse o oyuncu ebe olur ve oyun tekrar başa dönerek aynı şekilde devam eder (**KK 98**).

15. Ekşili Top Oyunu

İki nevi vardır. Birinci nevinde: Sekiz-on çocuk birleştikten sonra iki gruba ayrılırlar. Yaş-kuru atılır. Yaş-kuruda isabet ettiremeyen grup, ellerini dizlerine koyup rüku eder gibi bir vaziyet alır. İsabet ettiren grup ise bunların üzerine biner. Ve bir daire teşkil edip ellerindeki topu birbirine atarlar. Top dikkatsizlik eseri olarak yere düştüğü zaman yatanlar kalkar, binenler ise yatarlar. Oyun şu suretle devam eder.

İkinci nevinde: İpiyice oyuncu bir kalabalığın içinde birisi rüku eder gibi bir vaziyet alır. Top sahibi veya açığöz oyunculardan birisi onun üstüne biner ve topu yere vurur. Yukarı kalkınca etrafında bulunanlar topu kapmaya çalışırlar. Topu kapan, çocuğa biner. Eğer alta yatan çocuk topu kapar ve lalettayin birisine vurmaya muvaffak olursa, alta yatmaya mecbur edilmiş olur. Her iki oyun tehlikelidir (**Caferoğlu, 1994:140**).

16. Top Saklambacı Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az altı oyuncuyla oynanan bir oyundur. Ortaya bir daire çizilir ve içine top konur. Oyunda bir ebe, bir de top atıcı seçilir.

Oyun topun herhangi bir yöne doğru hızlıca atılmasıyla başlar. Ebe gözlerini kapatarak topu almaya gider, diğer oyuncular da saklanmaya çalışır. Top atıcı da saklanır. Ebe topu almaya giderken yavaş yavaş gider. Ebe topu eline aldığı anda

kadar sayar ve gözlerini açar. Ebe topu alır ve yavaşça dairenin olduğu tarafa doğru gider ve topu dairenin içine koyar. Sonra ebe saklanan oyuncuları aramaya başlar. Ebe bir oyuncuyu bulduğunda, o oyuncu topa vurmadan ebe hemen ayağı ile topa dokunmalıdır. Ebe oyuncudan önce, ayağı ile topa dokunduysa oyuncu oyundan çıkar. Eğer oyuncular ebe görmeden topa vururlarsa, ebe tekrar topu gittiği yerden getirip dairenin içine koymalıdır. Ebe topu bulduğu yerde durur ve ona kadar sayar. Bu esnada oyuncular isterlerse yerlerini değiştirirler. Ebe topu daireye koyar ve saklanan oyuncuları aramaya başlar. Eğer bütün oyuncuları bulur ve hiç kimse topa vuramazsa oyundan ilk çıkan oyuncu ebe olur. Oyun yeniden oynandığında topa vuran oyuncu değişir, önceden ebe olan oyuncu topa vurur. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 134)**.

17. Renkli İstop Oyunu

Renkli İstop Oyunu ve Bu Gelen Bu Gelen Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Renkli istop oyunu beşten fazla oyuncuyla açık alanda oynanan bir oyundur. Oyunda bir oyuncu ebe seçilir. Ebe havaya topu atar ve şöyle bağırır: “Bu gelen, bu gelen ...” diye isim söyler. İsmi söylediği oyuncu, atılan topu yere değmeden tutarsa o da “Bu gelen bu gelen ...” diye başka bir oyuncunun ismini söyler. Oyun bu şekilde devam eder ne zaman oyuncu topu yere düşürürse topu yerden alıp istop diye bağırır. O esnada bütün oyuncular kıpırdamadan bekler. Topu elinde tutan oyuncu bir renk ismi söyler oyuncular söylenen rengi bulup dokunurlarsa, ebe olmaktan kurtulurlar; ancak söylenen rengi bulamazlarsa ve bir de ebe onları topla vurursa, vurulan oyuncu ebe olur. Oyuncular her ebe olduklarında bir hayvan adının bir harfini alırlar bu hayvan ayı veya eşek olabilir. Oyunda bir oyuncu üç kez ebe olmuşsa ayı, dört kez ebe olmuşsa eşek olur. Bir oyuncu üst üste ebe olup hayvan adını tamamladığında diğer oyuncular hep bir ağızdan ayı veya eşek diye bağırır **(KK 15)**.

18. Bu Gelen Bu Gelen Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun çok sayıda oyuncuyla ve topla oynanan bir oyundur.

Oyunculardan biri topu alır ve yukarı atarak oyunda oynayan bir oyuncunun ismini söyler. Örneğin: “Bu gelen bu gelen Ayşe!” gibi ve Ayşe hemen yukarı atılan

topu tutmaya çalışır. Top yere düşerse Ayşe ebe olur. Adı söylenen oyuncu havaya atılan topu eliyle tutup “Stop!” derse, bütün oyuncular olduğu yerde kalır ve kıpırdamaz. Ebe sonra bir renk söyler ve diğer oyuncuların peşinde topla koşup, onları vurmaya çalışır. Kaçan oyuncular da söylenen rengi herhangi bir nesnede bulup tutmaya çalışır, eğer oyuncu o rengi herhangi bir nesnede bulup tutarsa ebe olmaktan kurtulur. Eğer oyuncu söylenen renkle ilgili nesneyi tutmadan topla ebe tarafından vurulursa, ebe olur ve yeni ebe topu yukarı “Bu gelen bu gelen” diye atarak bir oyuncunun ismini söyler. İsmi söylenen oyuncu topu tutamazsa yine aynı oyun devam eder. Eğer tutabilirse bu kez topu tutan, başkasının ismini söyleyerek topu havaya atar. Oyun böyle devam eder **(KK 166)**.

19. Ortada Sıçan Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından üç oyuncuyla oynanır. Oyunda top kullanılır. Bu oyun açık alanda oynanır. Oyun yorucu ve eğlencelidir

Oyunda iki oyuncu aralarında belirli bir mesafe bırakarak karşılıklı dururlar. Diğer oyuncu da ortaya geçer. Kenardaki oyuncular ortadaki oyuncuyu topla vurmaya çalışırlar. Vuran oyuncu ortaya geçer vurulan oyuncu topla ortadaki oyuncuyu vurma görevini üstlenir **(KK 176)**.

20. Köy Göçdü Oyunu

15-20 oyuncuyla açık alanda oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Grup seçimi tamamlandıktan sonra hangi grubun omuza bineceği belirlenir. Altta kalacak grup ikişer metre aralıklı daire şeklinde durur. Diğer grup bu oyuncuların omuzlarına biner. Binen grubun ebesi elindeki topu sağındaki arkadaşına atar, o tutup, sağındaki oyuncuya atar ve top sürekli sağ yandaki oyuncuya atılarak elden ele geçer. Oyunculardan biri topu tutamayıp düşerse gruplar yer değiştirirler. Yani alttaki grup üste, üstekiler alta geçerler ve oyun bu şekilde sürer **(Bakırcı, 2007:203-204)**.

21. Top Yetiştirme Oyunu

Malzemeler; top.

Kız-erkek karışık oynanır.

Oyuncular iki eşit gruba ayrılır. Gruplar arka arkaya sıraya dizilir. Oyuncular bacaklarını omuz genişliğinden biraz fazla açarak beklerler. Grupların başındaki çocuklarda bir tane top vardır. Hakem başla deyince öndeki oyuncu topu bacak arasından arkadaki oyuncuya verir. Bu şekilde çocuklar topu yere düşürmeden en arkadaki oyuncuya kadar ulaştırır. Topu alan arkadaki çocuk öne gelerek bacak arasından topu arkadaşına verir oyun bu şekilde devam eder. İlk baştaki oyuncuya top tekrar geldiğinde topu hakeme getirir. Hangi grup topu erken getirirse kazanmış olur (Kayabaşı, 2010:65).

22. On Pas Oyunu

Malzemeler; top.

Erkekler tarafından oynanır.

Çocuklar iki grup oluşturacak şekilde ayrılır. Kura çekilir. Kurayı kazanan grup oyuna başlar. Topu alan takım kendi takım arkadaşlarıyla paslaşmaya başlar. Kendi aralarında paslaşırken yüksek sesle birer birer ona kadar bu paslaşmaya devam ederler. Paslaşma devam ederken topun yere düşmesi, rakip takımın eline değmesi veya rakip takımın eline değip yere düşmesi halinde saymaya sıfırdan başlanır. On pası tamamlayan takıma bir puan verilir. Topu puan alan takım oyuna sokar. Grup içinde paslaşırken rakip de tutma, çekme ve itme olmayacaktır. Kurallara uymayanlar oyundan çıkar (Kayabaşı, 2010:65-66).

23. El Oyunu

Malzemeler; top.

Genelde kızlar tarafından oynanılır.

İki veya daha fazla oyuncuyla oynanır. Oyuncu fazlaysa çember oluşturulur. Top aynı voleybol oyunundaki gibi oyuncular arasında elle birbirlerine atılır. Topu tutmak yasaktır. Topu yere düşüren oyuncu oyundan çıkar. Sona kalan kazanır.

Bunların haricinde voleybol, futbol, basketbol gibi oyunlar da çocuklar arasında rağbet görmektedir (Kayabaşı, 2010:67).

24. Dokuz Aylık Oyunu

Malzemeler; top.

Erkekler tarafından oynanır.

Önce kaleci seçilir. Oyuncuların hepsi sırayla top sektirmeye başlarlar. En az sektiren oyuncu kaleci olur. Normal maç gibi oynanır. Fakat değişik kuralları vardır. Top oyuncunun ayağına geldi mi ona bir kere dokunabilir. Sonra diğer oyuncu dokunmalıdır. Bu şekilde kaleye doğru gidilir. Şut çekilir. Eğer kaleci tutarsa ya da top dışarı çıkarsa şutu çeken kaleye geçer. Bir kişi bir gol yerse bir aylık olur. Böylece dokuz aylık olan oyunu kaybeder. En az gol yiyen oyunu kazanır **(Kayabaşı, 2010:66)**.

J. BİLGİ VE BECERİ OYUNLARI

1. Kibrit Kabı Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Kibrit kutularının resimli yüzleri yırtılarak oyun kartları oluşturur. Bu kartlarla iki tür oyun oynanır. Birincisi; iki kişi ile oynanır ve kartlar karıştırılıp sırayla ortaya atılır bir çeşit pişti gibidir. Üzerinde aynı resim olan kart üst üste gelirse en son kartı atan oyuncu yerdeki kartları alır.

Oyunun ikinci türünde ise bir duvardan 70-80 cm yükseklikten kartlar duvara yaslanarak tutulur ve el çekilerek kartlar bırakılır, kartlar yere düşer. Diğer oyuncu aynı atış noktasından kendi kartını bırakır. Bırakılan kart diğer kartlardan birinin üzerinde kalırsa, yerdeki tüm kartlar o kartı atan oyuncunun olur **(KK 18)**.

2. Tren Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyunda kâğıt ve kalem kullanılır. Oyuncular kendi kâğıtlarına birden dokuza kadar rakamları yazarlar. Oyunu başlatan oyuncu, tuttuğu bir sayıyı gizlice kâğıda yazarak, diğer oyunculardan bunu tahmin etmesini ister. Sözelimi “5” i tutmuşsa ve oyuncu bunu bilememişse, beş rakamının üzerine bir çizgi çeker. Daha sonra çizgi kareyle çevrilir, o rakam” vagon” olur. Kâğıda yazılan bütün sayılar vagon olana kadar oyun

devam eder. Dokuz rakamının da çevresi kapatılınca tren kalkar. Treni kaldıran oyuncu oyunu kazanır **(KK 200)**.

3. Alfabe Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun on oyuncuyla oynanır. Oyuncular halka oluşturup yere otururlar. Oyunda malzeme olarak mendil kullanılır.

Oyunu oynatan oyuncu oyunculardan birinin eline mendil verir, ona K sesi ile başlayan bir hayvan söylemesini ister. Oyuncu düşünürken mendil elden ele dolaşır. Oyuncu mendil kendisine gelmeden önce K sesiyle başlayan hayvan ismini söylerse oyunu kazanmış olur. Oyun böyle devam eder ve oyun böyle birkaç kez oynanır **(KK 182)**.

4. Dedektif Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından karışık oynanır. Oyun yedi veya sekiz oyuncuyla oynanır. Oyunda bir şapka, kâğıt ve kalem kullanılır.

Oyun oynanırken verilen ipuçları önemlidir. Dedektif Oyununda, bir şapkanın içine oyuncu sayısı kadar kâğıtlar koyulur. İki kâğıttan birine “Katil” diğerine de “Dedektif” yazılır. Bu ikisi dışında kâğıtların tümü boş bırakılır. Her oyuncu şapkanın içindeki kâğıtlardan birer tane çeker. Dedektifi çeken oyuncu kimliğini açıklar. Tüm ışıklar söndürülür ve oyuncular evin içine dağılırlar. Bir süre sonra “Katil” kendine bir kurban seçer ve ona sarılır. Kurban “Katil var!” diye bağırarak kendini yere atar. Katilden başka herkes olduğu yerde kalır. Katil yerini değiştirebilir. Bundan sonra ışıklar açılır ve dedektif sorguya başlar. Sorgu sırasında katil dışındaki oyuncular doğruyu söylemek zorundadır. Katil ise istediği kadar yalan söyleyebilir. Dedektifin katili bulabilmesi için iki hakkı vardır, bulamazsa katil serbest kalır **(KK 12)**.

5. Hırsız Polis Oyunu

Oyun hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun beş oyuncuyla oynanır. Oyunda kullanılan malzeme kâğıt ve kalemdir.

Küçük kâğıtlar kesilir ve içlerine, hırsız, polis, cellat, hâkim, avukat yazılır. Oyuncular daire oluşturarak yere otururlar. Örneğin bu oyunu beş kardeş oynuyorsa

kâğıtlar katlanır ve en büyük kardeş kâğıtları eline alır iyice karıştırır ve yere atar. Herkes bir tane kâğıt alır ve açar. Kâğıdında hırsız çıkan göz kırpar. Hırsızın gözünü en az üç defa kırpması gerekirken diğer oyuncular gözlerini birer defa kırparlar. Bu esnada polis hırsızı bulmaya çalışır. Eğer polis hırsızın kim olduğunu bilirse, o zaman devreye hâkim, cellat, avukat girer. Kağıdında hâkim yazan oyuncu, cellat yazan oyuncu, avukat yazan oyuncu kendilerini açıklarlar. Hâkimin görevi hırsıza atılacak dayak sayısını belirlemektir. Avukat ise dayağı fazla bulursa azaltır, az bulursa fazlalaştırır. Hâkim ceza verilen oyuncuya yirmi kez vurulmasını ister. Avukat fazla bulursa cezayı indirir. Hâkim kabul eder. Cellat elleriyle hırsızın eline hızlı bir şekilde vurur. Hırsız, dayaktan ellerini çekmemelidir. Kâğıtlar tekrar bükülür ve bu sefer kâğıtları ikinci oyuncu atar. Oyun aynı şekilde devam eder. Polis hırsızın kim olduğunu tahmin edemezse bu kez dayağı polis yer oyun böyle devam eder **(KK 19)**.

6. İl Adı Yazma Oyunu

İl Adı Yazma Oyunu, İsim Şehir Oyunu, Eşya Türetmece Oyunu, İsim Bulmaca Oyunu ve İsim Ebesi Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından karışık oynanır. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun, kâğıt ve kalem kullanılarak oynanır.

Bir oyuncu tarafından herhangi bir harf söylenir ve bu harfle başlayan ne kadar il ismi varsa oyuncular tarafından kâğıda yazılması istenir. En çok il ismi yazan oyuncu oyunu kazanır **(KK 23)**.

7. İsim Şehir Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. İsim şehir oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyunda kalem ve kâğıt kullanılır. Önce oyunculardan birisi, içinden A'dan Z'ye kadar saymaya başlar. Saymaya başladıktan sonra diğer oyunculardan birisi “dur” der. Durduktan sonra harfleri sayan oyuncu hangi harfte kaldıysa o harfle başlayan isim, şehir, bitki, hayvan, eşya, artist adı bulunur. Oyuncular belirlenen harfle ilgili buldukları isim, şehir, bitki, hayvan, eşya, artist adını ayrı ayrı kâğıtlara birbirlerine göstermeden yazarlar. Yazma işlemini ilk bitiren oyuncu elliye kadar sayar. Diğer oyuncular bu sürede kâğıtlarına yazmaları gereken bilgileri tamamlar. Daha sonra oyuncular kâğıda yazdıklarını tek tek söylemeye

başlar. Aynı şeyi yazan oyuncular beş puan alır. Farklı yazanlar ise on puan alır. Eğer oyuncu bir maddeyi yazmamışsa 0 puan alır. Oyunun sonunda oyuncuların puanları toplanır. En çok puanı olan oyuncu oyunu kazanır **(KK 159)**.

8. Eşya Türetmece Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. En az dört oyuncuyla oynanır. Oyunculardan biri bir eşya ismi söyler. Diğer oyuncu söylenen eşyanın son harfiyle bir eşya ismi daha söyler. Söylenen eşya ismini tekrar söyleyen oyuncu oyundan çıkar. Oyun bir oyuncu kalana kadar devam eder **(KK 99)**.

9. İsim Bulmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Oyun, kâğıt ve kalemle oynanır.

Oyunculardan biri bir isim söyler ondan sonraki oyuncu o ismin son harfiyle başlayan bir isim söyler ve kâğıda yazar. Oyuncu eğer isim söyleyemezse birden ona kadar sayılır. Oyuncu bu süre içinde o harfle ilgili bir isim bulamazsa oyundan çıkar. Oyun böyle devam eder **(KK 85)**.

10. İsim Ebesi Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az iki oyuncuyla oynanır. İsim Ebesi Oyunu, Yerden Yüksek Oyununa benzer. İlk önce oyuncular yan yana dururlar ve bir, iki ve üç deyince hepsi karşıdaki yüksekliğe kadar koşarlar en sona kalan oyuncu ebe olur. Ebe yirmi dokuz harften herhangi birini söyler ve oyuncular sırayla bu harfle başlayan bir şarkı bulurlar; ancak bu harf ya şarkının en başında bulunur ya da nakaratın başında bulunur, şarkıya ortadan başlanmaz. Oyuncu şarkıyı biraz düşünür ebe ona kadar sayar daha da bulamazsa oyundan çıkar ve ebe olur **(KK 108)**.

11. Teyzem Çarşıya Gitti Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından karışık oynanabilir. Oyunda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun çocukların kelime hazinelerini geliştirir. Aynı zamanda hatırlama ve hızlı düşünmeyi sağlar.

İlk oyuncu “Teyzem çarşıya gitti.” ve (A harfi ile başlayan bir nesne) aldı” der. İkinci oyuncu bu cümleyi tekrarlayıp A harfi ile başlayan yeni bir nesnenin adını söyler. Oyuncuların teyzem çarşıya gitti ve bir atkı bir ayakkabı bir anahtar... aldı, gibi önceden söylenen nesneleri sayması ve her seferinde yeni bir nesne adı söylemesi gerekir. Sözcük bulamayan, sıralamayı yanlış söyleyen ya da geciken oyuncu oyundan çıkar. Oyunda en sona kalan oyuncu oyunu kazanır (**KK 24**).

12. Tura Oyunu

Tura Oyunu, Peşkir Oyunu ve Binnik Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyun evde oynanan bir oyundur. Oyun beş veya yedi oyuncuyla oynanır. Oyun, kibrit kutusu ve havluyla oynanır.

Ortak bir kararla hakem seçilir. Hakem oyuna katılmaz. Oyuncular dolu bir kibrit kutusu ve havlu bulurlar. Havlunun ucu bağlanır, hakeme verilir. Oyuncular sırayla kibriti çevirmeye başlarlar. Kibrit düz gelirse ateş (oyundan çıkma) anlamına gelir, ters gelirse dayak (havlu ile eline vurma) anlamına gelir, yan durursa tura anlamına gelir yani oyuncu havluyu alır. Hakem de kibrit dayak pozisyonunda düştüğü zaman oyuncunun ne kadar dayak yiyeceğini belirler. Oyun devam ettikçe oyuncu sayısı azaldığı için sona kalan kazanır. Kazanan oyuncuya da ödöl olarak hakem olma görevi verilir (**KK 35**).

13. Peşkir Oyunu

Oyun kız ve erkek çocuklar tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyun, kibrit kutusu ve peşkir ile oynanır.

Oyuncular daire oluşturarak otururlar. Oyuncular kibrit kutusunu sırayla atar. Kibrit kutusu yatık gelirse o oyuncu dayak yer, yan gelirse emir verir (Dayak atana beş tane tokat at, der.). Kibrit kutusu dik gelen oyuncu ısılatılmış peşkirle diğer oyunculara dayak atar. Oyun böyle devam eder (**KK 37**).

14. Binnik Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun dört oyuncuyla oynanır. Oyun iki aşamadan oluşur. Oyuncular ikişerli iki grup oluşturur. Oyun kibrit kutuları ile oynanır.

Birinci aşama

Bir adet kibrit kutusunun içi çıkartılarak iki adet kibrit kutusu elde edilir. Bu işlem otuz adet kibrite uygulanır ve altmış adet kibrit kutusu elde edilir. Altmış adet kibrit kutusu üst üste dizilir. Oyuncular dizilen kibrit kutularını 3 metre uzaklıktan bilye ile devirmeye çalışırlar. Hangi grup daha çok kibrit kutusu devirirse birinci aşamayı kazanır. İkinci aşamaya geçildiğinde hangi grup kazanırsa yani birinci aşamada kazanan grup ile ikinci aşamada kazanan grup aynı olursa oyun birinci aşamadan başlayarak devam eder. Ama birinci aşamada kazanamayan grup ikinci aşamada kazanırsa oyun berabere biter.

İkinci aşama

İkinci aşamada kibrit kutusunun siyah tarafları (kibriti yakmak için kullanılan yerler) çıkartılarak tek yaprak kâğıt elde edilir. Bu kâğıtlar üst üste dizilir. Oyuncular 3 metre uzaktan bilye ile üst üste dizili kâğıtları devirmeye çalışır. En çok kâğıt deviren oyuncu oyunu kazanır eğer ikinci aşamada kazanan grup birinci aşamada da kazanmışsa oyun birinci aşamadan başlayarak devam eder; ama ikinci aşamayı kazanmayan grup birinci aşamada kazanmışsa oyun berabere biter (KK 207).

15. Tığ Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Tığ Oyununda oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Üç nokta belirlenir ve noktaların üzerinden geçilerek bir daire çizilir. Bu dairenin dışına bir daha daire çizilir. Oyuncuların elinde birer çivi olur. Elllerine çivilerini alan oyunculardan biri oyuna başlar. Oyuncu dairenin herhangi bir yerinden başlayarak dairenin dışına çiviyle yeni bir daire çizer. Oyuncu bu daireyi çizerken hızlı hareket etmelidir. Oyuncu bunu yaparken çiviye daha önce çizilmiş dairenin üzerindeki üç noktaya ve dairenin içine değirmemeye çalışır. Üç noktaya

veya dairenin içine değdiren oyuncu yanar. Çizilen daire dışında kim en büyük daireyi çizirse oyunu kazanmış olur **(KK 64)**.

16. Adam Asmaca Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyun, kâğıt ve kalemle oynanır.

Oyunculardan biri aklından bir isim tutar. Bu isimin harf sayısı kadar kâğıda çizgi çeker. Diğer oyuncu harf söyleyerek o kelimenin ne olduğunu bulmaya çalışır. Eğer oyuncu kelimenin ne olduğunu bulamazsa kelimeyi soran oyuncu bir kâğıda adamın organlarından (baş, göz, ağız, burun) birini çizer. Oyuncunun her bilemediği kelime kadar kâğıda adamın organlarından (baş, göz, ağız, burun) biri çizilir. Eğer oyuncu kelimeyi bilirse soru sorma sırası kendine geçer. Hangi oyuncunun çizdiği adam önce tamamlanırsa oyunu o oyuncu kazanır **(KK 84)**.

17. Cicoz Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Oyun altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular üçer üçer iki gruba ayrılırlar. Oyun ip ve bilyelerle oynanır. Oyun başlamadan önce bir tane ebe seçilir. Oyuncular ipi atlarken birbirlerine bilyeleri hızlıca vermeye çalışırlar ve aynı zamanda bilyeleri yere düşürmemeye dikkat ederler. Üç oyuncu da bilyeleri yere düşürmedilerse yapılan her seferde “Al cicozu ver cicozu.” diye seslenirler. Eğer bilyeler ellerinden düşerse birinci grup yanar, düşürmezlerse oyun devam eder. Oyunu kazanan oyuncular cicoz geldi, cicoz gitti, diye türkü tutturarak sevinçlerini ifade ederler. Oyun böyle devam eder **(KK 91)**.

18. Yumurta Tokuşturma Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Bu oyun genellikle kahvaltıda oynanır. Yumurtalar lop şekilde haşlanır. Herkes kendi yumurtasını alır. Sırasıyla yumurtalar tokuşturulur. En son kimin yumurtası kırılmadan kalırsa oyunu o kazanır **(KK 114)**.

19. Fasulyeleri Yakala Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun dört veya beş oyuncuyla oynanır. Öncelikle bahçede küçük bir çukur kazılır. Çukurdan yaklaşık iki buçuk metre uzaklığa bir çizgi çizilir. Oyuncular ellerine bir avuç küçük fasulye alarak bu çizgi üzerinde dururlar. Oyuncuların elindeki fasulyelerin eşit miktarda olması şarttır. Oyuncular sırayla ellerindeki bütün fasulyeleri çukura fırlatırlar. Her oyuncu çukura soktuğu kendi fasulyelerini toplar, elinin üzerine koyar. Daha sonra bu fasulyeleri havaya fırlatıp avucu ile yakalamaya çalışır. Avucunda en fazla fasulye kalan oyuncu, oyunun galibidir (**KK 129**).

20. Kımıl Kıp Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. En az üç oyuncuyla oynanan bir oyundur. Kâğıtlara hayvan, meyve, şehir vs. gibi isimler yazılır. Bu oyun üç oyuncuyla oynanırsa ve meyve isimleri seçilmişse dokuz tane küçük kâğıt parçası kesilir ve kâğıtlara üçüne armut, üçüne kiraz, üçüne muz yazılır ve kâğıtlar katlanır. Büyük bir kâğıda oyunu oynayan oyuncuların adları yazılır. Oyuncular daire oluşturacak şekilde yere oturur. Oyunculardan biri kâğıtları alır ve avucunun içinde iyice karıştırır, yere atar her oyuncu yerden üç tane kâğıt alır. Sonra kâğıtlar açılır ve kâğıtlarda yazılı meyve isimlerini kimsenin görmemesi için kâğıtların arkası çevrilerek yere konur. Birinci oyuncuda iki tane muz bir tane armut varsa birinci oyuncu istediği bir kâğıdı ikinci oyuncuya verir ve ikinci oyuncuda iki tane armut, bir tane kiraz varsa birinci oyuncu, ikinci oyuncuya armudu verirse, ikinci oyuncu bir elini yere koyarak kımıl kıp, der. İkinci oyuncunun elinin üstüne diğer oyuncular da ellerini koyarlar. Elini yere ilk koyan oyuncu yüz puan, ikinci seksen, üçüncü seksen puan alır. Kâğıtlar yeniden katlanır ve bu sefer yüz puan alan oyuncu kâğıtları yere atar. Oyun aynı şekilde devam eder en çok puan alan oyuncu oyunu kazanır (**KK 131**).

21. Hortlak Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Bu oyunda her oyuncu özel adlar dışında bir sözcük oluşturmak için, sırayla alfabaden bir harf söyler. Bu oyundaki en önemli unsur, oyuncunun sözcüğün kendisinde bitmesini engellemeye çalışmasıdır. İlk oyuncu “s”, ikinci “i”, üçüncü

“n”, dördüncü “e” diyebilir. Beşinci eğer “k” derse sözcük tamamlanmış (sinek) olur ve beşinci oyuncu bir can kaybeder. Oyunda üç can kaybeden oyuncu “hortlak” olur. Üç harfli bir ceza alır (**KK 149**).

22. Dikmecik Oyunu

Dikmecik Oyunu ve Dikiş Nakış Oyunu birbirine benzer.

Oyun kız çocukları tarafından oynanır. Bu oyunu oynamak için iki oyuncu yeterlidir. Oyun için bir iğne, uzun bir iplik, uzun bir bez parçası ve biraz da pamuk gereklidir. Oyuncular bu malzemelerle bir bebek ya da herhangi bir nesne dikmeye çalışır. Dikilmesine karar verilen nesneyi, hangi oyuncu önce dikerse oyunu kazanır. Ödül olarak kazanan oyuncu kaybedenin diktiği nesneyi alır (**KK 145**).

23. Dikiş Nakış Oyunu

Oyun kız çocukları tarafından altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular eşit sayıda iki grup oluşturur. Oyunda iğne, iplik ve bez parçası kullanılır.

Her grubun başkanına birer iğne, iplik ve ölçüleri eşit olan bez parçaları verilir. Süre başlatıldığında birinci oyuncu ipi iğneye geçirir ikinci oyuncuya verir. İkinci oyuncu iğneyi alır beze batırır ve üçüncü oyuncuya verir üçüncü oyuncu da beze batırılan iğneyi bezden çekerek dikiş oluşturur sonra diğer oyuncuya verir. O oyuncu iğneyi tekrar beze batırır iğneyi çekmesi için diğer oyuncuya verir. Bu işlem bezin sonuna gelinceye kadar devam eder. Bu işlemleri en hızlı şekilde yaparak bezin sonuna gelen grup oyunu kazanır. Kazanan grup aşağıdaki tekerlemeleri ve benzer tekerlemeleri okur:

Menekşe

Benim sevdiğim menekşe

Bütün çiçekler güzeldir

Yapraklar altında gizlenir

Hiç kapılmaz gösterişe

Bak var mı bir yaratıkta.

Onun o tatlı mor rengi

Çiçeklerin hiçbirinde yoktur kokusunun dengi

Demirci

Hiç durmadan dan dan

Kıvılcımlar sıçratan

Örse vuran çekici

Terim yere aksa da

Yine aydındır içim (KK 155).

24. Telgraf Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki veya altı oyuncuyla oynanır. Oyuncular ortak kararla önce bir sözcük seçerler ve bütün oyuncular seçilen sözcüğün her bir harfiyle başlayan sözcüklerden oluşan bir telgraf yazmak zorundadır. Örneğin; “boyacı” sözcüğü ile “Bütün oyuncular yarın artık Cem’i ısırabilirler” gibi bir telgraf oluşturabilirler. Telgrafi yazmak için beş dakika süre verilir ve en komik telgrafi yazan oyuncu ödüllendirilir (KK 199).

25. El Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki ya da daha fazla oyuncuyla oynanır. Bütün oyuncuların kendilerine ait bir kâğıt ve kalemi olur. Bütün oyuncular kendi kâğıdının üzerine elini koyarak elinin şeklini kâğıda çizer, kâğıda çizilen elin içine birden elliye kadar sayılar karışık olarak yazılır. Sonra oyuncular bu kâğıtları birbirleriyle değiştirirler. Oyunculardan biri diğer oyuncuya, kâğıda birden elliye kadar yazılmış olan sayılardan bir tane söyler ve bu sayının yerini kâğıttan göstermesini ister, o oyuncu sayıyı bulana kadar, sayıyı söyleyen oyuncu kâğıt üzerindeki elin kenarına çizgi çizmeye başlar, arkadaşı sayıyı bulunca “Buldum. “ der. Diğer oyuncu da elin kenarına çizgi çizmeyi bırakır. Bu sefer sayıyı bulan oyuncu diğerine kâğıttan bulması için herhangi bir sayı söyler. O da arkadaşı sayıyı bulana kadar elin kenarına çizgi çizer. Hangi oyuncu elin etrafını çizgiyle en önce çevirirse o oyuncu oyunu kazanır (KK 201).

26. Amiral Battı Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Oyunda kâğıt ve kalem kullanılır. İki oyuncu da kâğıtlarına iki büyük kare çizer. Oyuncular bu kareleri enine ve boyuna onar çizgiyle yüz kareye bölerler. Küçük kareleri tanımlamak amacıyla, büyük karelerin üst tarafına A'dan başlayarak harfler yazılırken, karelerin sol kenarında birden ona kadar rakamlar yazılır. Büyük karelerden biri oyuncunun savaş alanı, diğeri rakibinin savaş alanıdır. Her oyuncu kendi savaş alanının kareleri içine gemilerini yerleştirir. Bir adet Amiral (XXXX) ile gösterilir, iki adet kruvazör (XXX) ile gösterilir, üç adet Muhrip (XX) ile gösterilir ve dört adet Denizaltı (X) ile gösterilir.

Oyunculardan biri, elindeki boş kareler üzerinden, önce bir rakam sonra da bir harf söyleyerek rakibinin gemilerinin karesini bulmaya çalışır. Oyundaki ifadesiyle rakibinin bir köşesine ateş eder. Söylediği harfi bulduğunda isabetli atışlarla gemiyi batırmış olur. Örneğin altının, C'si, ikinin, F'si, onun, D'si, gibi. Gemileri saldırıya uğrayan oyuncuda karşısındakine, “Amiral yara aldı”, “Bir denizaltı hattı” türünden bilgi verir. Üç atıştan sonra sıra öbür oyuncuya geçer. Oyunu, tüm gemileri hangi oyuncu önce batırırsa o kazanır **(KK 203)**.

27. Eşek Başı Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. En az dört oyuncuyla oynanır. Oyunda kâğıt ve kalem kullanılır. Hâkim, davacı, sopacı ve eşek başı isimleri bir kâğıda yazılır. Hakim davacı ve eşek başı arasındaki davayı karara bağlar. Sopacı dayak atma görevini üstlenir. Her oyuncu birer tane kâğıt çeker. Kime hangi kâğıt gelirse o oyuncu o görevi yapar. Yani sopacı yazan kâğıdı çeken oyuncu hâkimin dediği şekilde eşek başına vurur. Mesela hâkim sopacıya beş kere eşek başına tokat at, dediyse sopacı o görevi yapar. Oyun sırayla bu şekilde oynanır **(KK 197)**.

28. Heğbe Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından üç oyuncuyla oynanır. Bu üç oyuncudan biri yere uzanarak, ayaklarını birbirine değdirerek, ellerini birbirine bağlayarak yatar. Diğer iki oyuncu ise yatan oyuncunun sırtında dengede durmaya çalışır. Oyuncular dengede dururlarsa oyun devam eder; ama oyunculardan biri dengede duramazsa bu

kez dengede duramayan oyuncu yerde yatan oyuncuyla, düşmeden dengede duran arkadaşını sırtında taşır ve sonra dengede duramayan oyuncu yere yatar. Diğer arkadaşları bu kez onun sırtına çıkar. Oyun böyle devam eder **(KK 33)**.

29. Kadı Kafası Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun iki oyuncuyla oynanır. Bu oyunda yuvarlak, ucu sivri, bir diken ile tıpkı topaç oyunu gibi oynanır. Oyuncular ucu sivri kadı kafasını elleriyle düz bir zemin üzerinde çevirerek hızlandırmaya çalışırlar. Hangi oyuncu kadı kafasını daha hızlı ve uzun süre çevirirse oyunu o alır **(KK 33)**.

30. XOX Oyunu

Malzemeler; kâğıt ve kalem.

Kız-erkek karışık oynanır.

Kâğıt kalemle oynanan oyunlardan biridir. İki oyuncuyla oynanır. Kareli kâğıda dikey ve yatay eşit olmak üzere dokuz küçük kareyi içine alacak bir büyük kare çizilir ve ilk oyuncu karelerden birine bir “çarpı (X)” öbürü ise başka bir kareye bir “o harfi (O)” koyar. Oyun böylece sürer ve oyuncular dikey, yatay ya da çapraz sırada üç çarpı ya da üç sıfır elde etmeye çalışırlar **(Kayabaşı, 2010: 68-69)**.

31. Kare Oyunu

Malzemeler; kâğıt ve kalem.

Kız-erkek karışık oynanır.

Kareli ya da düz bir kâğıda, düzenli aralıklarla soldan sağa ve yukarıdan aşağıya, hayali bir kare oluşturacak biçimde eşit sayıda noktalar koyulur. Örneğin. 10 x 10 bir kare oluşturacak gibi 100 adet nokta işaretlenir. Oyun iki kişiyle oynanır. Oyunu başlatan kişi, iki noktayı birleştiren bir çizgi çeker. Amaç çizgileri kareye tamamlayarak, en çok kutuyu elde etmektir. Son çizgiyi çizip kareyi tamamlayan oyuncu, karenin içine kendi işaretini koyar (örneğin, adının baş harfini). Rakipler birbirlerine kutu kaptırmamaya bakarlar. Yüz karelik bir oyunda 51 ve daha fazla kare alan oyunu kazanır **(Kayabaşı, 2010:69)**.

32. “Kim, Kiminle, Ne Zaman, Nere, Ne Yapıyorlar?” Oyunu

Malzemeler; kağıt ve kalem.

Kız-erkek karışık oynanır.

“Kim kiminle, ne zaman, nerede, ne yapıyorlar?” oyunu kâğıt ile oynanır. Kâğıda kim kiminle ne zaman nerede ne yapıyorlar? yazılır. Kelimeleri ayırmak için çizgiler çizilir. Kaç kişi varsa o kadar kâğıt harcanır. Kimse birbirine göstermeden kim bölümünü doldurur (örneğin Hasan). Sonra kim bölümü katlanır, kâğıtlar oyuncularla değiştirilir. Bu sefer kiminle alanı doldurulur. Bu böyle devam eder. Bittiğinde kâğıtlar açılır. Hepsi okunur. Ortaya garip veya komik cümleler çıkar (Kayabaşı, 2010:70).

33. Nesi Var? Oyunu

Malzemeler; o ortamda bulunan tüm eşyalar bu oyuna malzeme olabilir.

Kız-erkek karışık oynanır.

Ev içi oyunlarından. “Nesi var?” oyununda bir kişi ebe seçildikten sonra, diğerleri bir nesne ya da kişi belirlerler. Ebe her çocuğa sırayla “Nesi var?” diye sorarak, aldığı dolaylı yanıtlarla belirlenmiş nesnenin ne olduğunu anlamaya çalışır. Bir kalemin nesne olarak belirlendiğini varsayalım:

- Nesi var?
- Ucu var.
- Nesi var?
- Rengi var.

Ebe kimin yanıtı üzerine tutulan nesneyi bilirse, o ebe olur ve oyun böyle devam eder. Ebenin daha önceden saptanan sayıda soru sormasına karşın nesneyi bilememesi durumunda, ebeliği sürer (Kayabaşı, 2010:71).

K. SALLAMA VE SALLANMA OYUNLARI

1. Sen Çıkırık Ben Çıkırık Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır.

İki oyuncu arkalarını dönüp, sırt sırta verirler bu durumdayken kollarını birbirlerinin kollarına dolarlar. Daha sonra sırayla birbirlerini tartmaya başlarlar. Tartarken sen çıkırık ben çıkırık, derler. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 53)**.

2. Gıcır Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır. Dik ve sabit duran bir ağaç parçasının üzerine yatay olarak bir tahta koyulur.

Tahtanın bir ucuna oyunculardan biri karnının üzerine yatar. Tahtanın diğer ucuna da oyuncunun karnı tahtanın ucuna denk gelecek şekilde diğer oyuncu yatar. Oyuncular hem tahterevalli şeklinde inip kalkar hem de ayaklarıyla yerden destek alarak 360 derece o tahtayı döndürürler. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 80)**.

3. Çatal Ağaçta Takla Atma Oyunu

Oyun genellikle erkek çocukları tarafından en az iki oyuncuyla oynanır. Elma, armut, kiraz ağaçlarının çatallanmış dallarıyla oynanan bir oyundur. Oyuncular elleriyle iki dalı tutarlar ve vücutlarını ileri doğru çekerek ve bu şekilde takla atarlar **(KK 119)**.

L. VURMALI OYUNLAR

1. Tribom Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun dört oyuncuyla oynanır. Sayışma yöntemiyle oyuncular kendi aralarından birini ebe seçerler. Ebe sırtını dönerek kollarını bükerek kollarıyla gözlerini kapatır ve sayar. Bu esnada oyuncular da ebenin yanına gelmeye çalışırlar. Ebe birden oyuncuların olduğu yöne döner bu esnada oyunculardan hiçbirisi hareket etmemelidir. Kıpırdayan oyuncu yanar. Oyunculardan hiçbirisi kıpırdamazsa ebe arkasını dönerek tekrar sayar. Ebenin yanına

yaklaşıp sırtına vuran oyuncu koşarak kaçır. Ebe hangi oyuncuyu yakalarsa o oyuncu ebe olmak zorundadır. Oyun aynı şekilde devam eder. **(KK 123)**.

2. Acı Tatlı Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az sekiz veya on oyuncuyla oynanır.

Oyuncular iki gruba ayrılır ve iki başkan seçerler. Gruplara isim verilir. Gruplardan birinin ismi acı diğeri ise tatlıdır. Acı grubunun başkanı, gruptaki oyuncuların her birisinin kulağına tek tek acı olan bir yiyeceğın ismini söyler, gruptaki herkesin ayrı ayrı takma adı olur. Gruptaki kişilerin ismi kırmızı biber, pul biber, acılı kebab gibi şeyler olabilir. Aynı yöntemle tatlı grubunun başkanı da grubuna isim verir. Daha sonra acı grubunun başkanı tatlı grubundan bir oyuncunun gözünü eliyle kapatır. Sonra kendi grubundan takma isimleri kullanarak bir oyuncu çağırır. Mesela pul biber buraya gelsin, der. Pul biber takma adının verildiğı oyuncu sessizce gelir, gözü kapalı olan oyuncunun alına yavaşça vurur. Daha sonra yerine geçer ve acı grubu diğeri tatlı grubuna arkasını dönerek “Ben yaptım.” diye bağırır.

Gözü kapalı olan oyuncunun gözü açılır ve acı grubuna giderek kendisine vuran oyuncuyu bulmaya çalışır. Eğer kendisine vuran oyuncuyu bulursa, o oyuncu tatlı grubuna geçer, ama bulamazsa gözü kapanan oyuncu acı grubuna geçer ve oyun yeni isimlerle devam eder **(KK 126)**.

3. Kim Vurdu Oyunu

Oyun erkek çocukları tarafından oynanır. Bu oyun en az beş oyuncuyla veya daha fazla oyuncuyla da oynanabilir. Oyunculardan biri ebe seçilir. Ebe diğeri oyunculara arkasını döner. Ebenin arkasındaki oyunculardan biri ebenin sırtına vurur. Eğer ebe kimin vurduğunu bilirse vuran oyuncu ebe olur. Bilemezse yine aynı oyuncu ebe olarak kalır **(KK 140)**.

4. Alay Turası Oyunu

Daha çok 15-18 yaş grubu arasındaki erkek çocuklar tarafından açık alanda oynanır. Meydanın orta yerine bir kazık çakılır. Sekiz on metre uzaklığındaki ipin bir ucu bu kazığa bağlanır. Oyuncular kendi aralarından bir bekçi seçerler. Bekçi kazığa

bağlanan ipin ucundan tutar. Diğer oyuncular mendillerinin bir ucunu bağlayıp topuz yaparak bekçiye vurmaya çalışırlar. Bekçi de ipin ucunu bırakmadan mendille kendisine vurmaya gelen oyunculara ayağı ile vurmaya çalışır. Kime vurursa o oyuncu ebe olur ve oyun aynı şekilde devam eder (Bakırcı, 2007:204).

M. TAHTADAN YAPILAN OYUNCAKLARLA OYNANAN OYUNLAR

1. Cazur Cuzur Oyunu

Cazur Cuzur Oyunu ve Bıcırgan Oyunu birbirine benzer.

Bu oyun günümüzdeki tahterevalli oyununa benzer. Oyun ismini ağaçların çıkardığı sestten alır.

Oyun hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanır. Oyun iki oyuncuyla oynanır. Oyunda bir uzun bir de kısa tahta parçası, çivi, birkaç kayısı çekirdeği ve yumuşak bez veya küçük bir minder kullanılır.

Dört metre uzunluğunda bir ağaç temin edilir. Bir ağaç parçası daha ayarlanır. Bu ağaç parçası diğerinden kısadır. Kısa olan ağaç ortasından delinir ve o deliğin boyutu dört metrelik ağacın gövdesi içinden geçecek kadar olur. Kısa olan ağacın bir kısmı toprağa gömülür. Toprağa gömülen kısa ağacın deliğinden dört metrelik ağaç yarısına kadar geçirilir. Dört metrelik ağacın her iki ucuna da yumuşak bez ya da küçük minder yerleştirilir hatta bu bez veya minder kaymasın diye ağaca çivilenebilir. Birkaç kayısı çekirdeği kabuğu ağaçların birleştiği yere atılarak ağaçların ses çıkartması sağlanır. Böylece oyun aracı zahmetli bir şekilde hazırlanır. Oyuncular ağacın her iki ucuna biner ve oyun başlar. Oyuncular oyunu bu şekilde uzun süre oynarlar (KK 16).

2. Bıcırgan Oyunu

Oyun günümüzdeki tahterevalliye benzer.

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından iki oyuncuyla oynanır.

Oyuncular önce ortaya at arabalarının ağaçtan yapılmış tekerini koyarlar. Bu tekerin üzerine uzun, kalın bir tahta konur. Oyuncular oyunu bu tahtanın uçlarına

oturup oynarlar. Ağırlığını veren oyuncu aşağıda kalır diğeri yukarı doğru kalkar tıpkı tahterevallide olduğu gibi. Oyun bu şekilde devam eder **(KK 34)**.

3. Kayık Kaynak Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Kar yağınca bayır yerlere çocuklar gider yanlarında da düz tahta veya naylon (torba, poşet) götürürler. Bazı oyuncular tepsi veya kapağın (Eskiye dört gözlü ocağın üstündeki kapak çıkarılarak oyun aracı haline getirilir.) üzerine biner birbirlerini bayırda kaydırırlar **(KK 190)**.

N. MALZEMESİ TOPRAK OLAN OYUNLAR

1. Boncuk Gömmesi Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanır. Oyuncu sayısı isteğe bağlıdır. Oyunda kum veya toprak ve boncuk kullanılır. Oyuncular ikişer gruba ayrılır ve her grubun kendine ait bir takım (on iki adet) küçük boncuğu olur. Biri ebeyim ortayım, diyerek oyunu başlatır. Ve oyunda her iki oyuncunun arasına kum veya topraktan tösme (tepecik) yapılır. Ebeyim, diyen oyunu başlatır ve oyuncu iki elinin arasına boncuk alır. Tösmelerin her birine boncuk olan elini sokup çeker. Ve bu arada karşıdaki oyuncu fark etmeden kumdan veya topraktan tösmelerin birine iki elinin parmakları arasındaki boncukları bırakır ve boncukların hangi tösmeye olduğunu arkadaşına sorar. Arkadaşı da kum tösmelerini aramaya başlar, ararken de şunu söyler. “Ya şunda ya bunda kelle küçe babunda” Sayışma sonunda babunda kelimesi hangi tösmeye denk geldiyse oyuncu o tösmeyi dağıtır. Eğer boncuk dağıttığı tösmenin içindeyse karşıdaki oyuncu ona iki tane boncuk verir. İçinde boncuk bulunan tösmeyi bulan oyuncu oyunu kazanır. Bu oyun zevkli bir şekilde böyle devam eder **(KK 144)**.

2. Patlangaç Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından en az iki oyuncuyla oynanır.

Oyuncular bir kova çamur hazırlarlar. Çamurla toprak kap yapan oyuncular bu toprak kabı yere atarak patlatırlar. Toprak kabı yere attığında en güçlü patlama sesini hangi oyuncu çıkarmışsa o yüksek puan alır. Oyunda sesin düzeyine göre 20 (düşük),

50 (orta), 100 (yüksek) puan verilir. Sonuçta puanlar toplanır. Kaybeden kazananı sırtında taşır **(KK 191)**.

3. Halam Bulam oyunu

Oyuncular küme halinde toplanıp çamurdan yuvarlak bir tepe yaparlar. Sonra tepenin kenarlarına birer kapı açarlar. Ayrıca kalem gibi bir ağaç parçası ile tepeyi yıkmamak şart ile, derince bir kuyu kazar ve bu kuyuyu tepeye rabteden bir de tepeden bir baca açarlar. Bütün bunlar bittikten sonra, her oyuncu tepe deliğinden su akıtır. Tepeden akan sular, tepenin kenarlarındaki deliklerden akmaya başlar. Kimin kuyusundan daha fazla su akarsa o muvaffak olmuş sayılır.

Tepe veyahut küme yayılırken çocuklar ellerini toza basarak tepeyi sıvarlar ve bu esnada her bir çocuk:

Halam bulam

Biş, biş

Tandırlara

Düş düş

cümlesini söyler **(Caferoğlu, 1994:137)**.

O. SUYLA OYNANAN OYUNLAR

1. Sulu Balon Oyunu

Oyun kız ve erkek çocukları tarafından oynanabilir. Bu oyun en az iki oyuncuyla oynanır. Bir balon yeterli miktarda su ile doldurulur. Balonun ağzı güzelce bağlanır. Oyuncular uygun bir yere geçerek ayakta daire oluştururlar. Oyuncular içi su dolu balonu birbirlerine atarak paslaşırlar. Oyunculardan birinin üstünde balon patlayana kadar oyun devam eder. Balon patlayınca oyun biter **(KK 78)**.

SONUÇ

Çalışmamızda Niğde geleneksel çocuk oyunlarının tespiti, sınıflandırılması ve incelemesine yer verilmiştir. Niğde geleneksel çocuk oyunları tanıtılırken önce oyun kavramı, çocuk oyunları, Türk çocuk oyunlarının tarihi, Türk çocuk oyunları üzerine yapılan çalışmalar, Niğde çocuk oyunları üzerine yapılan çalışmalar, Niğde çocuk oyunlarının sınıflandırılması, Niğde çocuk oyunlarının halk bilimsel incelemesi gibi konularda bilgi verilmiştir. Oyunlar adlandırmalarına, oyuncu çeşidine, araçlarına, sahasına, zamanına, rollerine, rol dağıtımına, sözlü oyun formüllerine, oyun kurallarına ve hareketlerine, cezalarına ve ödülleriine göre incelenmiştir.

Bu çalışma Niğde geleneksel çocuk oyunlarının tespiti, sınıflandırılması ve incelenmesine yer veren ilmi bir çalışma olması yönüyle önemlidir.

Geleneksel çocuk oyunları açısından çok zengin birikime sahip küçük yerleşim yerlerinde halen oynanan geleneksel oyunların tespit edilmesine özen gösterilmiştir. Geleneksel çocuk oyunları açısından çok zengin ve özgün bir birikime sahip olan Yaylayolu Köyü bu konuya örnek olarak gösterilebilir. Yörede yaşayan insanlar teknolojiiden uzak kaldığı için çocukların günümüzde hâlâ sokakta oyun oynamaları geleneksel oyunların canlı kalmasına sebep olmuştur. Yaylayolu Köyü'nden derlenen oyunlar: Tıngır Tank, Kaynana, Enek, Enek Cımbızı, Topaç, Aşık, Oyuklu Met, Pes, Pös, Kayanak, Kağrı, Eşşegi Nerden Suvardın, Aç Kapıyı, Kör Ebe, Köşe Kapmaca, Tura, Çim Çimenlik, Tıngırtılı Saklambaç, Sıçan Yedirtmece, Dokuz Taş, Üç Taş, Palan, Copbaş, Saha, Mucuk, Lola, Renkli İstop, Heğbe, Kadı Kafası, Kim Vurdu, Kayık Kaynak.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının bazıları birbiriyle benzerlik göstermektedir. Birbirine benzeyen oyunlar art arda sıralanmıştır. Bazen farklı ismi taşıyan oyunların oynanışı ilçeden ilçeye hatta aynı ilçe içerisindeki köyden köye değişiklik göstermektedir. Bunun sebebi oyunlarda kullanılan malzemenin saksı, kiremit, taş gibi farklılıklar göstermesi, dizilen taşın sayısı, dizilen taşların başında ebenin bulunup bulunmadığına bağlıdır (Sası Kaymak Oyunu, Cibirik Oyunu, Horoz Oyunu, Dokuz Kiremit Oyunu, Kiremit Oyunu, Domino Oyunu, Çanak Çömlek Oyunu, Dalya Oyunu, Alamuç – Çinkola Oyunu, Cık Cık Cigirlik Oyunu ve Copbaş

oyunu), (Çoban Höbeği oyunu, Saha oyunu, Kaylak oyunu, Mucuk oyunu, Beklameli Mucuk oyunu ve Plakçılık oyunu).

Niğde'deki geleneksel çocuk oyunlarının bazıları hemen her bölgede oynanan Anadolu'nun her yerinde rastlanabilen oyunlardır (Beştaş, Saklambaç, İp Atlama, Misket, Kör Ebe, Uzun Eşek, İsim Şehir oyunu gibi). Bazı oyunlar ise yöreye özgü özellikler taşır (Gaz Lambası, Ecco Mecco, Boncuk Gömmesi oyunu) .

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının adlandırmalarında Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerin isimlerinin geçmesi dikkat çekicidir (Ankara Tiyatrosu ve İstanbul Köprüsü). Adlandırmada dikkat çeken diğer bir unsur ise meşhur bir dizi olan Kara Şimşek filminin Şimşek de Şimşek Kara Şimşek oyununda geçmesidir.

Niğde geleneksel çocuk oyunları sadece kız çocukları, sadece erkek çocukları veya hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanır. Sadece kız çocuklarının oynadığı oyunların özellikleri ezgili olmaları (Aliler Aliler, Ağdaylar Buğdaylar, Sarı Yılan gibi) veya İngecilik ve Dikiş Nakış Oyununda dikiş dikme işine kızların daha yatkın olması nedeniyle bu oyunlar kız çocukları tarafından oynanmaktadır.

Oyunların bazıları sadece erkek çocukları tarafından oynanmaktadır. Sadece erkek çocukların oynadığı oyunların güce dayanması, oyunların şiddet içermesi, bazı oyunlarda kullanılan malzemelerin yaralanmalara yol açabileceği gibi nedenlerden dolayı, kızların daha ince bir yapıya sahip olmaları, oyunlarda karakter olarak erkeklerin kız rolünü üstlenmesi gibi nedenler bazı oyunların erkekler tarafından oynanmasını zorunlu hale getirmektedir. Büyük, yuvarlak bir taşı en uzağa atmanın önemli olduğu Kuvvet Taşı Oyununda fiziksel güç ön plana çıktığı için oyun erkek çocukları tarafından oynanmaktadır. Değnek ile oynanan oyunları erkek çocuklar oynanmaktadır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyuncunun yaşı 3-15 arasında değişmektedir. Ancak Eşeğe Ters Binme ve Mantufan oyununda genç kız diyebileceğimiz kişiler oyunu oynamakta çocuklar da seyirci olarak ortamda bulunmaktadır. Eşek Arap oyunu düğünlerde yaşça büyük erkekler tarafından oynanır. Çocuklar seyircidir ve en az oyuncular kadar eğlenirler.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında en çok kullanılan rol ebe rolüdür. Ebe

aynı zamanda oyunu organize eden, daha düzenli oynanmasını sağlayan kişidir. Ebe belirlenirken oyuncular sayışma yapar veya kendi aralarında ebenin kim olması gerektiği konusunda anlaşırılar veya kura çekerler. Hacı oyununda ve Malik oyununda oyuncular anlaşarak aralarından bir kişiyi ebe seçerler.

Ebenin olduğu oyunlarda ebe her ne kadar cezalandırılmış gibi görünse de aslında oyunun icra edilmesinde etkin bir role sahiptir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının hemen hemen hepsinde ebe tek kişidir. Ancak Haritacılık, Harar Göründü, İşaret, Planlı Saklambaç, Eşlereba ve Sası Kaymak oyununda dikkat çeken nokta oyuncular iki gruba ayrılır, ebe aslında gruptaki üyelerin tamamıdır.

Ebe oyuncuların sayısına bağlı olmakla birlikte bazı oyunlarda iki kişidir. Ebenin iki kişi olduğu oyunlar Kurtarmacı ve Sekkerge oyunudur. Bu oyunlarda ebelerden biri yakalanan çocukların başında bekçilik yapar.

“Koşma, Kovalama, Kapma” oyunları neredeyse ebe olmadan oynanamaz. Bu tür oyunlarda ebenin olması zorunludur. Ebem Sana Kim Dürttü ve Kör Ebe oyunlarının adlandırılmasında ebe rolü etkili olmuştur. Top Top Kadife oyununda ebe, baş olarak adlandırılır.

Bazı oyunlarda oyunu yönetmek için hakem ya da başkan seçilir. Mendil Kapmaca oyununda oyunu yönetmek için hakem ya da başkan seçilir. Menekşe oyununda iki grup oluşturulur bu gruplar kendi oyuncularından birini başkan seçer. Niğde çocuk oyunlarında hakem rolü Mendil Kapmaca, Lak Lak, Tura oyununda yer almaktadır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında ebe, hakem, başkan, yastık, baş eşek, bekçi, dedektif, katil hırsız, polis, cellat hâkim, avukat gibi roller vardır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında kullanılan araçlar, çocukların evlerinde bulunan veya çabuk temin edebilecekleri malzemelerdir.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında çocuğun cinsiyeti ve yaşadığı çevre çocukların tercih ettikleri oyun araçlarını etkilemiştir. Erkek çocukları daha çok taş ve değnekle oynanan oyunları tercih etmektedirler. Kız çocukları ise daha çok sözsəl

ve ezgiye dayalı oyunları tercih etmektedirler. Köy ve kasabalarda kullanılan oyun malzemeleri çocuğun kolaylıkla erişebileceği, doğal malzemelerden oluşmaktadır. Bunlar: taş, toprak, ağaç parçası, ip, kayısı çekirdeği, vızıldak otu (kaynana otu) vb.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyun araçları yörenin özelliklerine göre çeşitlilik göstermektedir. Yerleşim yeri ağaçlık, yeşil bir yer ise ağacın meyveleri ve ağaç parçaları oyun aracı olarak kullanılmaktadır (Ayakkabı Topuğu ile Erik Çekirdeği Vurma, Enek, Kaynana, Cimbiz, Enek Cımbızı, Andız oyunu, vb.). Yöre kırsal bir yere oyun malzemesi olarak daha çok taş, toprak, çamur kullanılmaktadır (Boncuk Gömmesi, Sapatla Taş Atma, Mıcı, Zegkirdek, vb.) .

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının çoğu açık mekânlarda oynanmaktadır. Özellikle koşma, kovalama, kapma, atlama, sıçrama, sekme, değnek, saklama, saklanma, taş, top oyunlarının çoğu açık havada oynanır. Oyunlarda geniş bir alana ihtiyaç duyulduğunda, çeşitli malzemelerle (tebeşir, kömür gibi) yere şekil çizildiğinde oyunun oynanması için açık bir mekâna ihtiyaç duyulmaktadır. Kapalı mekânda oynanan oyunlar daha çok evde oynanmaktadır. Kış mevsiminde çocukların soğuklardan dolayı dışarı çıkamaması nedeniyle çocuklar daha çok kapalı mekânlarda oynanan oyunları tercih etmektedirler.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarının birçoğu yaz, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde açık alanda oynanmaktadır.

Hareket unsurunun ön planda olduğu geniş alanlara ihtiyaç duyulan ütmeli oyunlar, atlama, sıçrama, sekme oyunları, değnek oyunları, koşma, kovalama, kapma oyunları, saklama, saklanma oyunları, taş oyunları, top oyunları, sallama ve sallanma oyunlarından (Gıcır, Çatal Ağaçta Takla Atma), tahtadan yapılan oyuncaklarda oynanan oyunlar, malzemesi toprak olan oyunlar, suyla oynanan oyunlar yaz, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde oynanır. Kayık Kaynak oyunu kışın buzlu bayırlarda oynanır.

Kese oyunu çarşamba ve perşembe günleri oynanır. Kadı Kafası adlı oyunda oyun aracı olarak kadı kafası adlı bir tür dikenin kullanılmasından dolayı dikenin kuruduğu dönemde (yaz mevsiminin ortası) oynanır. Gaz Lambası adlı oyun akşam karanlığında oynanır. Malik oyunu akşam vakti ay ışığında oynanır.

Belirli günlerde oynanan oyunlar Eşşeğe Ters Binme, Kuvvet Taşı (İkilik), Eşek Arap düğünlerde oynanır. Mantufan adlı oyun bahar mevsiminde Hidrellez şenliklerinde oynanır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında oyun rolünün dağıtımı ve atış sırasının belirlenmesi çeşitli teknikler kullanılarak yapılmaktadır. Bunlar; sayışma, atma, yazı tura ve kura, elde bir nesne saklama taş tutma/çöp çekme, isteğe bağlı, ayakta saydırmadır.

Niğde geleneksel çocuk oyunlarında hem kısa oyun formülleri hem de uzun oyun formülleri kullanılmıştır. Bir iki kelimeden oluşan sözlü oyun formülleri oyunun içerisinde oyuna yön verir, oyunun oynanmasını kolaylaştırır. Kısa sözlü oyun formülleri söylenmediğinde oyunun bütünlüğünün bozulmasına yol açar. Bu oyun formülleri kullanılmadığında oyunun kuralının bozulmasına ve oyunun bitmesine neden olur. Hem kısa hem de uzun sözlü oyun formülleri oyuna dil ve üslup açısından bir güzellik katmakta ve oyunları daha eğlenceli hale getirmektedir.

Çocuk her ne kadar oyunu eğlenmek için oynasa da başarı duygusu çocuklar için önemlidir. Bu nedenle çocuk başarılı olduğu işlerde ödüllendirileceğini başarısız olduğunda bir cezanın olabileceğini bilir, bu da çocuk oyunlarının temel ilkelerindendir. Oyunların bazılarında oyunu kaybeden oyuncu cezalandırılırken bazen de oyunu kaybeden grup cezalandırılır.

Niğde ili oyun çeşitliliği açısından çok zengin bir birikime sahiptir, kültür mirasımız açısından yöreye özgü oyunları ile de çok değerlidir. Bu da çalışmamızın önemini bir kez daha ortaya koymuş ve çalışmamız genel olarak amacına ulaşmıştır.

Niğde geleneksel çocuk oyunları ile ilgili yapılan tespitlerden sonra geleneksel çocuk oyunlarımızın kayıt altına alınması ve gelecek nesillere aktarılması için birtakım öneriler sunulabilir.

Kültürümüzün bir parçası olan geleneksel çocuk oyunları ile biz, yaşam tarzımızı geleceğimizin teminatı olan çocuklarımıza aktarmaktayız. Sözlü gelenekte yaşayan geleneksel çocuk oyunlarımızın yazıya aktarılarak oynanmasının sağlanması kültürümüzün devamlılığını da sağlayacaktır.

Niğde ilinde derleme çalışmalarına öncelik verilmeli, derlenen oyunlar basılı kaynak haline getirilerek ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılmalı, bu oyunlar üzerine akademik araştırmalar ve karşılaştırmalar yapılmalıdır.

Özellikle okullarda geleneksel oyunların yaşatılmasına özen gösterilmeli, ilköğretim okullarında okutulan oyun ve fiziki etkinlikler dersinde geleneksel oyunlara yer verilmeli, sınıflar arası geleneksel oyun yarışmaları düzenlenmelidir.

Niğde Halk eğitim merkezinde geleneksel oyuncakların yapımıyla ilgili kurslar düzenlenmeli hem insanlara yeni iş imkânı açılmalı hem de oyuncak alanında ustalar yetiştirilmelidir. Kız meslek lisesinde ve endüstri meslek lisesinde oyuncak yapımıyla ilgili bölümler açılmalıdır.

Niğde’de okullar veya üniversite diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak oyun şenlikleri düzenlemelidir.

İlimizde derlemeciler tarafından geleneksel oyunlar doğal ortamlarında kayıt altına alınmalıdır. Aileler çocuklarına geleneksel oyunları öğretmeli ve geleneksel oyunları öğrenmeleri için çocukları teşvik etmeli bu konuda bilinçli davranmalıdırlar. Bunun içinde belediyelere büyük iş düşmekte sokak ve parkları çocukların geleneksel oyunları oynayabilecekleri şekilde düzenlemeleri gerekmektedir.

Belediyelerin reklam panolarında geleneksel çocuk oyunlarının resim veya fotoğrafları sloganlar eşliğinde sergilenerek gençlerin, anne baba ve çocukların dikkati çekilerek bu konuda farkındalık oluşturulmalıdır.

Anne ve babalar çocuklarıyla ortak geçirebilecekleri zamanlar yaratarak bu zaman dilimlerinde geleneksel oyunların oynanmasına önem vermelidirler. Eskiden oyuncakların malzemeleri taş, toprak, tahta, bez gibi doğal malzemelerdi ve zararsızdı. Ebeveynler hazır oyuncakların yerine doğal oyuncakları tercih etmeli hatta oyuncakları evde kendi malzemeleriyle yapmalıdırlar. Bu etkinlikler oyun kültürünün devamlılığını sağlayacaktır.

Günümüzde çocukların küçük yaştan itibaren sınavlara yarış havası içerisinde hazırlanmaları ve her sınavda başarılı olmaları için zorlanmaları nedeniyle çocuk, çocukluğunu yaşayamamakta ne oyun oynayacağı vakit ne de şehirleşme

nedeniyle oyun oynayacağı oyun alanı bulabilmektedir. Ayrıca önüne bilgisayar konularak evlere kapatılan çocuklar artık yalnız oynamakta ve sosyalleşmeleri engellenmektedir. Gün boyunca bilgisayarda oyun oynayan çocuk hem ruhsal hem de bedensel açıdan olumsuz etkilenmektedir. Bu konuda aileler daha bilinçli davranmalıdır.

Çocuklarımızın sağlığı açısından geleneksel çocuk oyunlarımızın değişik projelerle yeniden oynanmasına zemin hazırlanmalıdır. Bunun için geleneksel oyunların oynanabileceği lunapark tarzı yerlerin yapılması, geleneksel oyunlara ait oyuncak modellerinin yer aldığı oyuncak müzelerinin olması, apartman veya site yaparken büyük bahçelerin oluşturulması geleneksel oyunların oynanmasına ve canlandırılmasına zemin hazırlayacaktır.

SÖZLÜK

Andız: Andız ağacının misket büyüklüğündeki meyvesine denir.

Büllü değnek : 20-30 cm uzunluğunda, yere vurunca rahat havalanması için iki tarafı yontulan değneğe denir.

Çalmalı: Ebenin bir eliyle topu atıp diğer eliyle topu vurmasına denir.

Dünya: Yuvarlak, daire.

El: Oyunun bitirilip baştan tekrar oynanmasına denir.

Happal: Bir taş adı.

Happan: Büyük taş.

Hortlak: Mezardan çıkarak insanları korkuttuğuna inanılan yaratık.

Höbek: 20 cm büyüklüğünde olan uzun taş.

Kadı kafası: Bir tür diken.

Kağrı: Sıvıyağ tenekesinden yapılan bir nevi yük taşıyan araç.

Kayanak: Uzun değnek parçası.

Kaynana (vızıldak) otu: Dikenli bir ot.

Kunti: Yuvarlak, köpük görünümlü taş.

Lola: Çaputun (bez) içine kötü, yırtık giysi vs parçaları güzelce sarılarak top şekli verilip dikilen topa denir.

Lop: Yumurtanın sarısının ve beyazının katı haldeki şekline denir.

Mıcı: Bir taş adı.

Mucu: Yuvarlak taş.

Pes: Kalın bir tahtaya çivinin ucu çakılarak yapılan bir oyun aleti.

Saha: Daire anlamında kullanılmıştır.

Sapat: Koyun yününün kirmanla eğrilip ip haline getirilip bu iple örülen uzunluğu 10 cm genişliği 5 cm olan beze sapat denir.

Sekkelleme: Tek ayak üzerinde sekmek.

Suvarmak: Sulamak.

Tösme: Tepecik.

Ütmek: Yenmek, oyunda kâr etmek.

KAYNAKÇA

- Abdulmajeeb, Sawash M. AL. D. , (2010), *Irak Türkmenlerinde Çocuk Oyunları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Akbulut, Dilek, (2009), Günümüzde Geleneksel Oyuncaklar, *Millî Folklor Dergisi*, 21/84, s.182-191.
- Akpınar Canlı, Gözde, (2014), *Gelişen Dünyada Çağdaş Çocuk Oyun Alanları*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aksoy, Hüseyin, (2014), Çocuk Oyunlarının İşlevleri: Sarıkeçili Yörük Çocuk Oyunları, *Millî Folklor Dergisi*, 26/101, s. 265-276.
- And, Metin, (2007), *Oyun ve Bugü: Türk Kültüründe Oyun Kavramı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- , (1985), *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Andiç, Barbaros ve İşler, Sema, (2011), Ölüm, Cinsellik ve Güç Tuzağında Çocuk, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 401- 409, Ankara.
- Aral, Neriman, Gürsoy, Figen ve Köksal, Aysel, (2000), *Okul Öncesi Eğitiminde Oyun*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Bademci, Özden H. , (2011), Çocuğun Kendisini İfade Etme Aracı Olarak Oyuncaklar: Annenin Rolü, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 360-367, Ankara.
- Bakırcı, Nedim, (2007), Niğde Folklorunda Çocuk Oyunları, *Millî Folklor*, 19/76, s. 202-209.
- Bayar Çelebi, Didem, (2007), *Türkiye ve Azerbaycan'daki Çocuk Oyunları ve Oyuncaklarının Karşılaştırmalı İncelemesi*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

- Bedirhanoglu, Işıl, (2011), *İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Serbest Zamanlarında Oynadıkları Yöresel Çocuk Oyunları*, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Beyhan, Ali İhsan, (1997), *Yöremizden Çevremizden Deyimler ve Atasözleri*, Başkent Niğde Vakfı Eğitim ve Kültür Yayınları, Ankara.
- Caferoğlu, Ahmet, (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Cengiz, Serpil, (1998), Çocuk Oyunlarının Sınıflandırılması, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 38, s. 287-300, Ankara.
- Çolak, Faruk, (2009), *Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelenmesi*, Kömen Yayınları, Konya.
- , (2011), Kayseri Çocuk Oyunlarında Değişimin İzleri, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 160-173, Ankara.
- Çubukçu, Zühal ve Girmen, Pınar, (2011), Beceri Gelişiminde Çocuk Oyunlarının Yeri ve Okulda Oynanan Oyunlara İlişkin Öğrenci Görüşleri, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 317-334, Ankara.
- Daşkın, Fatma, (2007), *Yeşilburç Köyü Monografisi*, Niğde Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi, Niğde.
- Deveci, Ümral, (2011), Metinbilim Enstitüsü Derneği ve Otantik Çocuk Oyunları ve Oyuncakları Etkinliği, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 269-277, Ankara.
- Dinçer, Çağlayan, Gürkan, Tanju ve Şen, Müge, (2011), Geleneksel ve Günümüz Çocuk Oyunlarının Karşılaştırılması, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 41-56, Ankara.

- Doğan, Abdullah, (2010), *Geleneksel Çocuk Oyunları Malatya İli Battalgazi İlçesi Örneği*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- Erdal, Kelime ve Gültekin, Erdal (2015), Kaybolan Kültür Kaybolan Oyun: Kibrit Oyunu, *Turkish Studies Dergisi*, 10/4, s. 507-516.
- Ergin, Hatice, Çağatayalp Gökçe ve Aydın, Seval, (2011), 6. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirasımızın Bir Parçası Olan Oyunlara İlişkin Görüşleri, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 335-359, Ankara.
- Ergin, Muharrem, (1994), *Dede Korkut Kitabı I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ersoy Yazıcı, Habibe, (2010) , Başkurt Çocuk Oyunları, *Millî Folklor Dergisi*, 22/86, s. 75-86.
- Geleş, Fadime, (2011), Osmanlıdan Günümüze Eyüp Oyuncakları ve Oyuncak Tarihindeki Yeri, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 90-98, Ankara.
- Girmen, Pınar, Şentürk, İlknur, Aypay, Ayşe ve Öztürk Abdülkadir, (2011), Çocuk Gözüyle Oyun ve Oyuncak, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 368-383, Ankara.
- Girmen, Pınar, (2012), Eskişehir Folklorunda Çocuk Oyunları ve Bu Oyunların Yaşam Becerisi Kazandırmadaki Rolü, *Millî Folklor Dergisi*, 24/95, s.263-273.
- Göğüş, A. Ceren, (2011), Meydan Oyuncakları ve Günümüzdeki Yansımaları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 292-301, Ankara.
- Gökbulut, Ö. Özlem, (2011), Büyüklerimizimizin Oyun ve Oyuncakları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu*

- Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 458-463, Ankara.
- G k  en, Cengiz, (2014), Oyunların  ocukların Gelişimine Katkıları ve Gaziantep  ocuk Oyunları, *A.  . Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(TAED)*, 52, s. 229-259.
- G l  z  erek i, Nilüfer Zeynep, (2011), Gaziantep  ocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişimin Somut Olmayan Kültürel Miras Bağlamında Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik  nerileri, *Günümüzde  ocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 465-481, Ankara.
- Gump, Paul V. ve Brian Sutton Smith, (2005),  ocuk Oyunlarında Ebenin Rolü, ( ev. Ahmet Aslan), *Millî Folklor*, 9/67, s. 153-159.
- Gürsoy, Neşe Refia, (2011), B y klerimizimizin Oyun ve Oyuncakları, *Günümüzde  ocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 445-457, Ankara.
- Güven,  zbay ve Asma, Mehmet, (2011),  ember Oyunu ve Oyuncakının Tarihsel Gelişim Sürecindeki Görünümleri, *Günümüzde  ocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 245-268, , Ankara.
- Hastürk, Ahmet, (1999), *Niğde  ocuk Oyunları*, Niğde Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi, Niğde.
-  nci Ersoy, Petek, (2006), Eyüp Oyuncakçılığı Sergisi, *Millî Folklor Dergisi*, 18/69, s. 188-191.
- , (2011), Türk Sinemasında Oyun ve  ocuk  gesinin Değişimi, *Günümüzde  ocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 428-438, , Ankara.
- , (2012),   m   m   melek: Sivas  ocuk Oyunları, *Millî Folklor Dergisi*, 24/94, s. 256-258.

- Kara, Ömer Tuğrul ve Gün, Mesut, (2014), Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati't-Türk'te Oyunla İlgili Kavramlar, *International Journal of Language Academy (IJLA) Dergisi*, 2/4, s.49-67.
- Karabey, Turgut, (2012), Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Guy u Çevgan Oyunu, *Turkish Studies Dergisi*, 7/1, s. 81-86.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, (1991), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kayabaşı, İlkin, (2010), *Niğde Çocuk Oyunları*, Niğde Üniversitesi Niğde Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Niğde.
- Kayar, Pınar, (2008), *Van'ın Geleneksel Çocuk Oyunları ve Bu Oyunların Eğitsel Yönden İncelenmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Kaymaz, Zeki, (2009), Babur'dan Günümüze Aşık Oyunundan Bir Ad: Çik, *Turkish Studies Dergisi*, 4/8, s.79-82.
- Kırmızı, Serkan, (2011), Tasarım Kültüründen Kültürün Tasarımına, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 482-485, Ankara.
- Koçakoğlu, Melik, (2011), İlköğretim Genel Müdürlüğünce Hazırlanan “Çocuk Oyunları” Kitabının Tanıtımı, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 464, Ankara.
- Lindberg, E. Nihal, Ülker, G. , Oğuz, K. , Küçük, Z. A. , Demircan, A. , Güdü, D. ve Babacanoğlu, E. , (2011), Çocuk Oyunlarına Tarihsel- Kültürel Bakış Kastamonu İli Örneği, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 212-224, Ankara.
- Mevlâna Celâlleddîn-i Rûmî, (1991), *Mesnevî*, Cilt VI, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Nas Kazan, Şevkiye, (2011), Çocuk Oyun ve Oyuncaklarında Görülen Değişimler: Burdur Örneği, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında*

Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 174-211, Ankara.

Oral, Türkan ve Çelebioğlu, B.Pınar, (2011), Geçmişten Günümüze Çocuk Oyunları: Erzurum Örneği, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 225-243, Ankara.

Öksüz, Musa ve Önal, Ülkü, (2011), Düünden Bugüne Artvin Yöresi Çocuk Oyunları ve Oyuncakları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 143-159, Ankara.

Önal, Mehmet Naci, (2002), Oyun Tekerlemelerinin Yapısı ve Türkçe'nin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.9- Güz, s.133-149.

Özbakır, İbrahim, (2009) Geleneksel Türk Çocuk Oyunlarında Ebe, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/6, s. 481-492.

Özdemir, Nebi, (1998), Çocuk Oyunu Araştırmalarında Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın Yer, *Millî Folklor Dergisi*, 5/38, s.5-8.

-----, (2006), *Türk Çocuk Oyunları*, Cilt I, Akçağ Yayınları, Ankara.

Özhan, Mevlüt, (1990), *Çocuk Oyunlarımız*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özhan, Mevlüt ve Muradoğlu, Malik, (1997), *Türk Cumhuriyetlerinde Çocuk Oyunları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özhan, Mevlüt, (2011), Çocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişim ve Nedenleri, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 28-40, Ankara.

Sağır, Adem, (2011), Sanal ile Gerçeklik Arasında Bir Kayboluş: Modern Zamanlarda Çocuğun Sosyolojisi, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 3-23, Ankara.

- Saydım Akcaoğlu, Serap, (2011), Öğretim Programlarında Geleneksel Çocuk Oyunları ve Oyuncakları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 307-316, Ankara.
- Seyrek, Hilmi ve Sun, Muammer , (1991), *Çocuk Oyunları- Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı*, Müzik Eserleri Yayınları, İzmir.
- Şimşek, Esma, (2003), Anadolu’da Yağmur Duasına Bağlı Olarak Oynanan Bir Oyun: Çömçeli Gelin, *Milli Folklor Dergisi*,15/60, s. 78-87.
- Tümkiye, Songül, (2011), İnternet Bağımlılığı ve Çocuklar, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 391-400, Ankara.
- Toğuşlu, Arzu, (2011), Çocukların Kahramanlarında Yaşanan Değişimin Çıkış Noktası: Çokkültürlülük, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 410-427, Ankara.
- Tokuz, Gonca, (2011), *Gaziantep Çocuk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- , (2011), Gaziantep Geleneksel Çocuk Oyunlarındaki Değişimin Sözlü - Yazılı Kültür Bağlamında İncelenmesi, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 278-291, Ankara.
- Tufan, Ömür, (2011), Osmanlı Sarayında Şehzadelerin ve Hanım Sultanların Oyuncakları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 75-89, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1988).Türkçe Sözlük, Cilt II, Ankara: TDK.
- Türker, Zafer, (2002), *Niğde İli Melendiz Yöresi Ovalıbağ Köyü Derleme Çalışması*, Niğde Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, s. 44, Niğde.

- Uçmaz, Veli, (2011), Geleneksel Çocuk Oyunlarımızın Günümüzde Oynanmaları, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 486-494, Ankara.
- Yaraş, Ahmet ve Yaraş, Candan, (2011), Antik Çağda Oyuncaklar ve Günümüze Yansıması, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 61-74, Ankara.
- Yavuzer, Haluk, (2011), Çocuk Oyun ve Oyuncaklarındaki Değişimlerin Psiko-Pedagojik ve Sosyal Açından Değerlendirilmesi, *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 24-27, Ankara.
- Yılmaz, Mehmet Fatih, (2013), *Isparta Çocuk Oyunları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.
- Yüksel, Hasan Avni, (1998) , Akdağmadeni Çocuk Oyunları: Aşık Oyunu, *Millî Folklor Dergisi*, 5/38, s. 57-62.

WEB SİTELERİ

1. <http://www.millifolklor.com>. (16.05.2015)
2. <http://websitem.gazi.edu.tr>. (06.05.2015)
3. <http://turkoloji.cu.edu.tr>. (06.05.2015)
4. www.ozelankara.com/turk-strateji-oyununu-unesco-kabul.../1659/ (23.05.2015)

KAYNAK KİŞİLER

1. Hamza ÇİLİ, 23 yaşında (2011 yılında), Niğde’de yaşıyor, avukat.
2. Nazmiye EROĞUL, 34 yaşında (2011 yaşında), Niğde ili, Güllüce Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
3. Esmâ ADIGÜZEL, 70 yaşında (2011 yılında) Niğde ili Melendiz/Kula Köyü’nde ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
4. Hümmet AKÇAR, 30 yaşında (2011 yılında), Niğde ili Melendiz – Şeyhler Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, serbest meslek.
5. Emine SAYIN, 65 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Orhanlı Kasabası’nda ikamet ediyor, İlkokul 3. sınıftan terk, ev hanımı.
6. Mehmet Ali ÜNAL, 25 yaşında (2011 yılında) Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Ulukışla ilçesi, öğrenci.
7. Gönül ARSLANBAY, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ağcaşar Köyü’nde ikamet ediyor, İlkokul mezunu, ev hanımı.
8. Havana DOĞAN, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik İlçesi, Bozköy Kasabası’nda ikamet ediyor, öğrenci.
9. Eda YILMAZ, 14 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
10. Hamide TOPAL, 79 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Edikli Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
11. Gülsüm YILMAZ, 72 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
12. Saliha YAŞAR, 36 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ağcaşar Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
13. Cevdet ÇEVİK, 30 yaşında (2011 yılında), Niğde ili Gümüşler Kasabası’nda ikamet ediyor, işçi.
14. Durmuş ÖZTÜRK, 68 yaşında (2011 yaşında), Niğde ili, Nar Köyü’nde ikamet ediyor, ortaokul mezunu, emekli.
15. İsmail GÜLEÇ, 61 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Yaylayolu Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, serbest meslek.

16. Mehmet AYHAN, 54 yaşında (2011 yılında) Niğde’de ikamet ediyor, ayakkabıcı.
17. Abdullah ARI, 55 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Keçikalesi Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
18. Durmuş KARADEVELİ, 60 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Çamardı ilçesinde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, itfaiyeci.
19. Saniye SUCUOĞLU, 51 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi Karacaören Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
20. Kadir SUCUOĞLU, 55 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
21. Ramazan DEMİREL, 58 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesinde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
22. Hatice KOÇER, 37 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi Bozköy Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
23. Zeynep APAYDIN, 14 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Bor ilçesi, Postallı Köyü’nde ikamet ediyor, öğrenci.
24. Merve YALÇIN, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
25. Mustafa AKALIN, 65 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, ilkokul, emekli.
26. Nagihan ERDEN, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Kiçiağaç Kasabası, öğrenci.
27. Ayşe TEKELİ, 20 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik İlçesi, Bozköy Kasabası’nda ikamet ediyor, öğrenci.
28. Zeynep ERDOĞAN, 64 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çamardı ilçesi, Kocapınar Köyü’nde ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
29. Nazire BOZLAK, 45 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Bahçeli Kasabası’nda ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
30. Fatma CAN, 62 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çarıklı Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.

31. Şükran GÜLSOY, 37 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Aktaş Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
32. Rakibe ŞAHİN, 71 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Aktaş Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
33. Cemil KAÇMAZ, 45 yaşında (2011 yılında), çiftçi, Niğde ili, Yaylayolu Köyü ikamet ediyor.
34. Gültekin ŞAHİN, 69 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Alay Kasabası'nda ikamet ediyor, ev hanımı.
35. Anakız AYBAR, 61 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Ünlükaya Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul, ev hanımı.
36. Havliye ADIGÜZEL, 67 yaşında (2012 yılında), Niğde'de yaşıyor, ilkokul 2. sınıftan terk, ev hanımı.
37. Hanife PÜTÜR, 31 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
38. Hatice AKSOY, 68 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Gümüş Köyü'nde ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
39. Ayşe AKSOY, 31 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Gümüş Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
40. Durmuş AKSOY, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, memur.
41. Havva AKPINAR, 65 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
42. Mümin AKSU, 45 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, şoför.
43. Hanife ÖZBEK, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Alay Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
44. Hanife YILMAZ, 69 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
45. Fatma BAHADUR, 25 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Yaylayolu Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul 3. sınıftan terk, ev hanımı.

46. Zekeriya GÜN, 57 yaşında (2012 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, emekli.
47. Nuran ELMAS, 35 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Aktaş Kasabası, ilkokul mezunu, ev hanımı.
48. Betül ALTINTAŞ, 15 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci.
49. Hamide TOPAL, 79 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Edikli Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
50. Mustafa TOPAL, 76 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Edikli Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, emekli.
51. Fatma TINTAŞ, 60 yaşında (2012 yılında), oyunu oynadığı yer Niğde ili, Uluağaç Kasabası, Niğde'de yaşıyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
52. Rabia TAŞDEMİR, 34 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
53. Şerife TEKFEN, 44 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Murtaza Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
54. Keziban PINAR, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde'de yaşıyor, lise mezunu, ev hanımı.
55. Dudu ÖZTÜRK, 57 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Keçikalesi Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
56. İhsan ÖZTÜRK, 74 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Muradiye Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, emekli.
57. Mehmet KAÇMAZ, 57 yaşında (2012 yaşımda), Niğde ili, Yaylayolu Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul, çiftçi.
58. Gamze AYDIN, 15 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Mahmutlu Köyü'nde ikamet ediyor, öğrenci.
59. Nazife SUCUOĞLU, 52 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.

60. Kadir BABAOĞLU, 49 yaşında (2012 yılında) Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Dünderli Kasabası, ortaokul mezunu, aşçı.
61. Rabia BABAOĞLU, 42 yaşında (2012 yılında) Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Dünderli Kasabası, ilkokul mezunu, esnaf.
62. Emine BABAOĞLU, 73 yaşında (2012 yılında) Niğde ili, Dünderli Kasabası’nda ikamet ediyor, ilköğretim 2. sınıftan terk, ev hanımı.
63. Elif Nur BABAOĞLU, 17 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
64. Kıymet ŞAHİN, 33 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, oyunun oynandığı yer Niğde ili, Çiftlik ilçesi, okuma yazması yok, ev hanımı.
65. Durmuş AKSOY, 40 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Gümüş Köyü, lise mezunu, memur.
66. Atilla ÇEVİK, 44 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, işçi.
67. Suna GÜL, 40 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Kiledere Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
68. Şenay TEREÇİ, 37 yaşında (2012 yılında) Niğde ili, Kiledere Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
69. Hasan MEŞE, 35 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, lise mezunu, emlakçı.
70. Fatma TİNTAŞ, 60 yaşında (2012 yılında), oyunu oynadığı yer Niğde ili, Uluğaç Kasabası, Niğde merkezde yaşıyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
71. Sevgi ERİM, 22 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
72. Süleyman ESEN, 40 yaşında (2012 yılında), oyunu çocukken Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Güney Köyü’nde oynamış, Niğde merkezde yaşıyor, ortaokul mezunu, memur.
73. Nafiye BATA, 56 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Hasaköy’de ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.

74. Seda KÖROĞLU, 14 yaşında (2012 yılında) Niğde’de yaşıyor, öğrenci
75. Kezban PINAR, 41 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
76. Atiye PINAR, 63 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
77. Hüseyin AYHAN, 80 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Kırkpınar Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
78. Şenol TAŞDELEN, 38 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Alay Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
79. Mustafa ŞAHİN, 45 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesinde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
80. Faruk DAĞDAŞ, 43 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, serbest meslek.
81. Döndü TARIM, 56 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
82. Besime ARSLAN, 16 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
83. Neriman KÜTÜK, 68 yaşında (2011 yılında), oyunu Niğde’de ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
84. Elif SÜRGİT, 16 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
85. Aslı GÜNEŞ, 26 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, İngilizce öğretmeni.
86. Ali GÜNGÖR, 65 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, ortaokul mezunu, emekli.
87. Ömer TÜRKMEN, 60 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Altunhisar ilçesinde ikamet ediyor, ortaokul mezunu, çiftçi.
88. Pınar KAYA, 15 yaşında (2012 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, öğrenci.
89. Burhan VURMAZ, 68 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.

90. Fatma CAN, 62 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Çarıklı Köyü, ilkokul mezunu, ev hanımı.
91. Gülay İRKİN, 42 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
92. Kevser ÖZTÜRK, 23 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çamardı ilçesi, Celaller Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
93. Nazım İLHAN, 75 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Elmalı Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, çiftçi.
94. İlkay ARSLAN, 21 yaşında (2012 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise 1. sınıftan terk, inşaat şefi.
95. Ali ŞAHİN, 48 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Bağlama Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
96. Gülbahar GÜLSOY, 38 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Yeşilburç Köyü'nde ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
97. Hakkı ÖĞÜT, 45 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Karaatlı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
98. Fatma SONKUR, 47 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, İçmeli Kasabası'nda yaşıyor, okuma ve yazması yok, ev hanımı.
99. Ümre EKİNCİ, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
100. Kamil ÇALIŞKAN, 25 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, işçi.
101. Aslı IRIZ, 19 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, üniversitede öğrenci.
102. Cennet KELEŞ, 32 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Elmalı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
103. Mesudiye ÖZBAKIR, 13 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Aktaş Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.

104. Yüksel ÜNLÜ, 38 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
105. Gül APAYDIN, 37 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
106. Zehra ÜKİL, 45 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Sazlıca Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
107. Dilara ÜKİL, 14 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lisede öğrenci.
108. Büşra TAŞDEMİR, 14 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lisede öğrenci.
109. Nuray ÖZKAN, 40 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
110. Suat KELEŞ, 32 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Himmetli Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
111. Güler KÜTÜK, 42 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ortaokul ikinci sınıftan terk, işçi.
112. Hayati BALCI, 31 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Bor ilçesinde ikamet ediyor, ortaokul mezunu, demir ustası.
113. Murtaza GÜNEŞ, 60 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, marangoz.
114. Ayşe MEMİŞ, 55 yaşında (2012 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Güllüce Köyü, ilkokul mezunu, ev hanımı.
115. Şevket YILMAZ, 51 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, İçmeli Kasabası'nda ikamet ediyor, ortaokul mezunu, çiftçi.
116. Neriman ALKAY, 52 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
117. Ramazan GÜNGÖR, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, şoför.
118. Sevim VAROL, 30 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.

119. Mustafa MEMİŞ, 55 yaşında (2012 yılında), Niğde’de yaşıyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Güllüce Köyü, ilkokul mezunu, serbest meslek.
120. Esra KOÇ, 17 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Himmetli Köyü’nde ikamet ediyor, öğrenci.
121. Anakız AYBAR, 61 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Ünlükaya Köyü’nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
122. Şenay TEREÇİ, 37 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
123. Müzeyyen TONA, 34 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
124. Zeynep OKÇU, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çamardı ilçesi, Demirkazık Köyü’nde ikamet ediyor, öğrenci.
125. Cemil ŞAHİN, 35 yaşında (2011 yaşımda) Niğde’de ikamet ediyor, ortaokul mezunu, serbest meslek.
126. Kezban KARAKUZU, 19 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Bağlama Kasabası’nda ikamet ediyor, ortaokul mezunu, ev hanımı.
127. Hüseyin TAYGUR, 47 yaşında (2011 yılında), Niğde’de ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Çınarlı Köyü, ilkokul, serbest meslek.
128. Menşure ÖZDEMİR, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde İli, Gümüşler Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
129. Bahar KUŞ, 14 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Mahmutlu Köyü’nde ikamet ediyor, öğrenci.
130. Salim SUCUOĞLU, 37 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
131. Nafiye SUCUOĞLU, 32 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası’nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
132. Tuğba TAŞDEMİR, 12 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası’nda ikamet ediyor, oyunu oynadığı yer, Niğde ili, Melendiz, öğrenci.

133. Saliha SUCUOĞLU, 41 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
134. Serpil SUCUOĞLU, 14 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
135. Taner EROĞLU, 34 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet diyor, oyunu oynadığı yer Niğde ili, Çarıklı Köyü, üniversite mezunu, esnaf.
136. Nezahat EROĞLU, 37 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, oyunun oynandığı yer Niğde ili, Konaklı Kasabası, ilkokul mezunu, ev hanımı.
137. Serhat ERİM, 42 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
138. Naciye ERİM, 74 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, oyunun oynadığı yer Niğde ili, Aktaş Kasabası, ilkokul mezunu, ev hanımı.
139. İsmail ŞAHİN, 69 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, berber emeklisi.
140. Sevgi AÇIKGÖZ, 47 yaşında (2011 yılında), ev hanımı, Niğde Yaylayolu Köyü'nde ikamet ediyor.
141. Saadet KAÇMAZ, 70 yaşında (2011 yılında), ev hanımı Niğde Yaylayolu Köyü'nde ikamet ediyor.
142. Hatice TURAN, 50 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
143. Osman SONGUR, 54 yaşında, Çiftçi, İlkokul 5. sınıf mezunu, Niğde Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor.
144. Mustafa Kemal SONGUR, 42 yaşında (2011 yılında), Çiftçi, ilkokul 5. sınıf mezunu, Niğde ili, Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor.
145. Zahide ÖZBEK, 42 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Mahmutlu Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
146. Hacer EREN, 29 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu ev hanımı.

147. Abidin EROĞLU, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Aşlama Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
148. Reyhan SONGUR, 42 yaşında (2011 yılında), ilkokul 5. sınıf mezunu, ev hanımı, Niğde ili, Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor.
149. Şahin BİNİCİ, 41 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
150. Neziha BALTACI, 16 yaşında (2012 yılında) Niğde ili, Gümüşler Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
151. Fatma KARA, 65 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Dünderli Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
152. Fikret CAN, 60 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Konaklı Kasabası'nda ikamet ediyor, ortaokul mezunu, emekli.
153. Nermin ÇANKAYA, 39 yaşında (2012 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
154. Handan YAMAN, 20 yaşında (2012 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci.
155. Hava AKPINAR, 65 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Çamardı ilçesi, Çukurbağ Köyü'nde ikamet ediyor, emekli.
156. Betül EFE, 15 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Kiledere Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
157. Barış ATEŞHARMAN, 28 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, öğretmen.
158. Seher AKPINAR, 16 yaşında (2012 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci
159. Hilal ULUPINAR, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Değirmenli Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
160. Nurten KİN, 49 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
161. Hayati ÜKİL, 50 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, emekli.
162. Nezahat DAVARCI, 42 yaşında (2011 yılında), oyunun oynandığı yer Niğde, ilkokul mezunu, ev hanımı

163. Erdal DALGIÇ, 60 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Bozköy Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
164. Hikmet YONCA, 35 yaşında (2011 yılında), oyunun oynandığı yer Niğde, üniversite mezunu, polis.
165. Hacer ARI, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Altunhisar ilçesi, Keçikalesi Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
166. Çiğdem DOĞAN, 22 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Ağcaşar Köyü'nde ikamet ediyor, lise mezunu, ev hanımı.
167. Zehra BODUROĞLU, 59 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğretmen.
168. Hüsniye ÖZTÜRK, 45 yaşında (2011 yılında), Niğde'de yaşıyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
169. Cemile KABAK, 66 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çarıklı Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
170. Yılmaz SOYLU, 36 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Orhanlı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
171. Sultan DOĞAN, 47 yaşında(2011 yılında) Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Bozköy Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
172. Nagihan BULUŞ, 15 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Fertek Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
173. Süreyya ÇAMUR, 25 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğretmen.
174. Emine ÜNVER, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çınarlı Köyü'nde ikamet ediyor, öğrenci.
175. Keziban TEKELİ, 11 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Bozköy Kasabası, öğrenci.
176. Elif Nur ERTÜRK, 15 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci
177. Emine AYDIN, 54 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul 2. sınıftan terk, ev hanımı.

178. Şengül ÜNLÜ, 30 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Bozköy Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
179. Bayram AKÇAR, 46 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Melendiz ilçesi, Şeyhler Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, inşaatçı.
180. Neziha BALTACI, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Gümüşler Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
181. Ayşe AVKIRAN, 44 yaşında (2011 yılında) Niğde ili Edikli Kasabası'nda ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
182. Dilek BAYDOĞAN, 17 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Alay Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
183. Dilek BAYDOĞAN, 17 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Alay Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
184. Şeydanur DEMİRAY 14 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci.
185. Nazmiye DEMİRAY, 39 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
186. Hatice AĞAÇCI, 42 yaşında, (2011 yılında) Niğde ili, Himmetli Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
187. Sultan DOĞAN, 47 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Bozköy Kasabası'nda ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
188. İhsan ÖZTÜRK, 74 yaşında (2012 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Muradiye Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, emekli.
189. İhsan ÖZTÜRK, 74 yaşında (2012 yılında) Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Muradiye Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, emekli.
190. Akkadın GÜLEÇ, 51 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Yaylayolu Köyü'nde ikamet ediyor, okuma yazması yok, ev hanımı.
191. Teslime ÇOBAN, 43 yaşında (2012 yılında) Niğde de ikamet ediyor, ortaokul mezunu, ev hanımı.

192. Doğan KARABOĞA, 68 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Bor ilçesi, Kızılca Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, çiftçi.
193. Gülseren KARABUĞA, 35 yaşında (2012 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
194. Gülsüm ÖZKALE, 18 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Azatlı Kasabası'nda ikamet ediyor, ilköğretim mezunu, ev hanımı.
195. Leyla ÜNVER, 38 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çınarlı Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul 4. sınıftan terk, ev hanımı.
196. Cumali DİLMEN, 46 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Başmakçı Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, şoför.
197. Kadir DAĞ, 46 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, lise mezunu, emekli.
198. Halime GÜL, 43 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ortaokul mezunu, ev hanımı.
199. Saliha YAŞAR, 35 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
200. Zeycan YAŞAR, 24 yaşında (2011 yılında) Niğde'de ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
201. Ezgi ÇINAR, 18 yaşında (2011 yılında), Niğde'de ikamet ediyor, öğrenci.
202. Şanzimet ŞENTÜRK, 35 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Bor ilçesinde ikamet ediyor, ortaokul mezunu, ev hanımı.
203. Birsal AKKAL, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çiftlik ilçesi, Divarlı Kasabası'nda ikamet ediyor, öğrenci.
204. Zeynep KOÇ, 16 yaşında (2011 yılında) Niğde ili, Himmetli Köyü'nde ikamet ediyor, öğrenci.
205. Muharrem KOÇ, 20 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Himmetli Köyü'nde ikamet ediyor, lise mezunu.
206. Emine ÜNVER, 16 yaşında (2011 yılında), Niğde ili, Çınarlı Köyü'nde ikamet ediyor, öğrenci.

207. Fazilet ALTUNSU, 29 yaşıında (2012 yılında), Niğde ili, Ulukışla ilçesi, Gümüş Köyü'nde ikamet ediyor, ilkokul mezunu, ev hanımı.
208. İpek GÜLSOY, 14 yaşıında (2011 yılında), Niğde ili, Yeşilburç Köyü'nde ikamet ediyor, lisede öğrenci.

DİZİN

- Altunhisar: 2, 243, 249
- Aşık: x, 12, 13, 27, 31, 35, 37, 68, 69, 75, 77, 78, 221, 222, 234, 237
- Ayakkabı Topuğu: xi, 27, 31, 36, 37, 64, 68, 70, 79, 224
- Boncuk: xi, xxiv, 27, 29, 35, 36, 37, 49, 59, 70, 82, 218, 222, 224
- Bor : 2, 239, 245, 251
- Çamardı: 2, 239, 244, 246, 248
- Çanak, Çömlek: 27
- Çelik Çomak: 27, 103
- Çiftlik: 2, 238, 239, 241, 242, 243, 246, 247, 249, 250, 251
- Değnek: vi, xiii, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 36, 37, 60, 65, 68, 70, 71, 72, 102, 103, 108, 222
- Fincan: xviii, 27, 31, 36, 38, 67, 71, 73, 163
- Gazoz Kapağı: xi, 27, 31, 35, 37, 59, 64, 68, 70, 79, 222
- geleneksel çocuk oyunlarıii, 1, 2, 3, 13, 221, 222
- Misketxi, 27, 31, 35, 37, 43, 44, 64, 69, 70, 82, 83, 84, 222
- Niğde: ii, iii, iv, v, vi, 1, 2, 3, 4, 6, 11, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 59, 72, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 230, 231, 232, 233, 234, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252
- Niğde çocuk oyunları: ii, 24, 25, 30, 44, 221
- Oyun: iv, v, vii, viii, ix, x, 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 35, 36, 37, 39, 40, 44, 49, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 230, 232, 233, 234, 235, 236, 237

Pes: xiii, 27, 31, 36, 38, 65, 67, 107,
221, 222, 228

Sicim: xii, 27, 31, 35, 36, 37, 68, 74,
99

Terlik: xii, 27, 36, 38, 42, 58, 60, 70,
95

Top: vi, xvi, xxii, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 35, 36, 37, 42, 53, 58, 67,
68, 69, 70, 71, 136, 178, 193, 194,

195, 197, 198, 199, 200, 201, 202,
222, 223

Topaç: xi, 10, 27, 31, 35, 37, 67, 81,
221

Ulukışla: 2, 238, 239, 240, 241, 242,
246, 250, 251, 252

Yüzük: xviii, 10, 27, 31, 35, 38, 66, 67,
73, 163

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : İlknur DEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi : Aksaray / 1976
Medeni Hali :Evli, 2 çocuk sahibi
İletişim Bilgileri : ilknur1976a @gmail.com
0505 698 88 33 (GSM)

EĞİTİM

1987-1995 :Aksaray Hazım Kulak Anadolu Lisesi
1996-2000 :Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

İŞ DENEYİMİ

25/09/2000’de göreve başladı. : Çavdarlı Şehit Erdal Ünlü İlköğr. O.(1 yıl)
Mimar Sinan MTAL (2 yıl)
Hüdavent Hatun MTAL (9 yıl)
Atatürk Anadolu Lisesi (2 yıl)
Mehmet Akif MTAL (1 yıl)
Atatürk MTAL (Halen görevde)

YABANCI DİL

İngilizce (İyi derecede)
Almanca (Orta derecede)

PROJE

2010 yılında hazırlanan “Pembe Klavye” adlı ve konusu “Şiddet İçeren Bilgisayar Oyunlarına Alternatif Eğitici Oyunlar” olan projeye Milli Eğitim Bakanlığı - Türkiye İkinciliği